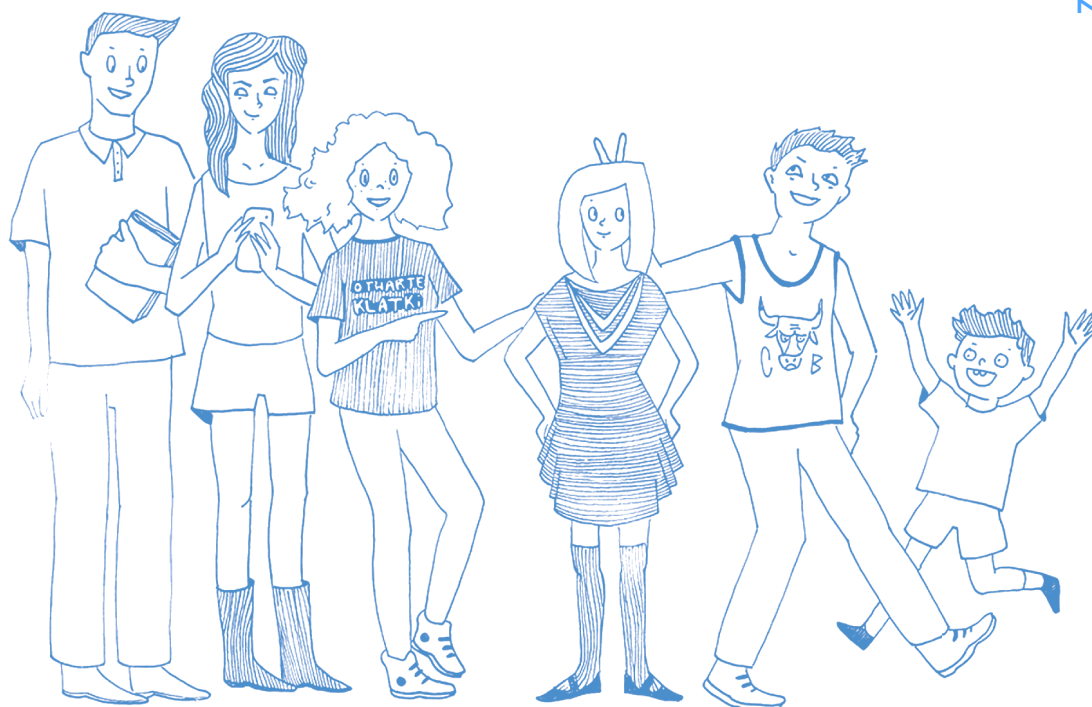

PIOTR GARNCAREK – KIEROWNIK ZESPOŁU AUTORSKIEGO, REDAKTOR
ANNA RABCZUK
MARTA SKURA
MAGDALENA STASIECZEK-GÓRNA
ALEKSANDRA ŚWIĘCKA
NATALIA YAUMEN

A TO POLSKI WŁAŚNIE!

PODRĘCZNIK DO NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO
DLA MŁODZIEŻY POLSKIEJ
NA WSCHODZIE

WARSZAWA 2016

CZĘŚĆ

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Publikacja współfinansowana ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach konkursu pod tytułem: „Organizowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim za granicą w 2020 roku”, nr DE-WZP.263.1.1.2020.

POMOC
POLAKOM
NA WSCHODZIE

Wydanie I

Korekta: Maria Aleksandrow

Ilustracje i projekt okładki: Maria Apoleika

Opracowanie graficzne i skład: FELIS FIDELIS

W nagraniach udział wzięli: Elżbieta Kijowska-Rozen, Elżbieta Gaertner,

Martyna Sommer, Kalina Janusiak, Natalia Jankiewicz, Jakub Jankiewicz, Szymon Pelkowski

Nagranie zrealizowano: w Studiu Andrzej Rewak w Warszawie

Realizacja dźwięku i montaż: Przemysław Kruszewski

Tłoczenie płyty: GM Records

Copyright by © Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”, 2016

Druk i oprawa: EFEKT – Jan Piotrowski, Tadeusz Markiewicz

ISBN 978-83-907035-5-8

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Państwa ręce podręcznik *A to polski właśnie* napisany przez zespół złożony z pracowników i współpracowników Pracowni Glottodydaktyki Kulturowej przy Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum” Uniwersytetu Warszawskiego. Efektywne korzystanie z podręcznika wymaga co najmniej kilku wstępnych uwag. Przede wszystkim, dla kogo został napisany i co zawiera. Nasz adresat jest dokładnie określony przez inicjatora wydania, Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie”, która pragnie wyposażyć młodzież z krajów rosyjskojęzycznych w opracowanie umożliwiające szybkie i efektywne uczenie się polskiego jako odziedziczonego języka przodków, a także jako języka obcego. Motywacje do poznawania polszczyzny odnajdujemy głównie w chęciach przyjazdu do Polski w celu podjęcia nauki, pracy czy zamiarach osiedlenia. Mamy pełną świadomość, że dla wielu osób sięgających po nasz podręcznik będzie to nauka języka przodków – języka odziedziczonego, przekazywanego pokoleniowo z różną intensywnością i konsekwencją. Ponieważ jest to zazwyczaj bardzo silna motywacja, dlatego też i nasz podręcznik powinien spełniać konkretne i niestandardowe oczekiwania. Po pierwsze, nie proponujemy w nim nauki od podstaw, gdyż zakładamy wiedzę zastaną, chociaż nieuporządkowaną. Po drugie, nie utożsamiamy zawartego w podręczniku materiału z klasycznymi ramami kompetencyjnymi. Podejmujemy próbę bardzo intensywnego nabywania sprawności językowych, skierowaną do wyraźnie określonego adresata. Od pierwszych lekcji wprowadzamy konstrukcje gramatyczne i leksykę właściwe dla poziomu A2 i B1, czyniąc stale odniesienia do zagadnień z poziomu A1 i B2. Przy tak konkretnie zdefiniowanym adresacie jest to założenie metodycznie uzasadnione i możliwe do zrealizowania. Po licznych konsultacjach ze środowiskiem nauczycieli języka polskiego jako odziedziczonego i obcego na Białorusi, Ukrainie i w Rosji wypracowaliśmy model podręcznika fabularnego, w którym staraliśmy się zawrzeć wiele kwestii zarówno gramatycznych, leksykalnych, konstrukcji składniowych, problemów fonetycznych, reguł ortograficznych, jak i zagadnień lingwakulturowych i wiedzy o Polsce.

W czterdziestu jednostkach lekcyjnych opowiedzieliśmy o codzienności pięciorga nastoletnich przyjaciół – trojga dziewcząt i dwóch chłopców. Relatywizowaliśmy ich zachowania w odniesieniu do różnych sytuacji społecznych czy rodzinnych. Staraliśmy się przy tym wykreować wyraziste postacie, o odmiennych talentach, upodobaniach, wadach i zaletach. Język, którym posługują się ci bohaterowie, często bywa kolokwialny, żargonowy, charakterystyczny dla ich wieku – ale zawsze poprawny gramatycznie i sytuacyjnie. Dla urozmaicenia odmian prezentowanych wypowiedzi i przedstawienia zróżnicowanych pokoleniowo oglądów rzeczywistości wprowadziliśmy do naszej podręcznikowej opowieści postacie dwóch starszych pań. Zależało nam bowiem na zróżnicowaniu spojrzeń i refleksji. Zabieg taki stworzył dość wygodne alibi dla wprowadzania urozmaiconych inwentarzy słownikowych oraz rozbudowanych modeli socjokulturowych czy realioznawczych.

Nasz podręcznik umożliwia i ułatwia rozwijanie wszystkich sprawności językowych wymaganych przy zdawaniu egzaminów państwowych, uczelnianych czy innych z języka polskiego jako obcego. Za jego pomocą możliwe jest i wydaje nam się, że znacznie łatwiejsze, przyswajanie języka. Ponieważ nasz odbiorca na co dzień posługuje się nie tylko językiem polskim, ale również rosyjskim, białoruskim czy ukraińskim, ma określone kłopoty z poprawną artykulacją polszczyzny. Pomagamy mu różnice i złudne podobieństwa fonetyczne usłyszeć, rozpoznać i eliminować. Czynimy to poprzez rozbudowane, szczegółowe opisy w bloku tematycznym „Nadstaw ucha”, ale też poprzez ćwiczenia na rozumienie ze słuchu. Dodatkowo zachęcamy do ćwiczeń wykorzystujących również owe fonetyczne paralele, zagadnienia ortograficzne w bloku „Rzuć okiem”. Robimy to od pierwszej lekcji po ostatnią, mając świadomość, jak zwodnicze bywają podobieństwa pokrewnych języków, zwłaszcza w warstwie brzmieniowej i polach semantycznych.

W podręczniku chętnie i świadomie dokonujemy zmian kolejności poszczególnych modułów lekcji i różnicujemy typy ćwiczeń. Nie zakłóca to procesu poznawczego, za to zmusza do większej aktywności. W każdej z zaproponowanych tutaj lekcji uczący się natrafią więc na:

- tekst główny, który wymiennie jest opowiadaniem, dialogiem, „słuchanką”;
- pięć typów ćwiczeń na rozumienie tekstów;
- ćwiczenia o charakterze leksykalnym;
- ćwiczenia automatyzujące i utrwalające wiedzę gramatyczną;
- ćwiczenia i zadania komunikacyjne;
- blok „Trochę gramatyki” obejmujący zwięzłą teorię zagadnień gramatycznych;
- blok obejmujący teorię i ćwiczenia zagadnień fonetycznych i artykulacyjnych;
- blok obejmujący teorię i ćwiczenia zagadnień ortograficznych;
- blok „Czy wiesz, że...” zawierający wiadomości i ciekawostki o Polsce i Polakach;
- słowniczek nowo poznanej leksyki.

Ponadto w naszym opracowaniu są cztery lekcje powtórzeniowe umożliwiające dodatkowe sprawdzenie i utrwalenie wiedzy oraz umiejscowiony na końcu opracowania klucz do zaproponowanych ćwiczeń i zadań. Podręcznik zaopatrzony jest w płytę CD, na której umieszczone są wszystkie teksty i ćwiczenia na rozumienie ze słuchu. Całość podzielona została na dwie części, co wynika z ilości materiału, który staraliśmy się przekazać.

W książce przyjęliśmy od dawna sprawdzoną metodycznie zasadę nauczania języka polskiego po polsku. Pewnie nie jest to szczególnie niski ukłon w kierunku adresatów, od których, co wiemy z nauczycielskiego doświadczenia, można i powinno się wiele oczekiwać.

Autorzy

SPIIS TREŚCI

Lekcja 1.	Sprawdź, zanim zaczniesz Podstawowe wiadomości dotyczące gramatyki Głoska „o”	6
Lekcja 2.	Przyjaciele Rekcja wybranych czasowników Zasady pisowni „u”	14
Lekcja 3.	Masz problem Powtórzenie narzędnika liczby pojedynczej i liczby mnogiej. Czasowniki o rekcji narzędnikowej. Przyimkowe i bezprzyimkowe konstrukcje składniowe narzędnika Samogłoski „a” i „o”	23
Lekcja 4.	On surfuje, maluje, komponuje... – Sebastian jest boski! Powtórzenie czasu teraźniejszego – koniugacja I Zasady pisowni „ó”	33
Lekcja 5.	Mała zguba, duże nieporozumienie Powtórzenie czasu teraźniejszego – koniugacja II. Rekcja czasownikowa. Przysłówki częstotliwości Samogłoski „o” i „ó”	45
Lekcja 6.	Czarna owca czy biały kruk? Powtórzenie czasu teraźniejszego – koniugacje III, IV Zasady pisowni „rz”	54
Lekcja 7.	To niesprawiedliwe, że musimy się uczyć w taką pogodę! Biernik liczby pojedynczej. Zaimki osobowe Głoska „e”	62
Lekcja 8.	Sposób na jesienną chandrę Powtórzenie dopełniacza liczby pojedynczej. Zaimki (liczba pojedyncza i mnoga). Negacja Zasady pisowni „ż”	72
Lekcja 9.	POWTÓRZENIE	82
Lekcja 10.	Gwiazdy wydają się tajemnicze i nieosiągalne Mianownik liczby mnogiej rodzaju niemęskoosobowego Wymowa głoski „y”	88
Lekcja 11.	Polacy nie są tak towarzyscy jak Włosi Mianownik liczby mnogiej rodzaju męskoosobowego Zasady pisowni „h”	96
Lekcja 12.	Oczywiście, że jestem tolerancyjny, ale... Biernik, liczba mnoga niemęskoosobowa. Dopełniacz i biernik, liczba mnoga męskoosobowa. Negacja Głoski „ą” i „ę”	107
Lekcja 13.	Rysio, czyli kamień w wodę Przypomnienie reguł tworzenia czasu przeszłego Zasady pisowni „ch”	116
Lekcja 14.	Dziewczyno, jak ty wyglądasz?! Aspekt w czasie przeszłym Głoska „l”	126
Lekcja 15.	„Szlachetne zdrowie...” Aspekt w czasie przyszłym (szczególnie trudne formy typu <i>znaleźć, wziąć</i> itd.) Zasady pisowni wielką literą	137
Lekcja 16.	Marzę o wakacjach nad morzem Miejscownik liczby pojedynczej i mnogiej, przyimki i czasowniki o rekcji miejscownikowej Głoska „ł”	147
Lekcja 17.	Ruch to zdrowie Aspekt czasowników ruchu (podstawowe pary aspektowe) Zasady pisowni małą literą	160
Lekcja 18.	Na łonie natury Przyimki z podwójną rekcją, mogące występować z czasownikami ruchu np. <i>na wieś / na wsi</i> Głoska „ś” i „ź”	169
Lekcja 19.	POWTÓRZENIE	179
Klucz		185

LEKCJA 1

Sprawdź, zanim zaczniesz. Podstawowe wiadomości dotyczące gramatyki

I. Czy potrafisz połączyć elementy, które do siebie pasują?

nauczyciel

chodzić

i

ale

nowy

taki

uczennica

rzeczownik

leżeć

długo

czasownik

pół

dziesięć

pies

ona

przymiotnik

leniwy

do

bo

mówić

przystówek

kawiarnia

biały

piąty

po

spójnik

z

wczoraj

modny

koleżanka

przyimek

lub

dobry

liczebnik

spać

oraz

wysoko

tamten

zaimek

na

czytać

zdrowie

cicho

wasz

dla

park

pierwsza

kto

WARTO PRZECZYTAĆ!

CZĘŚCI MOWY

Rzeczowniki to wyrazy, które nazywają przedmioty, istoty żywe, zjawiska lub pojęcia abstrakcyjne i odpowiadają na pytania **kto?** lub **co?**, np.:

Nauczyciel rozmawia z **uczniami**.

Pies to najlepszy **przyjaciel człowieka**.

Stres nie jest dobry dla **zdrowia**.

Czasowniki to wyrazy, które nazywają czynności, akcje lub stany i odpowiadają na pytania **co robi?** lub **co się z nim / z nią dzieje?**, np.:

Uczeń **pisze** zadanie domowe.

Książka **leży** na półce.

Dziecko **śpi**.

Podstawowa forma czasownika kończy się w języku polskim na **-ć** lub **-c** i nazywa się **BEZOKOLICZNIK**, np.: pisać, leżeć, piec, biec.

Przymiotniki to wyrazy, które opisują cechy przedmiotów, istot żywych lub zjawisk i odpowiadają na pytania **jaki? jaka? lub jakie?**, np.:

Ta książka jest **stara**.

Mała dziewczynka płacze.

Ania lubi **modne** ubrania.

Przysłówki to wyrazy, które opisują cechy czynności lub stanów i najczęściej odpowiadają na pytania **jak? gdzie? kiedy?**, np.:

Wczoraj pisaliśmy test z matematyki.

Piotr **dobrze** się uczy.

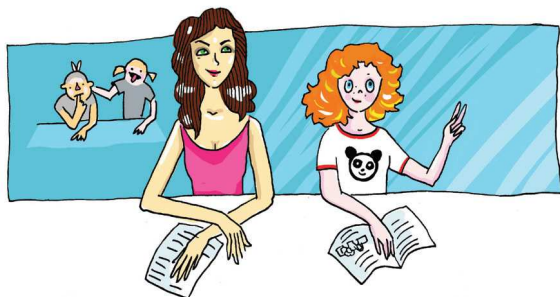
Dzisiaj jest **deszczowo**.

Spójniki to wyrazy, które łączą wyrazy lub zdania, np.:

Piotr jest zdolny **i** pracowity.
Stanisław jest zdolny, **ale** leniwy.
Oli nie ma w szkole, **bo** jest chora.

Przymyki to krótkie wyrazy, które łączą się z innymi wyrazami i nadają im inny sens – informują o lokalizacji przedmiotów lub istot żywych albo o relacjach między zdarzeniami lub obiektami, np.:

W Warszawie jest dużo atrakcji turystycznych.
Ania chodzi **do** tej samej klasy co Ola.
Często piję herbatę **z** cytryną.

Liczebniki to wyrazy, które są związane z liczeniem, np.:

Piotr kupił **dwie** nowe książki.
Człowiek, który ma **osiemnaście** lat, formalnie jest już dorosły.
Przyjdę do was za **pół** godziny.

Zaimki to wyrazy, których używamy zamiast innych wyrazów (rzeczowników, przymiotników, przysłówków), np.:

On ma na imię Stanisław.
Tamta dziewczyna ma na imię Ola.
Nasza klasa pojedzie na wycieczkę do Krakowa.
Kiedyś pojedziemy też do Gdańska.

II. Czy potrafisz powiedzieć, które części mowy odmieniają się (możemy zmieniać ich formy), a które się nie odmieniają (zawsze mają tę samą formę)?

Odmieniają się: _____

Nie odmieniają się: _____

III. Czy potrafisz uzupełnić pytania?

0. Kiedy do nas przyjdiesz? Przyjdę do was **w weekend**.
1. _____ będziecie jeść na kolację? Na kolację będziemy jeść **sałatkę z pomidorami**.
2. _____ gra główną rolę w tym filmie? Główną rolę w tym filmie gra **Jerzy Stuhr**.
3. _____ mieszkasz? Mieszkam **w Warszawie**.
4. _____ jesteś? Jestem **z Polski**.
5. _____ pójdziemy dziś po szkole? Pójdziemy **do kawiarni**.
6. _____ jest twój nowy kolega? Jest **sympatyczny i bardzo przystojny**.
7. _____ miejsce w szkolnych zawodach sportowych zajęła nasza klasa?
Nasza klasa zajęła **trzecie** miejsce.
8. _____ trwa szkolna lekcja w Polsce? Lekcja w Polsce trwa **45 minut**.
9. _____ spotykasz się z kolegami z klasy? Spotykam się z nimi **codziennie**.
10. _____ nie byłeś w szkole? Byłem **chory**.

IV. Czy potrafisz wpisać podane wyrazy do odpowiednich części tabeli?

~~chłopak~~ | dziewczyna | klasa | pani | rower | jabłko | telefon | program
radio | komputer | problem | mieszkanie | imię | nazwisko | zupa | kolega
marchew | uczeń | koleżanka | herbata | zeszyt | sklep | dziecko | grupa
muzeum | dom | gimnazjum | artysta | artystka | liceum | pies | pieniądze
uczennica | morze | noc | akwarium

Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
chłopak		

WARTO PRZECZYTAĆ!

Rzeczowniki rodzaju męskiego kończą się na spółgłoskę (b, c, cz, ć, d, dz, dź, dż, f, g, h, j, k, l, ł, m, n, ń, p, r, s, sz, ś, t, w, z, ź, ż) lub czasem na -a.

Rzeczowniki rodzaju żeńskiego kończą się na samogłoski -a lub -i oraz rzadko na niektóre spółgłoski (np. c, cz, dź, ń, sz, w, ź, ż).

Rzeczowniki rodzaju nijakiego kończą się na samogłoski -o, -e, -ę lub cząstkę -um.

V. Czy potrafisz uzupełnić poniższe zdania właściwymi formami oraz zadać odpowiednie pytanie?

0. Ania nie lubi (**zupa pomidorowa**) zupy pomidorowej.

Czego nie lubi Ania?

1. Krzysztof Penderecki to (**polski kompozytor**) _____
_____ to jest Krzysztof Penderecki?

2. Magda często pożycza swoje ubrania (**przyjaciółki i koleżanki**) _____
z klasy. _____ Magda często pożycza swoje ubrania?

3. (**Kotlet schabowy**) _____

jest popularnym daniem obiadowym w Polsce. _____ jest popularnym daniem obiadowym w Polsce?

4. Babcia Stefania często gotuje obiady dla (**Ania i Rysiek**) _____

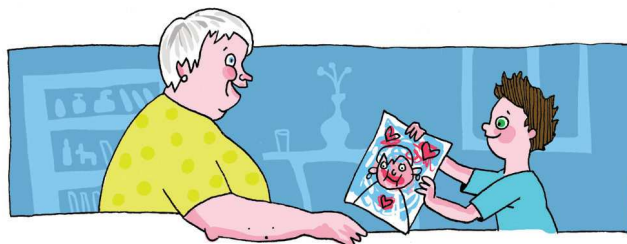
_____. Dla _____ babcia Stefania gotuje obiady?

5. Staszek słucha (**muzyka rockowa**) _____.
_____ słucha Staszek?
6. Mama Staszka rozmawia z (**nasza nauczycielka**) _____.
Z _____ rozmawia mama Staszka?
7. Alkohol szkodzi (**zdrowie**) _____. _____ szkodzi alkohol?

8. Rysiek kocha (**babcia Stefania**) _____.
_____ kocha Rysiek?

9. Ania kupuje (**nowa sukienka**) _____.
_____ kupuje Ania?

10. Do szkoły jeżdżę (**rower**) _____ albo (**autobus**) _____.
_____ jeździsz do szkoły?

11. Babcia Stefania i pani Jadwiga często rozmawiają o (**koleżanki**) _____.
Ani. O _____ często rozmawiają babcia Stefania i pani Jadwiga?

12. Babcia Stefania i pani Jadwiga często rozmawiają o (**problemy**) _____.
młodych ludzi. O _____ często rozmawiają babcia Stefania i pani Jadwiga?

VI. Czy potrafisz uzupełnić tabelę?

Pytania	Przypadek	Formy rzeczowników nauczyciel / muzyka	Przykładowe zdanie
kto? / co?	mianownik	nauczyciel / muzyka	Nasz nauczyciel informatyki jest bardzo młody. Muzyka jest ważna w życiu młodych ludzi.
kogo? / czego?		nauczyciela / muzyki	
komu? / czemu?	celownik		Kiedy skończyliśmy pisać test, oddaliśmy kartki nauczycielowi. Dzięki muzyce zapominamy o problemach.
kogo? / co?			
kim? / czym?	narzędnik		
o kim? / o czym?		o nauczycielu / o muzyce	

VII. Czy potrafisz powiedzieć, czy czasowniki w poniższych zdaniach są czasownikami dokonanymi czy niedokonanymi?

- Piotr **pisał** pracę domową bardzo długo. czasownik niedokonany
- Stanisław nie **zrobił** pracy domowej. czasownik dokonany
- Kiedy wreszcie **posprzątasz** swój pokój? _____
- W sobotę po południu **będziemy jeździć** na deskorolce. _____
- Ten chłopak kiedyś **podobał się** Oli. _____
- Na lekcji wychowania fizycznego dziewczyny **grały** w koszykówkę. _____
- Stanisław **przyjechał** do Ani na skuterze. _____
- Ferie zimowe **zaczną się** w styczniu. _____
- Ania chętnie **czyta** blogi o modzie. _____

- _____
- _____
8. Muszę **zdać** ten egzamin. _____
- _____
- _____

9. **Zjedliśmy** za dużo ciastek. _____
10. Magda **maluje** piękne pejzaże. _____

NADSTAW UCHA

GŁOSKA „o”

W grupie języków wschodniosłowiańskich występuje silna labializacja **o**, które artykułowane z zaokrągleniem warg daje ostatecznie **uo**.

W odmianie ogólnej języka polskiego o pozostaje czyste.

Układ narządów mowy przy wymawianiu o:

- język cofa się ku tyłowi jamy ustnej,
- otwór między wargami jest przy artykulacji dość szeroki i trochę zaokrąglony.

1. Powtórz za lektorem:

→ o – ło – o – ło – o – ło – o – ło

→ oło – oło – oło – oło – oło – oło

2. Powtórz za lektorem wyrazy:

→ *obiad obraz ogon opona orzech łobuz łodyga*

→ *łomot łopot łoskot obiady łobuz obraz łodyga ogon*

→ *łomot opona łopot orzech łoskot*

3. Przeczytaj imiona:

→ *Ola Olga Otylia Olek Olgierd Onufry*

4. Przeczytaj nazwy polskich miast. Czy umiesz znaleźć je na mapie?

→ *Oborniki Ogrodzieniec Olecko Oleśnica Olsztyn*

→ *Olsztynek Opatów Opoczno Opole Ożarów*

5. Powtórz zdania:

→ *Ola obserwuje owalne obłoki.*

→ *Otylia obszyła okrągły obrus.*

→ *Onufry obrzucił Olka ogryzkami.*

→ *Olga otarła opuchnięte oczy.*

LEKCJA 2

Ola chce wziąć udział w konkursie „Przyjaciele”. Prosi Magdę i Anię o pomoc w zrobieniu plakatu. Dziewczyny tworzą charakterystyki głównych bohaterów na potrzeby konkursu. Ania wspomina o chłopcu ze starszej klasy – Sebastianie, który bardzo jej się podoba.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Charakterystyka osoby	Rekcja wybranych czasowników	Opowiadanie o koleżance / koledze	Charakterystyka osoby	Młodzi polscy blogerzy --- Anja Rubik

Przyjaciele

Ola: Siema*, dziewczyny!

Ania: Cześć!

Magda: Cześć, co słychać?

Ola: Wszystko dobrze, ale potrzebuję waszej pomocy.

Magda: Co się stało?

Ola: Nic się nie stało. Mamy w szkole konkurs pod tytułem „Przyjaciele”. Każdy uczeń musi zrobić plakat, na którym zaprezentuje swoich przyjaciół.

Magda: O, mogę ci narysować, kogo tylko zechcesz.

Ola: Świetnie, Aniu, a ty pomożesz mi opisać każdą osobę?

Ania: No wiesz, to zależy...

Ola: Zależy? Od czego?

Ania: Od tego, kogo chcesz opisać.

Ola: No jak to kogo? Was, siebie i chłopaków.

Ania: Mmm, chcesz opisać Sebastiana z IIIa?

Ola: Jakiego Sebastiana? Ja nie znam nikogo ze starszych klas.

Ania: Ten wysoki blondyn! Wygląda świetnie!

Ola: Aniu! To mają być moi przyjaciele, a nie twoi wielbiciele!

Ania: Myślisz, że mu się podobam?

Ola: Aniu! Chcę opisać siebie, ciebie, Magdę, Staszka i Piotrka. Pomóż mi w tym.

Ania: Ach, nuda. A jaka jest nagroda główna?

Ola: Bilety do kina dla grupy z plakatu!

Ania: Mam nadzieję, że nie na jakąś bajkę! Dobrze, zgadzam się na pisanie.

Magda: A ja będę rysować.

Ola: Świetnie. Chcę napisać, jaki kto jest, co lubi, czy ma rodzeństwo, kim chce być w przyszłości.

Ania: No, tak jak mówiłam – trochę nudne.

Magda: To co proponujesz?

* Tak możemy zwracać się do koleżanek i kolegów, ale nie w oficjalnej rozmowie.

Ania: Możemy trochę pofantazjować. Na przykład możemy napisać, że jesteśmy rodziną albo... hm...

Ola: Rodziną? To chyba ty będziesz w niej mamą, a Piotrek tatą, he, he, he!

Ania: Przestań!

Magda: A może zaprezentujemy się jako grupa rockowa, która opowiada o sobie przed koncertem?

Ola: O, to bardzo dobry plan!

Ania: Dobrze, pod warunkiem, że to ja będę wokalistką!

I. (P – prawda, N – nieprawda):

		P	N
0.	Magda chce zaprezentować przyjaciół na konkursie.		✓
1.	Ola prosi Magdę i Anię o pomoc.		
2.	Ola zna Sebastiana i jego kolegów z klasy.		
3.	Ani podoba się kolega z III klasy – Justin Bieber.		
4.	Ola chce opisać pięć osób.		
5.	Ania uważa, że pomysł Oli na opis przyjaciół jest bardzo interesujący.		
6.	Magda odpowiada za rysunki.		
7.	Ola chce napisać o rzeczach, których jej przyjaciele nie lubią.		
8.	Nagrodą w konkursie są bardzo dobre oceny.		
9.	Ania proponuje, żeby na plakacie były nieprawdziwe informacje.		
10.	Ania chce być w przyszłości wokalistką.		

II. Dopasuj wyraz do definicji:

0. plakat		A. Coś nieinteresującego.
1. nagroda główna		B. Prezent, który dostaniesz, jeśli jesteś numerem 1.
2. przyjaciel		C. Praca artystyczna, która może informować, promować, reklamować produkt lub osoby.
3. znajomy		D. Osoba, którą znasz, ale nie jesteście bardzo blisko.
4. konkurs		E. Osoba, która kogoś albo coś bardzo lubi, uwielbia.
5. zgadzać się		F. Impreza, w której ludzie konkurują ze sobą. Chcą być numerem 1 i dostać nagrodę.
6. nuda		G. Na przykład brat i siostra.
7. wielbiciel		H. Osoba, która jest ci bardzo bliska, możesz jej wszystko powiedzieć.
8. bajka		I. Cześć! (wersja nieoficjalna)
9. rodzeństwo		J. Mówić „tak”.
10. siema	K. Fantastyczna historia w książce albo animowany film dla dzieci. Puszkini takie pisał.	

III. Ania przygotowuje charakterystykę przyjaciół.

Wstaw wyrazy w odpowiednie miejsca:

1. brata | utalentowana | ~~wokalistką~~
sukcesem | projektantką | obce

Cześć! Nazywam się Ania Snobczyńska i jestem wokalistką⁰.
W wolnym czasie piszę blog o modzie, bo w przyszłości chciałabym
być albo znaną _____¹, jak Coco Chanel, albo
modelką, jak Anja Rubik. Myślę, że ten plan może zakończyć się
_____², bo jestem nie tylko wysoka i piękna, ale też
bardzo _____³ i znam języki _____⁴.
Uczę się bardzo dobrze. Moja mama jest lekarką, a tata producentem
ubrań. Mam młodszego _____⁵ Ryśka.

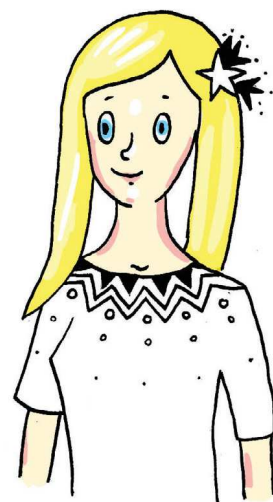

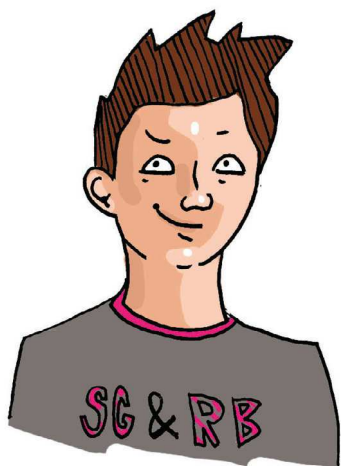
2. ekologiczne | kawiarnię | zwierzęta
weterynarzem | naturalne

A ja nazywam się Ola Siemaszko. Mój tata ma małą
_____¹, w której często się spotykamy. Lubię tutaj
jeść, bo wszystkie produkty są zdrowe i _____².
Sport także jest dla mnie ważny. Kocham naturę i wszystko,
co jest _____³. Moja mama pochodzi z Janowa
Podlaskiego – uwielbiam jeździć do dziadków i oglądać tam piękne
konie. W ogóle kocham wszystkie _____⁴.
Chciałabym być _____⁵. Aha... w naszym zespole
gram na gitarze akustycznej!

3. projekt | delikatnych | szalona | ubrania | sztukę

Dobry wieczór Państwu! Magdalena Artowicz to ja. Gram na flecie
– każdy zespół rockowy potrzebuje także _____¹
melodii. Projektuję _____² dla każdego
artysty z naszego zespołu. Widzicie biżuterię Ani? To także mój
_____³. Bardzo lubię _____⁴.
Sama rysuję i maluję. Kocham kolory! Jestem wrażliwa i trochę
_____⁵. 😊

4. osiedle | koncert | chłopaka | głośno | leniwy

Cześć dziewczyny! To ja, Staszek! Staszek Sroka! Gram na perkusji, bo lubię, jak jest _____¹ i wesoło! A jak jest wesoło, to jest głośno. Kocham swoje _____² i swoich przyjaciół! Jestem inteligentny, ale trochę _____³. Dziewczyny, jeśli szukacie idealnego _____⁴ – jestem tutaj. Chłopaki, jeśli szukacie dziewczyn, idźcie na inny _____⁵. Tutaj macie za dużą konkurencję!

5. historię | matematykę | styl | uczyć | ulica

Heeeeee! A ja jestem Piotrek Wysocki! Lubię zdrowy _____¹ życia. Gram w tenisa! Znam długą i ciekawą _____² swojej rodziny. O tak, wiecie, gdzie w Warszawie jest _____³ Banacha? A ja wiem, jaki był Stefan Banach, bo mój pradziadek był jego przyjacielem! Bardzo dobrze się _____⁴: geografia, historia – to dla mnie pestka*! Jeśli chodzi o _____⁵ – to będę nawet lepszy niż Banach – sami zobaczycie! Aha, miksuję muzykę!

IV. Wybierz odpowiedni przyimek:

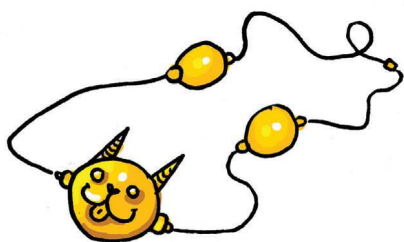
0. Ola opowiada **na** | **z** | **o** przyjaciółach.
1. To zależy **do** | **od** | **na** ciebie.
2. Ola nie zna nikogo **z** | **w** | **ze** starszych klas.
3. Magda pomoże Oli **z** | **w** | **przy** rysunkami.
4. Jaka jest główna nagroda **przy** | **w** | **o** konkursie?
5. Ania zgodziła się **dla** | **z** | **na** propozycję Oli.
6. Ola chce zaprezentować swoich przyjaciół **na** | **o** | **dla** konkursie.
7. Magda odpowiada **za** | **do** | **przed** rysunki.
8. Ania pisze blog **dla** | **o** | **w** modzie.
9. Chłopaki, idźcie **w** | **do** | **na** inny koncert!
10. Jeśli chodzi **do** | **od** | **o** matematykę, będę lepszy niż Banach.

* To pestka! = To bardzo łatwe!

V. Wybierz odpowiednią formę wyrazu:

0. Mój tata ma **małą kawiarnię** | **małej kawiarni** | **mała kawiarnia**.
1. Ania chce być **modelka** | **modelki** | **modelką**.
2. Tata Ani jest **producenta** | **producent** | **producentem** ubrań.
3. Ania ma **młodszemu bratu** | **młodszego brata** | **młodszy brat**.
4. Ola lubi **zdrowych produktów** | **zdrowego produktu** | **zdrowe produkty**.
5. Ola lubi oglądać **konie** | **koni** | **koń**.

6. Magda zaprojektowała **biżuterii** | **biżuterię** | **biżuterią**.
7. Staszek jest **inteligentny** | **inteligentnie** | **inteligentnym**.
8. Staszek jest **wesoły chłopak** | **wesołym chłopakiem** | **wesołego chłopaka**.
9. Piotrek gra w **tenis** | **tenisie** | **tenisa**.
10. Historia jest bardzo łatwa dla Piotrka. Geografia to także dla **jego** | **go** | **niego** pestka.

VI. Poproś koleżankę / kolegę o opisanie przyjaciela / przyjaciółki.

Spróbuj odgadnąć, jeśli to możliwe, o kogo chodzi. Użyj fraz:

Mój przyjaciel / Moja przyjaciółka jest...

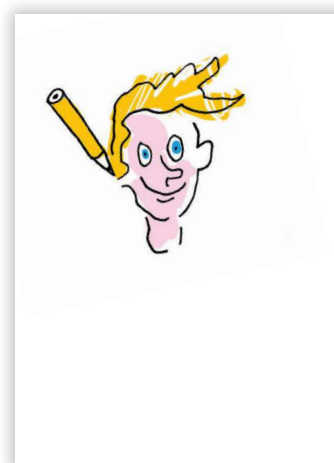
On / Ona bardzo lubi...

On / Ona w przyszłości chce być...

On / Ona jest wielbicielem (+D: kogo? czego?) ...

... to dla niej / niego pestka.

Jak myślisz, o kim opowiadam?

VII. Podobnie jak Ola, przygotuj plakat „Przyjaciele”.

Możesz pracować w grupie.

VIII. Proszę powtórzyć:

→ *Dziewczęta lekką ręką wydają pieniądze.*

→ *Czy mogę rozpocząć nową grę, nie mając już więcej pieniędzy?*

→ *Chętnie piję z tobą kawę, chociaż wolę coca-colę.*

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „u”

U piszemy na początku i końcu wyrazów,

np. *ul, ulica, domu, Londynu.*

Uważaj na wyjątki: ósmy, ów, ówczasie.

U piszemy w zakończeniach: **-uje, -ulec, -unek, -usia, -uszek,**

np. *rysuje, hamulec, ładunek, wnusia, brzuszek.*

U piszemy w przymiotnikach zakończonych na: **-utki, -uśki, -uchny,**

np. *milutki, maluśki, złociuchny.*

U piszemy w przysłówkach zakończonych na: **-utko, -uśko,**

np. *czyściutko, maluśko.*

U piszemy w zakończeniach czasowników zawierających cząstkę **-uj-**

(mimo wymiany na o), np. *rysuję, rysujesz, rysuje.*

1. Odmień przez osoby podane czasowniki:

Gotować – *ja gotuję, ty gotujesz, on / ona / ono gotuje*
my gotujemy, wy gotujecie, oni / one gotują

Pracować – _____

Studiować – _____

Malować – _____

Żartować – _____

2. Podane imiona zamień na formy z końcówką **-uś, -unia, -usia:**

Piotr – *Piotruś*

Sebek – _____

Tomek – _____

Franek – _____

Marek – _____

Ola – _____

Ania – _____

Basia – _____

Magda – _____

Marta – _____

3. Popatrz na mapę Polski i wypisz z niej 5 nazw miast z „u” na początku i 5 nazw miast z „u” w środku wyrazu:

„u” na początku wyrazu:

„u” na końcu wyrazu:

4. Podane zdrobniałe formy przymiotnika zamień na formy podstawowe:

malutki – mały
 czyściusieńki – _____
 słodziutki – _____
 leciutki – _____
 wolniusieńki – _____

cichutki – _____
 zdrowiusieńki – _____
 głupiutki – _____
 szybciutki – _____
 szczupłutki – _____

5. Do podanych sylab dopisz wybraną końcówkę tak, aby powstał wyraz.

Końcówki: -uje, -ulec, -unek, -usia, -uszek:

bud uje _____

rys _____

okr _____

podar _____

war _____

plan _____

d _____

Dan _____

opiek _____

bud _____

CZY WIESZ, ŻE...

W Polsce wiele dzieci i nastolatków pisze blogi.

Dzięki tej aktywności uczą się pisania, programowania i fotografii.

Osoby te dużo czytają, bo chcą być ekspertami w swoich dziedzinach.

Niektórzy autorzy prezentują swoje pasje, a inni traktują blog

jak wirtualny dziennik. Badania przeprowadzone dla PBI

(Polskie Badania Internetu) i Gazeta.pl pokazują,

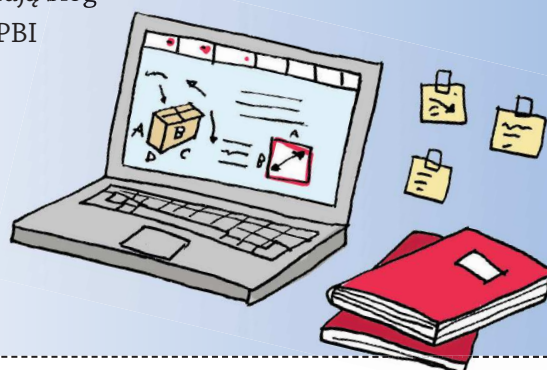
że już w 2009 roku ponad 300 000 polskich dzieci

(wiek: 7–14 lat) czytało blogi. 180 000 dzieci pisało

albo pisze blogi, 160 000 dzieci komentowało

lub wciąż komentuje wpisy innych blogerów.

Na podstawie: <http://badanieblogosfery.blox.pl/html>

CZY WIESZ, ŻE...

Anja Rubik (12.06.1983) to polska modelka pracująca dla największych domów mody i najbardziej znanych projektantów, wśród których są: Yves Saint Laurent, Paco Rabanne, Carolina Herrera, Dolce & Gabbana, Donna Karan, Marc Jacobs, Vera Wang, Moschino, Gucci, Givenchy, Roberto Cavalli, Kenzo, Atsuro Tayama, Chanel, Óscar de la Renta, Anna Molinari, Matthew Williamson, Michael Kors, Ralph Lauren, Victoria's Secret.

IX. Czy na pewno znasz te słowa i zwroty?

bajka	malować	przyjaciół	weterynarz
blog	nagroda główna	przyszłość	wielbiciel
bloger / blogerka	nudny	rodzeństwo	wrażliwa
brać udział w	opis	rysować	zależać od
fantazjować	plakat	siema*	zgadzać się
koń	pod tytułem	szalona	znajomy
konkurencja	podobać się	to pestka!	zwierzęta
konkurs	potrzebować	ubranie	

Wszyscy się nudzą. Ola proponuje zabawę „Masz problem”. Przyjaciele zaczynają grać. Dziewczyny nie są bardzo miłe dla Piotra i Staszka, a ty poznajesz ich problemy.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Zwroty i powiedzenia typu: <i>butka z masłem,</i> <i>pod gołym niebem,</i> <i>groch z kapustą</i>	Powtórzenie narzędnika liczby pojedynczej i liczby mnogiej. Czasowniki o rekcji narzędnikowej. Przyimkowe i bezprzyimkowe konstrukcje składniowe narzędnika	Opowiadamy o problemach, kłopotach i zainteresowaniach	Kim chcesz zostać lub kim nie chcesz zostać w przyszłości	Co warto wiedzieć o polskich jabłkach

Masz problem

Staszek: Hej! Co robicie?

Piotr: Siema! Nie widzisz? Jak zawsze nudzimy się.

Ola: Cześć! Znacie zabawę „Masz problem”? Jest bardzo fajna.

Magda: Nie! Zupełnie nie!

Ania: Ja też o niej nie słyszałam. Na czym polega?

Ola: Na szczerości! Trzeba wymienić trzy problemy, jakie ma twoim zdaniem wylosowana osoba.

Magda: I co dalej? To przecież nic trudnego.

Ola: Przeciwnie! Już w to grałam z rodzicami. Teraz mama nie rozmawia z tatą.

Magda: No coś ty! Dlaczego?

Ola: Tata zawsze mówi to, co myśli. Był bardzo szczery.

Staszek: Ale jazda!* Już mi się podoba. Losujemy!

Piotr: Nudne i trochę infantylne, ale skoro chcecie...

Ania: Jak masz problem ze szczerością, to nie musisz grać.

Piotr: Widzę, że już zaczęłaś zabawę. To słucham, z czym jeszcze twoim zdaniem mam problem?

Ania: Proszę bardzo! Moim zdaniem masz problem z nerwami, z krytyką na swój temat, z punktualnością...

Magda: Masz też problem z cudzymi poglądami i zainteresowaniami.

Ola: Zgadzam się z dziewczynami. Do tego masz problem z ekologią oraz zdrowym jedzeniem.

Staszek: Teraz to masz problem z Anią, Olą i Magdą. Z twoimi najlepszymi przyjaciółkami.

Magda: Olu, a co twój tata powiedział mamie?

Ola: Powiedział jej, że ma problem z nadwagą, słodyczami i językiem angielskim.

* Tak mówimy potocznie, kiedy coś nam się podoba, zaskakuje nas, budzi zainteresowanie...

Piotr: On to ma chyba problem ze zdrowym rozsądkiem.

Ola: Ej, to nie było grzeczne!

Staszek: Może i nie było, ale Piotrek mądrze mówi. Tak, twój tata jest samobójcą. Już niedługo ty będziesz sierotą, a twoja mama wdową.

Magda: Głupi jesteś! Nigdy tak nie mów! Nawet w żartach!

Staszek: Masz problem z moimi żartami?

Magda: Nie z twoimi żartami, ale z twoją głupotą!

Ania: Czyli po prostu z twoją głową pustą.

Ola: W której masz groch z kapustą.

Staszek: Bardzo śmieszne!

I. (P – prawda, N – nieprawda):

		P	N
0.	Zabawa „Masz problem” jest przeznaczona dla jednej osoby.		✓
1.	Zabawa „Masz problem” polega na wyrażaniu opinii o innej osobie.		
2.	Ola lubi tę zabawę.		
3.	Piotr polubił zabawę od razu.		
4.	Tata Oli unika szczerości.		
5.	Tylko Ania krytykowała Piotra.		
6.	Piotr preferuje zdrowe jedzenie.		
7.	Mama Oli słabo zna język angielski.		
8.	Piotr usłyszał coś miłego od Magdy.		
9.	Tata Oli jest wdowcem.		
10.	Mama Oli ma niedowagę.		

II. Dopasuj wyraz do definicji:

0. sierota		A. Mówienie prawdy.
1. słodycze		B. Całkowicie, sto procent.
2. ekologia		C. Za dużo kilogramów.
3. poglądy		D. Ktoś, kogo rodzice już nie żyją.
4. infantylne		E. Ciekawe, ładne, dobre, interesujące, miłe.
5. samobójca		F. Osoba, która pozbawia się życia.
6. szczerość		G. Mądrość, inteligencja, racjonalne myślenie.
7. nadwaga		H. Niedojrzałe, dziecinne.
8. fajne		I. Ciastka, lody, torty, czekolada.
9. zupełnie		J. Badanie i ochrona przyrody.
10. zdrowy rozsądek	K. Przekonania, przemyślenia, własny punkt widzenia.	

TROCHĘ GRAMATYKI

Narzędnik odpowiada na pytania: **(z) kim?, (z) czym?**

→ Przy tworzeniu liczby pojedynczej trzeba zapamiętać tylko dwie końcówki:

-**em** dla rodzaju męskiego i rodzaju nijakiego,

-**ą** dla rodzaju żeńskiego.

Przykłady:

Profesor rozmawia ze **studentem**. **Student** ma problem z **profesorem**.

Na spacer chodzę z **psem**, a nie z **kotem**. **Pies** jest aktywny, a **kot** leniwy.

Smakuje mi kawa z **cukrem** i **mlekiem**. **Cukier** jest słodki, a **mleko** tłuste.

Jadę **taksówką** i rozmawiam z **Anną**. **Taksówka** jest droga, a **Anna** piękna.

→ Przy tworzeniu liczby mnogiej trzeba zapamiętać tylko jedną końcówkę:

-**(a)mi** wspólną dla wszystkich rodzajów.

Przykłady:

Lekarze długo studiują, dlatego nie wszyscy będziemy **lekarzami**.

Twoje **koty** są miłe. Chętnie bawię się z twoimi **kotami**.

Nasze **kraje** sąsiadują ze sobą. Nie ma przyjaźni między naszymi **krajami**.

Te **konie** wymagają opieki. Mamy spore problemy z tymi **końmi**.

Wasze **żony** są bardzo ładne. Często spotykam się z waszymi **żonami**.

III. Uzupełnij zdania użytymi w narzędniku wyrazami w nawiasach:

- Najbardziej lubię zupę pomidorową z **(ryż)** ryżem.
- Szybko znaleźliśmy sklep z **(pamiątki)** _____.
- To łatwe ćwiczenie – jak mówią: bułka z **(masło)** _____.
- Oni nie są dobrymi sąsiadami i żyją jak pies z **(kot)** _____.
- Czy widzieliście już ten film o człowieku z **(blizna)** _____?
- Teraz mamy mieszkanie z dużym **(balkon)** _____.
- Dzieci długo czekały na ten koszyk ze **(słodycze)** _____.
- Z **(żał)** _____ zawiadamiamy o śmierci naszej babci.
- Trudno mi się z **(ty)** _____ rozstać.
- Ola tańczy i jeździ na łyżwach z dużym **(wdzięk)** _____.
- Moja mama zawsze pije kawę ze **(śmietanka)** _____ i oczywiście z **(cukier)** _____.

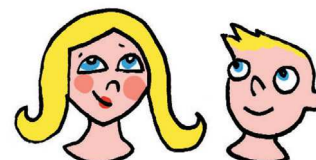
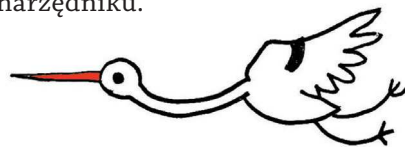

TROCHĘ GRAMATYKI

Istnieje **grupa przyimków**, które łączą się z rzeczownikami w narzędniku.

Przykłady:

- Moje łóżko stoi **między** oknem a szafą.
 Bocian szybko przeleciał **ponad** naszymi głowami.
 Nie podoba mi się ta lampa, która wisi **nad** stołem.
 Romeo często stał **pod** oknem Julii.
 Dziadek mieszka samotnie **poza** miastem.
 Nie skończę pracy **przed** wieczorem.
 On zawsze goni **za** pieniędzmi.
 Białoruś jest mniejszym krajem w porównaniu **z** Polską.
 Lubię zupę pomidorową **z** ryżem, a nie **z** makaronem.

IV. Uzupełnij tekst użytymi w narzędniku wyrazami w nawiasach:

Najczęściej spotykamy się pod (**dom**) domem⁰ albo przed (**szkoła**) _____¹.
 Ania dużo i chętnie pracuje nad (**uroda**) _____². Wiemy, że Magda trzyma
 wszystko pod (**łóżko**) _____³. Ola bardzo często użala się nad (**zwierzęta**)
 _____⁴. Piotr już drugi rok waha się między (**tenis**) _____⁵
 a (**koszykówka**) _____⁶. Staszek najlepiej odpoczywa nad (**morze**) _____⁷.
 Niestety Ania rzadko umawia się z nami poza (**szkoła**) _____⁸. Magda już
 od dawna jest pod (**wpływ**) _____⁹ muzyki orientalnej. Ola zawsze długo
 zastanawia się nad (**kolory**) _____¹⁰ włosów i paznokci. Piotr przyznał się,
 że nigdy jeszcze nie spał pod gołym (**niebo**) _____¹¹. W wakacje Staszek nie wstaje
 z łóżka przed (**południe**) _____¹². Ani i Oli trudno jest uciec przed młodszym
 (**rodzeństwo**) _____¹³. Poza (**Magda**) _____¹⁴ wszyscy lubimy
 nasze podwórko. Piotr nie przepada za głośną (**muzyka**) _____¹⁵. Między
 (**Anna**) _____¹⁶ a (**Piotr**) _____¹⁷ często są nieporozumienia,
 a między (**Ola**) _____¹⁸ a (**Stanisław**) _____¹⁹ zdarzają się
 prawdziwe konflikty. W porównaniu z (**Warszawa**) _____²⁰ wszystkie inne
 miasta na świecie są dla Staszka brzydkie. On jest lokalnym (**patriota**) _____²¹.

V. Wykreśl wyrazy, które nie pasują:

- Do szkoły jadę: **autobusem, samochodem, tramwajem, balonem**.
- Mama pije kawę z: **mlekiem, chlebem, cukrem, cynamonem**.
- Ola spaceruje z: **psem, Magdą, mamą, rowerem**.
- Piotr interesuje się: **Anną, fizyką, mlekiem, tenisem**.
- Anna spotyka się z: **Sebastianem, koleżankami, psem, Olą**.
- Staszek jest: **dziewczyną, chłopcem, sportowcem, patriotą**.

6. Magda lubi jeść kanapki z: **serem, szynką, dżemem, ziemniakami.**
7. Babcia pisze list: **długopisem, komputerem, ołówkiem, piórem.**
8. Sebastian mieszka: **nad morzem, przed Anną, za granicą, pod Warszawą.**
9. Dziadek już dawno nie rozmawiał z: **babcią, sąsiadką, telefonem, Piotrem.**
10. Jestem chory i nie ruszam: **ani ręką, ani nogą, ani głową, ani głosem.**

VI. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy:

- Babcia Stefania:** Dzień dobry, moja droga! Co tam u pani _____⁰ słycać?
- Pani Jadzia:** Jaki on tam dobry. Jak człowiek ma problemy ze _____¹, to już dużo dobrego przed _____² nie widzi.
- Babcia Stefania:** Co też pani. Słońce świeci pięknie za oknem. Ptaki latają nad _____³. Trzeba zaczynać dzień z _____⁴.
- Pani Jadzia:** Przed słońcem to ja muszę się chować. A za _____⁵ to ja nie widzę niczego poza dziećmi, _____⁶ i samochodami.
- Babcia Stefania:** Co to się dzisiaj z panią dzieje? Zrobię może dobrej kawy z _____⁷ i cynamonem. Mam też świeży placek z _____⁸. Zapraszam!
- Pani Jadzia:** I jeszcze postawili dwie nowe ławki pod samym _____⁹. A między _____¹⁰ to nawet nie ma jak przejść.
- Babcia Stefania:** Trochę racji w tym jest. W porównaniu z _____¹¹ rokiem zrobiło się u nas ciasno.
- Pani Jadzia:** Ja to bym chętnie odpoczywała gdzieś poza _____¹², ale córka ma jakiś problem z samochodem.
- Babcia Stefania:** A słyszała pani, że za naszym _____¹³ budują parking samochodowy? Podobno niezgodnie z _____¹⁴.
- Pani Jadzia:** Nic nowego pod _____¹⁵. Nic nowego.
- Babcia Stefania:** No, czas robić obiad. Chciałam wysłać Anię do sklepu, ale jej nigdy nie ma pod _____¹⁶.

Pani Jadzia: Pewnie nie wróci przed _____¹⁷.

Babcia Stefania: Jak to młdzież. Kręci się gdzieś między _____¹⁸.

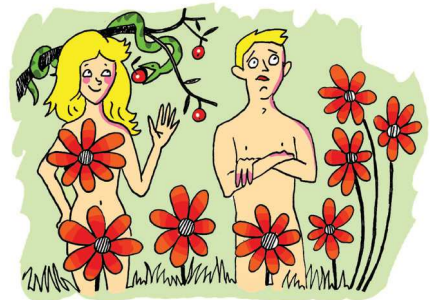
Pani Jadzia: Pani to ma do niej anielską cierpliwość. Ja bym tak nie mogła. Ale ja już stara jestem i stoję nad _____¹⁹.

Babcia Stefania: Co też pani mówi!

VII. Adam i Ewa – wstaw wyrazy w odpowiednie miejsca:

jabłko | Bóg | wąż | ~~Ewa~~ | Adam | samotność
religia | ogryzek | drzewo | jabłka | czas

Adam miał duży problem z Ewą⁰. Ewa chętnie spotykała się z _____¹. Ten wąż zawsze bawił się jakimś _____². Z tymi _____³ i z _____⁴, na którym rosły, był wielki kłopot. Z _____⁵ Ewa przestała spacerować z _____⁶. Adam nie wiedział, co ma zrobić z _____⁷. Zaczął więc interesować się _____⁸ i rozmawiać z _____⁹. A Ewa została z _____¹⁰ w rękę.

CZY WIESZ, ŻE...

Polska jest największym producentem jabłek w Europie i jednym z największych na świecie. Niedaleko od Warszawy, w okolicach Grójca i Tarczyna, znajdują się wielkie sady owocowe i plantacje różnych gatunków jabłek. W polskich potrawach jabłka pojawiają się bardzo często. Trzeba koniecznie spróbować kaczki z jabłkami, kompotu z jabłek, soku jabłkowego albo jabłeczniaka (szarlotki). Jabłka są nie tylko smaczne, ale i zdrowe. Mają wiele wartości odżywczych. Dietetycy zalecają jedzenie przynajmniej dwóch jabłek dziennie.

VIII. Wybierz właściwe znaczenie:

0. Ciche dni są, kiedy:
- rozmawiamy po cichu
 - nie rozmawiamy ze sobą
 - rozmawiamy tylko z jedną osobą
1. Mówimy **bułka z masłem**, kiedy coś:
- jest trudne do zrobienia
 - robimy zawsze
 - jest łatwe do zrobienia

2. **Groch z kapustą** jest, kiedy:
- niczego nie można znaleźć
 - wszystko leży na swoim miejscu
 - nasze rzeczy lub myśli nie mają ze sobą związku
3. **Lokalny patriota** to ktoś, kto identyfikuje się ze:
- swoim miastem, wsią lub regionem
 - swoim krajem
 - ze swoim mieszkaniem
4. Zwrot **stać nad grobem** odnosi się do osób, które:
- często przychodzą na cmentarz
 - są już stare i chore
 - mają problemy z sąsiadami
5. Zwrot **nic nowego pod słońcem** odnosi się do sytuacji, w której:
- zawsze jest słoneczna pogoda
 - zawsze jest tak samo
 - zawsze coś się zmienia
6. **Być pod ręką** oznacza, że:
- podajemy sobie ręce
 - coś trzymamy w rękach
 - coś lub ktoś jest bardzo blisko
7. Spać **pod gołym niebem** oznacza, że:
- śpimy bez ubrania
 - śpimy gdzieś na trawie lub plaży
 - śpimy w hotelu
8. Ludzie, którzy **gonią za pieniędzmi**:
- dużo biegają
 - zawsze pracują w banku
 - uważają, że są one najważniejsze w życiu
9. **Pracować nad urodą** to znaczy:
- dbać o swój atrakcyjny wygląd
 - interesować się wyglądem innych
 - wyglądać ładnie
10. **Anielska cierpliwość** cechuje osoby, które:
- trudno jest zdenerwować
 - często spotykają się ze sobą
 - chętnie chodzą do kościoła

IX. Proszę powtórzyć:

- *Sąsiadki rozmawiają ze sobą z wielką przyjemnością.*
- *Starsze panie piją pachnącą kawę i zachwycają się piękną pogodą.*
- *Co będzie, gdy łabędzi nie będzie?*

X. Czy na pewno znasz te słowa?

blizna	gra	nadwaga	punktualność	wdowiec
brzydki	grób	nerwy	rozsądek	wąż
ciasno	infantylny	nudzić się	samobójca	zabawa
ciasto	jabłecznik	ogryzek	sklep	żał
ekologia	kłopot	placek	świeży	żart
fajny	krytyka	potrawa	szczerłość	
goły	losować	przeciwnie	uroda	

NADSTAW UCHA

SAMOGŁOSKI „a”, „o”

W języku rosyjskim i białoruskim zauważyć można fonetyczne zjawisko „akania”, czyli wymowy nieakcentowanego **o** na początku wyrazu jak **a**, np. **okno** wymawiane jak **akno**.

W języku polskim sposób wymowy tych samogłosek jest następujący:

- a** – język jest położony bardzo nisko, wargi są otwarte tak samo, jak przy głębokim wdechu;
- o** – język cofa się w głąb jamy ustnej, otwór między wargami jest przy artykulacji dość szeroki i trochę zaokrąglony.

1. Powtórz za lektorem głoski:

→ a – o – a – o – a – o – a – o – a – o – a – o – a – o

2. Powtórz za lektorem sylaby:

→ la – lo lo – la la – la – lo

→ lo – lo – la la – lo – la lo – la – lo

3. Przeczytaj pary wyrazów:

→ Ala – Ola las – los bak – bok kasa – kosa

→ kalka – kolka nas – nos gład – głos rak – rok

→ tak – tok kat – kot

4. Wstaw „a” lub „o”. Przeczytaj powstałe imiona:

__ nia __ skar __ licja __ lgierd __ dam
 __ ntek __ lga __ leksander __ ndrzej __ nastazja

5. Powtórz zdania:

→ Joanna oglądała wczoraj koralową bransoletkę i amarantowe korale.

→ Karolina oraz Karol zorganizowali kolację z okazji zakończenia rocznego projektu.

→ Ala i Ola oglądają ogromną konstrukcję z epoki rokoko.

→ Aktorka obserwowała rolę swojej koleżanki.

XI. Zastanów się i powiedz:

- a) z czym masz problemy
- b) z kim mieszkasz
- c) czym się interesujesz

XII. Staszek chce być w przyszłości historykiem albo przewodnikiem turystycznym po Warszawie. Na pewno nie chce być inżynierem, żołnierzem czy ekonomistą. Zastanów się i napisz, kim ty chcesz, a kim nie chcesz być, jak dorośniesz.

LEKCJA 4

Ola wygrywa konkurs i zaprasza przyjaciół do kina. Wszyscy są zadowoleni, Piotr liczy na randkę z Anią, ale jeszcze nie wie, że ona ma już inny plan. Czy do kina pójdzie też Sebastian?

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Czasowniki pierwszej koniugacji opisujące sposoby spędzania wolnego czasu i inne aktywności	Powtórzenie czasu teraźniejszego – koniugacja I	Opowiadanie o aktywnościach różnych osób	Czat po polsku	Reguły pisania wypowiedzi na forach internetowych

On surfuje, maluje, komponuje... – Sebastian jest boski!

I. Posłuchaj rozmowy i uzupełnij brakujące wyrazy:

Ola: Cześć!

Piotr: Cześć!

Magda: Co nowego? Jak **się czujesz**?

Ola: Świetnie. **Informuję**⁰ was, że...

Staszek (przerywa): A ja już wszystko wiem!

Ola: Skąd?!

Magda: Co wiesz?

Staszek: Ha, ha, ha, ha! _____¹ do kina!

Ola: Yyyy... **Piszę** SMS-a do Ani! To miał być sekret!

Staszek: Ale ja wiem to nie od Ani!

Ola: Nie?! A od kogo?

Magda: _____² wyjście do kina? **Możecie** mi powiedzieć, o co chodzi?

Piotr: No właśnie, o co chodzi? Olu, _____³ nam bilety do kina?

Czy Ania **idzie** z nami? **Chcę** miejsce obok niej...

Staszek: Ha, ha, ha! Ale ona nie _____⁴ siedzieć obok ciebie!

Piotr: A może **chce**! Dlaczego **się śmiejesz**?!

Magda: Olu! O co chodzi z kinem?

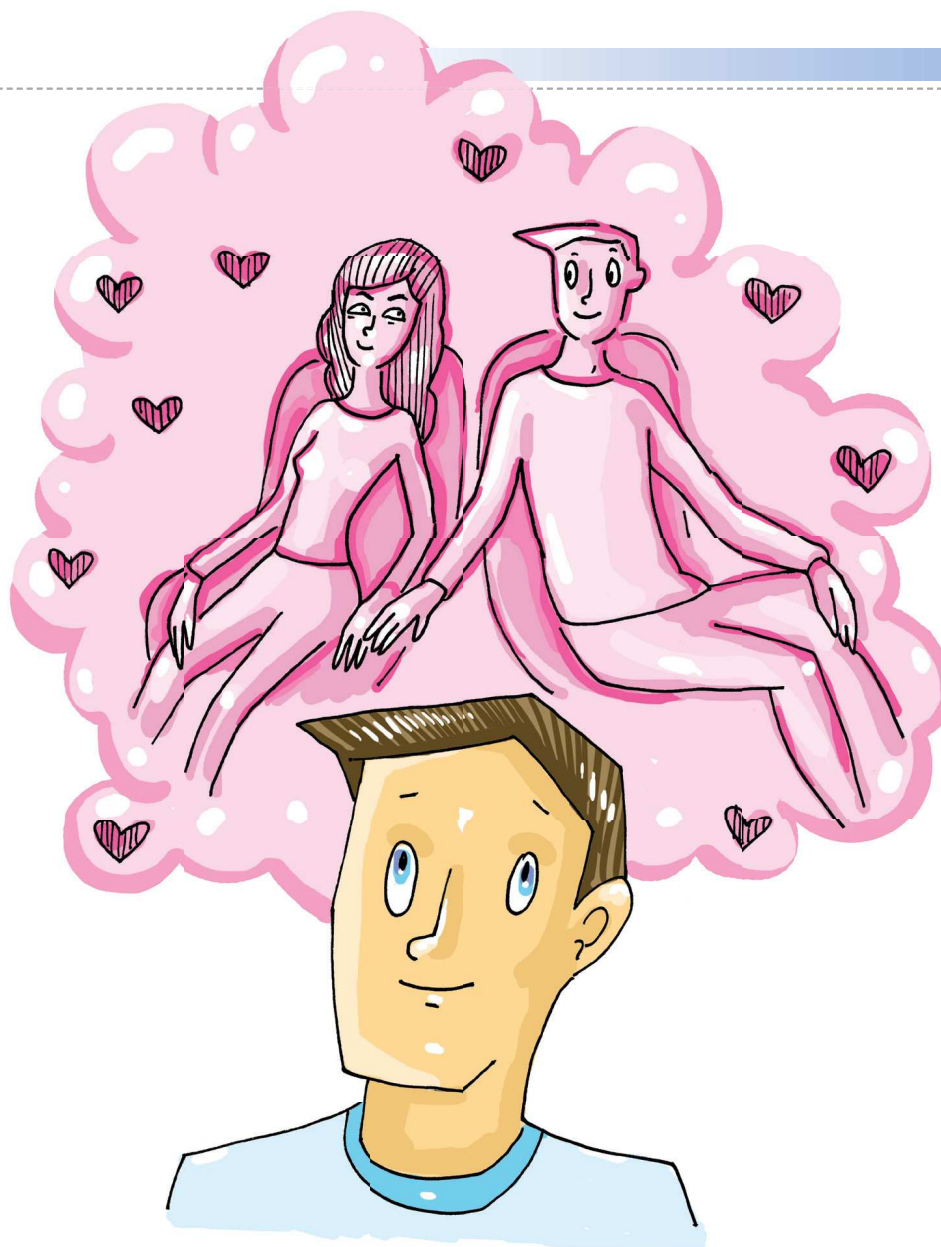
Ola: Wygrałam konkurs na plakat pod tytułem „Przyjaciele”. I teraz _____⁵ iść do kina. Mam pięć biletów!

Staszek: A szósty bilet ma Sebastian z IIIa!

Ola: Sebastian ma co?

Piotr: Kto?

Staszek: Sebastian! On _____⁶ z Anią. Siostra Sebastiana ich **obserwuje**. Ona mówiła mi, że Sebastian z Anią i jej znajomymi _____⁷ razem do kina.

Magda: Olu, _____^{8!} To wspaniale, że wygrałaś konkurs! Świetnie, że **idziemy** razem na seans.

Ola: _____⁹.

Piotr: Ale dlaczego jakiś Sebastian **idzie** z nami?

Magda: Nie jakiś, tylko boski Sebastian. Ania go lubi.

Piotr: I co z tego? Ja też lubię Anię.

Staszek: Ale to nie to samo.

Piotr: A jaka jest różnica?

Staszek: Oj, Piotrek, duża! Naprawdę, duża!

Ola: Ale **plotkujecie!**

Staszek: _____¹⁰ wam jeszcze coś powiedzieć.

Piotr: Ja nie **chcę** wiedzieć. Źle **się czuję**...

Staszek: Ale dziewczyny na pewno **chcą** wiedzieć – Sebastian często **spaceruje** z Anią, może nawet ją **całuje**, jutro **jadą** razem do McDonalda...

Piotr: To nieprawda! Ania nikogo nie **całuje** i nigdzie nie **jedzie!** **Żartujesz!** Tak?

TROCHĘ GRAMATYKI

CZAS TERAŹNIEJSZY KONIUGACJA I -ę / -esz

Uwaga! W języku polskim w czasie teraźniejszym mamy kilka grup koniugacyjnych. To znaczy, że różne czasowniki mają różne końcówki dla tych samych osób.

Przykład:

Ania pisz-e, ale: Ania lub-i, Ania koch-a.

Dzisiaj poznasz koniugację I (-ę / -esz, gdzie -ę jest końcówką dla pierwszej osoby liczby pojedynczej – ja, np. **ja piszę**, a -esz dla drugiej osoby liczby pojedynczej – ty, np. **ty piszesz**). Wszystkie czasowniki w tej grupie będą miały takie **końcówki**, jakie widzisz w ostatniej kolumnie tabeli A do ćwiczenia II.

II. Proszę uzupełnić tabelę:

A. Niektóre potrzebne wyrazy są zaznaczone **na pomarańczowo** w ćwiczeniu I.

	pisać	chcieć	śmiać się	PAMIĘTAJ!
ja	pisz- ę		śmie ę się	- ę
ty	pisz- esz	chc- esz		- esz
on / ona / ono	pisz- e		śmie e się	- e
my		chc- emy		- emy
wy	pisz- ecie		śmie ecie się	- ecie
oni / one	pisz- ą			- ą

Przykładowe czasowniki w tej grupie: **chcieć, kąpać się**.

B. Niektóre potrzebne wyrazy są zaznaczone **na niebiesko** w ćwiczeniu I.

Uwaga! Jeśli pierwsza i druga osoba liczby pojedynczej (ja i ty) mają różne tematy, to temat pierwszej osoby (ja) powtórzy się tylko w trzeciej osobie liczby mnogiej.

Na przykład:

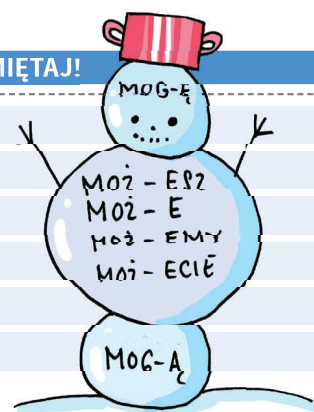
(oni / one) → ja **mog-ę**, oni / one **mog-ą**.

Wszystkie inne formy (ty, on, ona, ono, my, wy) będą miały ten sam temat co czasownik w drugiej osobie liczby pojedynczej

(ty) – ty **moż-esz**, on / ona / ono **moż-e**, my **moż-emy**, wy **moż-ecie**.

LEKCJA 4

	móc	iść	jechać	PAMIĘTAJ!
ja	mog-ę	id-ę	jad-ę	
ty	moż-esz	idzi-esz	jedzi-esz	
on / ona / ono	moż-e			
my	moż-emy			
wy	moż-ecie			
oni / one	mog-ą	id-ą		

Przykładowe czasowniki w tej grupie: **brać, nieść**.

C. Niektóre potrzebne wyrazy są zaznaczone **na brązowo** w ćwiczeniu I.

Uwaga! Czasowniki zakończone w bezokoliczniku na *-ować*¹ tracą tę końcówkę.

Zamiast niej otrzymują *-uj* + regularne końcówki osobowe.

Na przykład:

informować, najpierw redukuje *-ować* → *informować*, zostaje nam: „inform”,
 dodajemy *-uj* → *informuj* + końcówki osobowe → *informuj-ę, informuj-esz,*
informuj-e, informuj-emy, informuj-ecie, informuj-ą.

	informować	całować	obserwować	PAMIĘTAJ!
ja	inform-uj-ę		obserwuję	Bezokolicznik zakończony na <i>-ować</i>
ty	inform-uj-esz	cał-uj-esz		1. redukcja <i>-ować</i>
on / ona / ono	inform-uj-e			2. dodajesz <i>-uj-</i>
my	inform-uj-emy	cał-uj-emy		3. dodajesz końcówki osobowe
wy	inform-uj-ecie		obserwujecie	Np. planować* → planuj* →
oni / one	inform-uj-ą			planuję, planujesz* itd.

Przykładowe czasowniki w tej grupie: **potrzebować, pracować, studiować, dyskutować, szanować, gimnastykować się**.

D. Niektóre potrzebne wyrazy są zaznaczone **na różowo** w ćwiczeniu I.

Uwaga! Krótkie czasowniki (często jednosylabowe) otrzymują dodatkowe *-j-* w temacie, a potem końcówki osobowe.

Na przykład:

pić – pi-j-ę, pi-j-esz, pi-j-e, pi-j-emy, pi-j-ecie, pi-j-ą.

* Podobnie jest z czasownikami zakończonymi na *-awać*. Redukujemy końcówkę, w jej miejsce wstawiamy *-aj* + regularne końcówki osobowe. Na przykład: *Wstawać* → *wst-aj-ę, wst-aj-esz, wst-aj-e, wst-aj-emy, wst-aj-ecie, wst-aj-ą.*

	pić	czuć	myć	PAMIĘTAJ!
ja	pi-j-ę		my-j-ę	Niektóre bezokoliczniki zakończone na -ić, -yc, -uc
ty	pi-j-esz			1. redukcja -ć
on / ona / ono	pi-j-e	czu-j-e		2. dodajesz -j-
my	pi-j-emy			3. dodajesz końcówki osobowe
wy	pi-j-ecie		my-j-ecie	Np.: żyć ¹ → żyj ² → żyj ^ę , żyjesz ³ itd.
oni / one	pi-j-ą	czu-j-ą		

Przykładowe czasowniki w tej grupie: **żyć, szyć, tyć, żuć**.

Uwaga! W języku polskim zwykle nie mówisz: ja piszę, ty piszesz, my piszemy, wy piszecie, tylko: piszę, piszesz, piszemy, piszecie. Zaimki osobowe (ja, ty, my, wy) są często pomijane.

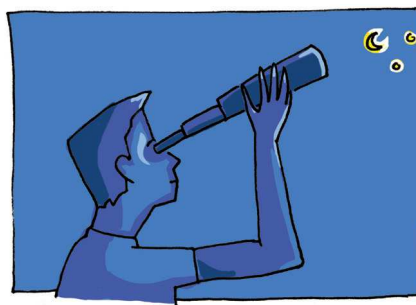
III. Podpisz ilustracje podanymi wyrazami:

Pod każdym obrazkiem napisz także wybraną formę osobową czasownika.

obserwować | spacerować | całować | plotkować | podróżować
malować | komponować | surfować | gotować | denerwować się

IV. Ania rozmawia na czacie z Sebastianem. Przeczytaj tekst, uzupełnij go odpowiednimi formami czasownika. Wskazówka: Zwróć uwagę na kolory, w jakich napisane są wyrazy (zob. zadanie II).

Hej.

Cześć.

Co tam?

(ja - dziękować) Dziękuję⁰, dobrze, a u Ciebie?

W porządku. Widziałem Cię w szkole na plakacie, którego autorka wygrała konkurs.

Tak. To plakat mojej przyjaciółki Oli. Ona wygrała bilety do kina i w sobotę (**my - iść**) _____¹ na seans.

O, fajnie. Bardzo lubię filmy.

😊 Co jeszcze lubisz?

Hmm, lubię nowe miejsca, w wakacje zawsze (**ja - podróżować**) _____², (**ja - obserwować**) _____³ ludzi...Ania: (**ty - podróżować**) _____⁴ z rodzicami?

No co Ty!

No nie wiem... Ja i mój brat (**my - podróżować**) _____⁵ z rodzicami. Rodzice (**oni - denerwować się**) _____⁶, kiedy jesteśmy sami, daleko od nich.No ja też z rodzicami, tylko czasami z kolegami. W tym roku (**my - planować**) _____⁷ jechać nad morze. Chcę surfować i...Dobrze (**ty - surfować**) _____⁸?Tak, latem zwykle (**ja - surfować**) _____⁹, a zimą (**ja - komponować**) _____¹⁰ muzykę, no i (**ja - malować**) _____¹¹ obrazy albo (**ja - rysować**) _____¹² grafiki.

Wow!

A Ty, Aniu, czym się (**ty - interesować**) _____¹³?(**ja - interesować się**) _____¹⁴ modą! Ale też (**one - fascynować**) _____¹⁵ mnie języki obce. (**ja - planować**) _____¹⁶ uczyć się rosyjskiego.A (**ty - gotować**) _____¹⁷?

Sebastian: Co? Czy ja (**ja - gotować**) _____^{18?}

Ania: No tak 😊

Sebastian: He, he, he! Nie! Moja babcia świetnie (**ona - gotować**) _____^{19!}

Ania: Fajnie masz. A słuchaj, (**ja - chcieć**) _____²⁰ Cię o coś zapytać...

Sebastian: Tak?

Ania: (**ja - móc**) _____²¹ iść z wami w sobotę do kina?

Sebastian: Z nami wszystkimi?

Ania: A jest inna opcja?

Sebastian: Jest?

Ania: 😊

Sebastian: A co (**ty - proponować**) _____^{22?}

V. Przeczytaj jeszcze raz rozmowę Ani z Sebastianem, a następnie zdecyduj, czy to: P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	Sebastian pierwszy pisze do Ani.	✓	
1.	Ania mówi Sebastianowi o plakacie Magdy.		
2.	Przyjaciele planują iść do kina w weekend.		
3.	Sebastian podróżuje tylko zimą.		
4.	Sebastian zawsze podróżuje z kolegami.		
5.	Sebastian lubi sporty wodne.		
6.	Rodzice Ani stresują się, kiedy dzieci nie są blisko nich.		
7.	Sebastian nie jest utalentowany artystycznie.		
8.	Ania interesuje się nie tylko ubraniami.		
9.	Ania jest świetną kucharką.		
10.	Ania proponuje Sebastianowi kino.		

VI. Uzupełnij zdania:

0. Ania, Magda, Ola, Piotrek i Staszek **idą** do kina. Sebastian też idzie . (iść)
1. W piątek **jedziemy** do McDonalda, (wy) _____ z nami? (jechać)
2. Ania: **Możesz** napisać mi coś miłego? Sebastian: Jasne, że (ja) _____ . (móc)
3. Piotrek, znowu **piszesz** do Ani? Do nikogo nie (ja) _____ . (pisać)
4. Babcia znowu **bierze** tabletki. Ja nigdy nie _____ żadnych leków. (brać)
5. Dzieci, dokąd **chcecie** jechać na wakacje w tym roku? Ja _____ jechać nad morze, a Rysiek _____ jechać w góry! (chcieć)
6. Olu, co tam **niesiesz**? (ja) _____ małego kotka. (nieść)
7. Magda i Sebastian ładnie (oni) _____ , ja niestety w ogóle nie **maluję**. (malować)
8. Piotrek **obserwuje** gwiazdy, a dziewczyny _____ Sebastiana. (obserwować)
9. Olu, co **pijesz**? Colę, czy wodę? Cola jest niezdrowa, (ja) _____ tylko wodę. (pić)
10. Piotrek, **denerwujesz się** przed sprawdzianem? No co ty! Ja nigdy _____ !
(nie denerwować się)

VII. Kolega / koleżanka z Polski pisze do Ciebie na czacie. Uzupełnij rozmowę:

	Hej!		TY
	Co tam?		TY
	Dzięki*. Po staremu. Mam do Ciebie pytanie. Mogę?		TY
	Czym się interesujesz?		TY
	Interesuję się projektowaniem ubrań. A co zwykle robisz w wakacje?		TY
	Zwykle _____ , a Ty?		TY
	Ja podróżuję i powiem ci sekret – trochę też plotkuję z moimi przyjaciółkami. Czy Ty czasami plotkujesz?		TY

* To wyraz potoczny, oznacza „dziękuję”. Nie powiesz tak w oficjalnej rozmowie.

Aha, dokąd zwykle podróżujesz latem?

TY

O, to interesujące. A co planujesz robić w przyszłości?

TY

Ja planuję projektować modę i podróżować. Teraz idę do kuchni, bo babcia woła mnie na kolację. Pa!

TY

VIII. Twoja koleżanka / Twój kolega w myślach wybiera jedną osobę, którą widzi na obrazku. Zadawaj jej / mu pytania tak długo, aż zgadniesz, kogo wybrał / wybrała. Potem zamieńcie się rolami. Poniżej są potrzebne wyrazy:

- telefonować | dyskutować | całować | obserwować | spacerować
 plotkować | podróżować | malować | pisać | komponować | surfować
 gotować | denerwować się | informować | pracować | gimnastykować się
 śmiać się | kąpać się | pić

Przykład:

Ty: Czy osoba, którą masz na myśli, denerwuje się?

Koleżanka / kolega: Nie, ta osoba się nie denerwuje.

Ty: Aha..., czy osoba, którą masz na myśli, śmieje się?

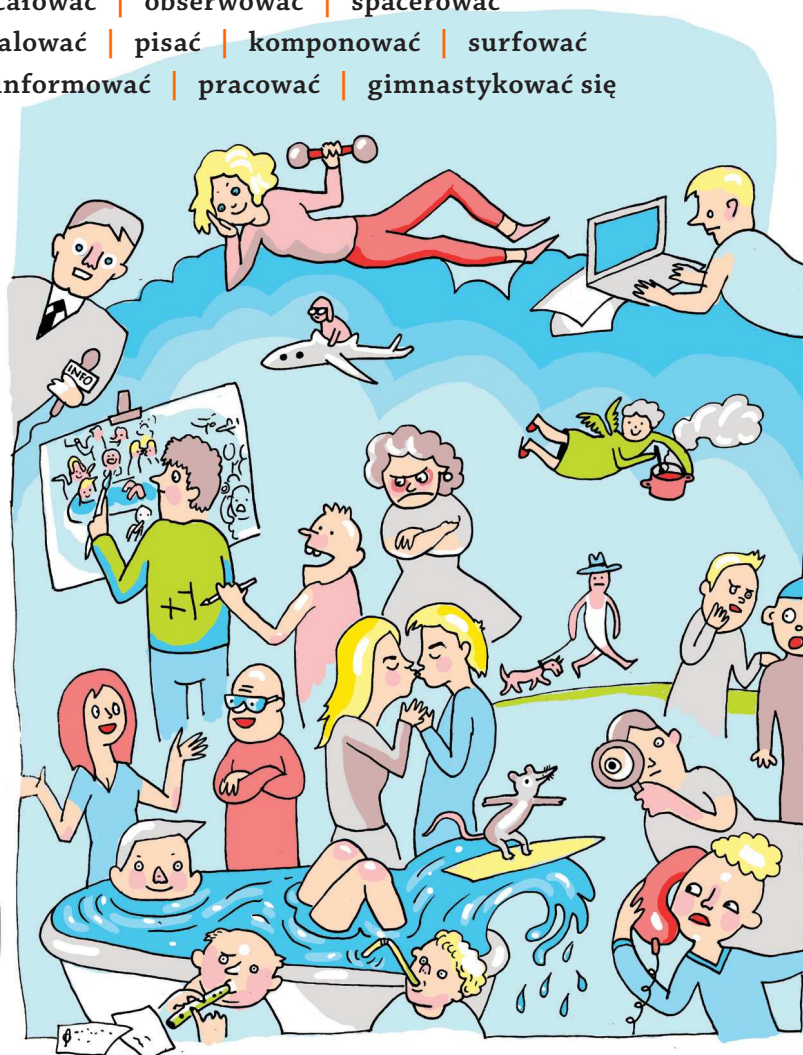
Koleżanka / kolega: Nie, ta osoba się nie śmieje.

Ty: Hmm, czy osoba, którą masz na myśli, surfuje?

Koleżanka / kolega: Brawo! Ta osoba surfuje. Teraz twoja kolej.

Ty: Dobrze.

Koleżanka / kolega: Czy osoba...

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „Ó”

ó piszemy wtedy, gdy wymienia się na **o**,
np. ogród – ogrody, łóżko – łóża.

ó piszemy, kiedy wymienia się nie tylko na **o**, ale także na **a** oraz **e**,
np. ziółko – ziele, wrócić – wracać.

ó występuje także w wyrazach zakończonych na **-ówka, -ów, -ówna**,
np. główka, Kraków, Mazurówna.
Uważaj na wyjątki: zasuwka, skuwka, odkuwka.

ó piszemy na początku następujących wyrazów:
ósemka, ósmy, ów, ówczesny, ówczynie, ówdzie.

1. Do podanych słów dopisz wyrazy pokrewne, w których nastąpiła wymiana na „o”:

wróg – wrogowie, mógł – _____, mróz – _____,
rób – _____, stój – _____, głód – _____,
miód – _____, łóżko – _____, chłód – _____,
wór – _____

2. Z podanych nazwisk męskich utwórz za pomocą sufiksu **-ówna** formy żeńskie używane niegdyś zwykle przez niezamężne kobiety:

Tazbir – Tazbirówna, Król – _____, Kruk – _____,
Ordon – _____, Kuc – _____, Zając – _____,
Mniszek – _____, Siemaszko – _____,
Sroka – _____, Artowicz – _____

3. Podkreśl wyrazy, w których nastąpiła wymiana „ó” na „e” i „a”:

zbiórka | klasówka | skrócić | wiewiórka | wiozł | powtórzyć | lód | dróżka | przód | wrócił

4. Utwórz liczbę mnogą od podanych wyrazów:

napój – napoje, lód – _____, pokój – _____, nabój – _____,
wieczór – _____, nastrój – _____, wzór – _____, róg – _____,
sokół – _____, sposób – _____

5. Uzupełnij podane wyrazy literami „u” lub „ó”. Uzasadnij swój wybór:

si _ dmy	- „ó”, bo wymienia się na „e” – siedem	Fran _ ś	- _____
kup _ je	- _____	pi _ rko	- _____
samocho _ d	- _____	biał _ tki	- _____
_ semka	- _____	w końc _	- _____
sk _ wka	- _____	pal _ szek	- _____

IX. Proszę powtórzyć:

→ Często czatuję z moją ulubioną koleżanką Anią.

→ W sobotę idę na randkę z Magdą.

→ Piję wodę z cytryną i dyskutuję z Olą.

CZY WIESZ, ŻE...

Pisanie na czacie (internetowa swobodna rozmowa prywatna bądź dyskusja z udziałem wielu osób) **z koleżankami / kolegami z obcych krajów to świetny sposób na naukę języka obcego.** Na czatach obowiązują inne reguły pisowni niż w pozostałych tekstach. Anna K. Stanisławska-Mischke*, specjalista do spraw e-nauczania, mówi, że na czacie możemy nie używać znaków diakrytycznych (ogonków, kresek, kropek: ć, ś, ź, ń, ą, ę, ż itd.). Możemy też zapomnieć o wielkich literach. Nie musimy się denerwować z powodu literówek. Jednak przede wszystkim możemy wyrazić więcej emocji, używając emotikonów. Często piszemy w stylu potocznym (nieoficjalnym). Ważne jednak jest, żeby pisać pełnymi zdaniami i w jednej wypowiedzi zamykać całą myśl. **Pamiętaj, że kiedy piszesz inny tekst**, nie możesz zapominać o wielkich literach i znakach diakrytycznych, nie używasz też emotikonów. Zwracasz także uwagę na ortografię i interpunkcję.

* <http://www.czn.uj.edu.pl/moodle/mod/book/view.php?id=12519&chapterid=3708>

X. Czy na pewno znasz te słowa i zwroty?

brać	gotować	malować	podróżować	śmiać się
być na czacie	informować	mieć na myśli	potrzebować	telefonować
całować	interesować się	móc	pracować	utalentowany
chcieć	iść	nieść	proponować	wspaniale
czuć się	jechać	obserwować	rysować	zgadnąć
denerwować się	kąpać się	pić	spacerować	żartować z (+ D)
dyskutować	komponować	pisać	surfować	żyć
gimnastykować się	kucharka	plotkować	szanować	

LEKCJA 5

Staszek wczoraj zgubił telefon komórkowy. A może zgubiła go Ola lub Magda. Chłopiec denerwuje się. Dziewczyny nie widzą problemu. Ty lepiej poznajesz ich relacje.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
<i>zawsze, nigdy, często, niekiedy, nieraz, czasem, rzadko, ciągle, sporadycznie, bez przerwy, od czasu do czasu, wcale, znowu, codziennie</i>	Powtórzenie czasu teraźniejszego – koniugacja II. Rekcja czasownikowa. Przysłówki częstotliwości	Jak mówić o tym, że coś robimy zawsze, często, czasem, rzadko...	Piszemy o tym, co pożyczamy, i o tym, co gubimy	Co warto wiedzieć o pogodzie i porach roku w Polsce

Mała zguba, duże nieporozumienie

Staszek: Co ja widzę, Olu? Już nie śpisz?

Ola: Jak ty to robisz, że zawsze mówisz głupoty?

Staszek: Eee! Zgodzę się z tym, że czasem wymyślę coś zabawnego, nieraz coś złośliwego, ale nigdy głupiego. A jak wy z Magdą to robicie, że ciągle musicie coś gubić?

Ola: O, przepraszam! My niczego nigdy nie gubimy.

Staszek: Jeśli nie boisz się prawdy, to przypomnę ci zgubione trzy parasolki, klucze do mieszkania, torebkę, dwie książki z biblioteki i oczywiście mój telefon komórkowy.

Ola: Mylisz się, i to bardzo! Niekiedy lepiej milczeć, niż mówić bzdury! Musisz się z tym wreszcie zgodzić.

Staszek: Oczywiście, że się zgodzę, jeśli tak wolisz. Przypomnę jednak, że wy dziewczyny zawsze albo długo śpicie, albo coś gubicie, no i nigdy, przenigdy nie milczycie!

Ania: Cześć, o czym mówicie?

Staszek: Siema! Ja faktycznie mówię, a Ola raczej krzyczy.

Ania: Widzę, że sobie coś ważnego wyjaśnacie. Niekiedy przyjaciele muszą to zrobić.

Ola: Aniu, proszę cię! Ja wolę wrzeszczeć na niego, niż stale słyszeć, że ktoś zgubił jego obciachowy* telefon.

Staszek: Czy ty słyszysz, co ona mówi? Bo ja nie wierzę własnym uszom. Skoro mój telefon jest taki beznadziejny, to dlaczego wszyscy z niego dzwonicie?

Ania: No, ten telefon był trochę obciachowy. Teraz kupisz sobie wreszcie jakiś fajny.

Staszek: O nie, nie! To Ola i Magda kupią.

Magda: Cześć wszystkim! Zazdroszczę wam, że tak sobie siedzicie spokojnie na ławce. Ja znowu bardzo się spieszę i muszę już lecieć.

Staszek: Dobra, dobra! Ty zawsze gdzieś leczysz i pędzisz, bo wolisz nie słyszeć przykrości i nie płacić za zgubę.

Magda: Co proszę? Za co na mnie wrzeszczysz od rana?

* Tak mówimy potocznie, kiedy coś nam się nie podoba, jest brzydkie, niemodne, kompromitujące...

Staszek: Co tak stoisz jak zaczarowana? Wisicie mi** nowy telefon. Inaczej niczego więcej wam nie pożyczę.

Ania: Boję się, że mówicie za dużo, a za mało myślicie. Dziewczyny, jeśli dzwonicie z cudzego telefonu, a potem go gubicie, to musicie teraz...

Piotr: Cześć! Nie uwierzycie! Zwłaszcza Staszek.

Staszek: Niby w co?

Piotr: Siedzę sobie na ławce za blokiem i czyszczę piłkę z błota. Patrząc na trawę, a tam leży twoja obciachowa komórka. Proszę.

Ola: Dalej twierdzisz, że to my gubimy swoje rzeczy? Może nas przeprosisz?

Staszek: No chyba! Tracisz czas!

** Tak mówimy potocznie, kiedy ktoś ma dług, powinien coś oddać lub odkupić...

I. Wybierz poprawną odpowiedź:

0. Ola uważa, że Staszek

- a) zawsze mówi niemiędrze rzeczy.
- b) zawsze mówi prawdę.
- c) zawsze mało mówi.

1. Staszek uważa, że Ola i Magda

- a) czasem coś gubią.
- b) często coś gubią.
- c) bez przerwy coś gubią.

2. Przyjaciele uważają, że telefon Staszka jest

- a) nowoczesny i drogi.
- b) stary i nieładny.
- c) ładny, ale niemodny.

3. Ola jest zdania, że

- a) lepiej nic nie mówić, niż mówić za dużo.
- b) lepiej nic nie mówić, niż mówić coś niemiędręgo.
- c) lepiej nic nie mówić, niż mówić za głośno.

4. Staszek uważa, że dziewczyny lubią

- a) dużo mówić i długo spać.
- b) głośno mówić i długo spać.
- c) milczeć i długo spać.

5. Ania uważa, że nowy telefon Staszka powinien być

- a) bardziej obciachowy od starego.
- b) mniej obciachowy od starego.
- c) tak samo obciachowy, jak stary.

6. Magda spieszy się, bo

- a) leci samolotem.
- b) ma mało czasu.
- c) jest zazdrosna.

7. Magda stoi, bo

- a) jest zaczarowana.
- b) nie wie, gdzie wisi telefon Staszka.
- c) nie wie, o co chodzi Staszкови.

8. Ania uważa, że jej przyjaciele

- a) za mało myślą, a za dużo mówią.
- b) boją się mówić za dużo i myśleć za mało.
- c) nie lubią za dużo myśleć i za mało mówić.

9. Piotr znalazł telefon Stanisława

- a) na ławce.
- b) na trawniku.
- c) przed blokiem.

10. Ola uważa, że Staszek powinien

- a) powiedzieć „przepraszam”.
- b) kupić sobie nowy telefon.
- c) pożyczyć jej telefon.

TROCHĘ GRAMATYKI

Do koniugacji II (-ę, -isz / -ysz) należą te czasowniki, które mają samogłoski -e- lub -i / -y- przed końcówką -ć, oraz trzy czasowniki **bać się, spać, stać**, zakończone samogłoską -a przed końcówką -ć.

Odmieniające się według tej koniugacji czasowniki dzielimy na trzy typy:

TYP A z samogłoską **-e** przed końcówką **-ć**

Na przykład:

ja	milcz- ę
ty	milcz- ysz
on / ona / ono	milcz- y
my	milcz- ymy
wy	milcz- ycie
oni / one	milcz- ą

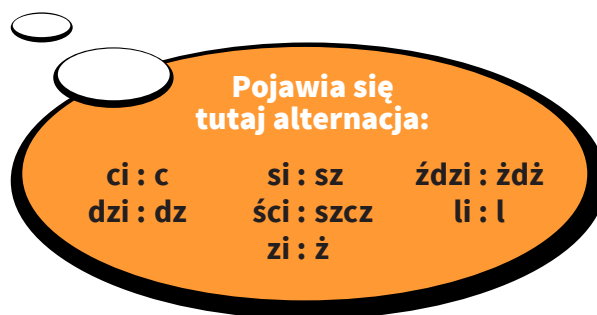
Na przykład:

ja	muszę
ty	musisz
on / ona / ono	musi
my	musimy
wy	musicie
oni / one	muszą

TYP B z samogłoską **-i / -y-** przed końcówką **-ć**

Na przykład:

ja	mów- ię
ty	mów- isz
on / ona / ono	mów- i
my	mów- imy
wy	mów- icie
oni, one	mów- ią

TYP C złożony z trzech czasowników **spać, stać, bać się** o nieregularnej wymianie tematu:

spa-/śpi- (*spać*) sta-/stoi- (*stać*) ba-się / boi- się (*bać się*)

II. Uzupełnij zdania odpowiednimi formami czasowników:

- Ja zawsze **mówię** prawdę i ona też zawsze **mówi** prawdę. Dlaczego ty nie **mówisz**?
- Wy wszystkiego się **boicie**. My nie _____ się prawie niczego.
- Piotr chętnie _____ do Ani, chociaż ona nie **dzwoni** to niego wcale.
- Babcia Ani i jej sąsiadka zawsze _____ na tej ławce pod drzewem. Dlatego my tam rzadko **siedzimy**.
- Ania **woli** spotykać się z Sebastianem niż z Piotrem. Ja _____ raczej Piotra.
- Co tak **śmierdzi** w łódźce? To _____ te stare ryby.
- Czy Magda i Piotr ciągle tam **stoją**? Tak, Magda tam jeszcze _____, ale Piotr już nie.
- Co wy tutaj jeszcze _____, przecież jest późno i **robi** się noc.
- Ola **złości się** na Staszka, a Magda na Piotra. Wy wszyscy dzisiaj bez końca na kogoś się _____.
- My **jeździmy** do szkoły autobusem. Tylko Magda zawsze _____ swoim obciachowym rowerem.
- Rodzice **płacą** duże rachunki za telefon. Ty za nic nie _____.

III. Uzupełnij tekst podanymi wyrazami:

siedzą | boi się | prosi | robi | nosi | jeździmy | złością się | stać
 mówią | ~~woli~~ | cierpi | stoję | patrzą | boli | goli | zgadzają się | chodzą
 marzy | krzyczy | chodzi | musi

Pogoda jest brzydka, dlatego Magda woli⁰ zostać w domu. Olę już trzy dni _____¹ zęb. Bardzo z tego powodu _____², ale jeszcze bardziej _____³ dentysty. Ania i jej młodszy brat _____⁴ codziennie na zajęcia plastyczne. Ona _____⁵ to niechętnie, ale chyba _____⁶. Dwie starsze panie _____⁷ cały dzień na ławce. Nie wiem, o czym one _____⁸ tak bez końca. Zawsze _____⁹ na wszystkich bardzo uważnie. Ja z Piotrem _____¹⁰ autobusem na treningi karate. On jednak _____¹¹ o karierze tenisisty. Moi rodzice często _____¹² na siebie. Mama głośno _____¹³ na tatę. On się już dwa miesiące nie _____¹⁴ i ma sporą brodę. Mój tata _____¹⁵ też długie włosy. Mama od lat _____¹⁶ go o spotkanie z fryzjerem. Moi rodzice _____¹⁷ tylko wtedy, kiedy _____¹⁸ im o mnie. Mówią, że nic nie robię i że _____¹⁹ w miejscu. A niby gdzie mam _____²⁰?

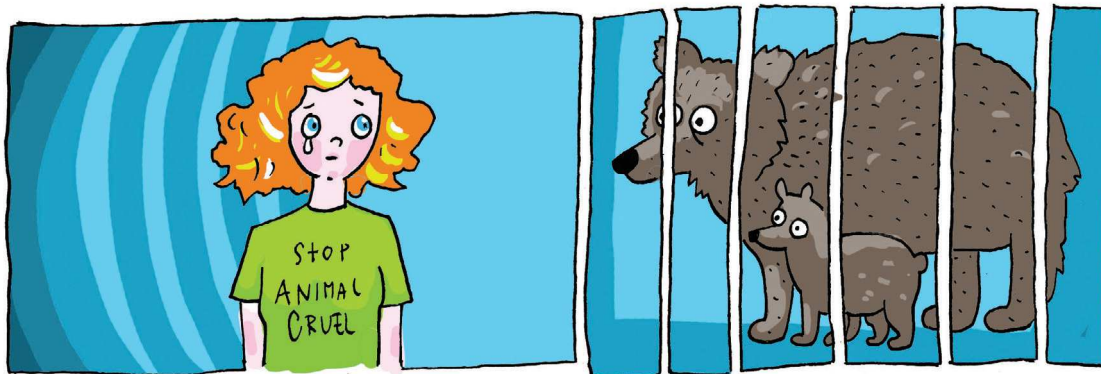
IV. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami:

trafia do | leży na | goni za | chodzą do | zgadzają się ze | wiszą na
 płaci za | ~~należy do~~ | krzyczy na | cierpi na | patrzą na

0. Czy to jest telefon Piotra? Nie, on należy do Staszka.
1. Czy Magda jest punktualna? Nie, dlatego teraz _____ autobusem.
2. Czy Ola jest zdenerwowana? Tak, i dlatego głośno _____ Staszka.
3. Czy Staszek jest leniwy? Tak, dlatego _____ trawie i nic nie robi.
4. Czy Ania i Ola są w kinie? Tak, i jak zawsze _____ romantyczne sceny i płaczą.
5. Dziewczyny lubią romantyczne filmy? Tak, dlatego często _____ kina.
6. Czy pani Jadzia jest chora? Tak, ona _____ reumatyzm, sklerozę, zaćmę i kaszel.
7. Czy Sebastian zaprosił Anię do kawiarni? Tak, i teraz sam _____ lody, kawę, dwa ciastka, trzy rurki z kremem i wodę mineralną.
8. Czy Magda woli koty, a Ola psy? Tak, dlatego one nie _____ sobą.
9. Czy Ania lubi Justina Bibera? Tak, dwa jego duże plakaty _____ ścianie w jej pokoju.
10. Czy Piotr dobrze gra w koszykówkę? Tak, on bardzo często _____ kosza.

V. Wybierz odpowiedni przysłówek:

0. Staszek nie lubi hokeja i **zawsze** | **nigdy** | **niekiedy** nie ogląda go w telewizji.
1. Magda nie jest bardzo punktualna i **czasem** | **nigdy** | **wcale** spóźnia się na lekcje.
2. Sebastian nie ma dużo pieniędzy, dlatego **zawsze** | **rzadko** | **nigdy** zaprasza Anię do kawiarni.
3. Piotr pasjonuje się tenisem, więc **nigdy** | **rzadko** | **często** ogląda turnieje tenisowe.

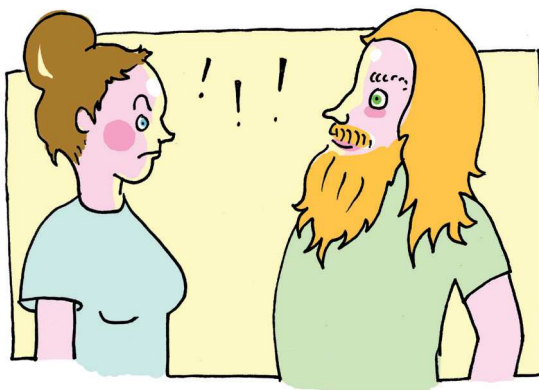

4. Ola kocha zwierzęta, dlatego **ciągle** | **rzadko** | **sporadycznie** chodzi do ogrodu zoologicznego.
5. Ania nie interesuje się Piotrem, więc tylko **często** | **zawsze** | **niekiedy** chodzi z nim na spacer.
6. Babcia Stefania i pani Jadzia **codziennie** | **nigdy** | **rzadko** siedzą na ławce, bo mają dużo wolnego czasu.

7. Sobota była deszczowa i chłopcy nie grali w piłkę, bo **wcale** | **nigdy** | **bez przerwy** padał deszcz.

8. Magda **nigdy** | **zawsze** | **sporadycznie** ma wolny czas, bo teraz codziennie jeździ na kursy tańca na lodzie.
9. Ojciec Staszka nosi długie włosy i brodę. Mama już **nieraz** | **nigdy** | **wcale** mu mówiła, że źle przez to wygląda.
10. Staszek jest leniwy, ale **nigdy** | **rzadko** | **niekiedy** ma chęć zrobić coś ciekawego.

VI. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy:

- Babcia Stefania:** No, niech pani sama powie, co za paskudna pogoda⁰.
- Pani Jadzia:** Oj tak, deszcz to pada praktycznie _____¹.
- Babcia Stefania:** Nie ma jak wyjść bez _____² z domu.
- Pani Jadzia:** A ja tam się _____³ z domu nie ruszam w taką pogodę.
- Babcia Stefania:** I nie _____⁴ pani tak samej?
- Pani Jadzia:** _____⁵ tak! Ale zawsze wtedy mogę zadzwonić do pani.
- Babcia Stefania:** Co prawda, to prawda. Teraz to już chyba _____⁶ ma swój telefon.
- Pani Jadzia:** A dzieciaki na podwórku, to _____⁷ bez tego nie mogą.
- Babcia Stefania:** Bo oni tam mają i _____⁸ gry, Internet, Bóg wie co jeszcze.
- Pani Jadzia:** Tylko czas tracą na _____⁹, zamiast się uczyć.
- Babcia Stefania:** I nie _____¹⁰ ile to kosztuje, bo płacą przecież rodzice.

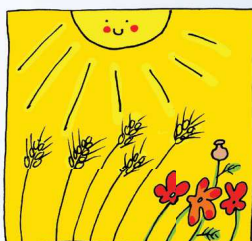

CZY WIESZ, ŻE...

Klimat w Polsce jest dość ciepły, umiarkowany i przejściowy. To znaczy, że w Polsce są częste zmiany pogody. W klimacie umiarkowanym tradycyjnie wyróżnia się cztery pory roku:

wiosnę,

lato,

jesień,

zimę,

ale teraz zaczęto wyróżniać jeszcze dwie przejściowe pory: **przedwiosnie** i **przedzimie**.

Podział na pory roku pod względem astronomicznym odbywa się w następujący sposób:

- **wiosna** (93 dni) zaczyna się 21 marca (wiosenne zrównanie dnia z nocą), a kończy 22 czerwca;
- **lato** (93 dni) zaczyna się 22 czerwca (przesilenie letnie), a kończy 23 września;
- **jesień** (90 dni) zaczyna się 23 września (jesienne zrównanie dnia z nocą), a kończy 22 grudnia;
- **zima** (89 dni) zaczyna się 22 grudnia (przesilenie zimowe), a kończy 21 marca.

VII. Proszę powtórzyć:→ *Dlaczego cały czas wrzeszczysz i krzyczysz?*→ *Tracisz czas, jeśli czekasz na przeprosiny.*→ *Zezłoszczona Ola krzyczy na złośliwego Staszka.***VIII. Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?**

beznadziejny	głupoty	pożyczyć	wrzeszczeć
bez przerwy	inaczej	przykreść	zabawny
blok	milczeć	rzadko	zaczarowana
bdury	niekiedy	skoro	zawsze
ciągle	nie wierzyć własnym uszom	sporadycznie	zguba
codziennie	nigdy	śmierdzieć	złośliwy
cudzy	obciachowy	telefon komórkowy	znowu
często	od czasu do czasu	trawa	zwłaszcza
fajny	parasolka	wcałe	
faktycznie	pędzić	woleć	

IX. Zastanów się i powiedz:

- czy masz telefon komórkowy
- czy często coś gubisz
- czy czasem mówisz „przepraszam”

X. Staszek pożycza swoim przyjaciółom telefon. Dziewczyny często coś gubią. Zastanów się i napisz, czy ty coś komuś pożyczasz albo czy sam pożyczasz coś od innych.

NADSTAW UCHA

SAMOGŁOSKI „o”, „ó”

W języku polskim na skutek procesu językowego (wzdłużenie zastępcze) **o** przeszło w **ó** w sylabie zamkniętej, np. *moj – mój, sol – sól, nie bojsia – nie bój się, trojka – trójka*.

Pamiętaj, że **ó** wymawiamy tak samo jak **u**.

Przy wymowie **u – ó** zaokrąglenie warg jest silniejsze niż przy wymowie **o**.
Wargi są też dość mocno wysunięte ku przodowi.

1. Powtarzaj za lektorem. Zwracaj uwagę na poprawny układ warg:

→ o – ó – o – ó – o – ó – o – ó – o – ó – o – ó...

2. Powtórz za lektorem pary wyrazowe:

→ *mój – moja twój – twoja swój – swoja dwójka – dwoje*

→ *trójka – troje czwórka – czworo miód – miody stół – stoły*

3. Od podanych wyrazów utwórz formę dopełniacza liczby mnogiej, a następnie przeczytaj starannie wszystkie formy:

pole – _____ woda – _____ rola – _____

krowa – _____ droga – _____

4. Przeczytaj podane wyrazy. Zwróć uwagę na odpowiednie natężenie głosu podczas wymawiania form trybu rozkazującego:

→ *uspokoić się – uspokój się!* → *ukroić – ukrój!*

→ *zrobić – zrób!* → *stroić – strój!*

5. Przeczytaj zdania:

→ *W ogrodzie górala jest mnóstwo orzechów.*

→ *Wróbel ostrożnie niósł piórko w dzióbku.*

→ *Mój pokój jest różowo-żółty.*

→ *Na podwórku koło stodoły stoi krowa.*

LEKCJA 6

Staszek opowiada o sobie bardzo krytycznie. Uważa, że ma wspaniałych przyjaciół, a sam jest leniem. W oczach przyjaciół wszystko wygląda inaczej.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
<i>umysł ścisły, czarna owca, coś słodkiego, biały kruk, umierać z nudów, uciekać od problemów, wspólny temat, fascynujący, fantastyczny</i>	Powtórzenie czasu teraźniejszego – koniugacje III, IV	Mówimy o swoich zainteresowaniach, pasjach i lenistwie	Piszemy o swoim mieście, wsi, regionie	Co warto wiedzieć o Warszawie

Czarna owca czy biały kruk?

Mam naprawdę fajnych przyjaciół. Oczywiście czasem sprzeczamy się. Nieraz sobie dokuczamy, ale to normalne. Ola kocha wszystkie zwierzęta. Zna się na rasach psów i kotów. Dokarmia w schronisku bezdomne i chore zwierzęta. Ania rozmawia dobrze po rosyjsku i angielsku. Zna też trochę język esperanto. Zachwyca się modą. Ma nieprawdopodobne kontakty na blogu. Magda dba o to, żeby świat był ładny i dobry. Zawsze opowiada nam o malarstwie, architekturze, współczesnej sztuce i sam już nie wiem o czym. Piotr to umysł ścisły. Dużo i dobrze pływa. Świetnie gra w tenisa i koszykówkę. Bez problemów naprawia komputery. A ja co? A ja pstro*! Gamoń i czarna owca! Zmuszam się do nauki. Nie mam żadnych pasji ani zainteresowań. Mało i niechętnie czytam. Moi przyjaciele ciągle biegają na jakieś dodatkowe lekcje, zajęcia, treningi, kursy – ja w tym czasie umieram z nudów. Nie zastanawiam się, co dalej mam robić w życiu. Uciekam od problemów i trudnych pytań.

* * *

- Ola:** Ja chyba ostatnio za bardzo dokuczam Staszce po tej historii z telefonem.
- Magda:** A ja ciągle go przepraszam, że nie mam czasu i z nim nie rozmawiam.
- Piotr:** My ze Staszkiem czasem w coś gramy na komputerze, ale też rzadko.
- Ania:** No ja przed nim drzwi nie zamykam.
- Ola:** Ale też ich specjalnie nie otwierasz i go nie zapraszasz do siebie.
- Ania:** Bo mam co robić. Moja babcia go nieraz zaprasza na coś słodkiego.
- Piotr:** Babcia?
- Ania:** A niby dlaczego nie? Ona chętnie rozmawia ze Staszkiem o historii Warszawy. Mają taki swój wspólny temat.
- Magda:** Zastanawiam się, skąd on tyle wie o naszym mieście. To naprawdę imponujące.
- Piotr:** Co prawda, to prawda. Staszek ma łeb jak sklep. Zna każdą ważną datę, historię i nazwisko.
- Ola:** Staś zbiera komiksy o Warszawie, a w piwnicy ma pudełka ze starymi numerami takiego czasopisma „Stolica”. Niektóre to mają ponad sześćdziesiąt lat.

* Pstro = nic.

Ania: Fantastyczne. Teraz to unikatowe egzemplarze. Można powiedzieć, że białe kruki.

Magda: Ja uważam, że Staszek to nasz „biały kruk”. Tylko my go nie doceniamy.

Ola: To co? Wpadamy do Staszka i zabieramy go na lody?

I. Odpowiedz na pytania:

1. Czy Staszek lubi swoich przyjaciół?
2. Czy Ola zna rasy wszystkich psów i kotów?
3. Czy to prawda, że Ania zna dobrze język esperanto?
4. Czy Magda dokarmia bezdomne zwierzęta w schronisku?
5. Czy Piotr dobrze gra w tenisa i piłkę nożną?
6. Dlaczego Magda ciągle przeprasza Staszka?
7. O czym ze Staszkiem rozmawia babcia Ani?

8. Numery jakiego czasopisma kolekcjonuje Staszek?
9. Czy przyjaciele doceniają Staszka?
10. Czy Staszek jest bardziej czarną owcą, czy białym krukiem?

TROCHĘ GRAMATYKI

Do **koniugacji III (-am, -asz)** należy dużo regularnie odmieniających się czasowników, które w bezokoliczniku mają zakończenie **-ać** oraz dwa bardzo często używane czasowniki nieregularne: **dać, mieć**. Dlatego w obrębie tej koniugacji mamy dwa typy odmiany.

TYP A (odmiana regularna) Występuje wymiana: **-a-** na **-aj-** w 3 osobie liczby mnogiej.

Na przykład:

ja	pyt- am	my	pyt- amy
ty	pyt- asz	wy	pyt- acie
on / ona / ono	pyt- a	oni / one	pyt- ają

TYP B Czasowniki nieregularne (**dać, mieć**)

Na przykład:

ja	mam / dam	my	mamy / damy
ty	masz / dasz	wy	macie / dacie
on / ona / ono	ma / da	oni / one	mają / dadzą

II. Dopasuj wyrazy i zwroty do definicji:

0. nieprawdopodobne	A. ktoś mało inteligentny
1. schronisko	B. pomieszczenie pod domem
2. umysł ścisły	C. miejsce dla bezdomnych zwierząt
3. czarna owca	D. coś, w co trudno uwierzyć
4. piwnica	E. gazeta, która jest wydawana co jakiś czas
5. czasopismo	F. bardzo rzadko spotykany
6. biały kruk	G. osoba mająca zdolności techniczne, matematyczne...
7. łeb jak sklep	H. zupełnie nic nie robić
8. gamoń	I. o kimś, kto ma wyjątkową wiedzę na jakiś temat
9. umierać z nudów	J. osoba, która jest gorsza od innych i nie pasuje do grupy
10. unikatowy	K. coś bardzo rzadko spotykanego

III. Uzupełnij zdania podanymi niżej czasownikami:

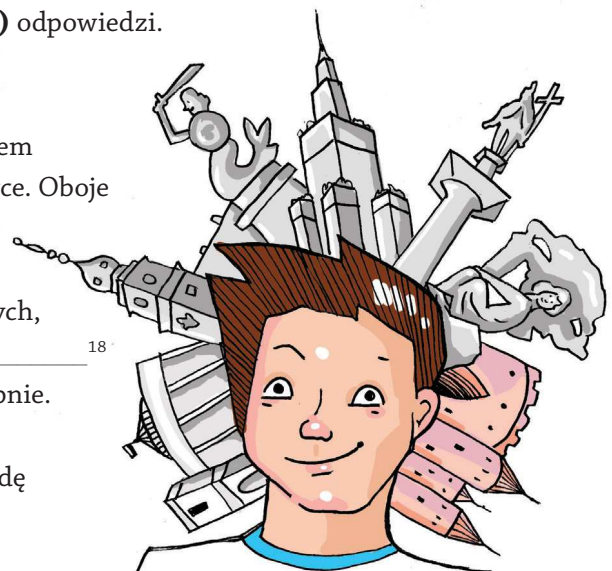
zamyka | żegna się | gra | używa | stawia

0. Piotr bardzo dobrze gra w szachy i różne gry planszowe.
1. Magda _____ w tenisa dopiero od tygodnia.
2. Ola zawsze długo _____ z Anią, bo nigdy nie mogą skończyć rozmowy.
3. Ania od tygodnia _____ nowego dezodorantu o dziwnym zapachu.
4. Babcia Ani zawsze _____ na stole coś słodkiego do zjedzenia.
5. Piotr czasem nie _____ drzwi na klucz.
6. Mama Staszka nazywa się Zofia Borkowska-Sroka.
Ona _____ dwóch nazwisk.
7. Tata Magdy fajnie _____ na saksofonie.
8. Pani Jadwiga jest bardzo religijna. Często _____ i modli.
9. Piotr ma dzisiaj urodziny i wszystkim _____ deser lodowy.
10. Ania _____ oczy i marzy o randce z Sebastianem.

IV. Uzupełnij poniższy tekst wyrazami w nawiasach:

Staszek ma ⁰ (**mieć**) fajną pasję. Jest warszawianistą. To znaczy, że _____ ¹ (**zbierać**) informacje o Warszawie, jej historii, ważnych miejscach i ludziach. Od wielu lat _____ ² (**czytać**) i prenumeruje tygodnik „Stolica”. W zasadzie to ja nie _____ ³ (**pamiętać**), czy „Stolica” jest tygodnikiem, czy dwutygodnikiem. Piotrek _____ ⁴ (**zapewniać**), że to na pewno nie miesięcznik. Czasem ze Staszkiem _____ ⁵ (**zwiedzać**) warszawskie muzea. On _____ ⁶ (**zaciągać**) nas nawet na stare cmentarze. My wcale się do tego nie _____ ⁷ (**zmuszać**), bo Staszek opowiada bardzo ciekawe rzeczy. Wszyscy _____ ⁸ (**słuchać**) go chętnie i często _____ ⁹ (**mieć**) jakieś trudne pytania. Piotrek i Ania _____ ¹⁰ (**zakładać się**) o to, czy on _____ ¹¹ (**znać**) odpowiedzi. Ja z Magdą często ich nie _____ ¹² (**znać**), dlatego _____ ¹³ (**zachwycać się**) tą wiedzą Staszka. On jest trochę dziwny. W szkole czasem _____ ¹⁴ (**siadać**) z nim w ostatniej ławce. Oboje często wtedy _____ ¹⁵ (**zamykać**) oczy i _____ ¹⁶ (**czekać**) na dzwonek. Staś słabo _____ ¹⁷ (**wypadać**) na tle innych, bo jest leniwy. Od lat nauczyciele _____ ¹⁸ (**przyzwyczajają się**) do tego, że on wcale nie dba o stopnie. Dzięki niemu jednak szkoła _____ ¹⁹ (**wygrywać**) każdy konkurs i każdą prestiżową olimpiadę wiedzy o Warszawie. My ze Staszkiem zawsze _____ ²⁰ (**grać**) w jednej drużynie.

TROCHĘ GRAMATYKI

Do **koniugacji IV** (-em, -esz) należy tylko pięć czasowników.

Trzy z nich są regularne (**umieć, rozumieć, śmieć**), a dwa nieregularne (**jeść, wiedzieć**).

W 3 osobie liczby mnogiej występuje wymiana **-e- → -ej**.

ja	rozumi- em	ja	j- em
ty	rozumi- esz	ty	j- esz
on / ona / ono	rozumi- e	on / ona / ono	j- e
my	rozumi- emy	my	j- emy
wy	rozumi- ecie	wy	j- ecie
oni / one	rozumi- eją	oni / one	j- edzą

V. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy.

Pani Jadzia: Ja ostatnio zupełnie nie mam apetytu.
Jem _____⁰ tyle co wróbel. Zupełnie nie wiem dlaczego.

Babcia Stefania: Doskonale panią _____¹. To przez te upały. Inaczej nie _____² tego wytłumaczyć.

Pani Jadzia: A może to my na stare lata _____³ tak mało? Bo młodzi ludzie to jedzą cały czas.

Babcia Stefania: Wiem, wiem, że _____⁴, ale co, to już inna sprawa.

Pani Jadzia: Moja córka je najczęściej poza domem. Nie _____⁵ jej nawet pytać co.

Babcia Stefania: No właśnie. My chyba nie _____⁶ tego zrozumieć.

Pani Jadzia: Bo młodzi nie _____⁷, co dobre i smaczne. Tyle pani powiem!

Babcia Stefania: Moja Ania niby taka mądra dziewczyna, a tego nie _____⁸.

Pani Jadzia: I jeszcze pewnie obraża się na wszystkich, że _____⁹ jej zwracać uwagę?

Babcia Stefania: Oj, tak! Ona _____¹⁰ być niemiła, jak chce.

VI. Proszę powtórzyć:

→ *Leniwy kolega Oli kolekcjonuje „Stolicę”.*

→ *Polacy wiele lat odbudowywali stolicę Polski.*

→ *Sentymentalna Magdalena lubi unikatowe kolczyki.*

CZY WIESZ, ŻE...

Warszawa została stolicą Polski około 1596 roku. Wcześniej był nią Kraków. Miasto leży na równinie mazowieckiej, nad rzeką Wisłą. Warszawa jest największym polskim miastem i liczy ponad 1 750 000 mieszkańców. Nazwa „Warszawa” kiedyś brzmiała inaczej: *Warszewa, Warszowa*. Pochodzi od imienia *Warsz*, czyli *Warcisław, Wracisław*. Historia Warszawy jest bardzo dramatyczna z powodu licznych wojen, najazdów, okupacji czy powstań. W czasie trwającej sześć lat II wojny światowej miasto zostało niemal całkowicie zniszczone.

Polacy przez dziesięciolecia odbudowywali swoją stolicę.

Dzisiaj Warszawa jest jedną z najbardziej „zielonych” europejskich stolic, do której przyjeżdża coraz więcej turystów.

Chociaż miasto nie leży nad morzem, jego **herbem jest syrena** (pół kobieta, pół ryba).

VII. Zastanów się i powiedz:

- czy często się nudzisz
- czy masz jakąś pasję, zainteresowanie, hobby
- czy w szkole zawsze czekasz na dzwonek

VIII. Staszek bardzo interesuje się Warszawą, wie o niej bardzo dużo. Zastanów się i napisz, co ty wiesz o swoim mieście, wsi, regionie...

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „rz”

rz piszemy, gdy wymienia się na **r** w innych formach tego samego wyrazu lub w wyrazach pokrewnych, np. *marzec – marca, w biurze – biuro, traktorzysta – traktor.*

rz piszemy, gdy występuje po spółgłoskach: **b, p, d, t, g, k, ch, j, w**,
np. *brzoza, przód, drzewo, trzask, grzmot, krzyk, chrzan, zajrzyć, wrzesień.*
Uważaj na wyjątki: gzęgźółka, kształt, obżarstwo, pszczoła, pszenica, wszystko.

rz występuje w zakończeniu **-arz** w wyrazach, które są nazwami wykonawców czynności,
np. *aptekarz, bramkarz, kucharz, piekarz.*

rz występuje także w zakończeniu **-erz** w wyrazach, które są nazwami wykonawców czynności lub w rzeczownikach rodzaju męskiego, np. *kanclerz, tancerz, nietoperz, zwierz.*
Uważaj na wyjątki: beż, jeż, młodzież, papież.

rz występuje w zakończeniach: **-mistrz, -mierz**,
np. *burmistrz, zegarmistrz, ciśnieniomierz, Sandomierz.*

Pamiętaj, że polskim odpowiednikiem miękkiego r w języku rosyjskim jest rz,
np. *rieka – rzeka, riedko – rzadko, orzech – orzech, piekar – piekarz.*

1. Do podanych słów dopisz wyrazy pokrewne, w których nastąpiła wymiana na „r”:

mierzyć – miara
pierz – _____
wietrzyk – _____
marzec – _____
starzec – _____

morze – _____
wierzyć – _____
mędrzec – _____
wzgórze – _____
piłkarz – _____

2. Podkreśl wyrazy, w których nastąpiła wymiana „rz” na „r”:

dworzec | twarz | rzucać | wierzba | Kazimierz | tchórz
żołnierz | (na) górze | harcerz | rzeźbiarz

3. Utwórz liczbę mnogą od podanych wyrazów:

aktor – aktorzy
dyrektor – _____
dekorator – _____
inwestor – _____
redaktor – _____

akwizytor – _____
sponsor – _____
kompozytor – _____
konduktor – _____
lokator – _____

4. Wpisz „rz” lub „sz”:

grub sz y b rz uch
 t eci p ykład
 bu owy w esień
 eński wiet yk
 wyż e wyk tałcenie

więk y k tałt
 najlep y p yjaciel
 zaku one k esło
 up ejmy dziennika
 g eczny G eś

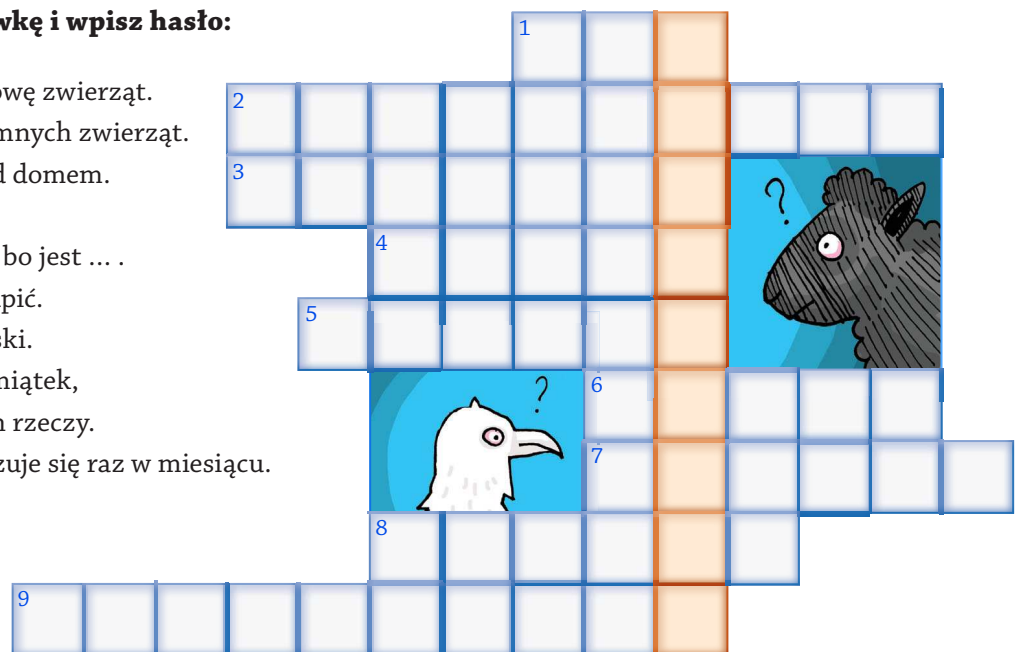
5. Dopisz do podanych wyrazów wybraną końcówkę -arz lub -erz:

kol rzeźbi żołni Zgi tw
 mal piek kropłomi zwi kalend

IX. Rozwiąż krzyżówkę i wpisz hasło:

1. Tak nazywamy głowę zwierząt.
2. Miejsce dla bezdomnych zwierząt.
3. Pomieszczenie pod domem.
4. Piotr ma ścisły ...
5. Nie lubi pracować, bo jest ...
6. Tam można coś kupić.
7. Dawna stolica Polski.
8. Jest tam wiele pamiątek, zabytków i starych rzeczy.
9. Gazeta, która ukazuje się raz w miesiącu.

X. Czy na pewno znasz te słowa i idiomy?

architektura	czasopismo	koszykówka	rasa	umierać z nudów
bezdomy	dwutygodnik	kurs	schronisko	umysł ścisły
biały kruk	esperanto	łeb	sklep	unikatowy
chory	fantastyczne	łeb jak sklep	stolica	varsavianista
cmentarz	gamoń	malarstwo	syrena	zwierzaki
coś słodkiego	imponujące	miesięcznik	sztuka	zwierzęta
czarna owca	komiks	pudełko	tygodnik	

LEKCJA 7

Przyjaciele spotykają się po szkole na podwórku. Jest upalna pogoda, więc mają ochotę na zimne napoje. Narzekają na nadmiar obowiązków szkolnych i domowych. Magda wyznaje, że dostała jedynkę z astronomii. Piotrek proponuje spotkanie wieczorem i wspólną obserwację nieba.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Codziennosc szkolna	Biernik liczby pojedynczej. Zaimki osobowe	Ulubione danie, ulubiony napój, ulubiony przedmiot szkolny	Co myślisz o ściąganiu podczas sprawdzianu?	Skala ocen szkolnych

To niesprawiedliwe, że musimy się uczyć w taką pogodę!

Ania: Ale upał! Nareszcie mamy prawdziwe lato!

Ola: Jest bosko, ale w taką pogodę ciągle chce mi się pić. Kto pójdzie do sklepu po coś do picia?

Staszek: Ja byłem ostatnio. Teraz kolej na Piotrka.

Piotrek: Niech wam będzie. Co chcecie?

Ola: Ja chcę jakiś zdrowy napój orzeźwiający, koniecznie z lodówki.

Staszek: Dla mnie kup dużą colę i chipsy. Tu masz pieniądze.

Magda: Ja mam złotówkę, więc wystarczy tylko na małą wodę niegazowaną.

Piotrek: Spoko! Mam kasę*. Jeśli nie wystarczy, pożyczę ci. Ania, a ty? Na co masz ochotę?

Ania: Mam ochotę na mrożoną herbatę ze świeżymi owocami i deser lodowy z bitą śmietaną, ale niestety, powinnam jak najszybciej wracać do domu. Zapomnieliście, że mam młodszego brata. Muszę pilnować Ryśka, kiedy rodzice są w pracy.

Ola: Wiem coś o tym. Ja mam i brata, i siostrę. Codziennie muszę też karmić kota sąsiadki. Poza tym czeka na mnie jeszcze wypracowanie z polskiego.

Magda: Proszę, nic nie mów o szkole. W środę mam klasówkę z astronomii. Ostatnio dostałam jedynkę, a niedługo mamy koniec roku szkolnego. Nie wiem, czy dam radę się poprawić.

Piotrek: Dostałaś jedynkę z fizyki?!? Jak można dostać złą ocenę z astronomii?

Ania: To niesprawiedliwe, że musimy uczyć się w taką pogodę!

Staszek: Zawsze można zrobić ściągę na sprawdzian.

Ola: Zgłupiałeś?!? Ściąganie jest nie tylko ryzykowne, lecz także nieuczciwe.

Piotrek: Ola ma rację.

Staszek: Nie ściągacie? Więc zostaje wam tylko wkuwanie**.

* Tak potocznie mówimy o pieniądzach.

** „Wkuwać, wkuć” to potocznie „uczyć się na pamięć”.

Piotrek: Mam propozycję: spotkajmy się wszyscy dziś wieczorem na tarasie widokowym. Przyniosę lornetkę i będziemy obserwować niebo.

Staszek: Masz dobry pomysł! Lepiej leżeć pod gołym niebem niż wkuwać. Poza tym już od dawna chciałem zobaczyć twoją nową lornetkę. Kto kupuje jedzenie i picie?

Ania: Wiadomo kto. Ty!

Przyjaciele umówili się wieczorem na tarasie widokowym. Tylko Magda przychodzi punktualnie. Jest ciemno i trochę się boi. Dzwoni do Oli.

Magda: Halo, Ola! Słyszysz mnie?

Ola: Magda? Nie słyszę cię. Haaalo!

Magda: Nie krzycz! Nie jestem głucha. Słyszę cię dobrze. Anka jest z tobą?

Ola: Tak, przechodzimy przez ulicę Długą. Będziemy za minutę. Widzisz już nas?

Magda: Jeszcze nie. Nie widać was.

Ola: Głucha nie jesteś, ale chyba trochę ślepa. Jesteśmy już na schodach.

Magda: O, teraz was widzę. Ale musimy jeszcze poczekać na Piotrka i Staszka.

Ola: Znowu czekamy na nich? Prosiłam ich, żeby przyszli punktualnie.

Magda: Nie denerwuj się. Widzę Piotrka. Cześć Piotrek, a gdzie jest Staszek?

Piotrek: Nie wiem. Ostatni raz widziałem go w sklepie. Kupował chipsy i napoje.

Magda: Mam nadzieję, że weźmie je ze sobą.

I. (P – prawda, N – nieprawda):

		P	N
0.	Jest bardzo gorąco.	✓	
1.	Piotrek jedzie kolejną po napoje.		
2.	Ola prosi o napój z lodem.		
3.	Magda nie ma dziś dużo pieniędzy.		
4.	Ania nie ma czasu, bo musi pracować.		
5.	Ola musi napisać klasówkę z polskiego.		
6.	Magda jest słaba z astronomii.		
7.	Staszek poleca kolegom ściąganie na klasówce.		
8.	Ola i Piotrek myślą, że ściąganie to dobry pomysł.		
9.	Piotrek proponuje kolegom wspólne oglądanie gwiazd w nocy.		
10.	Piotrek i Staszek przychodzą na czas.		

II. Dopasuj wyrazy do definicji:

0. lornetka	A. Wysoka temperatura, gorące powietrze.
1. pilnować kogoś	B. Uważać, żeby komuś nie stało się nic złego; chronić kogoś.
2. wypracowanie	C. Osoba, która nie słyszy lub słabo słyszy.
3. ocena	D. Miejsce położone wysoko, służące do oglądania krajobrazu.
4. upał	E. Kawałek papieru z informacjami, służący jako pomoc na egzaminie.
5. masz rację	F. Wiążący się z ryzykiem, niebezpieczny.
6. ściągą / ściągawka	G. Osoba, która nie widzi, niewidomy.
7. głuchy	H. Przyrząd optyczny do obserwowania z dużej odległości.
8. ślepy	I. Praca pisemna w szkole.
9. taras widokowy	J. Zgadzam się z tobą; to, co mówisz, jest słuszne.
10. ryzykowny	K. Miara progresu ucznia w nauce, stopień.

III. Poniższe wyrazy wstaw w odpowiednie miejsca:

nieuczciwe | orzeźwiający | złotówkę | ściągę | pożyczę | lodówkę
wkuwać | ~~ocenę~~ | klasówkę | jedynka | poprawić się

Znowu dostałam złą ocenę⁰ z historii. To już moja druga _____¹ w tym semestrze. Mam nadzieję, że jeszcze dam radę _____². Za tydzień piszemy kolejną _____³. Oczywiście mogłabym zrobić _____⁴. Uważam jednak, że ściąganie jest _____⁵. Dlatego planuję wypić jakiś napój _____⁶ i będę _____⁷ do późnej nocy. Niestety, okazuje się, że mam pustą _____⁸. Muszę iść do sklepu. Ale co mogę kupić za _____⁹? Może mój brat _____¹⁰ mi kilka złotych?

TROCHĘ GRAMATYKI

Biernik odpowiada na pytania: **kogo?, co?**

→ Przy tworzeniu **liczby pojedynczej** trzeba zapamiętać następujące końcówki:

A. **-a** dla rzeczownika rodzaju męskiego żywotnego, np.

pana, kota (przymiotnik ma wtedy końcówkę **-ego**);

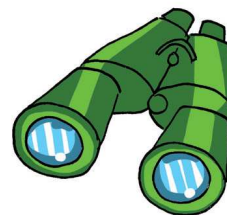
B. **-ę** dla rzeczownika rodzaju żeńskiego, np.

herbatę, siostrę (przymiotnik ma wtedy końcówkę **-ą**).

Przykłady:

Ania kocha swojego młodszego brata.

Piotrek kupuje nową lornetkę.

Uwaga! Zaimek wskazujący rodzaju żeńskiego ma formę **tę**, np.:

Staszek chce zobaczyć **tę** lornetkę.

Wiele rzeczowników męskich nieżywotnych w bierniku liczby pojedynczej przybiera końcówkę **-a**, np. *kupuję banana, wysyłam maila, piszę SMS-a, jem kotleta*. Zwykle są to jednak formy potoczne, mniej staranne niż te bez końcówki.

Końcówka **-a** pojawia się także w przypadku dyscyplin sportowych i gier, np.

gram w tenisa, w golfa, w brydża, w pokera.

To łatwe...

Rzeczowniki i przymiotniki rodzaju męskiego nieżywotnego oraz rodzaju nijakiego nie mają w bierniku żadnych dodatkowych końcówek, np.:

Piotrek ma świetny pomysł!

Przyjaciele obserwują piękne niebo.

Rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone spółgłoską także nie mają żadnej dodatkowej końcówki, np.:

Magda dostała złą wiadomość.

Biernika używamy bezpośrednio po wielu czasownikach, np.:

obserwować kogoś/coś, kupować coś, poprawiać kogoś/coś.

Biernik rzeczownika może także łączyć się z czasownikiem za pomocą przyimka *na, za, o*, np.:

mieć ochotę na, czekać na, patrzeć na, płacić za, prosić o.

Wyrażenia z biernikiem mogą w zdaniu również oznaczać czas, długość czasu oraz miejsce, które przecinamy, np.:

Mam lekcję rosyjskiego w środę i w sobotę.

To niesprawiedliwe, że musimy uczyć się w taką pogodę.

Będę za minutę.

Film trwał godzinę.

Przyjdę na godzinę.

Przechodzimy przez ulicę Długą.

IV. Uzupełnij poniższe zdania formami biernika i narzędnika:

Poproszę (**mrożona kawa**) mrożoną kawę⁰ z (**bita śmietana**) bitą śmietaną⁰.

Staszek: Co chcecie do picia?

Ania: Ja chcę (**wyciskany sok marchwiowy**) _____¹.

Ola: Ja mam ochotę na (**koktajl szpinakowy**) _____
z (**cytryna**) _____².

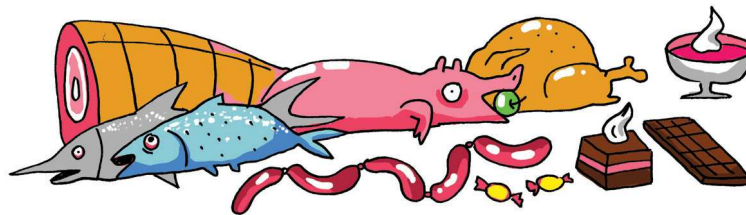
Magda: Ja poproszę (**herbata miętowa**) _____³.

Staszek: Czy wy nie możecie raz wypić czegoś normalnego? Ja zamawiam (**coca-cola**) _____ z (**lód**) _____⁴. Piotrek, a ty?

Piotrek: Ja wypiję (**jakiś napój energetyzujący**) _____⁵.

Staszek: Kto płaci za (**wszystko**) _____^{6?}

Piotrek: Każdy płaci za siebie.

Ania lubi jeść ryby, a szczególnie (**łosoś**) _____, (**tuńczyk**) _____ i (**pstrąg**) _____⁷. Piotrek woli (**mięso**) _____: (**wieprzowina**) _____, (**wołowina**) _____ i (**kurczak**) _____⁸. Rysiek cały dzień jadłby tylko słodczyce, najchętniej (**czekolada**) _____ i (**galaretka**) _____⁹. Uwielbia też (**domowe ciasto**) _____ babci. Teraz je (**pączek**) _____¹⁰.

Ania: Widzisz (**ten mężczyzna**) _____^{11?} Dziwnie patrzy na (**Ola**) _____¹². Idzie do niej.

Magda: Nie, idzie do kawiarni. Zna (**mama**) i (**tata**) _____¹³ Oli. Rozmawia z (**oni**) _____¹⁴.

Ania: Chyba prosi ich o (**pomoc**) _____¹⁵.

V. Uzupełnij poniższe zdania formami biernika liczby pojedynczej:

- W (**środa**) środe _____ poznamy (**nowa nauczycielka**) nową nauczycielkę _____ muzyki.
- Ania lubi (**jazda konna**) _____, a Magda woli (**malowanie**) _____.
- Ola ma (**pies rottweiler**) _____, (**niebieskooka kotka**) _____ i (**akwarium**) _____ z rybkami.
- Piotrek uwielbia (**matematyka**) _____, Ola lubi (**biologia**) _____, a Staszek woli (**geografia**) _____.
- Ania i Ola mają (**młodsze rodzeństwo**) _____. Ania ma (**nieznośny brat**) _____, a Ola ma i (**uroczy braciszek**) _____, i (**śliczna siostrzyczka**) _____.
- Piotrek ma (**nowa lornetka**) _____. Na (**Gwiazdka**) _____ dostanie (**teleskop**) _____. Profesjonalny teleskop kosztuje (**fortuna**) _____.
- Magda sprzedaje (**zrobiona**) _____ przez siebie (**biżuteria**) _____.

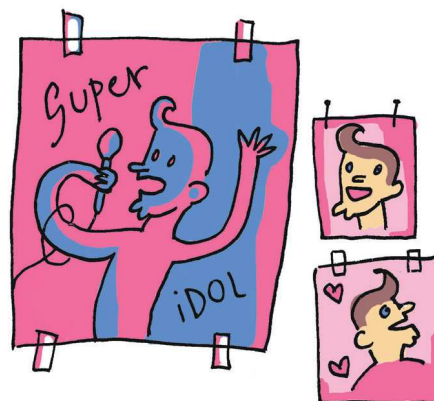
7. Ola ma (**gitara akustyczna**) _____, Staszek ma (**perkusja**) _____, a Magda – (**flet**) _____.
8. W (**sobota**) _____ rodzice Oli grają w (**golf**) _____.
9. Piotrek czeka na (**kolega**) _____. Razem przechodzą przez (**ulica Długa**) _____, gdzie spotykają (**Staszek**) _____.
10. Sklep jest czynny (**cała doba**) _____.

TROCHĘ GRAMATYKI

Zaimki osobowe w bierniku:

ja	mnie	my	nas
ty	cię / ciebie	wy	was
on	go / jego / niego	oni	ich / nich
ona	ją / nią	one	je / nie
ono	je / nie		

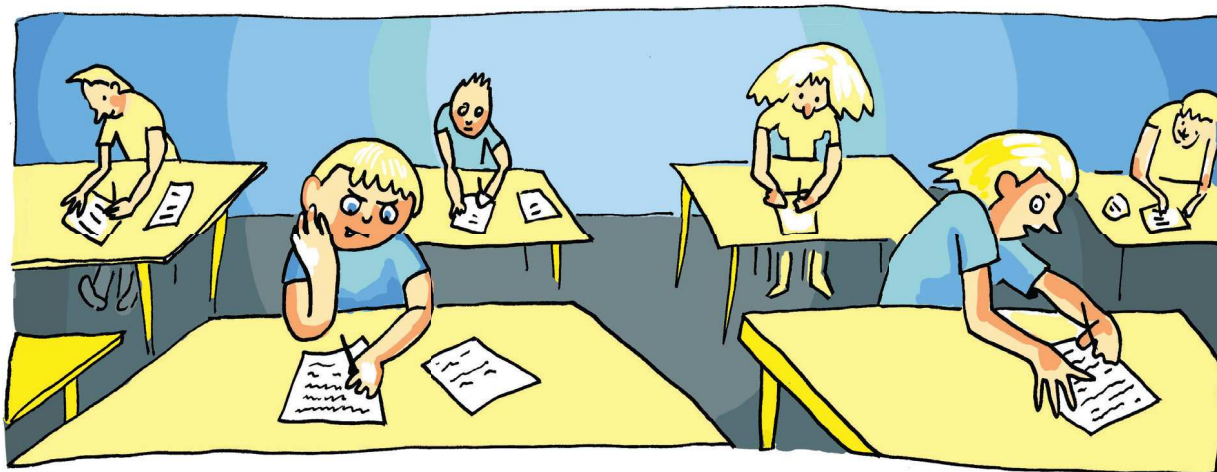

VI. Uzupełnij zdania zaimkami w bierniku:

0. Uwielbiam tego piosenkarza. Czy ty też go lubisz?
1. Poprawiam jedynekę z matematyki. Ty też musisz _____ poprawić.
2. Nie wiem, gdzie jest moje pudełko. Może gdzieś _____ widziałeś?
3. Nie wiem, gdzie położyłam mój napój. Może gdzieś _____ widzieliście?
4. Ania jest niepunktualna. Zawsze muszę na _____ czekać.
5. Ania i Ola spóźniły się na spotkanie. Czekaliśmy na _____ aż godzinę.
6. Czekamy na tarasie widokowym. Widzisz _____?
7. Jesteś moim najlepszym przyjacielem, dlatego proszę _____ o pomoc.
8. On jest moim najlepszym przyjacielem, więc _____ najpierw poprosiłem o pomoc.
9. Nie wzięłam dziś pieniędzy. Czy możesz za _____ zapłacić?
10. To nie są nowe nauczycielki. Znam _____ już od dwóch lat.

CZY WIESZ, ŻE...

Sprawdzian to pisemna forma kontrolowania stanu wiedzy uczniów. Jest zwykle krótszy od pracy klasowej, nastawiony na sprawdzenie bieżących wiadomości nabytych na ostatnich lekcjach. Forma sprawdzianu może być różna: rozwiązanie zadania, napisanie rozprawki, odpowiedzi na pytania otwarte lub uzupełnienie testu.

Klasówka (= praca klasowa) to sprawdzian z dużej części materiału, trwa zwykle 45 minut i musi być zapowiedziana przez nauczyciela; zwykle można ją poprawić.

Kartkówka to sprawdzian z małej części materiału (na przykład z trzech ostatnich lekcji), trwa maksymalnie 15–20 minut, nie musi być zapowiedziana przez nauczyciela, zwykle nie można jej poprawić.

W polskiej szkole (podstawowej i średniej) obowiązuje sześć-stopniowa skala ocen:

stopień celujący – **6**,
 stopień bardzo dobry – **5**,
 stopień dobry – **4**,
 stopień dostateczny – **3**,
 stopień dopuszczający – **2**,
 stopień niedostateczny – **1**.

W szkole wyższej obowiązuje skala złożona z 4 stopni, tj. od 2 do 5; przy czym ocena 2 jest oceną negatywną (stopień niedostateczny); stosuje się też oceny 3+ i 4+.

VII. Zastanów się i powiedz:

1. Co lubisz jeść (na śniadanie, na obiad, na deser, na kolację)?
 Co lubisz pić?
 Jakie jest twoje ulubione danie?
 Jaki jest twój ulubiony napój?
2. Które przedmioty szkolne lubisz?
 Z którymi przedmiotami masz czasami problemy? Dlaczego?
 Jakie oceny szkolne dostajesz?
 Czy musisz często się poprawiać?

VIII. Proszę powtórzyć:→ *Dziewczęta chcą zobaczyć tę lornetkę.*→ *Piszę ściągawkę na kartkówkę.*→ *Ola i Magda piją orzeźwiającą herbatę.***IX. Zastanów się i napisz, co myślisz o ściąganiu podczas egzaminu. Możesz użyć następujących wyrażeń:**

Uważam, że ściąganie to głupota, bo

Myślę, że ściąganie jest nieuczciwe

Moim zdaniem ściąganie to dobry pomysł

Każdy uczeń czasami ściąga

Znam kogoś, kto często ściąga

W moim kraju / w mojej klasie

X. Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

głuchy

mieć rację

poprawiać się

taras widokowy

jedyńka

mrożony

pożyczyć

upał

klasówka

nieuczciwy

ryzykowny

wkuwać

kolej na kogoś

ocena

ściąga

wypracowanie

łodówka

orzeźwiający

ściągać

złotówka

lornetka

pilnować

ślepy

NADSTAW UCHA

GŁOSKA „e”

W języku polskim występuje samogłoska **e**, która jest wymawiana twardo.

W języku rosyjskim występuje odpowiednik polskiego twardego **e** oraz miękkiego **je**.

Układ narządów przy wymowie **e**: język nieco się podnosi, wygina łukowato i przesuwa ku przodowi jamy ustnej, wargi zbliżają się do siebie i nieznacznie spłaszczają.

→ e – je – e – je – e – je – e – je – e – je

→ je – e – je – e – je – e – je – e – je – e

→ eje – eje – eje – eje – eje – eje – eje

2. Powtórz za lektorem wyrazy:

→ jeden

→ jedwab

→ jeleń

→ jeśli

→ jezdnia

→ echo

→ efekt

→ ekran

→ eksport

→ epos

3. Powtórz połączenia wyrazowe:

→ przeczytaj etykietę

spróbuj eklerki

zdaj egzamin

→ sprzedaj euro

zwiedzaj Egipt

4. Powtórz za lektorem nazwy krajów. Na jakich kontynentach one leżą?

→ Egipt

→ Ekwador

→ Erytrea

→ Estonia

→ Etiopia

5. Powtórz zdania:

→ Ekspedientka z Elbląga efektownie eksponuje ekstrakt z eukaliptusa.

→ Elegancki etnograf edukuje emigranta Eskimosa.

→ Ekonomista i emeryt epatują elegancją.

→ Elokwentna Ewa egzaminuje ekstrawagancką ekonomistkę.

LEKCJA 8

Ola, Magda i Staszek siedzą w kawiarni taty Oli „Zielono mi”. Staszek ma zły humor. Dziewczyny próbują go pocieszyć. Ola opowiada o swojej pracy w schronisku. To jej sposób na jesienną chandrę. Przychodzi niezadowolona Ania. Przyjaciele wymyślają niespodziankę dla Piotra. Staszek wyraźnie zaczyna się ożywiać i żartować jak dawniej.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Zwroty i powiedzenia typu: <i>być nie w sosie, schować się do mysiej dziury, woda sodowa uderza komuś do głowy, nie dla psa kielbasa</i>	Powtórzenie dopełniacza liczby pojedynczej. Zaimki (liczba pojedyncza i mnoga). Negacja	Mówimy o swoim samopoczuciu, pocieszamy, radzimy	Ogłoszenie – zbiórka darów na rzecz schroniska	Schroniska dla zwierząt w Polsce

Sposób na jesienną chandrę

- Ola:** Zamawiam koktajl porzeczkowy, Magda kawę bez mleka i cukru, a ty, Staszku?
- Staszek:** Nie zamawiam niczego.
- Magda:** Niczego? Dlaczego?
- Staszek:** Nie chcę koktajlu, kawy. Nie chcę soku ani herbaty. Niczego nie chcę.
- Ola:** Czy coś się stało? Masz jakiś problem?
- Staszek:** Nie mam problemu.
- Magda:** He, he, Staszek dzisiaj jest nie w sosie.
- Staszek:** Sosu też nie chcę! Najchętniej schowałbym się do mysiej dziury.
- Ola:** Szkoda, że nie ma tutaj Ani. Może dlatego nie masz dobrego humoru?
- Staszek:** To nie było śmieszne.
- Ola:** Staszek, no co jest?
- Staszek:** Nie chcę iść jutro do szkoły. Nie potrafię napisać rozprawki. Za oknem nie ma słońca. Chciałbym zrobić coś szczególnego, ale nie mam na nic siły.
- Magda:** To tak jak ja. Jest piękna złota jesień, dużo kolorowych liści. Wczoraj poszłam do parku, żeby szukać inspiracji i namalować coś ciekawego. Niestety, nie mam weny twórczej.
- Ola:** To chyba jesienna chandra. Brak sił witalnych, obniżenie nastroju, przemęczenie i smutek. Ja w takich chwilach chodzę do przychodni weterynaryjnej i pomagam mamie. Jeżdżę też jako wolontariuszka do schroniska dla zwierząt. Czuję się wtedy potrzebna i nie mam czasu na depresję.
- Staszek:** To nie dla mnie. Nie lubię obcych zwierząt.
- Magda:** Ja też się trochę ich boję.
- Ola:** Nie żartujcie ze mnie!
- Ania:** Cześć! Właśnie wracam ze sklepu odzieżowego i jestem rozczarowana, bo nie było niczego ładnego. Nie mam sukienki, nie mam butów, nie mam torebki. Nie pójde z rodzicami do teatru. Nie cierpię tej okropnej pogody.

Ola: Może napijesz się czegoś ciepłego?

Ania: Tak, tak, muszę się napić gorącej herbaty.

Magda: Posłuchajcie mnie! Może zrobimy niespodziankę Piotrowi? Ten turniej tenisowy jest dla niego dość stresujący. Może impreza z dietetycznymi daniami według naszych przepisów? Co wy na to?

Ania: Co? Żeby woda sodowa uderzyła mu do głowy?

Staszek: Ja też chcę mieć przyjęcie!

Ania: Nie dla psa kiełbasa!

Ola: Przestańcie się kłócić. To bardzo dobry pomysł. Każdy z nas przygotowuje zdrowe danie dla naszego wysportowanego kolegi.

Staszek: Ola, chcesz coś wziąć z kawiarni swojego taty?

Ola: Widzę, że zaczyna ci dopisywać dobry humor.

Ania: To przyjęcie to świetny pomysł na jesienną chandrę Staszka.

I. (P – prawda, N – nieprawda):

		P	N
0.	Staszek zamawia coś do picia.		✓
1.	Magda nie lubi sosu.		
2.	Ola martwi się o kolegę.		
3.	Staszek i Ola nie chcą iść jutro do szkoły.		
4.	Magda była wczoraj w parku.		
5.	Smutek i przygnębienie to objawy jesiennej chandry.		
6.	Magda pomaga w przychodni weterynaryjnej mamy Oli.		
7.	Ania była na zakupach.		
8.	Piotr wrócił z turnieju tenisowego.		
9.	Przyjaciele szykują niespodziankę dla Staszka.		
10.	Na przyjęciu będzie kiełbasa i woda sodowa.		

II. Dopasuj wyraz do definicji:

0. koktajl		A. Stan przygnębienia, złe samopoczucie, apatia.
1. rozprawka		B. Wywołujący presję, stres, strach.
2. wena		C. Zdrowy, niskokaloryczny.
3. chandra		D. Napój orzeźwiający z owoców, mleka i dodatków smakowych.
4. schronisko		E. Osoba dobrowolnie pracująca bez wynagrodzenia w celu niesienia pomocy innym.
5. wolontariusz		F. Forma wypowiedzi pisemnej w szkole.
6. przepis		G. Woda pitna sztucznie nasycona dwutlenkiem węgla.
7. menu		H. Zapał twórczy, zdolność, łatwość tworzenia.
8. dietetyczny		I. Karta potraw w restauracji.
9. woda sodowa		J. Miejsce, gdzie można się schronić.
10. stresujący	K. Informacja o tym, w jaki sposób przygotować jakąś potrawę.	

TROCHĘ GRAMATYKI

Dopełniacz odpowiada na pytania: *kogo?, czego?*

→ Przy tworzeniu liczby pojedynczej trzeba zapamiętać następujące końcówki:

- a) **-a** dla rodzaju męskiego żywotnego i nieżywotnego oraz nijakiego, np. *pana, dziecka*;
- b) **-u** dla rodzaju męskiego nieżywotnego, np. *zeszytu*;
- c) **-y** dla rodzaju żeńskiego w wyrazach zakończonych na spółgłoskę twardą, np. *kobiety*;
- d) **-i** dla rodzaju żeńskiego w wyrazach zakończonych na spółgłoskę miękką oraz *k, g*, np. *dziewczynki*.

→ Końcówkę **-a** w dopełniaczu przybierają rzeczowniki rodzaju męskiego oznaczające:

- a) narzędzia i naczynia, np. *ołówka, komputera, widelca, talerza*;
- b) miesiące, z wyjątkiem *lutego*, np. *marca, czerwca, września*;
- c) części ciała, np. *ucha, kolana, palca*;
- d) nazwy miast polskich, np. *Wrocławia, Poznania, Lublina*;
- e) zakończone na **-ak, -nik**, np. *szczupaka, słonika*;
- f) formy zdrobniałe, np. *stoliczka, dzienniczka*.

→ Końcówkę **-u** w dopełniaczu przybierają rzeczowniki rodzaju męskiego:

- a) niepoliczalne, np. *cukru, piasku*;
- b) zbiorowe, np. *tłumu, tłoku*;
- c) abstrakcyjne, np. *żału, kłopotu*;
- d) obcego pochodzenia, np. *autobusu, pubu*;
- e) oznaczające nazwy miast niepolskich, np. *Rzymu, Londynu, Mediolanu*;
- f) zakończone na **-ek**, np. *poniedziałku, piątku*;
- g) zakończone na **-izm / -yzm**, np. *racjonalizmu, empiryzmu*.

→ Dopełniacza używa się po określeniach ilości, np. *butelka soku, dużo słońca, szklanka wody*.

III. Uzupełnij przepisy przyjaciół na przyjęcie dla Piotra.

Wyrazy podane w nawiasie podaj w dopełniaczu:

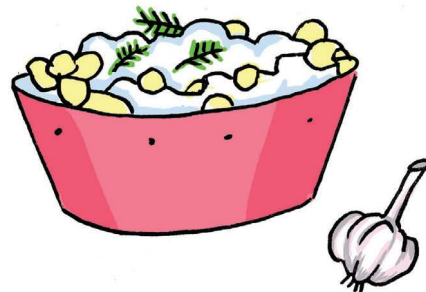
Zielony koktajl Oli

0. szczypta *soli* _____ (sól)
1. pół _____ (dojrzałe awokado)
2. 10 cm _____ (obrane ogórek)
3. łydoga _____ (seler naciowy)
4. dwie szklanki _____ (woda gazowana)
5. łyżka _____ (pokrojony szpinak)

Sałatka Sportowca według przepisu Magdy

6. pół kilo _____ (grillowany kurczak)
 7. 20 dkg _____ (tarty żółty ser)
 8. 100 ml _____ (jogurt naturalny)
 9. ząbek _____ (czosnek polski)
 10. garść _____ (świeża bazylia)

TROCHĘ GRAMATYKI

Zaimki osobowe w dopełniaczu:

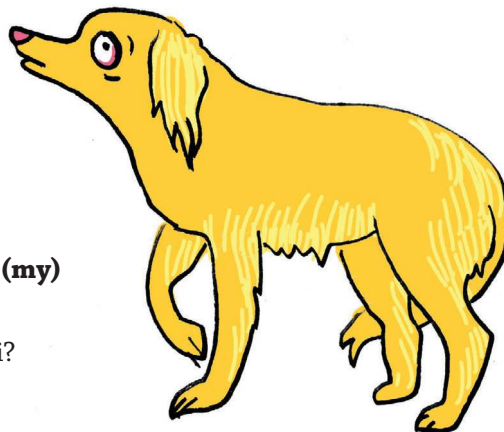
ja	mnie	my	nas
ty	cię / ciebie	wy	was
on	go / jego / niego	oni / one	ich / nich
ona	ją / niej		
ono	go / jego / niego		

IV. Zastąp podane w nawiasie wyrazy zaimkami w dopełniaczu:

0. Zwierzęta lubią moje towarzystwo. Lubię do nich (one) jeździć.
1. Gdzie jest mój kot? Szukam _____ (on) od ponad godziny.
2. Ten prezent jest od _____ (ty)? Dziękuję ci bardzo.
3. Masz fantastyczną wnuczkę. Zazdroszczę ci _____ (ona).
4. Oprócz _____ (wy) wszyscy przyszli na moje przyjęcie urodzinowe.
5. Język polski to mój ulubiony przedmiot w szkole. Uczę się _____ (on) od roku.
6. To jest schronisko dla zwierząt. Obok _____ (ono) znajduje się sklep zoologiczny.
7. To dom moich dziadków. Byłem u _____ (oni) dwa tygodnie temu.
8. Jeśli lubisz mleko kokosowe, dodaj _____ (on) do deseru.
9. Przyjdziemy na pewno. Spodziewajcie się _____ (my) około godziny siedemnastej.
10. Olu, dlaczego twój pies zawsze się _____ (ja) boi?

TROCHĘ GRAMATYKI

Dopełniacz występuje w zdaniu przy negacji biernika.

Zmiana przypadka występuje w dopełnieniu bliższym:

*Mam dobry humor. Nie mam **dobrego humoru**.*

*Piję koktajl porzeczkowy. Nie piję **koktajlu porzeczkowego**.*

*Kupuję tę modną torebkę. Nie kupuję tej **modnej torebki**.*

V. Podane zdania napisz w negacji:

0. Uwielbiam gorącą herbatę.
Nie znoszę gorącej herbaty. _____
1. Staszek ma zły humor.

2. Piotrek ma turniej tenisowy.

3. Ania kupiła najmodniejszą w tym sezonie sukienkę.

4. Ola lubi pracę w schronisku.

5. Magda maluje jesienny obraz.

6. Staszek zgubił swój obciachowy telefon.

7. Dziewczyny zawsze piją kawę z mlekiem.

8. Mam wspaniałego brata.

9. One lubią ręcznie robioną biżuterię.

10. Koledzy urządzają Piotrowi małe przyjęcie.

VI. Proszę powtórzyć:

→ *Przyjdziemy do ciebie dzisiaj o godzinie siedemnastej.*

→ *Późną jesienią w lesie jest cicho i ciemno.*

→ *Chcecie zrobić przyjęcie dla przyjaciela?*

VII. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące słowa:

- Babcia Stefania:** Dzień dobry, pani Jadziu. Szukam wnuczki⁰.
- Pani Jadzia:** No tak, zbliża się pora kolacji. Pewnie przygotowała pani coś _____¹ dla Ani. Obawiam się, że nic z tego.
- Babcia Stefania:** Co też pani mówi, pani Jadziu?!
- Pani Jadzia:** Pani wnuczka przesiaduje z koleżankami i z tym łobuziakiem Staszkiem w kawiarni u ojca tej _____² Oli.
- Babcia Stefania:** Ładne rzeczy! Potrzebuję mąki do naleśników, zabrakło mi też _____³ i cukru. Anki znaleźć nie mogę. To dobre dziecko, ale nie wiem, co z niej wyrośnie, jeśli nie będzie się dobrze odżywiać.
- Pani Jadzia:** No tak! W tej kawiarni nie można zjeść nic _____⁴. Same wynalazki.
- Babcia Stefania:** Nie można przekonać _____⁵, że od tych podobno dietetycznych dań _____⁶ nie przybędzie.
- Pani Jadzia:** Niektórzy uczą się od rodziców tych złych nawyków.
- Babcia Stefania:** Co też pani mówi?
- Pani Jadzia:** Niech pani _____⁷ posłucha. Mama tej rudej Oli cały czas jeździ do swojej _____⁸. Córkę też zabiera albo wysyła do schroniska dla zwierząt. W domu mnóstwo _____⁹ i kłaków od psa i kota. Tylko patrzeć, jak bliźnięta zaczną szczekać i miauczeć.
- Babcia Stefania:** A ojciec nie przygotowuje niczego oprócz wegańskiego jedzenia. Cóż to za obiad bez żurku i _____¹⁰!

VIII. Proszę dokończyć zdania:

0. Nie lubię **deszczu, obrażonych koleżanek i białego cukru.**
1. Nie znoszę _____, _____ i _____.
2. Nigdy nie wychodzę z domu bez _____ i _____.
3. W szkole lubię uczyć się _____ i _____.
4. Jesienią unikam _____ i _____.
5. Często zapominam _____.
6. Z okazji urodzin życzę przyjaciółce _____ i _____.
7. Moi znajomi zazdroszczą mi _____ i _____.
8. Kiedy chcę się zrelaksować, słucham _____.
9. Najbardziej boję się _____.
10. W szkole siedzę w ławce obok _____.

IX. Przygotowujesz z kolegami z klasy szkolną zbiórkę na rzecz schroniska dla zwierząt.

Zaplanujcie:

- a) czas i miejsce zbiórki
- b) listę najpotrzebniejszych rzeczy dla zwierząt, które chcecie zbierać
- c) sposób pracy podczas zbiórki
- d) tekst ogłoszenia o zbiórce

X. Czy na pewno znasz te słowa i idiomy?

być nie w sosie	nie dla psa kielbasa	rozprawka	weterynarz
chandra	obawiać się	schować się do mysiej dziury	woda sodowa uderza komuś do głowy
inspiracja	pocieszać kogoś	schronisko	wolontariusz
łobuziak	przemęczenie	szczekać	zazdrościć
miauczeć	przesiadywać	wena twórcza	
nawyki	rozczarowany		

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „ż”

ż piszemy, gdy w innych formach tego samego wyrazu lub w innych wyrazach pokrewnych **wymienia się na g, z, ź, s, dz, d, h**, np. *nóżka – noga, woźę – wozić, księża – ksiądz*

ż piszemy po **l, ł, n, r**, np. *łżej, rewanż, skarżyć*

ż występuje w zakończeniach **-aż, -eż, -żka, -żca, -żnica**, np. *choćaż, beż, wróżka, domokrążca, strażnica*

ż występuje w partykule wzmacniającej **-że, -ż**, np. *jakże, cóż, mówże*

ż piszemy po **n** w wyrazach zapożyczonych, np. *aranżacja, rewanż, oranżada*

1. Do podanych słów dopisz wyrazy pokrewne, w których nastąpiła wymiana na „g”, „z”, „ż”, „s”, „dz”, „d”, „h”:

odważny – <u>odwaga</u>	mosiężny – _____
książka – _____	możemy – _____
mrożony – _____	niżej – _____
bliższy – _____	woźę – _____
każe – _____	odważny – _____

2. Uzupełnij nazwy polskich miast, wstawiając „rz” lub „ż”.

Możesz skorzystać z mapy Polski:

____yrardów	____eszów	Szczeb____eszyn	____nin
____ywiec	Giet____wałd	P____emyśl	Zgie____
Sandomie____	Kołob____eg		

3. Wykreśl wyraz, który jest zapisany błędnie:

- a) oranżada | odzież | ~~rzeczko~~ | rzeka
- b) lżejszy | jeżyna | dyrzur | mistrz
- c) ważny | wróżka | żółty | kżak
- d) podrórz | małżeństwo | reportaź | rzeka
- e) życzenia | rózowy | krzywy | żaba

4. Korzystając ze słownika języka polskiego, sprawdź, co oznaczają wyrazy:

morze	- _____	może	- _____
jarzyna	- _____	jeżyna	- _____
porzeczka	- _____	pożyczka	- _____

5. Jakie zasady ortograficzne obowiązują w poniższych wyrazach?

mierzyć	- „rz”, ponieważ wymienia się na „r” – miara.
książka	- _____
róbże	- _____
krzyżeć	- _____
dróżka	- _____
zegarmistrz	- _____
uważać	- _____
drzewo	- _____
pszenica	- _____
morze	- _____

CZY WIESZ, ŻE...

Jak podaje Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami, na terenie Polski

działa 89 schronisk dla zwierząt. Trafiają tam psy i koty porzucone przez swoich właścicieli. Pomagać w schronisku można na wiele sposobów. Najlepszą formą pomocy jest adopcja, czyli przygarnięcie bezdomnego zwierzęcia. Można też zostać wolontariuszem. Wolontariusz to osoba, która dobrowolnie, nieodpłatnie przychodzi do schroniska i poświęca swój czas bezdomnym zwierzętom. Wolontariuszem może zostać każdy, kto ukończył 16 lat, wziął udział w obowiązkowym szkoleniu i został zakwalifikowany do wolontariatu. Można udzielić schronisku pomocy finansowej (przekazać datkę lub 1% podatku) albo pomocy rzeczowej (podać np. koce, karmę, środki czystości dla zwierząt). Można też pomóc w inny sposób. Rozejrzyj się, czy gdzieś obok siebie czy twoich znajomych nie żyje na ulicy jakiś bezdomny pies lub kot. Powinieneś dać mu trochę wody i coś do jedzenia. Możesz również zorganizować zbiórkę żywności i najpotrzebniejszych rzeczy dla zwierząt w twojej szkole lub pracy i uzyskane tą drogą środki przekazać podopiecznym ze schroniska.

LEKCJA 9

Powtórzenie

I. Posłuchaj rozmowy i uzupełnij brakujące wyrazy:

Babcia Stefania: Dobry wieczór, pani Jadziu!

Pani Jadzia: Dobry wieczór, kochana! Dokąd pani tak późno idzie?

Babcia Stefania: Do _____ sklepu _____⁰, moja droga. Zabrakło mi jak zawsze mąki do ciasta.

Pani Jadzia: Te pani wypieki zawsze są przepyszne. Jakie ciasto pani robi?

Babcia Stefania: _____¹. Ania i Rysiek bardzo go lubią.

Pani Jadzia: Przynajmniej zjedzą sobie dzieciaki _____² coś dobrego.

Babcia Stefania: No właśnie, moje na pewno jest lepsze niż w tej kawiarni.

Pani Jadzia: Tak, niby wszystko tam jest takie zdrowe, ale ja w te _____³ nie wierzę.

- Babcia Stefania:** Powiem pani jedną rzecz. Obserwuję te dzieciaki ostatnio i tylko się _____⁴.
- Pani Jadzia:** Co ma pani na myśli?
- Babcia Stefania:** Kiedyś już się pani żaliłam: Rysiek jest takim niejadkiem, Ania ciągle dba o linię.
- Pani Jadzia:** Tak już jest z dziećmi, pani Stefanio. Proszę się nie martwić. Jak wnuki dorosną, to dopiero docenią obiadki babci.
- Babcia Stefania:** Szkoda gadać, moja droga.
- Pani Jadzia:** Ania jest taką miłą dziewczynką, pewnie już ma jakichś _____⁵?
- Babcia Stefania:** Niestety wnuczka zbyt wylewna nie jest, kiedy chodzi o sprawy sercowe.
- Pani Jadzia:** Zauważyłam, że Piotrek się koło niej kręci.
- Babcia Stefania:** Ten, co ma _____⁶ na czole, a jego dziadek jest weterynarzem?
- Pani Jadzia:** Nie, ten to _____⁷. A Piotrek to wysoki poważny chłopak.
- Babcia Stefania:** Skąd, pani Jadziu, to jest po prostu kolega ze szkoły, żadna miłość.
- Pani Jadzia:** _____⁸ pani tak mówi...
- Babcia Stefania:** _____⁹, moja droga, bo zamkną mi sklep przed nosem.
- Pani Jadzia:** Zapraszam panią któregoś dnia na dobrą herbatę i _____¹⁰.
- Babcia Stefania:** Bardzo chętnie, kochana. A ja przyniosę coś słodkiego do herbatki.
- Pani Jadzia:** Do zobaczenia, pani Stefanio!
- Babcia Stefania:** Do widzenia!

II. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami:

plotkować | rodzeństwem | telefon komórkowy | ~~szczekać~~ | zwierzęta
koszykówkę | ściąga ją | rasy | upał | zazdrości | kartkówki

0. Czy ten pies musi aż tak głośno szczekać ?
1. To nieprawda, że tylko dziewczyny lubią _____ .
2. Magda zna się na ubraniach i biżuterii, dlatego Ania czasem jej _____ .
3. Piotrek i Ola nigdy nie _____ na klasówkach.
4. Ania uwielbia, kiedy w wakacje jest _____ .
5. W szkole często piszemy wypracowania i _____ .
6. Nawet Rysiek ma _____ i do wszystkich dzwoni.
7. Jakiej _____ jest pies Oli?
8. Ola uwielbia _____ i pomaga w przychodni weterynaryjnej.
9. Piotr świetnie gra w tenisa i _____ .
10. Ania i Rysiek są _____ .

III. Przypomnij sobie informacje z poprzednich lekcji i zdecyduj, czy to P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	W Polsce wiele dzieci i nastolatków pisze blogi.	✓	
1.	Cydr to lekki truskawkowy napój alkoholowy.		
2.	Wolontariuszem w schronisku dla zwierząt możesz zostać, jeśli masz 14 lat.		
3.	Na czacie możemy nie używać znaków diakrytycznych.		
4.	Wiosna w Polsce zaczyna się 1 marca.		
5.	W Polsce są częste zmiany pogody.		
6.	Warszawa leży nad rzeką Wartą.		
7.	Warszawa została stolicą Polski około 1596 roku.		
8.	Polska jest największym producentem winogron w Europie.		
9.	Kartkówka trwa dłużej niż klasówka.		
10.	W polskiej szkole obowiązuje sześciostopniowa skala ocen.		

IV. Uzupełnij zdania odpowiednimi formami przymiotników i rzeczowników:

0. Mama Oli ma problem z (**nadwaga**) nadwagą i (**język angielski**) językiem angielskim.
1. Magda interesuje się (**malarstwo**) _____ i (**design**) _____.

2. Ola nie przepada za (**coca-cola**) _____ i (**hamburgery**) _____.
3. Babcia potrzebuje do ciasta (**mąka pszenna**) _____ i (**cukier**) _____.
4. Ania chce pojechać do (**Mediolan**) _____, a Magda do (**Poznań**) _____.
5. Gdzie jest Ania? Nie ma (**ona**) _____ w domu.
6. Już jestem. Kto (**ja**) _____ szuka?
7. Ola robi (**świetna biżuteria**) _____.
8. Babcia Stefania zaprasza na (**pyszne ciasto**) _____.
9. Ania ma (**młodszy brat**) _____.
10. Dziewczyny, żegnam was do (**poniedziałek**) _____.

V. Podane zdania napisz w formie zaprzeczonej:

0. Tata Oli prowadzi małą kawiarenkę.

Tata Oli nie prowadzi małej kawiarenki.

1. Piotrek dobrze zna geografię.

2. Babcia Stefania akceptuje dietetyczne jedzenie.

3. Ola ma rudego kota.

4. Magda lubi złotą jesień.

5. Staszek ogląda polski film.

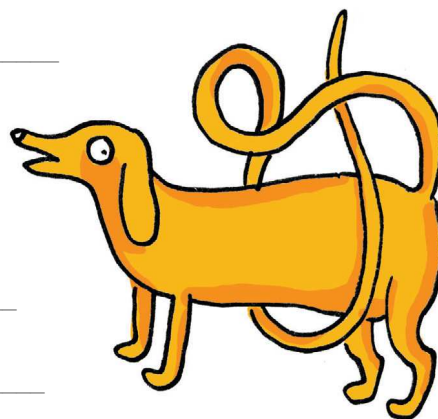
6. Piotr ma nowy komputer.

7. Ania pije ciepłe mleko.

8. Ola kocha Lenę i Leona.

9. Pies na rysunku ma długi ogon.

10. Nauczyciel chwali Anię i Magdę.

VI. Uzupełnij zdania odpowiednimi formami czasownika:

0. Ania (**ona - mówić**) *mówi*, że jej rodzice (**oni - chcieć**) *chcą* pojechać nad morze.

1. Ola nigdy nie (**ona - pić**) _____ kawy i nie (**ona - jeść**) _____ chipsów.

2. Staszek (**on - umieć**) _____ i (**on - lubić**) _____ grać na perkusji.

3. Czy (**ty - pamiętać**) _____, że dziadkowie Oli (**oni - mieszkać**) _____ w Janowie Podlaskim?

4. Babciu, dlaczego mi nie (**ty - wierzyć**) _____ i cały czas (**ty - milczeć**) _____?

5. (**My interesować się**) _____ historią i sportem, a czym wy (**wy - interesować się**) _____?

6. Piotrek, my (**my - mieć**) _____ jutro trening, nie (**my - móc**) _____ pójść na koncert.

7. Rysiek (**on - wrzeszczeć**) _____, kiedy (**on - widzieć**) _____ dużego psa.

8. (**Ja - znać**) _____ tatę Ani, on (**on - produkować**) _____ ubrania.

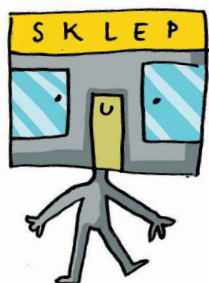

9. Przed sprawdzianem Magda i Ola zazwyczaj (**one – stresować się**) _____, a chłopaki spokojnie (**oni – iść**) _____ spać.
10. (**Ja – wiedzieć**) _____, że rodzice świetnie nas (**oni – rozumieć**) _____.

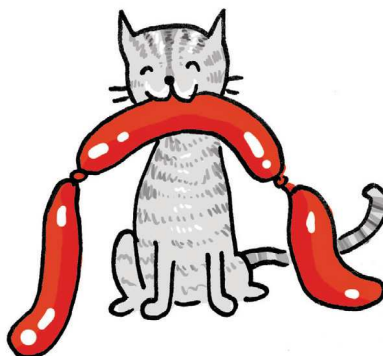

VII. Proszę wybrać prawidłową odpowiedź:

0. Czy **łobuziak** to:
- urocze dziecko
 - zdolny uczeń
 - swawolnik i urwis**
1. Czy **biały kruk** to:
- rzadka unikatowa rzecz
 - duży ptak
 - haczyk na ręczniki w łazience
2. Czy **mieć łeb jak sklep** oznacza:
- mieć duże czoło
 - być bardzo mądrym
 - lubić zakupy

3. Czy **siema** mówimy, kiedy:
- pytamy o zdrowie
 - kłócimy się
 - witamy się
4. Czy **obciachowy** mówimy, kiedy:
- coś nam się nie podoba
 - coś nas zdziwiło
 - coś nas zaskoczyło
5. **To pestka** mówimy o tym, co jest:
- trudne
 - łatwe
 - twarde
6. Czy **gamoń** to:
- człowiek wstydlivy
 - człowiek niezaradny
 - człowiek niekulturalny
7. Czy **czarna owca** to:
- ktoś, kto niekorzystnie odróżnia się od innych w grupie
 - ktoś, kto jest najbardziej brudny w całej grupie
 - ktoś, kto jest zbyt zagadkowy i tajemniczy
8. **Ale jazda** mówimy, kiedy:
- coś nas martwi
 - coś nam się podoba
 - czegoś się boimy
9. Czy **wisisz mi** mówimy, kiedy:
- ktoś ma dług
 - ktoś ma pytanie
 - ktoś ma problem
10. Czy **nie dla psa kiełbasa** oznacza, że:
- ktoś czegoś nie rozumie
 - coś komuś nie smakuje
 - ktoś na coś nie zasługuje

VIII. Piotr napisał list do Ani, ale nie wysłał go.

Uzupełnij tekst właściwymi przymkami:

Aniu,
 wszystko zależy od Ciebie⁰. Nie wiem, czy się zgodzisz _____¹ moją propozycję.
 W piątek po lekcjach idę _____² film. Nie chcę iść _____³ Staszkiem, bo ostatnio mam
 go dość. Zapraszam Ciebie. Wybierasz _____⁴ popołudniowym pisaniem swojego bloga
 a kinem? No niestety nie jest to historia _____⁵ znanej stylistce czy modnej blogerce. Film
 opowiada _____⁶ znanym sportowcu i zapowiada się całkiem fajnie. Mam nadzieję, że dasz mi
 znać _____⁷ piątkiem, idziesz czy nie. Jeśli nie... Przecież nie będę stał _____⁸ Twoimi
 oknami i prosił, Aniu! Nie należę _____⁹ osób, które się narzucają. A może wybierasz się do kina
 _____¹⁰ Sebastianem?

Czekam na Twoją odpowiedź
 Piotr

IX. Z poprzednich lekcji już dużo wiesz o Ani, Oli, Magdzie, Piotrku i Staszku.

Wybierz jednego z bohaterów i napisz o nim: jak wygląda, jaki ma charakter, co lubi, czym się interesuje, jakie ma problemy.

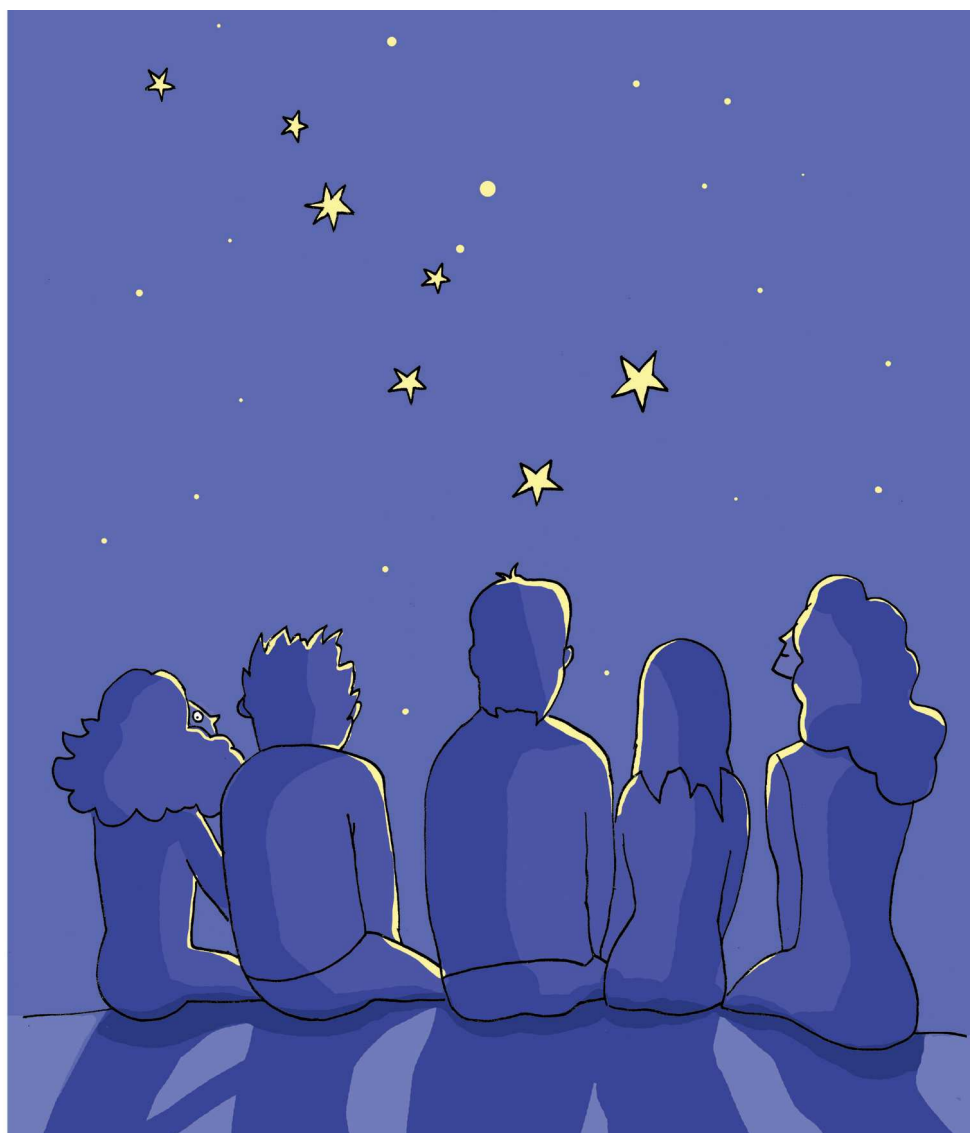
LEKCJA 10

Przyjaciele spotykają się na tarasie widokowym i obserwują niebo. Piotrek opowiada o gwiazdach. Dziewczyny oglądają gwiazdy i słuchają jego wykładu z zainteresowaniem, a Staszek cały czas mu przerywa i robi sobie żarty. Potem Staszek opowiada o duchach. Ola się boi.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Związane z obserwacją nieba; opowieści o duchach	Mianownik liczby mnogiej rodzaju niemęskosobowego	Samodzielnie opowiadamy legendę o Halszce	Historia o przyjaznym duchu	Centrum Nauki Kopernik, Toruń

Gwiazdy wydają się tajemnicze i nieosiągalne

- Staszek:** Tu są napoje, chipsy, kanapki i ciastka.
- Piotrek:** Super! Ojej! Sam zrobiłeś te kanapki?
- Staszek:** Oczywiście, że tak!
- Ola:** Nie kłam! Kanapki i słodycze są z kawiarni moich rodziców.
- Staszek:** To prawda, ale sam je zapakowałem i przyniosłem.
- Magda:** Są pyszne! Wielkie dzięki!
- Piotrek:** Spójrzcie na niebo! Dziś jest ono bezchmurne i bardzo dobrze widać gwiazdy!
- Ola:** Ojej! Rzeczywiście! Są jak małe punkciki rozrzucone po niebie.
- Ania:** Wydają się takie tajemnicze i nieosiągalne. Moim zdaniem są bardzo romantyczne.
- Piotrek:** Gwiazdy nie są takie niedostępne, jak myślisz, Aniu. Weź moją lornetkę i zobacz. Jasne punkciki układają się w gwiazdozbiory, czyli konstelacje. Tam na przykład jest Wielki Wóz.
- Ania:** Gdzie? Nie widzę.
- Piotrek:** Cztery gwiazdy ułożone w czworokąt tworzą koła, a trzy – jedna za drugą – dyszel.
- Ania:** Teraz widzę.
- Magda:** Daj mi lornetkę na chwilę!
- Ola:** Gwiazdy są różnokolorowe albo mam problemy ze wzrokiem.
- Piotrek:** Rzeczywiście, gwiazdy mogą mieć różne kolory. Kolor gwiazdy mówi o jej temperaturze. Czerwone gwiazdy są małe i chłodne, żółte – większe i cieplejsze, a białe – ogromne i bardzo gorące.
- Staszek:** Dla mnie wszystkie gwiazdy są po prostu jasne.
- Magda:** Chcesz zobaczyć przez lornetkę?
- Staszek:** Nie, dzięki. Wolałbym pożyczyć tę lornetkę jutro, żeby podglądać dziewczyny w szatni.
- Magda:** A więc wcale jej nie dostaniesz.
- Staszek:** Żartowałem tylko!
- Ania:** Staszek i jego żarty...
- Magda:** Miałeś rację, Piotrek! Ciepłe noce są najprzyjemniejsze do obserwacji nieba. Przyjemniejsze niż podręczniki z fizyki i wizyty w planetarium.

Piotrek: Wycieczki do planetarium też są ciekawe. Mam nadzieję, że widzieliście już Centrum Nauki Kopernik.

Magda: Byłam tam z rodzicami, ale nie pamiętam żadnego planetarium.

Piotrek: Mieści się w oddzielnym budynku przy Centrum. Być w Centrum Nauki Kopernik i ominąć planetarium Niebo Kopernika to zbrodnia!

Ania: Moja klasa jedzie w następnym tygodniu do planetarium w Toruniu.

Staszek: My byliśmy tam w zeszłym tygodniu. Okropna nuda! Ale są też plusy: wygodne fotele, w których smacznie się śpi podczas seansu.

Piotrek: Teraz rozumiem, dlaczego masz takie kiepskie oceny z fizyki.

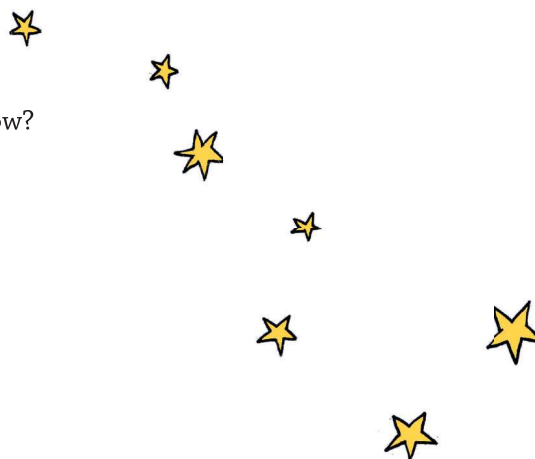
Staszek: Jakie kiepskie oceny? W pierwszym semestrze trafiały mi się dwójki i jedynki, ale ostatnio – same czwórki! Zresztą, po co nam seanse, planetaria i wizyty w Centrum Nauki Kopernik? My mamy ciebie!

Magda: To prawda! Piotrek jest naszym Kopernikiem!

I. Przeczytaj dialog i odpowiedz na pytania:

1. Czy Staszek sam przygotował poczęstunek dla kolegów?
2. Jaka jest pogoda?
3. Jak przyjaciele opisują niebo?
4. Ja wygląda Wielki Wóz?
5. Jakie kolory mogą mieć gwiazdy?
6. Co myśli Magda o ciepłych nocach?
7. Dlaczego Staszek chce pożyczyć lornetkę?
8. Czy wszyscy byli już kiedyś w planetarium?
9. Jakie oceny z fizyki ma Staszek?
10. Czy przyjaciele lubią czytać podręczniki z fizyki i chodzić do planetarium?

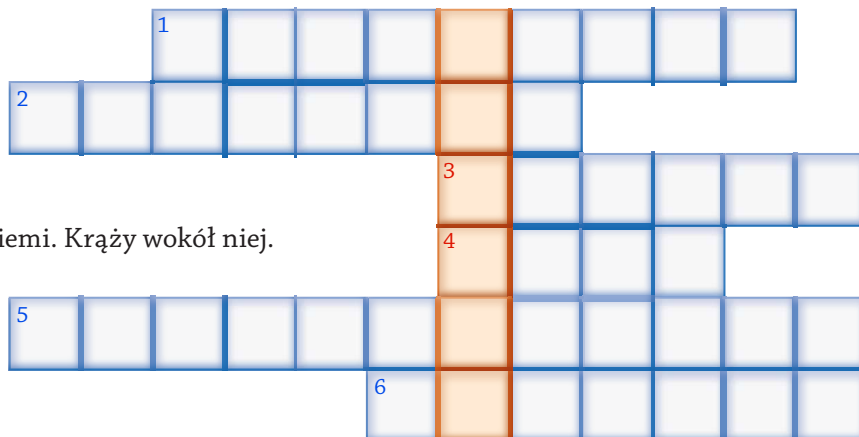
II. Które słowo nie pasuje?

0. kanapka słodycze kanapa	6. wygodny ogromny komfortowy
1. statyw lornetka teleskop	7. zagadkowy tajemniczy astronomiczny
2. tajemniczy niedostępny nieosiągalny	8. świetny słaby kiepski
3. gwiazdozbiór gwiazda konstelacja	9. bezchmurny zimny chłodny
4. ręcznik książka podręcznik	10. obserwować oglądać podglądać
5. fizyka astronomia astronom	

III. Czy jesteś dobry z astronomii? Rozwiąż krzyżówkę:

1. Zawiera: gwiazdy, planety, księżyce, komety, asteroidy i inne obiekty. Nasza ... nazywa się Droga Mleczna.
2. Profesjonalny przyrząd do obserwacji nieba, zwykle stoi na statywie.
3. To gwiazda najbliższa Ziemi. Bez niej życie na naszej planecie nie byłoby możliwe. Ziemia krąży wokół tej gwiazdy.
4. To najlepiej poznana planeta (po Ziemi) w naszym Układzie Słonecznym. Jej nazwa pochodzi od rzymskiego boga wojny.

TROCHĘ GRAMATYKI

Mianownik odpowiada na pytania: **kto? co?**

Liczba mnoga rzeczownika i przymiotnika rodzaju niemęskoosobowego nie jest trudna.

Trzeba zapamiętać następujące końcówki:

- y** (to najczęstsza końcówka, używamy jej, gdy rzeczownik zakończony jest na spółgłoskę twardą, np. *dziewczy**ny**, gwiazd**y**, film**y***)
- i** (tej końcówki używamy, gdy rzeczownik zakończony jest spółgłoską *g* lub *k*, np. *kanap**ki**, podręczn**iki**, pociąg**i***)
- e** (tej spółgłoski używamy, gdy wyraz zakończony jest na *sz, cz, dz, dż, ź, rz, ś, ć, dź, ż, ń, c, l, j*, np. *słod**ycze**, noc**e**, napoj**e***)
- a** (tej końcówki używamy dla wszystkich rzeczowników rodzaju nijakiego, np. *ciast**ka**, pytani**a**, planetari**a***)

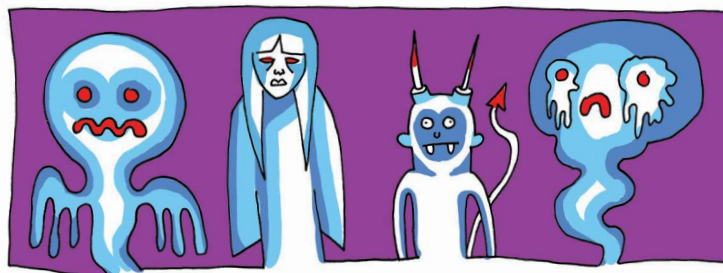
To łatwe

Mianownik przymiotnika i zaimka rodzaju niemęskoosobowego ma w liczbie mnogiej zawsze końcówkę **-e**, np. wysokie**e** osoby, te**e** hałasy, moje**e** kanapki, słodkie**e** ciastka, wygodne**e** fotele.

Mianownik liczby mnogiej rodzaju niemęskoosobowego ma takie same końcówki jak biernik liczby mnogiej rodzaju niemęskoosobowego, np. *To s**ą** piękne gwiazdy. Widz**ę** piękne gwiazdy.*

IV. Uzupełnij dialog. Użyj liczby mnogiej mianownika i biernika:

PODOBNO TU STRASZY

Ola: Słyszeliście to?

Staszek: Co?

Ola: Te dziwne (**hałas**) *hałas* _____^{0!}

Ania: Przed chwilą ja też słyszałam (**nieokreślony odgłos**) _____

_____¹ – jakby (**krzyk**) _____², (**błaganie**)

_____³ czy (**jęk**) _____⁴.

Staszek: Teraz rozumiem skąd. Widzicie te (**opuszczony budynek**) _____

_____⁵? Podobno tam straszy.

Ola: Straszy? Co?

Staszek: Jak to co? (**Duch**) _____⁶! W Polsce jest bardzo wiele miejsc, w których straszy. To (**dawny dwór**) _____⁷, (**zamek**) _____⁸, (**pałac**) _____⁹ i (**opuszczony młyn**) _____¹⁰ – jak ten obok nas.

Ola: Staszek! Przestań!

Ania: Podobno (**każdy duch**) _____¹¹, (**widmo**) _____¹² i (**inna zjawa**) _____¹³ to (**osoba oszukana**) _____¹⁴ w miłości i (**porzucona**) _____¹⁵.

Nie były (**szczęśliwa**) _____¹⁶, gdy żyły, dlatego nie mogą spokojnie umrzeć.

Staszek: W tym młynie szaleją (**diabeł**) _____¹⁷, które porywają (**młoda panna**) _____¹⁸.

Ola: Staszek! To nie jest śmieszne! Ania, chodź! Idziemy stąd!

Staszek: (**Dziewczyna**) _____¹⁹, zachowujecie się jak (**małe dziecko**) _____²⁰! Poczekać na mnie!

V. Wysłuchaj tekstu pt. „Tam straszy” i zdecyduj, czy zdania są prawdziwe (P), czy nieprawdziwe (N):

		P	N
0.	Zamek w Szamotułach znajduje się w Małopolsce.		✓
1.	Halszka była księżniczką.		
2.	Ojciec Halszki umarł przed jej narodzinami.		
3.	Ojciec nie zostawił Halszce żadnego majątku.		
4.	Halszka była piękna, dlatego wielu mężczyzn chciało się z nią ożenić.		
5.	Dymitr, który porwał Halszkę, został zabity.		
6.	Król Zygmunt August znalazł Halszce nowego męża.		
7.	Halszka kochała wojewodę Łukasza Górkę.		
8.	Według legendy Łukasz Górka uwięził żonę w wieży zamkowej.		
9.	Podobno Halszka spędziła w zamknięciu aż kilka lat.		
10.	Duch Halszki ubrany na biało do dziś snuje się po zamku.		

Na podstawie: <http://podroze.gazeta.pl/podroze/56,114158,10397302,zamek-w-szamotulach-straszy-halszka,,4.html>

VI. Zamień na liczbę mnogą. Użyj liczebników dwa, dwie, dwoje:

0. Jedna droga lornetka. → Dwie drogie lornetki.
1. Jedna bezchmurna noc. → _____
2. Jedno dziecko. → _____

3. Jeden oddzielny budynek. → _____
4. Jedna nieoczekiwana wizyta. → _____
5. Jedno centrum handlowe. → _____
6. Jeden wygodny fotel. → _____
7. Jeden pusty pokój. → _____
8. Jeden letni dzień. → _____
9. Jedna ważna rzecz. → _____
10. Jedno niedostępne mieszkanie. → _____

VII. Na podstawie wysłuchanego tekstu i ćwiczenia V opowiedz legendę o Halszce własnymi słowami.

Czy znasz jakąś historię o duchach?
Jeśli tak, opowiedz ją.

Czy w pobliżu twojego miejsca zamieszkania
jest miejsce, w którym podobno straszy?

VIII. Wymyśl i napisz legendę, w której pojawia się przyjazny duch.

IX. Proszę powtórzyć:

- *Staszek dostaje kiepskie oceny z fizyki.*
- *Na seansach w planetarium obserwujemy konstelacje gwiazd.*
- *Sławny astronom chce sprzedać swój teleskop za astronomiczną sumę.*

NADSTAW UCHA

WYMOWA GŁOSKI „y”

Polska samogłoska **y** niewiele się różni artykulacją od **i**.
Jest również przednia i również wysoka, ale nie tak bardzo jak **i**.

Otwór między wargami ma przy wymawianiu **y** kształt płaski,
ale wargi są znacznie mniej spłaszczone niż przy **i**.

1. Powtórz za lektorem sylaby:

→ *by, cy, dy, fy, gy, hy, ky, ly, ły, my, ny, py, ry, sy, ty, wy, zy, ży*

→ *aby, acy, ady, afy, agy, akcy, ały, ały, amy, any, apy, ary, asy, aty, awy, azy, aży*

→ *yby, ycy, ydy, yfy, ygy, yky, yły, yły, ymy, yny, ypy, yry, ysy, yty, ywy, yzy, ży*

2. Powtórz za lektorem wyrazy:

by, aby, oby, czyżby, gdyby, gdzieżby, żeby, jeśli by, chociażby

dobry, duży, krzywy, kwaśny, mały, młody, nowy, prosty, stary, zły

biegały, czytały, jadły, miały, oglądały, piły, rozmawiały, siedziały, spały, stały

pierwszy, czwarty, piąty, szósty, siódmy, ósmy, dziewiąty, dziesiąty, trzynasty, piętnasty

być, gryźć, kryć, myć, tłumaczyć, tyć, walczyć, wyć, wyjść, żyć

3. Powtórz za lektorem wyrazy. Zwróć uwagę na różnice w wymowie **e, i, y**:

→ *brązowy brązowe brązowi*

→ *czarny czarne czarni*

→ *czerwony czerwone czerwoni*

→ *różowy różowe różowi*

→ *zielony zielone zieloni*

4. Powtórz starannie:

szał – szył sen – syn krem – Krym bić – być

miły – myły pił – pył piłki – pyłki piski – pyski

przeszłość – przyszłość wejście – wyjście

5. Przeczytaj zdania:

- *Mały Tymek miały trzy koty.*
- *Dyrektor założył marynarkę i szybko wyszedł.*
- *Leniwy Krzysztof nie zmył naczyń.*
- *Mały Rysio w przyszłości będzie Ryszardem.*
- *Syn Krysi był w lutym na Krymie.*

CZY WIESZ, ŻE...

Centrum Nauki Kopernik, które znajduje się w Warszawie, jest jednym z największych w Europie centrów nauki. Zwiedzającymi są zarówno dzieci, jak i dorośli. Mogą oni poznawać prawa przyrody poprzez samodzielne przeprowadzanie doświadczeń na interaktywnych wystawach i w nowoczesnych laboratoriach (biologicznym, chemicznym, fizycznym i w pracowni robotycznej). W CNK każdy może poczuć się jak naukowiec i dokonać odkrycia. Działa tu pierwszy na świecie teatr robotyczny.

Toruń to jedno z najstarszych miast w Polsce. Leży w północno-zachodniej części kraju nad Wisłą. W tym mieście urodził się Mikołaj Kopernik. Można tam zwiedzić dom słynnego astronoma i zobaczyć powstałe w rocznicę jego urodzin planetarium. Toruń słynie też z pierników – ciastek wyrabianych ręcznie z mąki, wody, mleka, miodu i przypraw.

X. Czy na pewno znasz te słowa?

bezczmurny	gwiazda	młyn	różnokolorowy
błaganie	gwiazdozbiór	niedostępny	słodycze
budynek	hałas	nieosiągalny	straszyć
chłodny	jasny	opuszczony	tajemniczy
diabeł	jęk	pałac	widmo
dostawać	Księżyc	podglądać	więzić
dwór	koło	podręcznik	wygodny
fotel	konstelacja	porywać	zjaw

LEKCJA 11

Ola ma pomysł, o którym opowiada Ani i Piotrkowi. Chce, żeby ich szkoła uczestniczyła w międzynarodowej wymianie uczniów. Ania reaguje entuzjastycznie. Już wyobraża sobie nowych kolegów w szkolnych ławkach. Piotrek widzi plusey takiej wymiany, ale także minusy – Ania poznałaby wielu nowych chłopców. Jest więc sceptyczny.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Nazwy narodowości, dyscypliny sportowe, sprzęt sportowy	Mianownik liczby mnogiej rodzaju męsko-osobowego	Twój ulubiony sport, popularne dyscypliny sportowe w twoim kraju	Zalety i wady międzynarodowej wymiany uczniów	Aktywność fizyczna Polaków

Polacy nie są tak towarzyscy jak Włosi

- Ania:** Cześć Ola, chciałaś się z nami spotkać. Co się stało?
- Piotrek:** Magda i Staszek dołączą do nas za chwilę. Mów, o co chodzi.
- Ola:** Mam świetny pomysł, ale musicie mi pomóc. Nasza szkoła mogłaby uczestniczyć w międzynarodowej wymianie uczniów.
- Piotrek:** W międzynarodowej wymianie uczniów?
- Ola:** Tak, wymiana polega na tym, że uczniowie z naszego liceum jadą do innego kraju na dwa, trzy albo cztery tygodnie i tam chodzą do szkoły, a potem cudzoziemcy przyjeżdżają do nas i jako goście uczestniczą w lekcjach.
- Ania:** Ten pomysł nie jest świetny, jest po prostu bombowy*! Już to widzę: nowi koledzy w szkolnych ławkach. Nasze liceum przestałoby być szare i nudne.
- Ola:** Wymiana to także dobra okazja, żeby zwiedzić obcy kraj, poznać nowych ludzi, ich kulturę i zwyczaje, a przede wszystkim ćwiczyć języki obce.
- Piotrek:** Czy masz na myśli jakieś konkretne kraje?
- Ola:** Na razie nie mam na myśli nic konkretnego.
- Ania:** Może towarzyscy Włosi, romantyczni Francuzi, gościnni Białorusini i Ukraińcy, weseli Czesi lub Słowacy?
- Piotrek:** Polacy też są towarzyscy, romantyczni, gościnni i weseli.
- Ania:** Nie są tak towarzyscy jak Włosi.
- Ola:** Na początku mogliby to być nasi sąsiedzi: Niemcy, Rosjanie, Litwini i na przykład Czesi. Z nimi najłatwiej nawiązać kontakty.
- Ania:** Moglibyśmy rozmawiać z nimi po angielsku, niemiecku, rosyjsku, a może nawet po czesku.
- Piotrek:** Może znaleźliby się wśród nich także sportowcy – lekkoatleci, piłkarze, koszykarze, tenisiści. Moglibyśmy organizować międzynarodowe zawody sportowe, na przykład turnieje tenisa. Ja oczywiście wygrywałbym wszystkie dla naszej szkoły.

* Tak mówimy potocznie o czymś albo o kimś fajnym, rewelacyjnym, genialnym.

- Ania:** Już to widzę: nowi, przystojni i wysportowani chłopcy w naszej szkole.
- Piotrek:** Ta wymiana to jednak kiepski pomysł. Na pewno się nie uda.
- Ania:** Wszyscy mężczyźni to pesymiści. Sebastian też widzi wszystko w czarnych barwach.
- Piotrek:** Co ma do tego Sebastian? Mówimy o międzynarodowej wymianie uczniów.
- Ola:** Dzisiaj porozmawiam na ten temat z dyrektorem szkoły. Jestem też ciekawa, co na to powiedzą nauczyciele i rodzice. Mam nadzieję, że się zgodzą.

I. P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	Magda i Staszek przyjdą za moment.	✓	
1.	Ola chce zmienić szkołę.		
2.	Ola chce, żeby w jej szkole była możliwość wyjazdów zagranicznych.		
3.	Ania uważa, że pomysł Oli jest fantastyczny.		
4.	Ania uważa, że jej szkoła jest nieciekawa.		
5.	Piotrek uważa, że Włosi nie są towarzyscy.		
6.	Ola chce nawiązać wymianę ze szkołami w całej Europie.		
7.	Piotrek jest pewien, że wygra międzynarodowe turnieje tenisa.		
8.	Piotrek ma nadzieję, że wymiana będzie organizowana w szkole.		
9.	Ania mówi, że Sebastian ma problemy ze wzrokiem.		
10.	Ola musi zapytać o zdanie dyrektora, nauczycieli i rodziców.		

II. Uzupełnij poniższą tabelę:

	Dyscyplina sportowa	Sportowiec	Sprzęt sportowy, akcesoria sportowe
0.	piłka nożna	piłkarz	piłka nożna, dwie bramki
1.	koszykówka		
2.	narciarstwo		
3.	łyżwiarstwo		
4.	tenis		
5.	kolarstwo		
6.	siatkówka		
7.	boks		
8.	hokej		
9.	skoki narciarskie		
10.	pływanie		

III. W powyższym dialogu podkreśl formy rzeczownika liczby mnogiej rodzaju męskoosobowego (oni).

TROCHĘ GRAMATYKI

Mianownik rzeczownika rodzaju męskoosobowego ma następujące końcówki:

a) **-i** (po *b, d, f, ch, ł, m, n, p, s, t, w, z*)

Gdy dołączamy tę końcówkę, musimy często zmienić trochę ostatnią spółgłoskę:

-t → **ci** (student → studenci)

-d → **dzi** (sąsiad → sąsiedzi)

-ch → **si** (Włoch → Włosi)

Uwaga!

-sta → **ści** (tenisista → tenisiści)

-zna → **źni** (mężczyzna → mężczyźni)

b) **-y** (po *k, g, r*)

Gdy dołączamy tę końcówkę, także musimy zmienić ostatnią spółgłoskę:

-k → **cy** (Polak → Polacy)

-ga → **dzy** (kolega → koledzy)

-r → **rzy** (aktor → aktorzy)

Tę końcówkę dodajemy też do rzeczowników zakończonych na **-ec**, **-ca**:

-ec + y (sportowiec → sportowcy)

-ca + y (kierowca → kierowcy)

c) **-e** (po *sz, cz, dz, dź, ź, rz, ś, ć, dź, ź, ń, l, j*)

_ + **e** (piłkarz → piłkarze)

_ + **e** (nauczyciel → nauczyciele)

_ + **e** (złodziej → złodzieje)

_ + **e** (gość → goście)

Uwaga!

-anin → **-anie** (Rosjanin → Rosjanie)

d) **-owie**

Jest to najbardziej charakterystyczna końcówka, choć wcale nie najczęstsza. Używamy jej w nazwach *członków rodziny*, *niektórych zawodów* i *tytułów* oraz *niektórych narodowości* (jeśli nazwa jest krótka):

_ + **owie** (syn → synowie)

_ + **owie** (profesor → profesorowie);

_ + **owie** (inżynier → inżynierowie)

_ + **owie** (Fin → Finowie)

Końcówkę **-owie** dodaje się także do innych rzeczowników, np. *uczniowie*, *więźniowie*.

Uwaga wyjątki!

brat → bracia; człowiek → ludzie; ksiądz → księża

IV. Zamień poniższe rzeczowniki na liczbę mnogą i wstaw je w odpowiednim miejscu w tabeli:

~~chłopiec~~ | lekarz | ekonomista | przyjaciel | sprzedawca | mąż | kolega
 psycholog | optymista | pilot | dziadek | Serb | pracownik | policjant
 sędzia | fachowiec | mężczyzna | ekolog | gość | kucharz | Gruzin
 Amerykanin | uczeń | pisarz

-i	-y	-e	-owie
	<i>chłopcy</i>		

V. Uzupełnij poniższą tabelę:

	Kraj	Mieszkaniec	Mieszkanka	Mieszkańcy	Mówią po...
0.	<i>Polska</i>	<i>Polak</i>	<i>Polka</i>	<i>Polacy</i>	<i>polsku</i>
1.	Rosja	Rosjanin			
2.	USA		Amerykanka		
3.		Ukrainiec	Ukrainka		
4.	Niemcy				niemiecku
5.		Litwin		Litwini	
6.	Czechy		Czeszka		czesku
7.	Białoruś				białorusku
8.		Fin			fińsku
9.	Armenia		Ormianka	Ormianie	
10.	Francja				francusku

TROCHĘ GRAMATYKI

Mianownik przymiotnika rodzaju męskoosobowego ma następujące końcówki:

a) **-i** (romantyczny → romantyczni)

Gdy dołączamy tę końcówkę, musimy także niekiedy zmienić ostatnią spółgłoskę:

t → **ci** (bogaty → bogaci)

d → **dzi** (młody → młodzi)

ł → **li** (miły → mili)

sz → **si** (lepszy → lepsi)

ch → **si** (głuchy → głusi)

Uwaga!

-ony → **-eni** (zmęczony → zmęczeni) **-oły** → **-eli** (wesoły → weseli)

b) **-y** (po *k, g, r, c, cz, dz*)

k → **cy** (towarzyski → towarzyscy)

g → **dzy** (drogi → drodzy)

r → **rzy** (dobry → dobrzy)

To łatwe...

Niektóre końcówki pozostają niezmienione:

-cy = **-cy** (obcy → obcy, interesujący → interesujący)

-czy = **-czy** (uroczy → uroczy)

-dzy = **-dzy** (cudzy → cudzy)

Uwaga!

duży → duzi

Zaimki przyjmują podobne końcówki:

jaki → jacy

mój → moi

który → którzy

twój → twoi

ten → ci

nasz → nasi

tamten → tamci

wasz → wasi

VI. Proszę zamienić na liczbę mnogą (rodzaj męskoosobowy i niemęskoosobowy):

0. Ten profesor jest znany. Ci profesorowie są znani.
1. Ten Włoch to świetny kucharz. _____
2. Człowiek, który pyta mnie o drogę, to cudzoziemiec. _____
3. Jaki jest twój nauczyciel? _____
4. Czy tamten pracownik jest doświadczony? _____
5. Tamten pan jest zmęczony. _____

6. Mój dziadek to emeryt. _____
7. Nasz gość jest miły. _____
8. To jest popularny polski artysta. _____
9. Ich ojciec jest mądry. _____

10. Człowiek, który tam stoi, to Rosjanin. _____

VII. Ułóż definicje.

Pierwsze słowo zostało podkreślone:

0. którzy | wszystko | Pesymiści | to
barwach | czarnych | w | ludzie | widzą

Pesymiści to ludzie, którzy widzą wszystko w czarnych barwach.

1. pochodzą | kraju | Obcokrajowcy | ludzie | to | którzy | z | innego

2. Armenii | Ormianie | z | pochodzą | którzy | to | ludzie

3. profesjonalnie | sport | Sportowcy | uprawiają | to | ludzie | którzy

4. języki | na | tłumaczą | to | Tłumacze | ludzie | teksty | którzy | inne

5. towarzyska | lubi | jest | która | z | ludźmi | spotykać się | Osoba

6. czekać | jest | Osoba | cierpliwa | umie | która | spokojnie

7. gościnny | Człowiek | u | który | siebie | chętnie | przyjmuje | gości | jest

8. Człowiek | zawsze | niepunktualny | się spóźnia | jest | który

9. to | która | ma | lat | naście | Osoba | nastolatek

10. nasi | nas | mieszkają | Ludzie | blisko | sąsiedzi | ludzie | którzy | to

VIII. Ułóż negacje według wzoru:

0. Każdy architekt jest bogaty. *Nie wszyscy architekci są bogaci.* _____
1. Każdy uczeń jest pilny. _____
2. Każdy prawnik zarabia dużo. _____
3. Każdy Belg jest przystojny. _____
4. Każdy mężczyzna kocha swój samochód. _____
5. Każdy Czech jest wesoły. _____
6. Każdy człowiek ma dom. _____
7. Każdy Francuz jest arogancki. _____
8. Każdy kolega jest miły. _____
9. Każdy kierowca jest doświadczony. _____
10. Każdy artysta jest popularny. _____

IX. Zastanów się i powiedz:

1. Jakie znasz sporty letnie / zimowe / wodne / gry zespołowe / sporty walki?
2. Jaki sport lubisz uprawiać i dlaczego? Jaki sport uprawiasz w szkole?
3. Która dyscyplina sportowa jest popularna w twoim kraju i dlaczego?
4. Czy twój kraj odnosi sukcesy w sporcie? W jakich dyscyplinach?

X. Proszę powtórzyć:

→ *Czy wszyscy mężczyźni to pesymiści?*

→ *Młodzi siatkarze ćwiczą na siłowni.*

→ *Nasi sąsiedzi z Białorusi są bardzo gościnni i otwarci.*

XI. Zastanów się i napisz:

1. Czy twoja szkoła uczestniczy w jakiejś międzynarodowej wymianie?
2. Czy myślisz, że warto byłoby wziąć udział w międzynarodowej wymianie uczniów?
Jakie są ewentualne zalety i wady takiej wymiany?
3. W którym kraju chciałabyś / chciałbyś w przyszłości uczyć się / studiować / pracować i dlaczego?

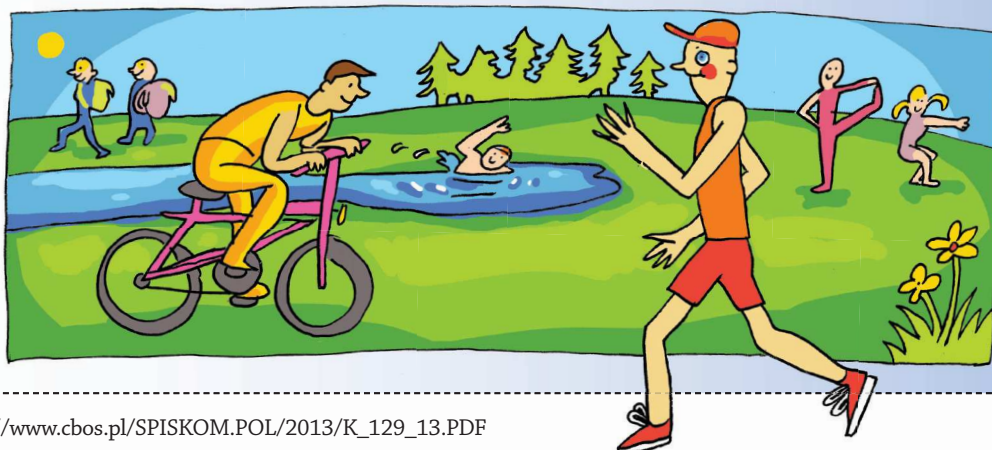
CZY WIESZ, ŻE...

Według badania CBOS (Centrum Badania Opinii Społecznej) w 2013 r. * **dwie trzecie Polaków (66%) uprawiało sport**, przy czym 40% podejmowało aktywność fizyczną regularnie, 26% zaś sporadycznie. Uprawianie sportu to przede wszystkim domena ludzi młodych, dobrze wykształconych, zadowolonych ze swojej sytuacji materialnej, mieszkańców miast.

Zdecydowanie najbardziej popularnym sportem jest **jazda na rowerze** (51%), na drugim miejscu **pływanie** (28%). Inne popularne formy rekreacji to: **bieganie** (18%), **turystyka piesza** (16%), **piłka nożna** (14%), **siatkówka** (14%), **gimnastyka, fitness, aerobik** (13%).

Polacy uprawiają sport dla zdrowia (70%) **i przyjemności** (61%). Co drugi podejmujący aktywność fizyczną deklaruje, że ćwiczy dla lepszego samopoczucia, żeby odreagować stres, być w lepszej formie (47%).

Różne są motywy uprawiania poszczególnych dyscyplin sportowych. Bieganie, pływanie, gimnastyka i fitness oraz jazda na rowerze to sporty uprawiane przede wszystkim dla zdrowia. Ćwiczenia na siłowni, kulturystyka uprawiane są często dla urody – żeby dobrze wyglądać, mieć ładną sylwetkę. Przyjemność natomiast to główny powód uprawiania tańca, turystyki pieszej, piłki nożnej, sportów zimowych i siatkówki.

* http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_129_13.PDF

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „h”

h piszemy na początku niektórych wyrazów,
np. *hak, harcerz, hasło, hełm, herbata, humor, hymn.*

h piszemy w środku niektórych wyrazów, np. *bohater, filharmonia, inhalacja, rehabilitacja.*

h piszemy, gdy wymienia się na **g, ż, dz, z**, np. *druh – drużyna, wahać się – waga, błahy – błazen.*

h występuje w częstkach **-hipo, -hydro, -hiper, -hekto, -homo**,
np. *hipopotam, hipermarket, homeopatia.*

h piszemy na początku niektórych imion, np. *Henryk, Hanna, Helena, Hubert.*

h piszemy na początku wykrzykników, np. *hej!, halo!, hurra!*

h występuje w niektórych nazwach własnych obcego pochodzenia,
np. *Himalaje, Holandia, Homer.*

1. Wyjaśnij pisownię podanych wyrazów z „h”:

- Henio – „h” piszemy na początku niektórych imion.
- helikopter – _____
- Hiszpania – _____
- hejże! – _____
- homonimia – _____
- herbata – _____
- grahamka – _____
- hyc! – _____
- Sahara – _____
- Hubert – _____

2. Podaj po dwa przykłady wyrazów zaczynających się od cząstek:

- hipo – _____ hekto – _____
- homo – _____ hiper – _____
- homeo – _____

3. Podaj po dwa przykłady wyrazów zaczynających się na „h”:

- imię żeńskie – _____
- imię męskie – _____
- nazwa kraju – _____

polskie miasto - _____
 miasto na świecie - _____

4. Podane wyrazy połącz z odpowiednimi wyrazami pokrewnymi:

~~huk~~ | haftować | ~~huczeć~~ | herbatnik | handel | higieniczny | haftowany
 handlować | higiena | herbaciany

huczny - huk, huczeć
 herbata - _____ haft - _____
 higienicznie - _____ handlowy - _____

5. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami w odpowiedniej formie:

hymn | ~~Hania~~ | ~~herbata~~ | hiena | Hiszpania | huśtawka | Sahara
 harfa | huśtać się | harmonia

- a) Hania pije herbatę.
 b) _____ ma ładną melodię.
 c) Na _____ mieszkają _____.
 d) Lubię _____ na _____.
 e) Henryk gra na _____, a Halina na _____.

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

bombowy	obcokrajowiec	udać się	zawody sportowe
cudzoziemiec	pesymista	widzieć wszystko w ciemnych barwach	zwiedzić
dołączyć do	sąsiad	wygrywać	zwyczaj
gościnnie	towarzyski	wysportowany	
kiepski	uczestniczyć		

LEKCJA 12

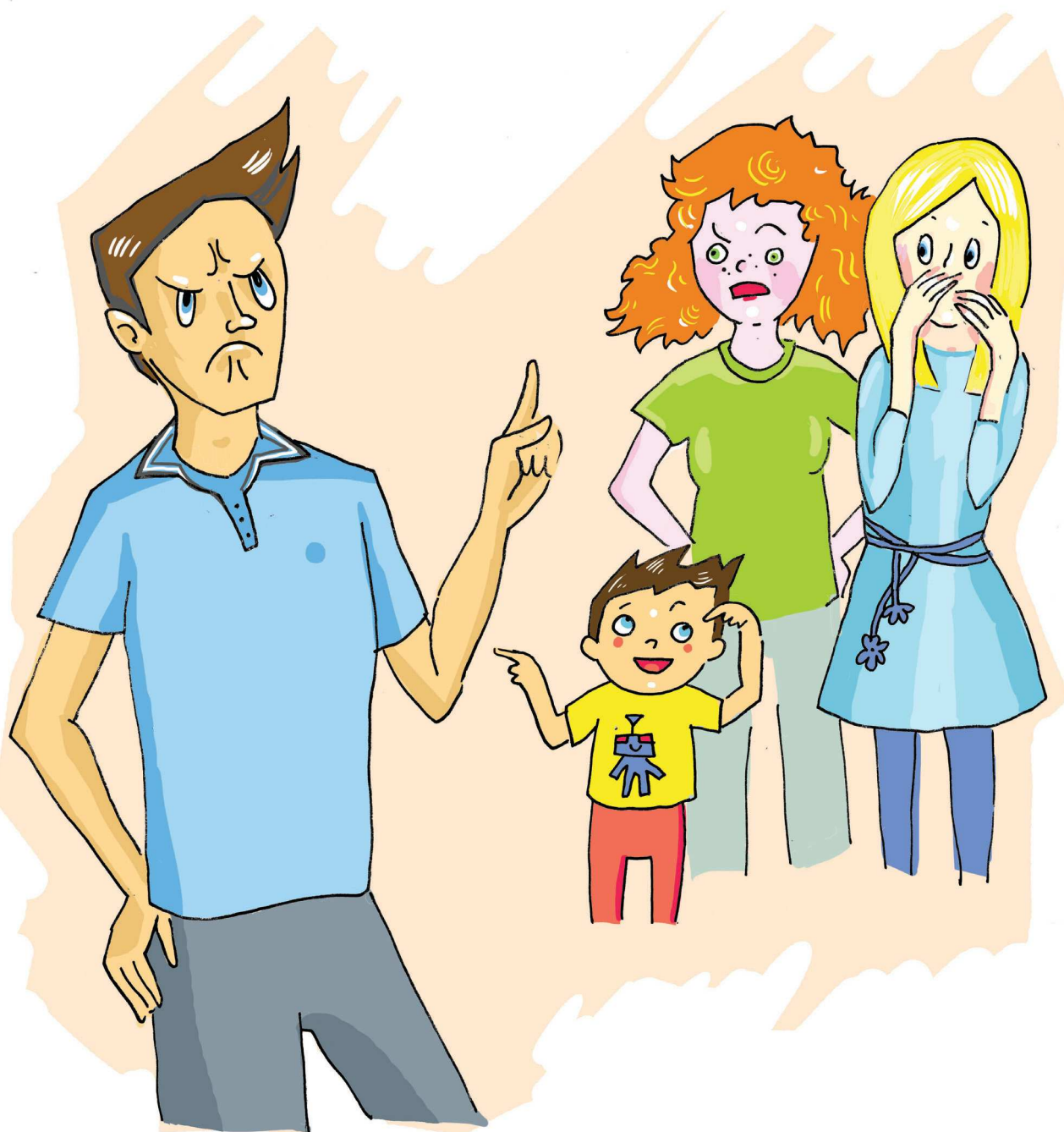
Piotr ma nowych sąsiadów z Wietnamu. Chyba ma z tym problem.
Przyjaciele zastanawiają się nad tolerancją i jej brakiem. Rysio poznaje wiele nowych i trudnych słów.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Zwroty i powiedzenia typu: <i>tolerancja, preferencja, rasizm, cudzoziemiec, pirat drogowy, czubek własnego nosa, panna młoda</i>	Biernik, liczba mnoga niemęskoosobowa. Dopełniacz i biernik, liczba mnoga męskoosobowa. Negacja	Mówimy o swoich sąsiadach, tolerancji i jej braku oraz cudzoziemcach	Kogo lub czego nie toleruję i dlaczego	Mniejszości narodowe, etniczne i wyznaniowe w Polsce

Oczywiście, że jestem tolerancyjny, ale...

- Piotrek:** Mamy od miesiąca nowych sąsiadów na naszym piętrze. Mówię wam, masakra!
- Staszek:** Tych cudzoziemców? Już ich widziałem. Mają dwóch synów i córkę. To znaczy, że my mamy dwóch nowych kolegów i nowych piłkarzy do podwórkowej drużyny.
- Piotrek:** Nie tak szybko! A widziałeś kiedyś Wietnamczyków, którzy dobrze grają w piłkę?
- Rysio:** Ja też spotkałem tych żółtych chłopaków na klatce schodowej. Nie gadali po polsku, to nic nie rozumiałem.
- Ania:** Rysiek, nie mówi się żółtych chłopaków! Możesz powiedzieć Azjatów albo właśnie Wietnamczyków. I nie chłopaków, ale chłopców!
- Rysio:** No co! Piotrek tak ich nazywa.
- Ola:** Ale żenada! Piotrek, jesteś rasistą. A ja nie znoszę rasistów i ludzi, którym brak tolerancji.
- Piotrek:** Nie jestem żadnym rasistą. Podchodzę tylko z rezerwą i ostrożnością do takich egzotycznych obcokrajowców.
- Magda:** Ty sam jesteś egzotyczny. Przyjaciół i znajomych też dzielisz na lepszych i gorszych? Więcej tolerancji.
- Rysio:** A co to jest ta tolerancja? Powiecie mi czy mam zapytać rodziców?
- Ania:** Tolerancja to... No, chodzi o to, że akceptujesz innych ludzi. Nie przeszkadza ci, że mają inny kolor skóry, inny język, religię...
- Ola:** ...że inaczej myślą, gotują, mają inne poglądy polityczne.
- Staszek:** Dodaj też inne preferencje seksualne.
- Rysio:** Ania, co to są preferencje?
- Ania:** To znaczy, że coś albo kogoś lubisz bardziej...
- Piotrek:** ...a coś i kogoś lubisz mniej albo wcale.
- Rysio:** I ich nie tolerujesz?
- Magda:** Brawo Rysiu, szybko się uczysz.
- Rysio:** Ja nie toleruję orzechów, bo po nich choruję.
- Staszek:** A ja nie toleruję niektórych nauczycieli w szkole. Jak ich widzę, to też choruję.

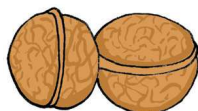
- Ola:** Wiecie, jak ja kocham koty i psy. Ale zupełnie nie toleruję pajaków. Boję się też węży.
- Magda:** Ja nie lubię dentystów, polityków i kreatorów mody.
- Piotrek:** Ludzie, nie o to chodzi! Tolerancja to problem społeczny. Dotyczy na przykład pijanych kierowców, piratów drogowych czy niemiłych lekarzy.
- Ania:** To prawda. Każdy patrzy tylko na czubek własnego nosa, a świat jest pełen egoistów, krętaczy i donosicieli.
- Rysio:** Aniu, donosicieli, czyli listonoszów?
- Ania:** Oj, Rysiu! Listonosz to doręczyciel, a nie donosiciel.
- Rysio:** Chyba brak mi tolerancji na słowa, których nie rozumiem.

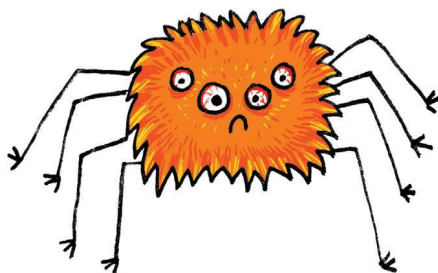

I. Odpowiedz na pytania dotyczące tekstu:

1. Czy nowi sąsiedzi Piotra mają dużo dzieci?
2. Co Piotr myśli o piłkarskich umiejętnościach Wietnamczyków?
3. Czy Ola uważa, że Piotrek jest rasistą?

4. Dlaczego Rysio nie je orzechów?
5. Na czym polega szkolny problem Staszka?

6. Czy Ola hoduje pająki i węże?
7. Jak Magda toleruje dentystów?
8. Czy tolerancja to tylko prywatna sprawa każdego człowieka?
9. Którą część swojego nosa widzi egoista?
10. Jakich słów nauczył się Rysio?

TROCHĘ GRAMATYKI

Tworzenie **biernika** dla rodzaju **męskiego** jest trudne tylko w połowie!

W **liczbie mnogiej** jest tak samo. Ta łatwa połowa, to rodzaj **niemęskoosobowy**, gdzie formy rzeczowników są **identyczne z mianownikiem**: **B = M**

Na przykład:

Widzę: *koty, psy, węże, stoły, zegarki, obrazki, domy...*

Połowa trudna, to rodzaj **męskoosobowy**, gdyż odpowiada na pytanie **kogo?**

Powstałe formy są **identyczne z dopełniaczem**. **B = D**

Na przykład:

Widzę: *profesorów, kolegów, nauczycieli, kucharzy...*

Większość rzeczowników ma wtedy końcówkę **-ów**.

Polak-ów, doktor-ów, dziadk-ów, uczni-ów...

W rzeczownikach z końcówką funkcjonalnie miękką pojawia się również końcówka **-y**.

żołnierz-y, piłkarz-y, lekarz-y, handlarz-y...

W rzeczownikach zakończonych na spółgłoskę miękką pojawia się końcówka **-i**.

nauczyciel-i, len-i, czciciel-i, doręczyciel-i...

II. Podane wyrazy wpisz do poniższych zdań:

nauczyciele | koledzy | sąsiedzi | lenie | pacjenci | wielbiciele | goście
 żołnierze | profesorowie | panowie | chłopcy

0. Na Uniwersytecie Warszawskim spotkać można wielu profesorów.
1. Pan doktor nie miał dzisiaj wielu _____.
2. Ania w swoim życiu kochała już kilku _____.
3. W szkole Staszek denerwuje prawie wszystkich _____.
4. Na defiladzie widzieliśmy kilka tysięcy _____.
5. Pani Jadzia dobrze zna wszystkich swoich _____.
6. A teraz do tańca panie zapraszają _____.
7. Wy nigdy nic nie robicie. Nie znam drugich takich _____ jak wy.
8. Magda ma więcej koleżanek niż _____.
9. Babcia Stefania na urodziny nigdy nie zaprasza _____.
10. Ta piękna i utalentowana aktorka ma _____ na całym świecie.

III. Dopasuj wyrazy do definicji:

0. dentysta		A. to po prostu listonosz
1. drużyna		B. są wtedy, gdy lubisz coś najbardziej
2. tolerancja		C. jest wtedy, gdy przeszkadza nam u ludzi inny kolor skóry
3. doręczyciel		D. grupa ludzi, która razem coś robi, w coś gra...
4. egoista		E. on chętnie wyda każdy sekret i każdą tajemnicę
5. rasizm		F. jest ci niezręcznie i jesteś zakłopotany...
6. krętacz		G. lekarz, który leczy zęby
7. żenada		H. on zawsze oszukuje
8. donosiciel		I. ktoś, kto decyduje o tym, jak się ubieramy
9. preferencje		J. jest wtedy, kiedy szanujesz przekonania i zachowania innych ludzi
10. kreator mody	K. myśli tylko o sobie	

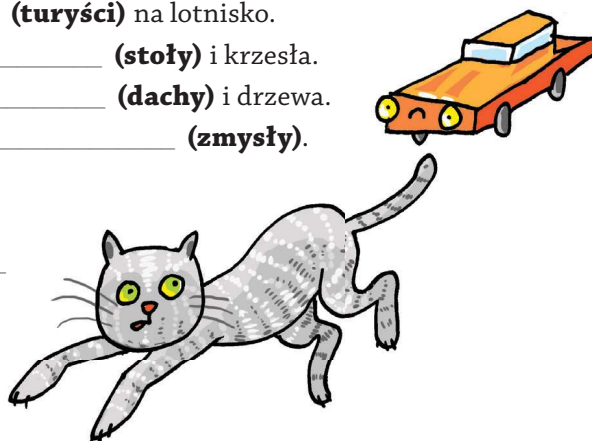
TROCHĘ GRAMATYKI

Biernik łączy się z wieloma przyimkami, które są albo pojedynczymi wyrazami, albo składają się z dwóch lub trzech wyrazów:

IV. Uzupełnij zdania wyrazami w nawiasach:

0. Zrobię to, bez względu na kolegów (koledzy).
1. Trener rzucił między _____ (piłkarze) aż trzy piłki.
2. Na dobrych _____ (sąsiedzi) zawsze można liczyć.
3. Ptaki wróciły nad _____ (brzegi) wielkich jezior.
4. Czy tobie chodzi o _____ (gospodarze) tego miasta?
5. Oni pojechali po _____ (turyści) na lotnisko.
6. Psy chętnie wchodzi pod _____ (stoły) i krzesła.
7. Słońce weszło już ponad _____ (dachy) i drzewa.
8. To wykracza daleko poza nasze _____ (zmysły).
9. Kot wybiegł przed jadące szybko _____ (samochody).
10. Przez takich słabych _____ (uczniowie) szkoła ma problemy.
11. W dobrych _____ (sportowcy) trzeba inwestować czas i pieniądze.
12. W zamian za plastikowych _____ (żołnierze) Rysio dostał nową grę komputerową.
13. My często modlimy się za naszych zmarłych _____ (przodkowie).
14. Z uwagi na _____ (klienci) zbudowano parking przed sklepem.
15. Ze względu na złe _____ (warunki) pogodowe przerwano budowę mostu.

V. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy:

- Pani Jadzia:** Nigdy nie widziałam zdjęcia⁰ pani świętej pamięci męża.
- Babcia Stefania:** Bo ja tych zdjęć raczej _____¹ nie pokazuję.
- Pani Jadzia:** To bardzo przepraszam. Nie chcę nalegać.
- Babcia Stefania:** Nic nie _____², pani Jadziu. Zresztą ja nie mam zbyt dużo tych zdjęć.
- Pani Jadzia:** Pewnie nie przetrwały wojny?
- Babcia Stefania:** Oj, nie, nie! Ludzie nie przeżyli, rzeczy przepadły nie _____³ gdzie! Ale proszę, niech pani popatrzy.
- Pani Jadzia:** Bardzo _____⁴ mężczyzna. I do tego w mundurze. Nie wiedziałam, że był oficerem.
- Babcia Stefania:** Ale do _____⁵ nie chciał iść w mundurze. Proszę, naszego ślubnego zdjęcia też pani nie widziała.
- Pani Jadzia:** No, nie mogę! Była pani _____⁶ panną młodą. Chyba nie miała pani wtedy jeszcze dwudziestu lat?
- Babcia Stefania:** Niech pani nie żartuje. Miałam _____⁷ dwadzieścia jeden.
- Pani Jadzia:** Nigdy bym pani tyle nie dała.
- Babcia Stefania:** Bo już pani nie _____⁸ tak dobrze jak kiedyś.
- Pani Jadzia:** Nie da się ukryć, że czas leci i na nic się nie _____⁹. Przecież i ja kiedyś nie byłam taka stara i gruba.
- Babcia Stefania:** Nie trzeba tak mówić. To nic nie daje. _____¹⁰ człowiek nie oszuka.

VI. Proszę powtórzyć:

- *Tolerancyjny kolega toleruje nietolerancyjnych kolegów.*
- *Karol krytykuje odmienne poglądy religijne Karoliny.*
- *Czy Litwini mają inny kolor skóry niż Romowie?*

CZY WIESZ, ŻE...

**W Polsce
mieszkają
przedstawiciele**

dziewięciu mniejszości narodowych:

Białorusini, Czesi, Litwini, Niemcy, Ormianie, Rosjanie, Słowacy, Ukraińcy, Żydzi.

Mamy też przedstawiciele czterech mniejszości etnicznych:

Karaimów, Łemków, Romów i Tatarów.

Największą mniejszość stanowią Niemcy (około 148 tysięcy), dlatego mają swojego przedstawiciela w polskim parlamencie. Mniejszości białoruska i ukraińska liczą ponad czterdzieści tysięcy obywateli każda. Najmniejszą grupą są Karaimi – niewiele ponad trzysta osób. Do naszego kraju przyjeżdża coraz więcej cudzoziemców, głównie z Europy Wschodniej, Azji i Afryki, z zamiarem pozostania tutaj na stałe. W Polsce mamy wiele mniejszości religijnych. Obok Kościoła rzymskokatolickiego największą wspólnotę wyznaniową stanowi Cerkiew prawosławna (ponad pół miliona wiernych). Dalej wymienić należy: protestantów, grekokatolików, świadków Jehowy czy zielonoświątkowców. Wśród wierzących mieszkańców naszego kraju są nie tylko chrześcijanie, ale także muzułmanie, wyznawcy buddyzmu i religii mojżeszowej.

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

akceptować	gość	pacjent	przystojny	umiejętności
cudzoziemiec	hodować	pająk	rasista	urodziny
czubek własnego nosa	inwestować	panna młoda	rezerwa	wąż
dach	kierowca	pieniądze	samochód	wcale
dentysta	klatka schodowa	piętro	sąsiad	wielbiciel
donosiciel	kreator	pijany	sekret	ze względu na
doręczyciel	krętacz	piłka	skóra	zmarły
drużyna	leń	piłkarz	społeczny	z uwagi na
egoista	listonosz	pirat drogowy	sportowiec	żenada
egzotyczny	masakra	poglądy	stół	żołnierz
gadać	modlić się	preferować	świętej pamięci	
gospodarz	obcokrajowiec	przeszkadzać	tajemnica	
	ostrożność	przodek	tolerancja	

NADSTAW UCHA

GŁOSKA „ą – ę”

W językach wschodniosłowiańskich nosówki nie zachowały się w żadnej pozycji.

W rosyjskich odpowiednikach polskich przykładów z **ę** i **ą** na ich miejscu po spółgłosce twardej występuje **u**, a po spółgłosce miękkiej – **ia**, np. *idú – idę, ruká – ręka, sud – sąd; miésiac – miesiąc, wzięli – wzięli*.

W języku polskim wciąż są samogłoski nosowe, a nawet warianty nosowe innych samogłosek w odpowiednim sąsiedztwie, odnosowienie zaś dotyczy jedynie wygłosu **ę** oraz pozycji przed spółgłoskami **l** i **ł**.

Układ narządów mowy przy wymawianiu ą: przy jej artykulacji prąd powietrza przechodzi zarówno przez jamę nosową, jak i ustną, otwór między wargami jest zaokrąglony.

Układ narządów mowy przy wymawianiu ę: przy jej artykulacji prąd powietrza przechodzi zarówno przez jamę nosową, jak i ustną, wargi zbliżają się do siebie i nieznacznie spłaszczają.

1. Powtórz za lektorem pary wyrazów:

→ *mąż – męża*

→ *ząb – zęby*

→ *kłęb – kłęby*

→ *dąb – dęby*

→ *zacząć – zaczęli*

→ *wziąć – wzięli*

→ *ciągnąć – ciągnęli*

→ *ciąć – cięli*

2. Powtórz za lektorem:

→ *mądrą córkę – mądrą córką*

→ *dobrą ciocię – dobrą ciocią*

→ *starszą siostrę – starszą siostrą*

→ *dużą kawę – dużą kawą*

→ *świeżą bułkę – świeżą bułką*

→ *zimną wodę – zimną wodą*

3. Przeczytaj podane czasowniki w formie 1. osoby czasu teraźniejszego:

→ *chwałę*

dyskutuję

idę

kroję

→ *kupuję*

lubię

niosę

piję

→ *robię*

spaceruję

widzę

Jak będzie brzmiała forma 3. osoby liczby mnogiej podanych czasowników?

4. Powtórz zdania:

→ *Chwalę dobrą córkę.* *Dyskutuję z mądrą córką.*

→ *Piję dobrą kawę.* *Idę z dobrą kawą.*

→ *Lubię starszą siostrę.* *Spaceruję ze starszą siostrą.*

→ *Kupuję zimną wodę.* *Myję ręce zimną wodą.*

VII. Zastanów się i powiedz, czy:

- a) znasz jakichś cudzoziemców
- b) twoi sąsiedzi czasem ci przeszkadzają
- c) chcesz mieszkać za granicą

VIII. Rysio nie może jeść orzechów, Staszek nie lubi nauczycieli. Ola boi się pająków i węży. Zastanów się i napisz, czego lub kogo ty nie tolerujesz i dlaczego.

LEKCJA 13

Ania szuka swojego brata Rysia. Piotr, Ola i Magda widzieli chłopca, ale nie wiedzą, gdzie teraz jest. Ania wraca do domu. Odnajduje brata i poznaje jego nową koleżankę Tosię.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest / było w Polsce?
<i>jak kamień w wodę, sorki, dzięki, gra na konsolę, jasne jak słońce, odrabiać lekcję, siedzieć nad lekcjami, kurczę, piaskownica, trzepak, nie ma sprawy, lepić pierogi</i>	Przypomnienie reguł tworzenia czasu przeszłego	Mówimy o jedzeniu lodów i pierogów oraz o myciu rąk	Opisujemy pierogi leniwe i pierogi ruskie	Co warto wiedzieć o polskich pierogach i pierogarniach

Rysio, czyli kamień w wodę

- Ania:** Dzień dobry pani Jadwigo! Nie widziała pani może mojego brata? Gdzieś przepadł po obiedzie.
- Pani Jadzia:** A widziałam, widziałam. Rozmawiał jakiś czas temu z Piotrkim. Siedzieli na trzepaku.
- Ania:** Dziękuję, bardzo mi pani pomogła.
- Pani Jadzia:** Nie ma za co!
- Ania:** Hej, Piotr! Podobno gadałeś z Ryśkiem. Wiesz może, gdzie on poleciał?
- Piotr:** O, cześć Aniu! Jak miło. Dawno do mnie nie dzwoniłaś.
- Ania:** Tak, tak. Ale pytałam cię o Rysia.
- Piotr:** Był u mnie godzinę temu. Pożyczyłem mu nową grę na konsolę i pokazałem, jak ją instalować.
- Ania:** Nie pytałeś, dokąd się wybierał? Przepadł jak kamień w wodę. Już wieczór, a on jeszcze nie odrobił lekcji.
- Piotr:** Nie pomyślałem. Wziął grę, machnął ręką na pożegnanie i tyle go widziałem. A szukałaś go u dziewczyn? Może karmi z Olą jakieś koty w piwnicy.
- Ania:** Nigdy nie widziałam, żeby Ola karmiła koty w piwnicy. Ale dzięki. I sorki*, że dawno do ciebie nie dzwoniłam.
- Piotr:** Nie ma sprawy. Przepraszam, że nie za bardzo pomogłem z Rysiem.
- Ania:** Cześć Olu. Piotrek mówił, że karmiłaś z Rysiem koty w piwnicy.
- Ola:** Zgłupiał? Jakie koty? Trzy godziny siedziałam z Magdą nad lekcjami. Ale Rysia widziałyśmy przez okno. Bawił się w piaskownicy z bardzo ładną dziewczynką.
- Ania:** W piaskownicy? Z dziewczynką? Nie mogłaś tego widzieć. To nie był on.
- Ola:** No, mówię ci! Patrzyłyśmy na niego obie. Potem jedli lody ze Staszkiem.
- Ania:** To Staszek też tam był?

* Tak mówimy nieformalnie, kiedy chcemy za coś przeprosić (pochodzi od angielskiego wyrazu *sorry*).

- Ola:** Przecież to jasne jak słońce, że był. Ta dziewczynka to Tosia, jego kuzynka, która przyjechała na kilka dni. Rysiek bawił się z nią i spotykał od trzech dni.
- Ania:** Kurczę, chyba nie znalazłam rodzzonego brata. Fajna ta Tosia?
- Ola:** Bardzo miła. Staszek mówił, że już zaprosiła Rysia do Krakowa, bo ona tam mieszka.
- Ania:** Mam nadzieję, że jeszcze się nie wybrali na dworzec kolejowy. Szukałam go dzisiaj cały wieczór i nie znalazłam.
- Ola:** To zobacz u siebie w domu. Może zaprosił Tosię na kolację.
- Ania:** Cooo?

I. Odpowiedz na pytania:

1. Czy Rysiek wyszedł z domu po kolacji?
2. Z kim Rysiek siedział na trzepaku?
3. Czy Piotr grał z Ryśkiem w nową grę?
4. Jak często Ania dzwoni do Piotra?
5. Czy Rysiek odrobił lekcje zaraz po obiedzie?
6. Czy Ania często widzi, jak Ola karmi koty w piwnicy?
7. Z kim Magda odrabiała dzisiaj lekcje?
8. Gdzie Rysio bawił się z Tosią?
9. Czy Tosia jest kuzynką Piotra?
10. Czy Ania dobrze zna swojego brata?

II. Dopasuj wyrazy i zwroty do definicji:

0. piwnica	A. miejsce, gdzie można wsiadać do pociągu
1. jasne jak słońce	B. miejsce z dużą ilością piasku, gdzie chętnie bawią się małe dzieci
2. konsola	C. pomieszczenie pod budynkiem
3. trzepak	D. osoba z dalszej rodziny
4. jak kamień w wodę	E. wykonywać szkolne zadania
5. nie ma sprawy	F. nie ma problemu
6. odrabiać lekcję	G. urządzenie przeznaczone do czyszczenia (trzepania) dywanów
7. piaskownica	H. zgubił się i nie można go znaleźć
8. kuzyn/kuzynka	I. odtwarzacz gier komputerowych
9. dworzec kolejowy	J. nie tak dawno
10. jakiś czas temu	K. coś bardzo oczywistego

TROCHĘ GRAMATYKI

W języku polskim istnieje jeden czas przeszły, wspólny dla czterech koniugacji.

Tworzy się go od tematu bezokolicznika (bez końcówki **-ć**), do którego dodajemy zakończenia zależne od rodzaju i liczby.

liczba pojedyncza

osoba	rodzaj: męskoosobowy męskożywotny męskonieżywotny	rodzaj żeński	rodzaj nijaki
ja	-t-em	-t-am	-
ty	-t-eś	-t-aś	-
on / ona / ono	-t	-t-a	-t-o

Na przykład:

grać	gra łem	gra łam	
	gra łeś	gra łaś	
	gra ł	gra ła	gra ło

liczba mnoga

osoba	rodzaj męskoosobowy	rodzaj: męskożywotny, męskonieżywotny żeński, nijaki
my	-l- i śmy	-t- y śmy
wy	-l- i ście	-t- y ście
oni / one	-l- i	-t- y

Na przykład:

grali śmy	grały śmy
grali ście	grały ście
grali	grały

W liczbie mnogiej rodzaju męskoosobowego występują alternacje samogłoskowe oraz spółgłoskowe w temacie czasownika:

1. **Alternacja a : e**, której towarzyszy alternacja spółgłoskowa **ł : l** (-**ał**- → -**eł**-).

krzycza**ł** – krzycz**e**li krzycza**ł** – krzycz**e**li

2. **Alternacja a : e**, której towarzyszy alternacja spółgłoskowa **dł : dl, zł : źl** (-**adł**- → -**edl**) oraz (-**azł**- → -**eźl**-).

jad**ł** – jed**l**i jad**ł** – jed**l**i
znalaz**ł** – znale**ź**li znalaz**ł** – znale**ź**li

3. **Alternacja o : ó : e**, której towarzyszy alternacja spółgłoskowa **st : śl** (-**ost** → -**ósł** → -**eśl**-).

nios**ł**em – ni**ó**sł – nie**ś**li nios**ł**em – ni**ó**sł – nie**ś**li

4. **Alternacja ą : ę**, której towarzyszy alternacja **ł : l** (-**ął**- → -**ęł**-) w formach męskoosobowych l. mn. oraz (-**ął**- → -**ęł**-) w żeńskich i nijakich l.p. oraz wszystkich pozostałych rodzajów l.mn.

wzią**ł**em – wzię**ł**am – wzię**ł**o – wzię**ł**i – wzię**ł**yście

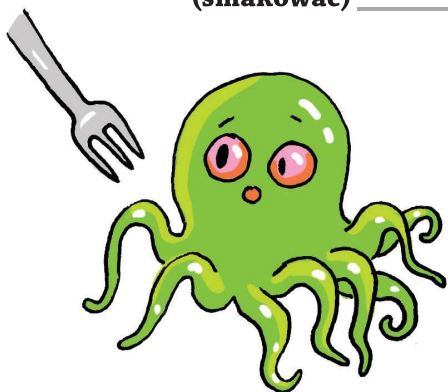
5. **Alternacja Ø (zero) : a** + alternacja **rz : r** występujące w temacie czasowników z grupą spółgłosek, których bezokolicznik jest zakończony na -**e-ć**.

umr**zeć** – umr**ę** – umr**zesz**

III. Uzupełnij poniższe zdania wyrazami w nawiasach:

0. Pani Jadwiga nigdy nie **(być)** była we Francji, ale zawsze o tym **(marzyć)** marzyła.
1. Rodzice Ani **(widzieć)** _____ wczoraj wypadek samochodowy i natychmiast **(powiadomić)** _____ policję.
2. Ola i Magda nigdy nie **(należeć)** _____ do harcerstwa, ale czasem **(chodzić)** _____ na zbiórki i spotkania.
3. Chłopcy, czy wy już **(myśleć)** _____ o prezencie dla Ani? Wiem, że Magda i Ola już wczoraj coś dla niej **(kupić)** _____.
4. Oni dopiero wczoraj pierwszy raz **(jeść)** _____ ośmiornicę. I co, **(smakować)** _____ im? Podobno jest smaczna.

5. One szybko **(znaleźć)** _____ wolny stolik w kawiarni. Chłopcy niczego nie znaleźli, ale też przy nim **(usiąść)** _____.
6. Rodzice Magdy **(wziąć)** _____ kredyt w banku, bo od dawna **(chcieć)** _____ kupić nowy samochód.
7. Mój dziadek **(umrzeć)** _____ siedem lat temu, a babcia **(umrzeć)** _____ dwa lata po nim.

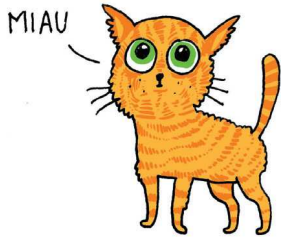
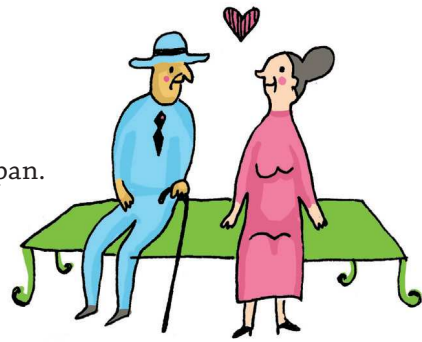
8. Mama mówiła, że tędy **(płynąć)** _____ mała rzeczka, a obok **(rosnąć)** _____ piękne kwiaty.
9. Ania nigdy jeszcze nie **(nieść)** _____ tak ciężkiej torby z zakupami. Dobrze, że Staszek i Piotr jej **(pomóc)** _____.
10. Ty już dawno **(zrozumieć)** _____, że Ania i Magda nigdy nie **(zrozumieć)** _____, dlaczego ja pasjonuję się właśnie matematyką.

IV. Uzupełnij zdania odpowiednimi formami czasowników:

0. Ja **miałem** szczęśliwe dzieciństwo. Czy wy też mieśliście?
1. Olu, co **jadłaś** wczoraj na kolację? Ja i Magda _____ sałatkę warzywną, a Ania _____ chyba pierogi z jagodami.
2. Moje koleżanki przez cały tydzień nie **miały** czasu dla mnie. Staszek _____ go aż za dużo. Ania chyba też _____.

3. Starsze panie **siedziały** na ławce od rana.
Wieczorem _____ już tylko jedna,
a razem z nią _____ jakiś starszy pan.
4. Dziewczyny, czy **słyszałyście**, co do was mówię?
Oczywiście, że _____,
ale one chyba nie _____.
5. Piotr **płynął** bardzo szybko. Inni chłopcy
_____ daleko za nim, a jeszcze dalej _____ dziewczyny.

6. Ola **znalazła** kiedyś parasolkę. Moi rodzice _____
bezdomnego kota. Koleżanki Ani _____ w parku zegarek.
7. Rysiek **musiał** odrobić lekcje. Tata _____ wypić mocną
kawę, a mama _____ coś jeść.
8. Piotr **chciał** coś powiedzieć, ale ty nie _____ tego
słuchać. Wy nie _____ z nim rozmawiać?
9. Czy to Staszek tak mocno **trzasnął** drzwiami, czy one same _____?
To nie drzwi! To _____ okno.
10. Ania **wzięła** udział w konkursie plastycznym. Staszek _____ udział
w konkursie o Warszawie, a Magda i Ola _____ udział w szkolnym
programie ochrony bezdomnych zwierząt.

V. Wykreśl niepasujące wyrazy lub zwroty:

0. Nie spotkaliśmy się wczoraj, bo:
a) nie chcieliśmy
b) nie mogliśmy
c) ~~nie spaliśmy~~
1. Nie byłem u ciebie, bo:
a) zapomniałem
b) nie wolałem
c) nie musiałem
2. Źle się czuję, bo wczoraj za dużo:
a) myślałam
b) jadłam
c) spałam
3. Te ciężkie torby chłopcy sami:
a) dźwigali
b) znaleźli
c) nieśli
4. Dlaczego wczoraj nic nie:
a) mówiliście
b) piliście
c) leżeliście
5. Ty dużo o mnie:
a) patrzyłeś
b) słyszałeś
c) wiedziałeś
6. Był zmęczony, więc:
a) ziewnął głośno
b) kopnął piłkę
c) leżał na trawie

7. Byłyście zdenerwowane, dlatego:
 a) trzasnęłyście drzwiami
 b) krzyczałyście głośno
 c) siedziałyście na ławce
8. Bolą nas gardła, bo wczoraj na stadionie za dużo:
 a) śpiewaliśmy
 b) krzyczeliśmy
 c) milczeliśmy
9. Wiem, że to nic nowego i ty już:
 a) tam stałaś
 b) to miałas
 c) to znałaś
10. Sebastian, Sebastian! Dlaczego dziewczyny tylko o nim wczoraj:
 a) rozmawiały
 b) gadały
 c) czekały

VI. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy:

Babcia Stefania: Dobrze Rysiu, że zaprosiłeś Tosię na kolację⁰.

Tosia: Dziękuję bardzo, ale ja już jadłam lody i nie jestem _____¹.

Babcia Stefania: Nigdy nie słyszałam, że lody to kolacja.

Rysio: Staszek nam _____².

Tosia: No! On dostał od mojej mamy _____³ i wydawał na wszystko, co chcieliśmy.

Rysio: Dawno nie jadłem tyle lodów _____⁴ dnia.

Babcia Stefania: Oj, Rysiu, Rysiu. Po co ja _____⁵ kolację.

Rysio: Może Ania jeszcze nie jadła.

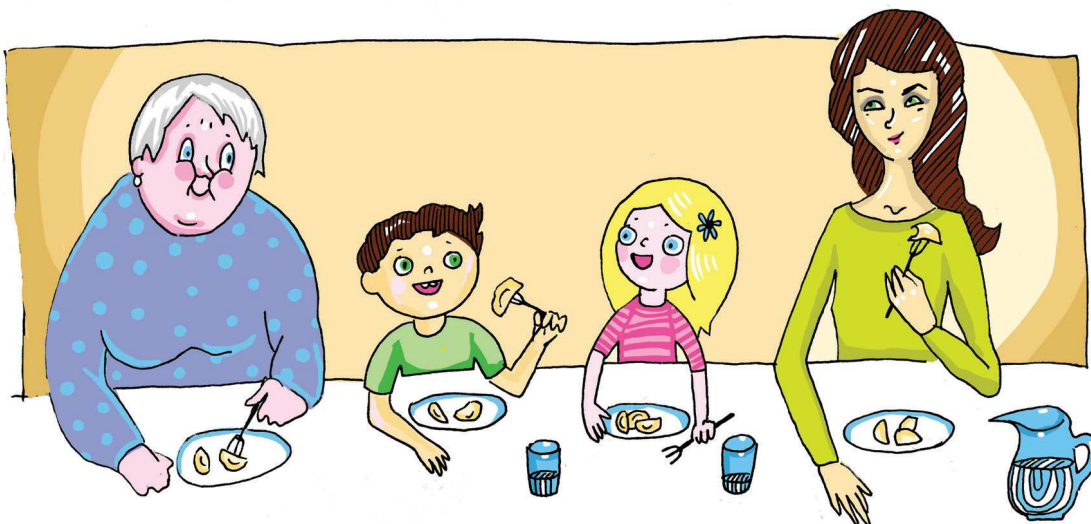
Babcia Stefania: Pewnie, że nie. Szukała ciebie cały _____⁶.

Rysio: Nie widziałem jej.

Ania: Tutaj jesteś. Ola jednak miała rację. _____⁷ Rysiu! A to jest Tosia?

Tosia: Tak! Cześć.

Ania: Cześć Tosiu. Jak to się stało, że cię _____⁸ nie spotkałam?

Babcia Stefania: Aniu, kolacji nie jadłaś, a ja pół dnia lepiłam twoje ulubione _____⁹ z jagodami. Siadaj, dziecko!

Rysio: I _____¹⁰ też jeszcze nie myła, a my z Tosią myliśmy.

Ania: Rysiek!

Rysio: No co? Ja też lubię pierogi _____¹¹.

Tosia: Pierogi z jagodami to ja zawsze _____¹².

Babcia Stefania: Proszę, proszę, a przed chwilą mówiliście, że nie jesteście głodni.

Tosia: A pani mówiła, że _____¹³ lody to nie kolacja.

Ania: Ola miała rację, Tosiu. Jesteś _____¹⁴.

Tosia: Dziękuję! Ty _____¹⁵.

VII. Zastanów się i powiedz:

- czy lubisz jeść lody
- czy jadłeś / jadłaś już pierogi
- czy często myjesz ręce

VIII. W Polsce jemy różne pierogi.

Spróbuj znaleźć informacje (gdzie chcesz) i napisać, jakie są pierogi:

1) leniwe _____

2) ruskie _____

IX. Proszę powtórzyć:

→ *Wydaje mi się, że Rysio bawi się z Tosią u sąsiadów.*

→ *Zaprosz siostrę na wysmienite śniadanie.*

→ *Stasio i Rysio śpiewają głośno w autobusie.*

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „ch”

ch piszemy, gdy wymienia się na „sz” w innych formach tego wyrazu lub w innych wyrazach, np. *cicho* – *cisza*, *trochę* – *trochę*, *duch* – *dusza*

ch piszemy po literze „s”, np. *schody*, *wschód*, *schemat*

ch występuje na końcu wyrazów, np. *brzuch*, *dach*, *orzecz*.
Uważaj na wyjątek: **druh**

ch występuje w wykrzyknieniach, np. *och!*, *ach!*

1. Połącz w pary wyrazy pokrewne:

~~śmiech~~ | kielich | ~~śmieszny~~ | kieliszek | daszek | brzuch | sucho | suszyć | dach | brzuszek
śmiech – śmieszny,

2. Uzupełnij wyrazy „ch” lub „h”:

___ ipochondryk wa___ larz ___ oinka ___ umor ___ el
___ ustawka ___ istoria ___ mura ku___ nia ___ ór

3. Jak wytłumaczysz pisownię „ch” i „h” w podanych wyrazach?

kruchy – „ch” wymienia się na „sz” – kruszyć
schudnąć – _____
hydraulik – _____
Honorata – _____
ech! – _____
ruch – _____
ucho – _____
mucha – _____
Homer – _____
schronisko – _____

4. Które wyrazy nie pasują do pozostałych?

- a) chemik | psycholog | chirurg | ~~chuligan~~
b) chryzantema | chmura | chaber | chwast
c) chłopak | chrząszcz | chrabąszcz | chomik
d) Hiszpan | Holender | Henryk | Hindus
e) Chiny | chudy | chory | chciwy

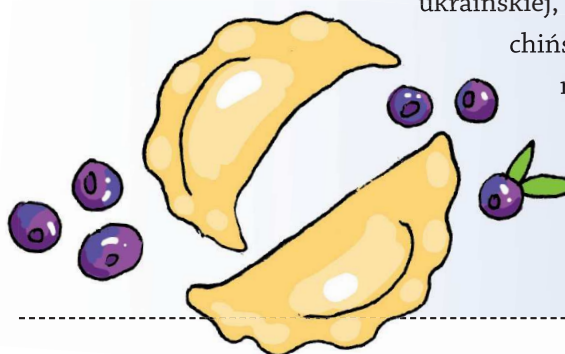
5. Podane wyrazy napisz w miejscowniku liczby mnogiej:

helikopter	-	<u>helikopterach</u>	chmura	-	_____
chusteczka	-	_____	duch	-	_____
hamak	-	_____	chleb	-	_____
orzec	-	_____	hangar	-	_____
hokej	-	_____	maluch	-	_____

CZY WIESZ, ŻE...

Pierogi to jedna z najbardziej popularnych w Polsce potraw. Lepi się je z cienkiego ciasta z nadzieniem (farszem) w środku. Mogą być różne rodzaje pierogów. To zależy między innymi od nadzienia, które może być słodkie: z owoców, sera, powideł lub słone: z gotowanych warzyw, mięsa, kaszy, grzybów. Pierogi znane są nie tylko w kuchni polskiej, ale też białoruskiej, rosyjskiej, ukraińskiej, słowackiej, czeskiej, litewskiej, a nawet włoskiej,

chińskiej czy japońskiej. Warto wybrać się do „pierogarni”, czyli restauracji lub baru, gdzie robią pierogi w wielu smakach i odmianach. Turyści, którzy przyjeżdżają do Polski, mówią, że te pierogarnie to takie nasze fast foody.

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

dworzec kolejowy	jasne jak słońce	nie ma sprawy	soczewica
dzięki	karmić	odrabiać (lekcje)	soja
fajna	konsola	piaskownica	sorki
farsz	kurczę	pierogarnia	szukać
gadać	kuzynka	pierogi	trzasnąć
harcerstwo	lekcje	pożyczać	trzepak
instalować	lody	przecież	wybierać się
jakiś czas temu	ładna	przepadać	zaprosić
jak kamień w wodę	nadzienie	rodzony (brat)	znaleźć

LEKCJA 14

Ola opowiada Staszku i Magdzie, że Ania skrytykowała jej wygląd. Przyjaciele pocieszają dziewczynę, wspominają przyjęcie zorganizowane dla Piotra. Wraca Ania i przeprosza Olę, choć nadal uważa, że ma rację. Ma plan, jak poprawić urodę Oli.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Części twarzy Nazwy kosmetyków do makijażu Zwroty i powiedzenia typu: <i>mówić co ślina na język przyniesie, wyglądać zjawiskowo, zrobić się / kogoś na bóstwo</i>	Aspekt w czasie przeszłym	Mówimy o swoich uczuciach, o byciu sobą i nieuleganiu wpływowi innych	Opis wyglądu zewnętrznego Co robiłem, a co zrobiłem? Relacjonowanie wydarzeń z przeszłości	„Gęba” w <i>Ferdynandzie</i> Witolda Gombrowicza

Dziewczyno, jak ty wyglądasz?!

- Staszek:** Cześć, Aniu! Ania? Panna obrażalska! Gdzie „cześć”? Gdzie twoje dobre maniery?
- Magda:** Staszku, coś się stało! Ania wyszła z taką miną... Ona nigdy nie wychodzi bez pożegnania!
- Staszek:** Ola? Beczysz? No co ty!
- Magda:** Staszek! Cicho! Olu, dlaczego jesteś smutna?
- Ola:** Nic ważnego. Trochę się zdenerwowałam.
- Staszek:** Co takiego powiedziała ci Ania? Ona często mówi to, co jej ślina na język przyniesie.
- Ola:** Ech... No dobrze. Ania powiedziała mi prawdę.
- Staszek:** Prawdę? Jaką prawdę? Co ona wymyśliła?
- Ola:** Ania już dawno mówiła, że nie jestem damą, bo nie robię makijażu i ubieram się jak chłopak.
- Magda:** To nieprawda! Zawsze ubierałaś się i ubierasz bardzo dziewczęco!
- Staszek:** Na imprezę Piotra ubrałaś się świetnie! Wyglądałaś zjawiskowo!
- Ola:** Ania miała inne zdanie. Założyłam sukienkę w złym kolorze. Mój nos się świecił. Kolczyki nie pasowały do kształtu mojej twarzy...
- Magda:** Nie zgadzam się! Kolczyki zrobiłam specjalnie dla ciebie. Kiedy je projektowałam, zwróciłam najpierw uwagę na twoją twarz, włosy, oczy. Zaprojektowałam je z niezwykłą starannością.
- Staszek:** Perfekcjonistka!
- Magda:** Staszku, nie znasz się. I co dalej, Olu?
- Ola:** Ania często krytykowała moje piegi, ale dzisiaj skrytykowała je tak, że nie mam ochoty nigdzie wychodzić już do końca życia!
- Staszek:** Właśnie wyszłaś z domu i przyszłaś do kawiarni, ha, ha, ha!
- Magda:** Piegi są bardzo modne.
- Ola:** Nie sędzę. Kiedy byłam mała, dzieci w przedszkolu i na podwórku śmiały się ze mnie i nazywały mnie wiewiórką, marchewką. Nawet Piotrek nazwał mnie pewnego dnia rudzielcem i krzyknął: „Uwaga! Pożar!”

Staszek: Ola, twoje włosy naprawdę rzucają się w oczy, ale ja nigdy tak nie krzychałem.

Ola: Ania dała mi listę rzeczy, których, jej zdaniem, do tej pory nie zrobiłam, żeby poprawić swój wygląd:

1. Nie pofarbowałaś włosów.
2. Nie zlikwidowałaś piegów.
3. Nie kupiłaś pudru ani tuszu do rzęs.
4. Nie zmieniłaś garderoby na bardziej kobiecą.
5. Na żadną imprezę nie założyłaś szpilek.

Magda: Nie chcę tego słuchać! Ania zachowała się okropnie! Nigdy się tak nie zachowywała.

Staszek: Nigdy? Nie znasz Ani. Olu, nie zjadłaś jeszcze swojej sałatki i nie wypijaś lemoniady.

Ola: Tak, tak, zaraz. O, idzie Ania. Chyba coś kupiła, bo trzyma w ręku jakąś reklamówkę.

Staszek: Ania zawsze coś kupuje.

Ania: Cześć wszystkim! Olu, chciałam cię przeprosić. Powiedziałam kilka słów za dużo. Nie powinnam tego mówić. Nakrzyczałam na ciebie. Nie powinnam tak krzyczeć. Przeze mnie nie zjadłaś obiadu. Musisz jeść regularnie. Nie obejrzałam z tobą zdjęć z przyjęcia dla Piotra, a przecież zawsze wspólnie oglądałyśmy różne zdjęcia. Nie zapłaciłam za sok.

Ola: Nie szkodzi, nie musisz płacić.

Ania: Nie gniewasz się już na mnie?

Ola: Nie, wszystko jest w porządku.

Staszek: Olu, masz piękne niebieskie oczy i zbyt miękkie serce.

Ania: Staszku, twoi nowi koledzy z Wietnamu właśnie grają w piłkę. Nie chcesz z nimi potrenować?

Staszek: Nie, dziękuję, wczoraj trenowałem. Co masz w tej reklamówce?

Ania: Olu, przyniosłam specjalnie dla ciebie: cytrynę, ogórki, krem wybielający z ekstraktem z rumianku. Czytałam w Internecie, że doskonale likwidują piegi. Magdo, musisz mi pomóc. Myślałam o tym długo i wymyśliłam: Olu, muszę zrobić cię na bóstwo.

Magda, Ola, Staszek: Ania!!! Oszalałaś?

I. Przeczytaj tekst i zdecyduj, czy to P – prawda, czy N – nieprawda:

		P	N
0.	W kawiarni „Zielono mi” siedzi smutna Ania.		✓
1.	Oli jest przykro z powodu nieprzyjemnej rozmowy z Anią.		
2.	Staszek uważa, że Ola zakłada chłopięce ubrania.		
3.	Na przyjęciu Ola miała na sobie kolczyki kupione w sklepie jubilerskim.		
4.	Magda uważa, że piegi są okropne.		
5.	Staszek nazywał Olę wiewiórką i marchewką.		
6.	Ola nigdy nie nosiła szpilek.		
7.	Ania nie przeprosza Oli.		
8.	Staszek nie zapłacił za sok.		
9.	Staszek chce pograć w piłkę z kolegami z Wietnamu.		
10.	Staszek trenuje karate.		

II. Co można znaleźć w kosmetyczce Ani? Z podanych wyrazów wybierz te, które oznaczają nazwy kosmetyków do makijażu, i wpisz je w wykropkowane miejsca. Nowe słowa możesz sprawdzić w słowniku:

szminka do ust | mydło do rąk | róż do policzków | podkład do twarzy
 błyszczak do ust | puder w kamieniu | kredka do brwi | lakier do paznokci
 zmywacz do paznokci | tusz do rzęs | lakier do włosów | konturówka do oczu
 cień do powiek | szampon do włosów | żel pod prysznic

TROCHĘ GRAMATYKI

W języku polskim **czasowniki** dzielą się na **dokonane** (dk) i **niedokonane** (ndk).

W czasie teraźniejszym występują wyłącznie czasowniki niedokonane, ponieważ wszystkie czynności dopiero się odbywają, nie są skończone.

W czasie przeszłym używa się zarówno czasowników niedokonanych, jak i dokonanych.

Czasowniki niedokonane wyrażają czynność trwającą, powtarzającą się, nieskończoną:

Wczoraj **uczyłem się** cały wieczór.

Na wakacjach codziennie **kąpałam się** w morzu.

W szkole **pisaliśmy** esej na temat tolerancji.

Czasowniki dokonane wyrażają czynność jednorazową lub skończoną:

Zorganizowaliśmy imprezę dla Piotra.

Wypiłam już swoją lemoniadę.

Dwa czasowniki oznaczające tę samą czynność raz jako trwającą, a raz jako skończoną tworzą tzw. **parę aspektową**.

Czasownikiem podstawowym jest czasownik niedokonany.

Od niego tworzy się czasownik dokonany:

- dodając przedrostek (prefiks):
czytać (ndk) – **prze**czytać (dk), pisać (ndk) – **na**pisać (dk);
- przez wymianę przyrostka (sufiksu) tematycznego:
kupować (ndk) – kupi**ć** (dk), pomagać (ndk) – pom**óć** (dk);
- parę aspektową mogą tworzyć dwa różne czasowniki:
iść (ndk) – pój**ść** (dk), oglądać (ndk) – obejr**zeć** (dk).

Najczęściej występujące prefiksy, które wyznaczają aspekt czasownika:

- z- (s-)** : jeść – zjeść, kończyć – skończyć, budować – zbudować
- za-** : dzwonić – **zad**zwonić, grać – **zagr**ać, czekać – **zacz**ekać
- po-** : jechać – **po**jechać, myśleć – **po**myśleć, prosić – **po**prosić
- u-** : myć – **u**myć, gotować – **u**gotować, słyszeć – **u**słyszeć
- na-** : uczyć się – **na**uczyć się, pisać – **na**pisać, karmić – **na**karmić
- wy-** : suszyć – **wy**suszyć, pić – **wy**pić, pracować – **wy**pracować

Czasowniki dokonane utworzone za pomocą zmiany tematu

Na przykład:

dawać	– dać	powtarzać	– powtórzyć
dostawać	– dostać	wracać	– wrócić
kupować	– kupić	zaczynać	– zacząć
otwierać	– otworzyć	zamykać	– zamknąć
pomagać	– pomóc	zapraszać	– zaprosić

Pary aspektowe utworzone za pomocą dwóch różnych czasowników

Na przykład:

brać	– wziąć
iść	– pójść
kłaść	– położyć
oglądać	– obejrzeć
widzieć	– zobaczyć

III. Podane czasowniki połącz w pary aspektowe, a następnie ułóż zdanie z każdym z nich w czasie przeszłym:

~~wychodzić~~ | płacić | krzyknąć | zmienić | zakładać | przychodzić
 robić | zjeść | zapłacić | ubierać się | projektować | ubrać się | założyć
~~wyjscie~~ | zaprojektować | zrobić | jeść | przyjść | zmieniać | krzyczeć

wychodzić – wyjść,

Kiedy byłam uczennicą, zawsze wychodziłam z domu dziesięć minut przed rozpoczęciem lekcji.

Wczoraj wyszłam z domu za późno i spóźniłam się na lekcję.

IV. Do podanych zdań dopisz zdania z czasownikami dokonanymi w odpowiedniej formie:

0. Nigdy nie zakładałam krótkich sukienek.

Wczoraj pierwszy raz założyłam krótką sukienkę.

1. Nigdy nie grałem w tenisa.

Wczoraj pierwszy raz...

2. Nigdy nie kupowaliśmy lemoniady malinowej.

3. Nigdy nie krzyczałem głośno na lekcji.

4. Staszek nigdy nie gubił telefonu.

5. Nigdy nie dzwoniłam do rodziców Piotra.

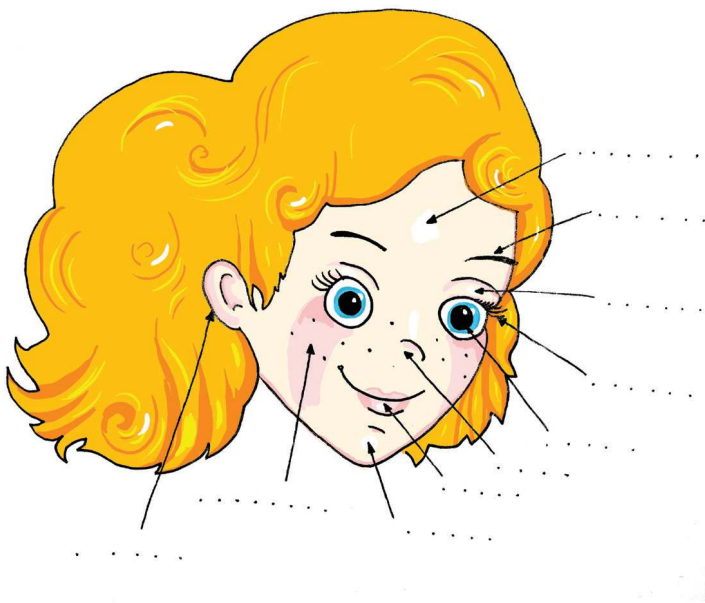
6. Nigdy nie wracaliśmy do domu taksówką.

7. Magda nigdy nie dostawała złych ocen.

8. Dziewczęta nigdy nie malowały ust szminką.

9. Nigdy nie karmiłem psa koleżanki.

10. Nigdy nie widzieliśmy płaczącej Oli.

V. Nazwij części twarzy. Użyj podanych wyrazów:

broda | brwi | czoło
 nos | oko | policzek
 powieka | rzęsy | ucho
 usta

Pamiętaj:

brzo, oko, rzęsa, ucho –
 liczba pojedyncza

brwi, oczy, rzęsy, uszy –
 liczba mnoga

VI. Dopasuj wyraz do definicji:

0. szpilki	A. niezwykle, wyjątkowy
1. ślina	B. preparat otrzymany w wyniku procesu chemicznego
2. zjawiskowy	C. człowiek, który obraża się, gniewa się z byle powodu
3. bóstwo	D. preparaty do pielęgnacji i upiększania ciała i włosów
4. obraźliki	E. czynić coś białym lub bielszym
5. beczeć	F. płynna substancja wytwarzana w jamie ustnej
6. perfekcjonista	G. buty na wysokim obcasie
7. piegi	H. przedmiot uwielbienia, zachwyty, adoracji
8. kosmetyki	I. potocznie o: płakać
9. ekstrakt	J. człowiek, który chce robić wszystko perfekcyjnie, bez błędów
10. wybielać	K. drobne, żółtobrunatne plamki na twarzy

VII. Proszę powtórzyć:

→ *Wziąłem poranną gazetę i zacząłem ją czytać.*

→ *Wyjęłam z kosmetyczki brązowy tusz do rzęs i zaczęłam je malować.*

→ *Zamknąłem drzwi i zdjąłem z wieszaka czarną czapkę.*

VIII. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące czasowniki:

Babcia Stefania: Pani Jadziu, proszę spojrzeć⁰.

Pani Jadzia: Co to jest? Pani córka _____¹ spakować walizkę przed wyjazdem?

Babcia Stefania: Córka? Niech pani nie żartuje. To ubrania i kosmetyki Ani, mojej małej dziewczynki.

Pani Jadzia: No tak, takie czasy.

Babcia Stefania: Pamięta pani moje zdjęcie ślubne? _____² je niedawno. Ja do ślubu nawet ust nie _____³, nawet pudru nie _____⁴.

Pani Jadzia: Ja w wieku pani wnuczki też _____⁵. Chociaż pewnego razu, kiedy rodziców nie było w domu, _____⁶ mamie

tusz do rzęs. _____⁷ makijaż mojej lalce i misiowi. Miałam wtedy chyba jedenaście, no, może dziesięć lat.

Babcia Stefania: Czy mama się _____⁸?

Pani Jadzia: Niestety, tak. Tak intensywnie _____⁹, że w końcu _____¹⁰.

Babcia Stefania: Widzę, że pani już od dzieciństwa dba o urodę. Prawdziwa z pani dama.

Pani Jadzia: Bez przesady, pani Stefanio, bez przesady.

IX. Zastanów się i powiedz:

- czy ty lub twoi rówieśnicy spotykacie się z brakiem akceptacji ze względu na swój wygląd
- czy warto być sobą, czy lepiej zachowywać się tak, aby podobać się innym
- co mówi statut twojej szkoły o wyglądzie, ubiorze i zachowaniu się uczniów

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

beczeć	mówić co ślina na język przyniesie	pocieszać	szampon do włosów
bóstwo	lakier do paznokci	policzek	szminka do ust
brew / brwi	lalka	powieka	szpilki
broda	miś	pożar	tusz do rzęs
czoło	mydło do rąk	puder	ucho / uszy
dziewczęcy	nos	reklamówka	usta
ekstrakt	obraźalski	róż do policzków	zjawiskowy
kosmetyki	oko / oczy	rudzielec	zwracać / zwrócić uwagę
krytykować	piegi	rzęsa / rzęsy	żel pod prysznic
miękkie serce		staranny	

NADSTAW UCHA

GŁOSKA „l”

Głoska **l** jest wymawiana w języku polskim twardo, w przeciwieństwie do języka rosyjskiego, np. *mysl'* – *myśl*, *sol'* – *sól*.

Układ narządów mowy przy wymawianiu **l**:

czubek i boki języka są zwarte z górnymi dziąsłami, środkowa część języka jest lekko wklęsła, tylna spoczywa na dnie jamy ustnej. Z jednego boku, najczęściej lewego, jest otwór pomiędzy brzegami języka a bocznymi zębami – przez ten właśnie otwór przepływa powietrze przy wymowie **l**.

1. Powtórz za lektorem sylaby / Przeczytaj sylaby:

→ *la – lia* *le – lie* *lo – lio* *lu – liu*

2. Powtórz za lektorem sylaby / Przeczytaj sylaby:

→ *alla* *elle* *illi* *ollo* *ullu* *ylli*

3. Powtórz połączenia wyrazowe:

→ *bal lalek* *król lasu* *fotel leniucha*

→ *tiul Leokadii* *król luksusu*

4. Powtórz sylaby:

→ *dla* *bla* *gla* → *dlo* *blo* *glo*

→ *dle* *ble* *gle* → *dlu* *blu* *glu*

→ *dli* *bli* *gli* → *dly* *bly* *gly*

5. Powtórz zdania:

→ *Mdli ją po knedlach i mleku.*

→ *Bluzka Aliny jest w maglu na osiedlu.*

→ *Tlenione blondynki plotkują za plecami Klaudii.*

→ *Kliknij na plik z klipartami na bloga.*

CZY WIESZ, ŻE...

Jedną z lektur obowiązkowych w polskich szkołach ponadpodstawowych jest powieść Witolda Gombrowicza *Ferdydurke*. Autor posługuje się w niej bardzo oryginalnym językiem. Tworzy słowa – symbole, które umożliwiają mu wyrażenie ważnych kwestii. Z problemami społecznymi i psychologicznymi rozprawia się za pomocą języka ciała. Jednym z pojęć jest „gęba”, która oznacza wszelkie relacje między ludźmi i symbolizuje różne maski społeczne, które przyjmujemy i które są nam narzucane.

Witold Gombrowicz uważał, że człowiek nigdy nie jest naturalny, autentyczny. Człowiek udaje, gra w zależności od sytuacji. Bohaterowie *Ferdydurke* przybierają różne maski: szkoła przyprawia uczniów „gębę” niewinności i naturalności; modni pisarze i publicyści narzucają inteligenckiej rodzinie schemat nowoczesnych, swobodnych zachowań i tak dalej.

„Gęba” jest źródłem zła i głupoty, fałszuje ludzką naturę. Narzucanie komuś społecznej roli czy maski to „robienie gęby”.

Autora bardzo drażniło to, że na emigracji w Argentynie ciągle przyczepiano mu łatkę „polskiego emigranta” czy „polskiego pisarza”. Odwoływano się ciągle do polskich wzorców kulturowych i związanych z tym stereotypów.

Gęba to potocznie twarz u człowieka lub pysk u zwierząt.

Oto kilka cytatów z powieści:

- ☞ *Człowiek jest najgłębiej uzależniony od swego odbicia w duszy drugiego człowieka.*
- ☞ *Nie jesteśmy samoistni, jesteśmy tylko funkcją innych ludzi, musimy być takimi, jakimi nas widzą.*
- ☞ *Nie ma ucieczki przed gębą, jak tylko w inną gębę.*

LEKCJA 15

Ola, Staszek, Rysio, Leon i Lena są chorzy. Piotr ma złamaną rękę w nadgarstku. Trójka przyjaciół czatuje ze sobą i rozmawia na temat jutrzejszego testu z biologii oraz zbliżającego się festynu „Zadbam o swoje zdrowie”. Ania oferuje przyjaciołom swoją pomoc.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Części ciała Choroby, objawy choroby Zwroty i powiedzenia typu: <i>okaz zdrowia, od stóp do głów, być na czyjejs głowie</i>	Aspekt w czasie przyszłym (szczególnie trudne formy typu <i>znaleźć, wziąć</i> itd.)	Wizyta u lekarza	Interpretacja krótkiego tekstu (cytat, przysłowie)	Komunikacja niewerbalna, polski język migowy

„Szlachetne zdrowie...”

Ola czatuje ze Staszkiem i Anią

Cześć, dziewczyny! Olu, jak się czujesz?

Proszę, proszę. Staszek pyta o zdrowie koleżanki.

Dziękuję, Staszku. Niestety, niezbyt dobrze. Nie przyjdę jutro do szkoły.

To tak jak ja. Też mnie jutro nie będzie.

Słuchajcie, jutro wszystkie klasy będą pisać test z biologii. Kiedy napiszemy test, będziemy mieli zebranie z dyrektorem w sprawie szkolnego festynu.

Jaki test? Jaki festyn? Ja nie mogę się ruszać. Mam gorączkę, katar, kaszel, łamie mnie w kościach. Boli mnie gardło, jeszcze trochę i nie będę mógł mówić.

Staszek, jeśli nie będziesz mógł mówić, to będziesz pisać albo migać. A temat tegorocznego festynu to „Zadbam o swoje zdrowie”.

No właśnie, zadbam o swoje zdrowie i dlatego nie wyjdę z domu, dopóki nie wyzdrowieję.

Ja, niestety, mam to co bliźniaki...

Czyli ospę? O, nie! Ola, nie dość, że masz piegi, to jeszcze wysypkę! Jak ty będziesz wyglądać na festynie? Ech, będzie z ciebie prawdziwy okaz zdrowia!

Ania, no co ty! Pamiętasz swoją ostatnią wpadkę?
Ola nie będzie więcej przez ciebie płakała, nie pozwolę na to!

Ups, przepraszam. Olu, nie martw się. Coś wymyślimy.
Ospa nie zepsuje ci dobrej zabawy na festynie.

Mam nadzieję, że do tego czasu skończy się ta paskudna choroba. Mam wysypkę na twarzy i plecach. Nie jest źle. Za to Lena i Leon mieli plamki wszędzie: głowa, szyja, plecy, brzuch, ręce, dłonie, nogi – jednym słowem: mieli kropki od stóp do głów.

Biedne maluchy. A wiecie, co zrobił Rysiek? Zjadł przedwczoraj w ukryciu pół opakowania lodów bakaliowych. Ma teraz dwa w jednym: nasilone objawy alergii i anginę. Bierze antybiotyk, siedzi w domu i cały czas mi przeszkadza. Rodzice wrócą dopiero za tydzień. Wszystko na mojej głowie!

Chyba na głowie twojej babci. To twoja babcia będzie się teraz opiekować chorym wnuczkiem, a nie ty.

Zobaczysz, będę pomagać w domu. Będę wynosić śmieci, zmywać naczynia, przygotowywać lekarstwa. Może usmażę też ulubione naleśniki Rysia.

Ciekawe kiedy? Chyba między robieniem makijażu a surfowaniem w Internecie. I na pewno będziesz się uczyć do jutrzejszego testu z biologii.

Oj, Staszek, jesteś złośliwy. Aniu, jak się czuje twoja babcia?

Babcia też nie czuje się najlepiej. Jeśli się zarazi od Ryśka, nie wiem, co zrobić.

Dziewczyny, muszę kończyć. Zaraz odwiedzi mnie Piotrek.

Piotrek? Nasz bohater ze złamanym nadgarstkiem?

Każdy sportowiec ma czasem kontuzję. A Piotrek ma ładne graffiti na gipsie. Magda mu namalowała. Co z jutrzejszym testem? Usprawiedliwisz mnie?

Jesteś egoistą, Staszku. Usprawiedliwię i ciebie, i Olę. Zapytam panią, czy będziecie mogli pisać test w innym terminie. Powiem jej, że przyniesiecie zwolnienie od lekarza.

Przeżaj od nas, że na pewno weźmiemy udział w festynie.

Na pewno przeżaję. Bez was ten festyn się przecież nie odbędzie!

I. Przeczytaj dokładnie dialog i zakreśl odpowiedni czasownik:

0. Ola **czatuje** | rozmawia | kłóci się ze Staszkiem i Anią.
1. Staszek nie będzie mógł **mówić** | pisać | migać.
2. Ola **pójdzie** | nie pójdzie | pojedzie jutro do szkoły.
3. Rysio siedzi w domu i **pomaga** | przeszkadza | dokucza Ani.
4. Ania **usmaży** | ugotuje | upiecze ulubione naleśniki Rysia.
5. Ania będzie **odpoczywać** | pomagać | pisać test w domu.
6. Rodzice Ani **wyjadą** | wrócą | zadzwonią za tydzień.
7. Piotrek **przyjdzie** | zadzwoni | wyśle SMS do Staszka.
8. Ania wieczorem będzie **czatować** | czytać | uczyć się.
9. Piotrek **miał** | ma | będzie miał złamany nadgarstek.
10. Ania **pisała** | napisała | będzie pisała test z biologii.

II. Dopasuj wyraz do definicji:

0. festyn	A. zaświadczenie od lekarza usprawiedliwiające nieobecność z powodu choroby
1. migać	B. usztywniający opatrunek na złamane części ciała
2. wysypka	C. postugiwać się migami – znakami porozumiewawczymi, spontanicznymi lub skodyfikowanymi, używać języka migowego
3. ospa	D. impreza rozrywkowa, urządzana zwykle pod gołym niebem, związana z jakąś uroczystością, często połączona z kiermaszem, konkursami, zawodami
4. okaz	E. potłuczenie ciała lub narządów wewnętrznych wskutek urazu
5. wpadka	F. wirusowa choroba zakaźna
6. plamka	G. zmiany na skórze: krostki, plamki, bąble
7. zarazić się	H. reprezentant jakiegoś gatunku, typu
8. zwolnienie	I. kompromitacja z powodu popełnionej pomyłki, błędu, złego zachowania
9. kontuzja	J. zostać zarażonym chorobą zakaźną
10. gips	K. miejsce na powierzchni czegoś, różniące się kolorem, psujące wygląd tej powierzchni

TROCHĘ GRAMATYKI

Przeczytaj jeszcze raz wiadomości o aspekcie czasowników, które znajdują się w lekcji 14.

W **czasie przyszłym** używa się zarówno czasowników **niedokonanych**, jak i **dokonanych**, w zależności od tego, co mają wyrażać:

- czynności trwające, powtarzające się, nieskończone (czasowniki niedokonane), np. *Babcia będzie się opiekować chorym wnukiem;*
- czynności jednorazowe, zakończone (czasowniki dokonane), np. *Rodzice wrócą dopiero za tydzień.*

W języku polskim istnieją dwa czasy przyszłe: **złożony** i **prosty**.

Czas przyszły złożony składa się z formy czasu przyszłego czasownika posiłkowego **być** oraz **bezokolicznika** lub **3. osoby liczby pojedynczej** lub **mnożej czasownika niedokonanego**.

Czas przyszły złożony wyraża czynność niedokonaną.

Wszystkie klasy będą pisać test z biologii.

Ania wieczorem będzie czatować z kolegami.

ja	będę	pisać		r. męski	r. żeński
ty	będziesz	pisać		pisat	piasa
on / ona	będzie	pisać	lub	pisat	piasa
my	będziemy	pisać		pisali	piasły
wy	będziecie	pisać		pisali	piasły
oni / one	będą	pisać		pisali	piasły

Czas przyszły prosty to formy czasu teraźniejszego **czasowników dokonanych**, np.

kupić – kupię, przeczytać – przeczytam, zjeść – zjem.

Czas przyszły prosty wyraża czynność, która będzie zakończona w przyszłości.

Zaraz odwiedzi mnie Piotrek.

Na pewno weźmiemy udział w festynie.

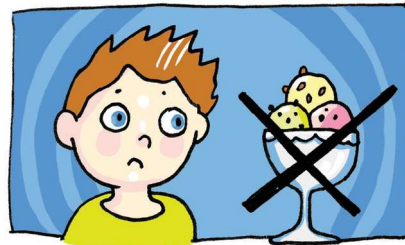
Poniżej przykłady odmiany czasowników dokonanych, które mogą sprawić ci kłopot.

	wziąć	znaleźć
ja	wezmę	znajdę
ty	weźmiesz	znajdziesz
on / ona / ono	weźmie	znajdzie
my	weźmiemy	znajdziemy
wy	weźmiecie	znajdziecie
oni / one	wezmą	znajdą

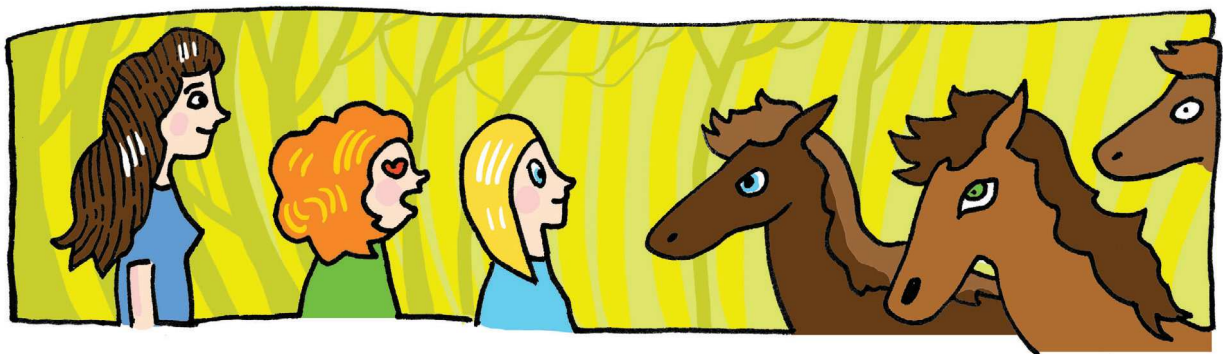
III. Podane w nawiasie bezokoliczniki zamień na formy osobowe:

0. One jutro będą (**przygotowywać**) przygotowywały dekoracje na bal maturalny.
1. Ania będzie (**opiekować się**) _____ chorym bratem.
2. Ola i Staszek będą (**brać**) _____ lekarstwa.
3. Rysio nie będzie (**jeść**) _____ więcej lodów bakaliowych.
4. Ola nie będzie już (**płakać**) _____ przez Anię.
5. Ania i Ola będą (**czatować**) _____ z Magdą.
6. Piotrze, czy będziesz (**trenować**) _____ przed turniejem?
7. Dziewczyny, czy będziecie (**uczyć się**) _____ do testu z biologii?
8. Czy Lena i Leon będą (**chodzić**) _____ do przedszkola, czy do szkoły?
9. Będziemy (r. żeński – **korzystać**) _____ ze stylistycznych porad Magdy.
10. Czy wasza szkoła będzie (**uczestniczyć**) _____ w międzynarodowej wymianie uczniów?

IV. Podane bezokoliczniki zamień na czas przyszły prosty:

0. Ania, Ola i Staszek (**wziąć**) wezmą udział w szkolnym kiermaszu.
1. Ola i Staszek (**napisać**) _____ test z biologii w innym terminie.
2. Czy Rysio (**zjeść**) _____ dwie porcje naleśników?
3. Przyjaciele (**zarazić się**) _____ od Oli ospą.
4. Ola (**zaprosić**) _____ Anię i Magdę do stadniny koni swoich dziadków.

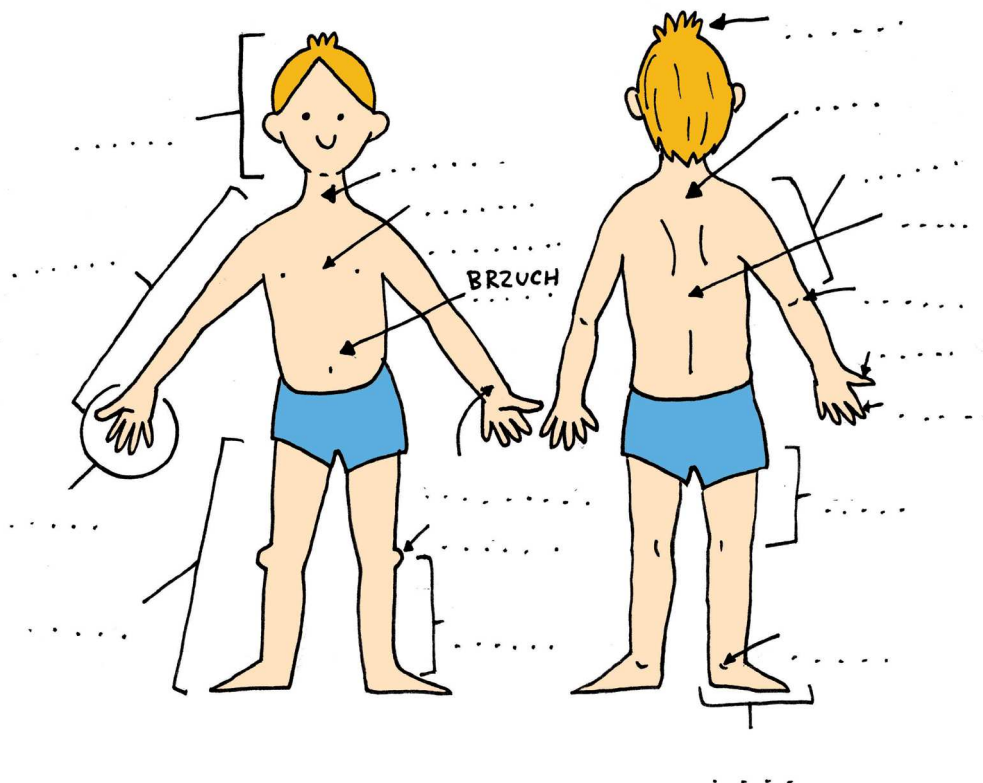

5. Staszek (**pójść**) _____ do lekarza po antybiotyki.
6. Czy (wy – **pomóc**) _____ mojej mamie w przychodni?
7. Tosiu, kiedy (**pobawić się**) _____ ze mną w piaskownicy?
8. Czy Sebastian (**zapropionować**) _____ mi jeszcze kiedyś wyjście do kina?
9. Olu, kiedy (**zorganizować**) _____ następną zbiórkę karmy dla zwierząt?
10. W przyszłym roku (ja – **zapisać się**) _____ na kurs karate.

V. Uczniowie jednej ze szkół piszą test z biologii. Sprawdź, czy go zdasz. Podpisz części ciała. Uzupełnij wykropkowane miejsca podanymi wyrazami:

głowa | włosy | szyja | kark | plecy | ramię | ręka | łokieć | dłoń
 palec | kciuk | nadgarstek | klatka piersiowa | ~~brzuch~~ | noga | udo | łydka
 kolano | kostka | stopa

VI. Uzupełnij dialog „Staszek u lekarza”:

dreszcze | dolega | usta | uczulony | podgorączkowy | antybiotyk
 rozebrać | znaków | gardło | życzę | leżeć

Lekarz: Słucham, co panu dolega ⁰?

Staszek: Od kilku dni bardzo źle się czuję. Mam _____ ¹ i bóle mięśni.

Lekarz: Czy ma pan gorączkę?

Staszek: Dzisiaj rano miałem tylko stan _____ ². Teraz jest mi zimno.

Lekarz: Podam panu termometr... Proszę spojrzeć, ma pan 37,8 stopnia. Temperatura rośnie.

Staszek: Mam też katar, kaszel. Bardzo boli mnie _____ ³.

Lekarz: Słyszę, że nie może pan mówić. Proszę otworzyć _____ ⁴.

Staszek: Aaaaaa...

Lekarz: Dziękuję. Gardło jest zaczerwienione. Zbadam pana. Proszę się _____ ⁵.

Staszek: Panie doktorze, co mi jest?

Lekarz: Ma pan zapalenie oskrzeli, przepiszę panu _____⁶.

Staszek: A ja myślałem, że to zwykłe przeziębienie.

Lekarz: Niestety, nie. Czy jest pan _____⁷ na jakieś leki?

Staszek: Nie, nie mam alergii.

Lekarz: Proszę, tu jest recepta. Napiszę panu zwolnienie.

Staszek: Przyda się, dziękuję. Przez tę chorobę nie mogę napisać testu z biologii.

Lekarz: Zdrowie jest najważniejsze. Proszę _____⁸, nie przemęczać się, pić dużo płynów i oszczędzać gardło.

Staszek: Dobrze. Opracowałem już nawet kilka _____⁹, którymi będę się porozumiewał z najbliższymi.

Lekarz: Widzę, że chce mieć pan koniecznie kontakt ze światem, ha, ha. Do widzenia.
_____¹⁰ dużo zdrowia.

VII. Proszę powtórzyć:

→ *Kiedy chorujesz na gripę, masz zaczerwienione gardło.*

→ *Mam alergię na cytryny, grejpfruty i pomarańcze.*

→ *Profilaktycznie kontroluj regularnie swój organizm.*

VIII. Napisz, jak rozumiesz znaczenie niżej wymienionych cytatów i przysłów:

a) „Szlachetne zdrowie,

Nikt się nie dowie,

Jako smakujesz,

Aż się zepsujesz”

(Jan Kochanowski, *Na zdrowie*)

b) „Kto nie wyda na kucharza, wyda na lekarza”

c) „Gdyby kózka nie skakała, toby nóżki nie złamała”

IX. Przeczytaj fragment tekstu na temat festynu, który wygłosiła pani dyrektor w czasie spotkania z uczniami. Wpisz propozycje naszych bohaterów, biorąc pod uwagę ich charakter, zainteresowania itd:

Moi drodzy!

Nasza szkoła zorganizuje w tym roku festyn pod hasłem „Zadbam o swoje zdrowie”. Chcemy zapewnić nam, naszym rodzinom, przyjaciółom i znajomym mnóstwo atrakcji. Przedstawię wam kilka propozycji, a potem wy podzielicie się swoimi pomysłami.

Otóż stworzymy stoisko ze zdrową żywnością, strefę sportu i relaksu. Wiem, że są wśród was miłośnicy i miłośniczki mody, dlatego bardzo ważnym punktem będzie pokaz mody sportowej. Nasze społeczeństwo powinno być otwarte na wszystkich ludzi, dlatego zaproszę do nas ludzi niepełnosprawnych. Opowiedzą nam o tym, jak radzą sobie w życiu codziennym. Będą wśród nich osoby niesłyszące, niewidome i jeżdżące na wózku inwalidzkim. Być może pokażą wam, w jaki sposób komunikują się z innymi.

Teraz kolej na was, drodzy uczniowie. Jakie macie pomysły na nasz festyn?

Ania: _____

Magda: _____

Ola (Ania czyta propozycję Oli): _____

Piotr: _____

Staszek (Ania czyta propozycję Staszka): _____

Sebastian: _____

Ryś (Ania czyta propozycję Rysia): _____

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI WIELKĄ LITERĄ

WIELKĄ LITERĄ PISZEMY:

- **imiona** ludzi i zwierząt oraz **nazwiska**, np. *Krystyna, Fryderyk Chopin, Burek, Reks*;
- **nazwy świąt, dni, okresów świątecznych**, np. *Wigilia, Wielkanoc, Dzień Wojska Polskiego*;
- **nazwy gwiazd, planet i konstelacji**, np. *Saturn, Wenus, Wielki Wóz, Słońce, Księżyc*;
- **nazwy części świata, państw, regionów, krain historycznych i ich mieszkańców**, np. *Europa, Polska, Małopolska, Europejczyk, Polak, Małopolanin*;
- **nazwy mórz, oceanów, jezior i gór**, np. *Morze Bałtyckie, Ocean Atlantycki, Śniardwy, Alpy*;
- **nazwy ulic, placów, parków, budowli i zabytków**, np. *ulica Marszałkowska, plac Trzech Krzyży, Wawel, Łazienki*;
- **zwroty grzecznościowe w listach**, np. *Kochana Babciu, pozdrawiam Cię*;
- **pierwsze słowo w tytułach**, np. *Ogniem i mieczem, Lato leśnych ludzi*;
- **nazwy miast**, np. *Warszawa, Białystok, Tomaszów Lubelski*.

1. Od podanych nazw krajów utwórz nazwy ich mieszkańców:

Polska	–	<u>Polak</u>	Białoruś	–	_____
Rosja	–	_____	Litwa	–	_____
Ukraina	–	_____	Łotwa	–	_____
Niemcy	–	_____	Czechy	–	_____
Słowacja	–	_____	Finlandia	–	_____

2. Do podanych krajów dopisz ich stolice:

Polska	–	<u>Warszawa</u>	Białoruś	–	_____
Rosja	–	_____	Litwa	–	_____
Ukraina	–	_____	Łotwa	–	_____
Niemcy	–	_____	Czechy	–	_____
Słowacja	–	_____	Finlandia	–	_____

3. Uzupełnij brakujące litery w nazwiskach polskich noblistów:

___ładysław ___eymont	___enryk ___ienkiewicz
___isława ___ymborska	___aria ___kłodowska-___urie
___esław ___iłosz	___ech ___ałęsa

4. Uzupełnij wielką lub małą literą tytuły książek. Czy wiesz, kto jest ich autorem?

___ojna i ___okój ___brodnia i ___ara ___an ___ołodyjowski ___nna ___arenina
 ___iemia ___biecana ___racia ___aramazow ___an ___adeusz ___ad ___iemnem
 ___olina ___ssy ___yzyfowe ___race

5. Popatrz na mapę Polski i uzupełnij brakujące litery w nazwach geograficznych:

___ieszczady ___ląsk ___oszalin ___isła ___amry
 ___atry ___azury ___pole ___dra ___igry

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

alergia	język migowy	łamać w kościach	ospa	usprawiedliwiać
angina	kark	łydka	paskudny	wpadka
być na czyjejs głowie	kaszel	migać	plamka	zapalenie oskrzeli
dreszcze	kciuk	nadgarstek	podgorączkowy	zarazić się
festyn	kolano	objaw	stopa	zwolnienie
gips	kontuzja	od stóp do głów	uczulony	
gorączka	łokieć	okaz zdrowia	udo	

CZY WIESZ, ŻE...

Przykładem komunikacji niewerbalnej jest język migowy. Polski język migowy (skrót: PJM) to język wizualno-przestrzenny, którym posługuje się polska społeczność Głuchych. Jako nazwę mniejszości językowo-kulturowej określenie to zapisujemy wielką literą. Pierwsze wzmianki na jego temat, a także próby analizy i słowniki, pojawiły się w drugiej dekadzie XIX wieku za sprawą ks. Jakuba Falkowskiego. PJM nie jest genetycznie w żaden sposób związany z językiem polskim. PJM jest językiem naturalnym, powstałym na drodze rozwoju historycznego, zróżnicowanym społecznie i geograficznie. Ma swoją własną gramatykę, zupełnie inną od gramatyki mówionego języka polskiego. W PJM elementy gramatyczne to, obok podstawowych znaków manualnych, także mimika, pozycja ciała i pantomima. Należy odróżnić go także od systemu językowo-migowego (skrót: SJM) – powstałego w latach sześćdziesiątych XX wieku subkodu polszczyzny, języka utworzonego sztucznie na potrzeby głuchych uczniów chodzących do szkół. SJM to manualna odmiana języka polskiego.

PJM to skarb Głuchych, podstawa ich tożsamości oraz źródło kultury.

LEKCJA 16

Magda i Ola oglądają zdjęcia z wakacji. Dziewczyny wspominają swoje wyjazdy, opowiadają o przygodach i zachwycają się polską przyrodą.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Nazwy województw, słownictwo potrzebne do opisu fotografii. Wyrażenia i zwroty: <i>kwaśna mina, na kolanie, do twarzy komuś w czymś, niestworzone rzeczy</i>	Miejscownik liczby pojedynczej i mnogiej, przyimki i czasowniki o rekcji miejscownikowej	Opis fotografii	Ortografia: pisownia końcówek <i>-i, -ii, -ji</i>	Podział administracyjny Polski, polskie wybrzeże Bałtyku, Mazury, Rostocze

Marzę o wakacjach nad morzem

I. Przeczytaj dialog i zastanów się, o których zdjęciach rozmawiają Ola i Magda. Wybierz trzy właściwe.

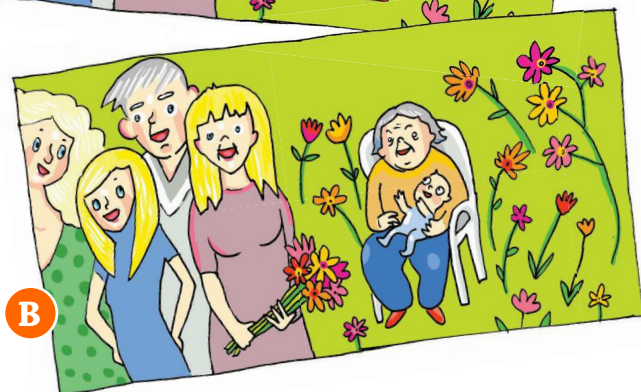
Ola: O, jakie oryginalne pudełko! Co w nim trzymasz?

Magda: To zwykłe pudełko po butach. Nakleiłam na nie tylko różne ciekawe fotografie, które znalazłam w gazetach. W środku też mam zdjęcia.

Ola: Takie artystyczne?

Magda: Nie, na papierze mam tylko rodzinne zdjęcia. Inne mam w komputerze.

Ola: Moja rodzina chyba wszystkie zdjęcia ma w komputerze i w komórkach. W albumie mamy tylko jakieś starocie.

Magda: Chcesz pooglądać moje zdjęcia?

Ola: Jasne! O! To jest gdzieś na wsi?

Magda: Tak. Byliśmy u babci na Rostoczu. To zdjęcie zrobiliśmy w ogrodzie. To ja i moi rodzice, a obok nas, po prawej stronie jest moja ciocia. Na środku, w fotelu siedzi moja babcia. Trzyma na kolanach moją kuzynkę Hanię.

Ola: Twoja babcia mieszka na Rostoczu? Byłam tam kiedyś na obozie językowym. To bardzo piękny region.

Magda: Tak, te pagórki. Na nich kolorowe łąki, pola, gęste lasy. Popatrz, tu sfotografowałam taki widok.

Ola: Cudny! A co tutaj masz? To ty jesteś na tym zdjęciu? Świetnie wyglądasz! Nigdy nie widziałam Cię w tej sukience.

Magda: Bo to nie jest sukienka, tylko duża chusta. Zawiązałam ją sobie na szyi i spięłam paskiem w talii. Musiałam coś wymyślić, bo prawie wszystkie moje ubrania były mokre. Nocowaliśmy w namiocie na kempingu na Mazurach i w nocy była straszna ulewa. Przemókł nam nie tylko namiot, ale też śpiwory i plecaki, w których mieliśmy ubrania.

Ola: Masakra!*

Magda: Eee tam, i tak było fajnie. Rano znów był upał, opalaliśmy się i pływaliliśmy w jeziorze, a namioty i ubrania suszyły się na słońcu.

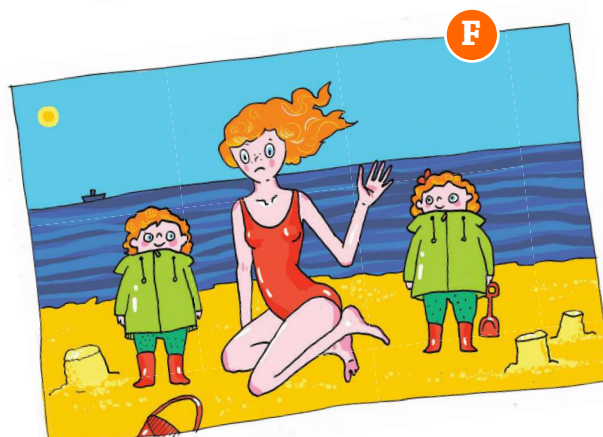
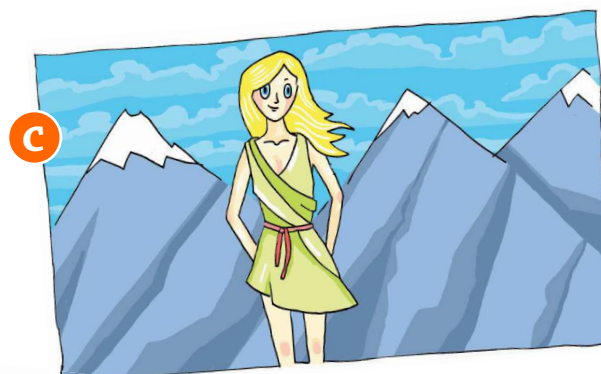
Ola: No tak, jezioro nawet jest w tle.

Magda: Ale na pierwszym planie same kałuże.

Ola: Ach, marzę o wakacjach! Chciałabym teraz pływać w takim jeziorze. Albo w morzu! Uwielbiam morze! W zeszłym roku, kiedy w lecie byliśmy w Łebie, było dość zimno i wiał wiatr. Tylko ja się kąpałam. Cała moja rodzina nie chciała nawet siedzieć na plaży. Poczekaj, pokażę ci zdjęcie. Mam je w telefonie.

Magda: Wow, ty jesteś w stroju kąpielowym, a twój brat i twoja siostra są w kurtkach!

Ola: Ha, ha, ha, popatrz lepiej, jakie mają kwaśne miny.

* Tak mówimy nieoficjalnie, kiedy chcemy wyolbrzymić coś, co oceniamy jako negatywne, nieprzyjemne lub trudne.

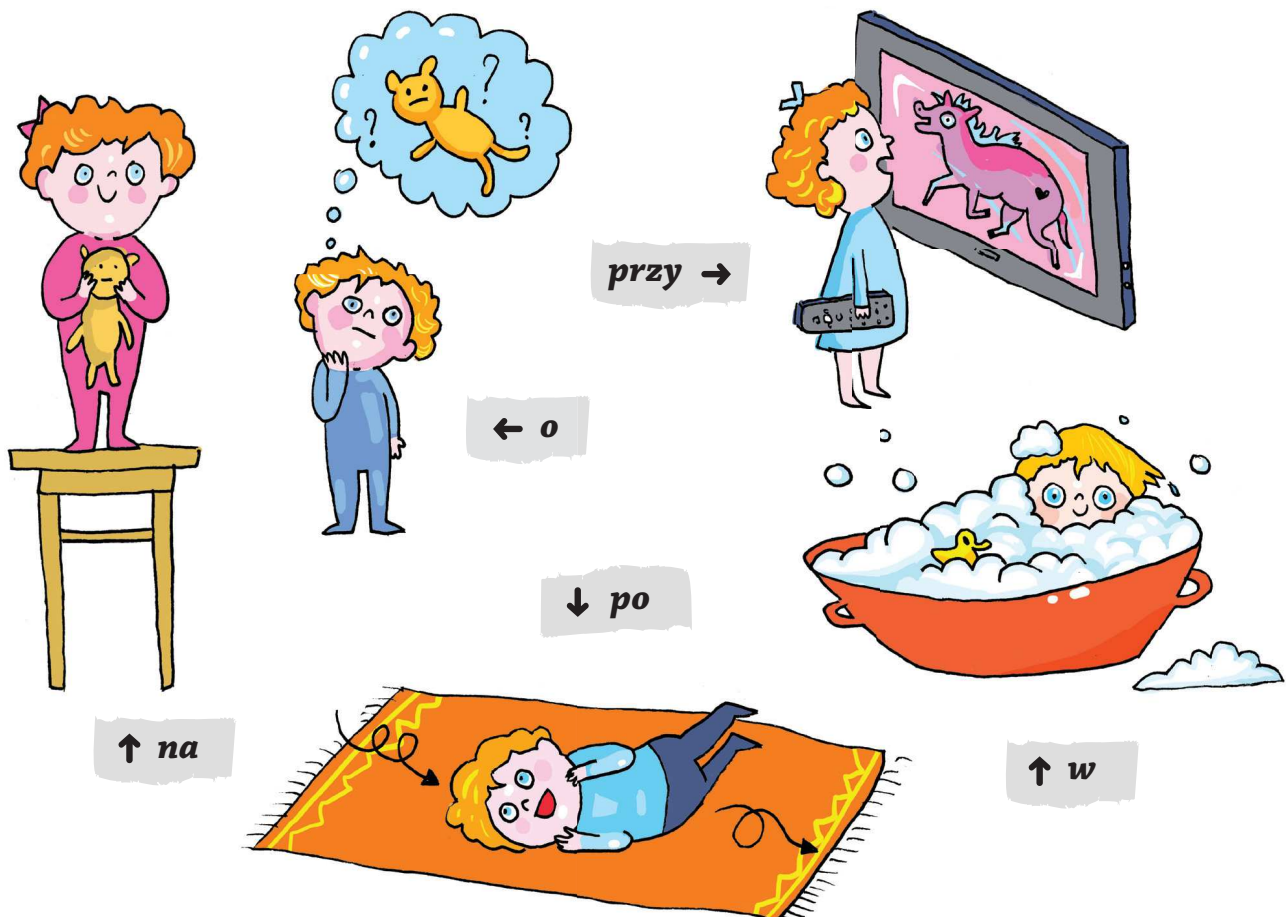
II. Wykreśl wyrazy, które nie pasują:

0. jezioro | rzeka | ~~mina~~ | morze
1. obóz | kemping | talia | namiot
2. pole | łąka | ogród | pudełko
3. zdjęcie | ubranie | fotografia | album
4. pasek | chusta | śpiwór | buty
5. pagórek | ulewa | wiatr | upał
6. opalać się | kąpać się | pływać | znaleźć
7. sukienka | widok | strój kąpielowy | kurtka
8. zawiązać | pokazać | spać | nakleić
9. kwaśny | ciekawy | oryginalny | nietypowy
10. oglądać | patrzeć | widzieć | marzyć

TROCHĘ GRAMATYKI

Miejscownik najczęściej odpowiada na pytania: **o kim? o czym?**,
ale też **na kim? na czym? po kim? po czym? przy kim? przy czym? w kim? w czym?**
Formy miejscownika zawsze występują z przyimkami **na, o, po, przy** lub **w**.

O końcówce w liczbie pojedynczej decyduje głównie ostatnia spółgłoska w rzeczowniku (rodzaj gramatyczny jest mniej ważny). Najczęstsza jest końcówka **-e**. Ta końcówka ma specjalną moc. Kiedy dołączamy ją do wyrazu, powoduje, że musimy do spółgłoski dołączyć **-i-** albo zamienić tę spółgłoskę na inną. Oto lista takich zmian:

klub	b : bi	+e	w klubie Uwaga wyjątek! gołąb → o gołębiu
torba	b : bi	+e	w torbie
ogród	d : dzi	+e	w ogrodzie
woda	d : dzi	+e	w wodzie
szafa	f : fi	+e	na szafie
szef	f : fi	+e	o szefie
szkoła	ł : l	+e	w szkole
tło	ł : l	+e	w tle
album	m : mi	+e	w albumie Uwaga wyjątek! dom → w domu
mama	m : mi	+e	o mamie
telefon	n : ni	+e	w telefonie Uwaga wyjątki! pan → o panu, syn → o synu
strona	n : ni	+e	na stronie
Europa	p : pi	+e	w Europie
sklep	p : pi	+e	w sklepie
papier	r : rz	+e	na papierze
jezioro	r : rz	+e	przy jeziorze
autobus	s : si	+e	w autobusie
kasa	s : si	+e	w kasie
namiot	t : ci	+e	w namiocie
auto	t : ci	+e	o aucie
Warszawa	w : wi	+e	w Warszawie Uwaga wyjątek! Wrocław → we Wrocławiu
prawo	w : wi	+e	o prawie
obóz	z : zi	+e	na obozie
bluza	z : zi	+e	w bluzie

Moc końcówki **-e** jest tak duża, że czasem musimy zmienić coś więcej niż tylko ostatnią spółgłoskę, np.:

<i>obiad</i>	→	po obi edzie
<i>sąsiad</i>	→	przy sąsi edzie
<i>gwiazda</i>	→	o gwi eździe
<i>miasto</i>	→	w mi eście
<i>kościół</i>	→	w kości ele
<i>lato</i>	→	w lecie
<i>chusta</i>	→	w chu ście

Jeśli ostatnią spółgłoską w rzeczowniku jest **k, g** lub **ch**, musimy zwrócić uwagę na rodzaj gramatyczny. Do rzeczowników rodzaju żeńskiego dodajemy końcówkę **-e**, która jak zwykle korzysta ze swojej mocy i zmienia ostatnią spółgłoskę. Jeśli rzeczownik jest rodzaju męskiego albo nijakiego, dodajemy końcówkę **-u** i już nic więcej nie zmieniamy (oprócz redukcji **-e-** oraz zmian **ó : o** oraz **ą : ę**, które są typowe w całej odmianie wyrazów).

rodzaj żeński				rodzaj męski i rodzaj nijaki		
Polska	k : c	+e	w Polsce	rok	k +-u	po roku
sukienka	k : c	+e	w sukience	pudełko	k +-u	w pudełku
droga	g : dz	+e	na drodze	pieróg	g +-u	w pierogu
noga	g : dz	+e	przy nodze	krąg	g +-u	w kręgu
mucha	ch : sz	+e	o musze	dach	ch +-u	na dachu
				ucho	ch +-u	w uchu

Końcówkę **-u** otrzymują także rzeczowniki rodzajów męskiego i nijakiego, w których ostatnią spółgłoską jest: **c, j, l, dź/dzi, ć/ci, ń/ni, ś/si, ź/zi, dz, cz, sz, rz/ż**, np.:

<i>strój</i>	→	<i>w stroju</i>
<i>fotel</i>	→	<i>w fotelu</i>
<i>słońce</i>	→	<i>na słońcu</i> Uwaga! <i>dworzec</i> → <i>na dworcu</i>
<i>zdjęcie</i>	→	<i>na zdjęciu</i>
<i>koń</i>	→	<i>na koniu</i>
<i>Stas</i>	→	<i>przy Stasiu</i>
<i>Roztocze</i>	→	<i>na Roztoczu</i>
<i>morze</i>	→	<i>w morzu</i>

W rodzaju żeńskim, oprócz końcówki **-e**, możliwe są też końcówki **-y** oraz **-i**. Końcówkę **-y** otrzymują żeńskie rzeczowniki, w których ostatnią spółgłoską jest: **c, dz, dź, cz, sz, rz/ż**, np.:

<i>noc</i>	→	<i>w nocy</i>
<i>władza</i>	→	<i>o władzy</i>
<i>Kambodża</i>	→	<i>w Kambodży</i>
<i>mysz</i>	→	<i>o myszy</i>
<i>plaża</i>	→	<i>na plaży</i>

Końcówkę **-i** otrzymują żeńskie rzeczowniki, w których ostatnią spółgłoską jest: **j, l, dź/dzi, ć/ci, ń/ni, ś/si, ź/zi**, np.:

<i>szyja</i>	→	<i>na szyi</i>
<i>Rosja</i>	→	<i>w Rosji</i>
<i>Francja</i>	→	<i>we Francji</i>
<i>Ola</i>	→	<i>o Oli</i>
<i>Madzia</i>	→	<i>o Madzi</i>

<i>powódź</i>	→	<i>po powodzi</i>	
<i>babcia</i>	→	<i>przy babci</i>	
<i>Ania</i>	→	<i>przy Ani</i>	
<i>Kasia</i>	→	<i>o Kasi</i>	
<i>Białoruś</i>	→	<i>na Białorusi</i>	Uwaga! wieś → wsi
<i>buzia</i>	→	<i>na buzi</i>	

Zauważ, że większość rzeczowników z tej grupy w miejscowniku kończy się pojedynczym **-i**. Rzeczowniki zakończone na **-cja**, **-sja** i **-zja** w miejscowniku kończą się na **-ji**, np.: *Turcja* → *w Turcji*, *restauracja* → *w restauracji*, *sesja* → *po sesji*, *Rosja* → *w Rosji*, *Azja* → *w Azji*. Jeśli w mianowniku przed końcówką **-ja** jest samogłoska, wtedy w miejscowniku **-j-** znika, a forma kończy się na **-i**, np.: *szyja* → *na szyi*, *epopeja* → *epopei*.

Końcówkę **-i** dodajemy także do rzeczowników żeńskich, w których ostatnia spółgłoska (inna niż *dz*, *c*, *n*, *s*, *z*) jest zmiękczone przez **i**, np.:

<i>fotografia</i>	→	<i>na fotografii</i>
<i>chemia</i>	→	<i>na chemii</i>
<i>Julia</i>	→	<i>o Julii</i>
<i>utopia</i>	→	<i>o utopii</i>
<i>historia</i>	→	<i>w historii</i>

Zauważ, że formy miejscownika takich rzeczowników kończą się podwójnym **-ii**.

Pamiętaj!

Ola → *o Oli*, *sala* → *w sali* ale: *Julia* → *o Julii*, *wigilia* → *po wigilii*

III. Wpisz właściwą formę:

- Ola lubi spędzać wakacje w **(Polska)** Polsce.
- Lubię jeździć na **(rower)** _____ po **(park)** _____.
- Nie chcę o tym rozmawiać przy **(nauczycielka)** _____ i **(ojciec)** _____.
- Lena i Leon bawią się na **(podłoga)** _____ przy **(lampa)** _____.
- W **(sok)** _____ jest dużo witamin, ale w **(woda)** _____ jest więcej minerałów.
- Babcia Jadzia i pani Stefania plotkują o **(sąsiad)** _____ przy **(herbata)** _____.
- Stanisław odrabia prace domowe na **(kolano)** _____, to znaczy szybko i niedokładnie.
- Kiedy nie wiemy, co powiedzieć, zawsze możemy zacząć rozmowę o **(pogoda)** _____.
- Obiad czeka na **(stół)** _____ w **(kuchnia)** _____.
- Po **(obiad)** _____ Ania wychodzi na rolki.
- Mężczyźni powinni zdejmować czapki w **(kościół)** _____.
- Teraz muszę się z tobą pożegnać, ale będziemy w **(kontakt)** _____.

12. Spotkamy się na (**dworzec**) _____, na (**peron**) _____ przy (**winda**) _____.
13. Wszystkie portale piszą o tej (**gwiazda**) _____ i jej (**rola**) _____ w serialu.
14. W (**zima**) _____ zwykle marzymy o (**lato**) _____.
15. Ania chce spędzić następne wakacje w (**Afryka**) _____ albo w (**Azja**) _____.

IV. Uzupełnij wyrazy właściwymi końcówkami (-i, -ii, -ji):

0. To sekret! Nie rozmawiajmy o tym przy Bas **i**.
1. Przy kolac__ rozmawialiśmy o histor__ i geograf__.
2. W Chorwac__ myślałam o cioc__ Kaz__.
3. Dyskusja o demokrac__ odbędzie się w sal__ numer 5.
4. W wakacje podróżowaliśmy po Irland__ i Wielkiej Brytan__.
5. Zapomniałam o fasol__ w kuchn__ na kuchence i ją przypaliłam.
6. Ania na zdjęciu ma kolorowy szalik na szy__, a w dłon__ trzyma czapkę.
7. Ile masz centymetrów w tal__?
8. Brat mojego taty mieszka w Finland__, ale często spędza urlop w Szwec__.

TROCHĘ GRAMATYKI

Przymiotniki w miejscowniku liczby pojedynczej w rodzajach męskim i nijakim mają końcówkę **-ym** lub **-im** (po k, g), np.:

Ania myśli o przystojnym koledze.

Ze Stanisławem można porozmawiać o polskim hip-hopie.

Rzeczowniki rodzaju żeńskiego otrzymują w miejscowniku końcówkę **-ej** (**-iej** po k, g), np.:

Magda i Piotr dyskutują o sztuce nowoczesnej.

Ola chodzi w długiej kurtce.

Przy tworzeniu miejscownika liczby mnogiej trzeba zapamiętać tylko jedną końcówkę dla rzeczowników wszystkich rodzajów gramatycznych. Jest nią **-ach**. Przymiotniki w miejscowniku liczby mnogiej otrzymują końcówki **-ych** lub **-ich**, np.:

Marzę o długich wakacjach.

Przy nowych kolegach Magda jest zwykle cicha i nieśmiała.

Uwaga wyjątki!

- Niemcy → w Niemczech
 Węgry → na Węgrzech
 Włochy → we Włoszech

V. Formy miejscownika liczby pojedynczej zamień na miejscownik liczby mnogiej, a formy miejscownika liczby mnogiej zamień na liczbę pojedynczą:

liczba pojedyncza → liczba mnoga

- Po dużym deszczu na chodniku zostają kałuże. → Po dużych deszczach na chodnikach zostają kałuże.
- Lena i Leon słuchają baśni o leśnym jeżu. → _____
- On lubi jeździć na rowerze górskim. → _____
- Pierwszy raz jestem w egzotycznym kraju. → _____
- W tamtym oknie pali się światło. → _____
- Po sobotniej imprezie wszyscy plotkują. → _____

liczba mnoga → liczba pojedyncza

- Ola długo opowiadała mi o chorych psach. → Ola długo opowiadała mi o chorym psie.
- Ona nie wygląda tak jak na tamtych zdjęciach. → _____
- Turyści opalają się na nadmorskich plażach. → _____
- Do twarzy ci w kolorowych chustach. → _____
- Kiedy jest brzydka pogoda, wszyscy siedzą w swoich domach. → _____
- Po obiadach u babci Piotr czasem czuje się senny. → _____

TROCHĘ GRAMATYKI

Zaimki osobowe w miejscowniku:

ja	o mnie	my	o nas
ty	o tobie	wy	o was
on	o nim	oni / one	o nich
ona	o niej		
ono	o nim		

VI. Zastąp podane w nawiasie wyrazy zaimkami w miejscowniku:

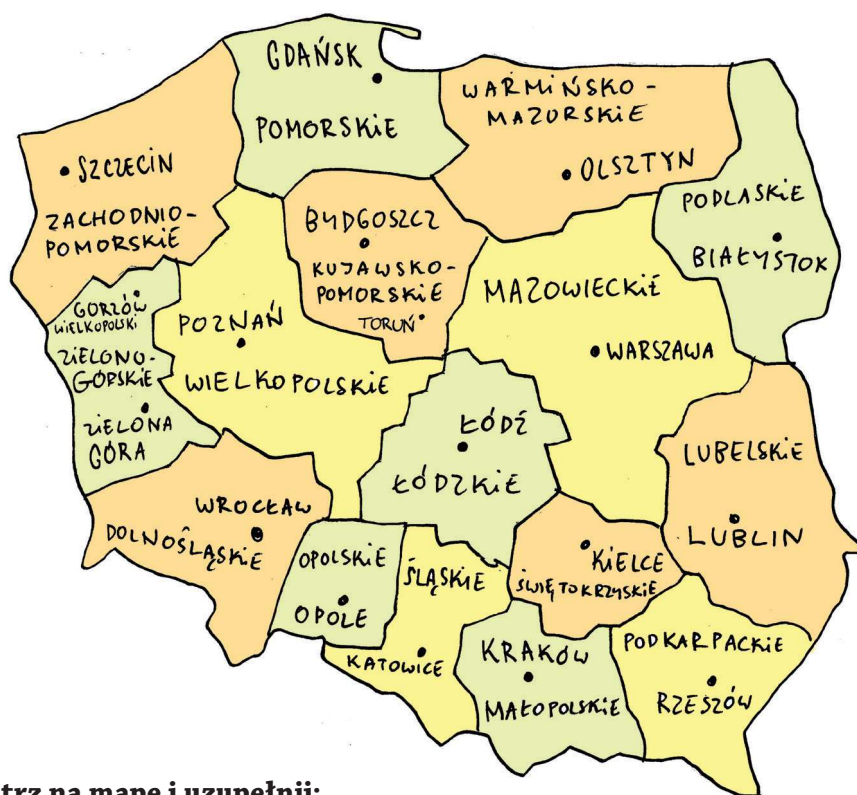
- Ta propozycja jest po prostu głupia. Nie chcę nawet o niej (**ona**) rozmawiać.
- Dlaczego wszyscy nagle ucichli? Czy rozmawialiście o _____ (**ja**), zanim przyszłam?
- To jest Sebastian. Opowiadałam ci o _____ (**on**).
- Ach, Sebastianie! Myślę o _____ (**ty**) cały czas, a ty tego nie zauważasz.
- Kiedy będziemy dorośli, będziemy decydować o _____ (**my**) samych.
- Piotrowi podoba się ta dziewczyna. Wie o _____ (**ona**) wszystko.

6. Drogie dzieci, na urlopie będziemy o _____ (**wy**) pamiętać i będziemy dzwonić codziennie.
7. Mój brat kupił sobie w końcu auto. Marzył o _____ (**ono**) od wielu lat.
8. Musimy się rozstać. Dziś płaczesz, ale jutro o _____ (**ja**) zapomnisz.
9. Ten blogger jest bardzo popularny. Piszą o _____ (**on**) kolorowe magazyny.
10. To nie jest twoja przyjaciółka. Opowiada o _____ (**ty**) niestworzone rzeczy.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POLSKI

Uwaga! Nazwy województw piszemy małą literą.

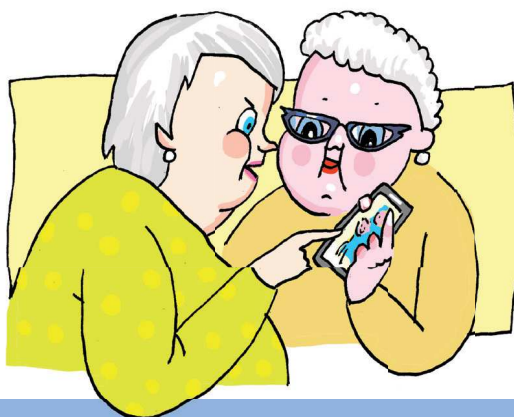
VII. Popatrz na mapę i uzupełnij:

0. Warszawa leży w województwie mazowieckim.
Kraków leży w województwie małopolskim.
1. Lublin leży w województwie _____.
2. _____ leży w województwie zachodniopomorskim.
3. Poznań leży w województwie _____.
4. _____ leży w województwie podkarpackim.
5. Łódź leży w województwie _____.
6. _____ leży w województwie pomorskim.
7. Olsztyn leży w województwie _____.
8. _____ leżą w województwie śląskim.
9. Białystok leży w województwie _____.
10. _____ leżą w województwie świętokrzyskim.

11. Opole leży w województwie _____.
12. _____ i _____ leżą w województwie kujawsko-pomorskim.
13. Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra leżą w województwie _____.
14. _____ leży w województwie dolnośląskim.
15. W Polsce jest _____ województw.

VIII. Wysłuchaj dialogu i zdecyduj, czy to prawda (P), czy nieprawda (N):

		P	N
0.	Babcia Stefania dostała list.		✓
1.	Pani Jadzia umie dobrze obsługiwać telefon.		
2.	Zdjęcie przysłała córka babci Stefanii.		
3.	Córka i zięć babci Stefanii są na Wyspach Brytyjskich.		
4.	Córka i zięć babci Stefanii pojechali robić interesy.		
5.	Córka i zięć babci Stefanii zabrali dzieci ze sobą.		
6.	Babcia Stefania nie chce podróżować.		
7.	Pani Jadzia lepiej widzi w okularach.		
8.	Córka i zięć babci Stefanii zrobili zdjęcie, kiedy się opalali.		
9.	Na zdjęciu widać morze.		
10.	Pani Jadzia zazdrości córce i zięciowi babci Stefanii.		

OPIS FOTOGRAFII

Jeśli w przyszłości będziesz zdawać jakieś egzaminy z języka polskiego, możliwe, że zostaniesz poproszony o opisanie fotografii. Najpierw przyjrzyj się uważnie zdjęciu. Istotne jest nie tylko to, co znajduje się na pierwszym planie i w centrum fotografii, ale też to, co znajduje się z tyłu, po bokach, na dole lub na górze. Pamiętaj, że nie wystarczy powiedzieć po prostu, **co** widzisz na zdjęciu, ale należy też mówić o tym, **jakie** jest to, co widzisz (kolory, ubrania, wyraz twarzy ludzi, wielkość, kształty). Jeśli na fotografii są ludzie, zacznij od opisanie ich, ale powiedz też kilka zdań o miejscu, w którym się znajdują.

Przydatne wyrażenia i zwroty:

- na fotografii widać...
- fotografia przedstawia...
- na pierwszym planie... / na drugim planie...
- w centrum... / na środku...
- po prawej stronie... / po lewej stronie...
- na dole... / na górze...
- obok...

IX. Z fotografii, które masz w swoim telefonie komórkowym, wybierz jedną i opisz ją koleżance / koledze.

**X. Czy byłeś kiedyś w Polsce? Które miasta odwiedziłeś?
W których województwach leżą te miasta? Napisz w zeszycie zdania według wzoru:**

Wzór: Byłem / Byłam w Warszawie. Warszawa leży w województwie mazowieckim.

XI. Proszę powtórzyć:

- *Alicja nie chce studiować socjologii ani historii.*
- *W restauracji przy stacji nie ma informacji o kolacji.*
- *Po sesji Felicja chce jechać do Turcji i Rosji.*

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

ciekawý	kurtka	obóz	pudełko	tło
chudy	kwaśna mina	oryginalny	spiąć	ubranie
chusta	łąka	pagórek	staroć	ulewa
cudny	na kolanie	papier	strój kąpielowy	upał
do twarzy komoś w czymś	namiot	pasek	sukienka	widok
kałuża	niestworzone rzeczy	plecak	suszyć (się)	zawiązać
		przemoknąć	śpiwór	zdjęcie

NADSTAW UCHA

GŁOSKA „ł”

Głoska **ł** jest wymawiana w języku polskim jak przy realizacji **u** (u niezgłoskotwórcze).
W języku rosyjskim **ł** realizowane jest jak polskie **ł** sceniczne; przy jego wymowie należy trzymać prawie cały język nisko i tylko jego czubkiem dotykać do zębów.

Układ narządów przy wymawianiu **ł**:

- wargi wysuwają się ku przodowi i powstaje między nimi mały okrągły otwór,
- tylna część języka jest wzniesiona ku podniebieniu miękkiemu.

1. Powtórz za lektorem wyrazy / Przeczytaj wyrazy:

→ <i>auto</i>	<i>autor</i>	<i>pauza</i>	<i>sauna</i>
→ <i>laudacja</i>	<i>restauracja</i>	<i>euro</i>	<i>eunuch</i>
→ <i>Eugeniusz</i>	<i>Euzebiusz</i>	<i>leukocyty</i>	

2. Powtórz za lektorem wyrazy / Przeczytaj wyrazy, wymawiając głoskę **ł** w ten sam sposób jak w poprzednim ćwiczeniu *au, eu*:

→ <i>final</i>	<i>Małgosia</i>	<i>umiała</i>	<i>upał</i>
→ <i>walek</i>	<i>zapałka</i>	<i>bełkot</i>	<i>hełm</i>
→ <i>orzeł</i>	<i>pełny</i>	<i>suseł</i>	<i>wełna</i>

3. Przeczytaj nazwy polskich miast. Czy umiesz znaleźć je na mapie?

→ <i>Łeba</i>	<i>Łomianki</i>	<i>Łomża</i>	<i>Łowicz</i>
→ <i>Łódź</i>	<i>Łuków</i>	<i>Bełchatów</i>	<i>Chełm</i>
→ <i>Głogów</i>	<i>Mława</i>	<i>Włocławek</i>	<i>Włodawa</i>

4. Przeczytaj sylaby:

→ <i>dła – gła</i>	<i>dłe – głe</i>	<i>dły – gły</i>	<i>dło – gło</i>	<i>dłu – głu</i>	<i>dłq – głq</i>
→ <i>sła – zła</i>	<i>słe – złe</i>	<i>sły – zły</i>	<i>sło – zło</i>	<i>słu – złu</i>	<i>słq – złq</i>
→ <i>kła – łka</i>	<i>kłe – łke</i>	<i>kły – łky</i>	<i>kło – łko</i>	<i>kłu – łku</i>	<i>kłq – łkq</i>
→ <i>gła – łga</i>	<i>głe – łge</i>	<i>gły – łgy</i>	<i>gło – łgo</i>	<i>głu – łgu</i>	<i>głq – łgq</i>

5. Powtórz zdania:

- *Wisła płynie łagodnym łukiem.*
- *Mała Łucja otarła słone łezki.*
- *Na łące kołyszą się łubiny i łopiany.*
- *Biały łabędź łapie małe płotki.*

CZY WIESZ, ŻE...

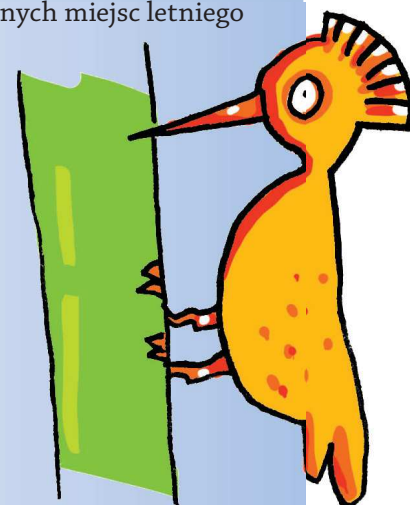
Polska ma 770 km linii brzegowej biegnącej wzdłuż Morza Bałtyckiego. Wszystkie polskie plaże nad Bałtykiem są piaszczyste. Nie rosną na nich rośliny. Morze wyrzuca na piasek muszle, kolorowe kamyczki oraz bursztyny. Niektóre fragmenty wybrzeża to klify, czyli strome,

urwiste ściany, stale podmywane przez fale. Polacy chętnie spędzają letnie urlopy na polskim wybrzeżu, choć temperatura powietrza jest tam zwykle niższa niż w głębi kraju. Temperatura wody także nie jest wysoka. Osiąga maksymalnie 20°C, ale są miejsca, gdzie nawet w lecie utrzymuje się na poziomie 13°C.

Mazury (Pojezierze Mazurskie) to położony w województwie warmińsko-mazurskim region turystyczny, który jest znany z pięknych jezior. Jest ich tam ponad 2700, w tym dwa największe w Polsce – Śniardwy oraz Mamry. Mazury to jedno z ulubionych miejsc letniego wypoczynku. Szczególnie popularne są rejsy żaglówkami, które dzięki specjalnym kanałom i urządzeniom inżynieryjnym mogą przepływać z jednego jeziora na drugie.

Roztocze to mniejsza i mniej znana kraina turystyczna na południu województwa lubelskiego. Wyróżnia się malowniczym, pagórkowatym ukształtowaniem terenu i lasami, które są uważane za jedno z najpiękniejszych w Europie. Ponieważ przyroda na tych terenach od dawna była chroniona, występuje tam wiele gatunków roślin i zwierząt, szczególnie ptaków, nawet tych, które uważane są za zagrożone wyginięciem.

LEKCJA 17

Staszek pojedzie z Rysiem na wycieczkę rowerową. Magda i Ola pójdą na basen, bo lubią pływać. Piotr będzie biec w Półmaratonie Warszawskim i namawia przyjaciół, żeby też spróbowali pobiec. Ania od niedawna woli chodzić, niż jeździć na rowerze. Wszyscy są bardzo aktywni.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Zwroty i powiedzenia typu: <i>coś się stało, raz dwa, chodzić piechotą, robić zakupy, mieć nadzieję, dać radę, ścieżka rowerowa</i>	Aspekt czasowników ruchu (podstawowe pary aspektowe)	Mówimy o aktywnym życiu i wypoczynku	Piszemy o swoim sposobie na aktywne życie i wypoczynek	Co warto wiedzieć o trasach, ścieżkach i wycieczkach rowerowych w Polsce

Ruch to zdrowie

Staszek: Cześć Rysiu! Jadę rowerem do Lasu Bielańskiego. Pojedziesz ze mną?

Rysio: Nie wiem, czy mogę. Babcia mówiła, że pójdziemy teraz po zakupy.

Staszek: Dużo tych zakupów? Pojedziemy na rowerach, to będzie raz dwa. Tam jest dobra ścieżka rowerowa.

Rysio: Coś ty! Przecież babcia już nie jeździ na rowerze. Ma chore nogi.

Staszek: To może Anka pojedzie z nami?

Rysio: Ona teraz zawsze chodzi piechotą. Magda jej powiedziała, że ludzie, którzy dużo jeżdżą na rowerze, mają grube nogi.

Staszek: Te dziewczyny nie są do końca normalne.

Ania: Hej! O czym rozmawiacie?
Jedziecie gdzieś na rowerach?

Staszek: Ja chyba pojedę do lasu z Rysiem. Tobie nawet nie proponuję.

Ania: Dlaczego?

Staszek: Masz za grube nogi!

Ania: No wiesz co!?

* * *

- Piotrek:** Jutro będę pierwszy raz biec w Półmaratonie Warszawskim. Może pobiegiesz ze mną?
- Staszek:** Ja? Człowieku, jak pobiegnę więcej niż pięć kilometrów, to chyba umrę.
- Piotrek:** Powiedz lepiej, że się lenisz. W tym roku uczestnicy biegają tylko trzynaście kilometrów. Dasz radę. Ola mówiła, że może też pobiegnie. Mam nadzieję, że pobiegną z nią i Madzia, i Ania.
- Staszek:** Ania na pewno nie chce biec tego maratonu.
- Piotrek:** Nie pobiegnie? Mówiła coś?
- Staszek:** Nic nie mówiła, ale ma za grube nogi.
- Piotrek:** Aha...! Szkoda! Ale wy pobiegniecie?
- Staszek:** Wy? To znaczy kto?
- Piotrek:** Ty, Ola i Madzia.
- Staszek:** Pobiegnij do dziewczyn i zapytaj.

* * *

- Staszek:** Cześć dziewczyny! Dokąd idziecie?
- Ola:** Na basen. Przecież wiesz, że obie lubimy pływać.
- Staszek:** Ja słabo pływam. Ale może pójde, a raczej popłynę z wami.
- Magda:** Jasne, chodźmy razem. Zobaczymy przy okazji, czy Piotrek, tak jak obiecał, popłynie pod wodą 25 metrów.
- Staszek:** Jak będzie Ania, to nawet przez cały Bałtyk.
- Ola:** Ania przyjedzie na basen razem z Rysiem i Sebastianem.
- Staszek:** Biedny Piotrek! Anka nawet nie zauważy, czy on jeszcze płynie, czy już tonie.

Magda: Skąd wiesz? Może ona i Piotrek popłyną razem te kilka metrów pod wodą.

Staszek: Piotrek z Anią nie popłynie już nigdy.

Ola: Dlaczego? Coś się stało?

Staszek: Tak, Ania ma problemy z nogami.

Magda: Ty chyba głupi jesteś! Coś bym wiedziała.

Staszek: Dziękuję Madziu, ja też cię bardzo lubię.

I. P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	Babcia Rysia często jeździ na rowerze.		✓
1.	Ania teraz częściej chodzi, niż jeździ.		
2.	Staszek zaprasza Anię na wycieczkę rowerową.		
3.	Ludzie dużo jeżdżą na rowerze, żeby mieć grube nogi.		
4.	Piotr jeszcze nigdy nie biegł w Półmaratonie Warszawskim.		
5.	Uczestnicy tego półmaratonu pobiegą aż trzynaście kilometrów.		
6.	Ola na pewno nie pobiegnie w półmaratonie.		
7.	Magda mówiła, że Staszek jest gruby.		
8.	Staszek nie pływa dobrze.		
9.	Rysio przyjdzie na basen razem z siostrą i Sebastianem.		
10.	Ania ma problemy z nogami.		

TROCHĘ GRAMATYKI

- Aspekt czasowników ruchu tworzy się od czasowników nazywających ruch ukierunkowany:
iść, jechać, biec, płynąć, lecieć
- Do czasowników tych dodaje się ich dokonane odpowiedniki:
iść – pójść, jechać – pojechać, lecieć – polecieć itd.
- W ten sposób tworzy się nie tylko prymarne pary aspektowe (*płynąć – popłynąć*), ale też pary wtórne (*chodzić – przychodzić*).
- Podstawą czasowników niedokonanych wtórnej pary aspektowej są czasowniki określające ruch nieukierunkowany (np. *chodzić, jeździć, spacerować*).

Przykłady:

czasowniki niedokonane	czasowniki dokonane	czasowniki dokonane o nowym znaczeniu	czasowniki niedokonane	czasowniki ruchu nieukierunkowanego
iść	pójść	dojść	dochodzić	← chodzić
		wyjść	wychodzić	
		ujść	uchodzić	
lecieć	polecieć	dolecieć	dolatywać	← latać
		podlecieć	podlatywać	
		wylecieć	wylatywać	
podstawowe (prymarne) pary aspektowe			wtórne (sekundarne) pary aspektowe	

II. Uzupełnij zdania odpowiednimi czasownikami:

0. Ania nie pojedzie z nami na wycieczkę rowerową.
1. Czy do szkoły pójdziemy piechotą, czy raczej _____ na rowerach?
2. Piotr na nas nie czekał i sam _____ autobusem do szkoły.
3. Dziewczyny wczoraj _____ na długi spacer.
4. Czy wy jutro wszyscy _____ w Półmaratonie Warszawskim?
5. Czy ludzie, którzy _____ na rowerach, mają grube nogi?
6. Czy one teraz _____ na drugi brzeg?
7. Staszek jutro pierwszy raz _____ samolotem do Londynu.
8. Ołę boli ząb, więc jutro _____ do dentysty.
9. To jest fajny film, ale przecież sama nie _____ do kina.
10. Piotr szybko płynie. Nikt z nas nie _____ szybciej niż on.

III. Uzupełnij tabelę odpowiednimi formami czasowników:

	teraz	jutro		teraz	jutro
0.	biegnę	<i>pobiegnę</i>	6.	leci	
1.	lecisz		7.	jadą	
2.	jedziemy		8.	idziecie	
3.	idzie		9.	jadę	
4.	płyniemy		10.	idą	
5.	biegniecie				

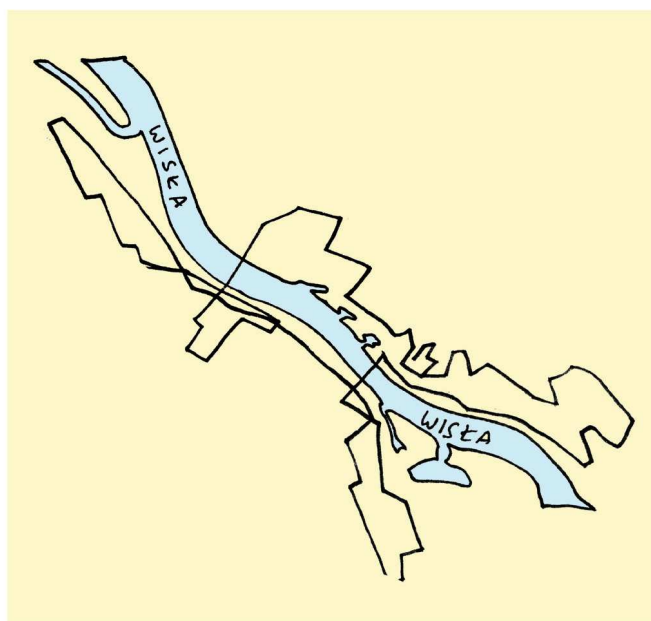
IV. Uzupełnij zdania odpowiednimi czasownikami:

- Ja chodzę na spacer, a Ola *chodzi* do kawiarni.
- My jedziemy autobusem, a wy _____ piechotą.
- Ja wracam ze szkoły, a ty skąd _____?
- Piotr popłynął na drugi brzeg. My nigdy tam nie _____.
- Ania spaceruje po parku, a jej koleżanki _____ po lesie.
- Mój tata jeździ samochodem, ale wczoraj _____ autobusem.
- Rysio chodzi na zajęcia plastyczne, Ola i Magda _____ na basen.
- Magda słabo jeździ na rowerze, Staszek i Rysio _____ bardzo dobrze.
- My zawsze tutaj wracamy. Ty też kiedyś _____.
- Spacerowałaś po tym lesie? Wczoraj Ola i Staszek tam _____.
- Nie wracaj tak późno! Wczoraj _____ dopiero wieczorem.

V. Posłuchaj (nawet kilka razy), jak Piotr opowiada o Półmaratonie Warszawskim, i wpisz brakujące wyrazy:

Piotr: W tym roku Półmaraton Warszawski startuje po raz *pierwszy*⁰ z placu Trzech Krzyży. W tym samym miejscu będzie też jego _____¹. Trasa jak zawsze prowadzi przez najbardziej zabytkowe i _____² miejsca naszego miasta. Dlatego Staszek powinien też _____³. To tylko niecałe trzynaście kilometrów. Najpierw _____⁴ Traktem

Królewskim. Dalej przez Nowy _____⁵, Krakowskie Przedmieście. Tam jest Uniwersytet Warszawski, na którym Ola, Madzia i Ania chcą studiować. Dlatego one też powinny pobiec. Następnie skręcamy na _____⁶ Piłsudskiego i biegniemy blisko Grobu Nieznanego Żołnierza. Mijamy _____⁷ Wielki i kierujemy się na plac Zamkowy. Przebiegamy obok kolumny _____⁸ Zygmunta III Wazy i Zamku Królewskiego. Kierujemy się w stronę _____⁹. Przez most Gdański biegniemy na drugą stronę rzeki. Tam mijamy kilka _____¹⁰ na Starej Pradze. Kiedy jesteśmy niedaleko Stadionu Narodowego, wracamy na lewy _____¹¹ Wisły przez most Świętokrzyski. Biegniemy przez Powiśle w _____¹² Łazienek Królewskich. A dalej już _____¹³ Alejami Ujazdowskimi do placu Trzech Krzyży. Będzie _____¹⁴. Przyjdzie kilka tysięcy ludzi. Ta impreza ma już ponad dziesięć lat. I jest bardzo popularna. Ruch to _____¹⁵ – spróbujcie sami.

VI. Proszę powtórzyć:

- *Dziewczęta chodzą na relaksującą jogę.*
- *Chłopcy jadą na wycieczkę rowerową.*
- *Czy oni popłyną pięć metrów pod wodą?*

VII. Dopasuj wyraz do definicji:

0. ścieżka rowerowa

1. skręcać

2. meta

3. chodzić piechotą

4. półmaraton

5. raz dwa

6. dać radę

7. wycieczka

8. rower miejski

9. zakupy

10. samoobsługowe

A. bieg nie tak długi jak maraton

B. po to chodzi się do sklepu

C. poradzić sobie mimo problemów

D. tam kończy się każdy wyścig

E. obsługiwanie samego siebie w sklepie lub wypożyczalni

F. trasa wyznaczona tylko dla rowerzystów

G. bardzo szybko

H. iść lub jechać, ale nie prosto

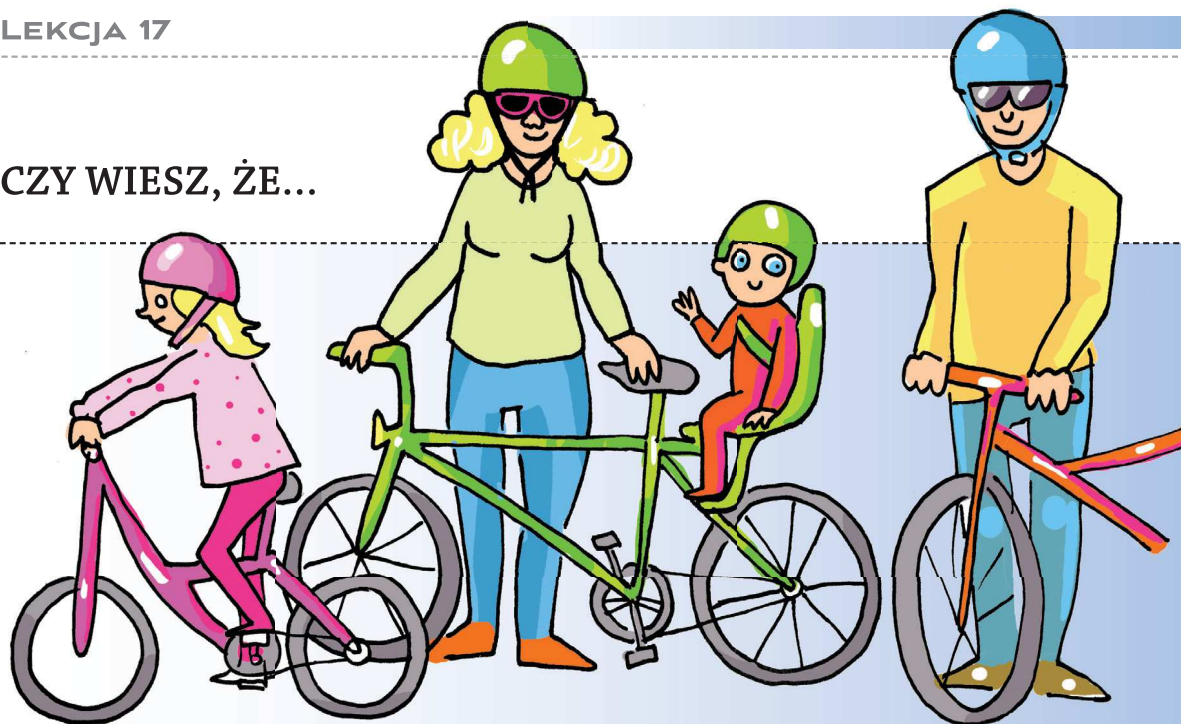
I. możesz na nim jeździć, chociaż nie jest twój

J. iść albo jechać gdzieś dla przyjemności

K. korzystać z własnych nóg

CZY WIESZ, ŻE...

Polacy coraz chętniej jeżdżą na rowerach. W dużych miastach powstają tzw. ścieżki rowerowe. Po tych ścieżkach, które są specjalnie oznaczone, można bezpiecznie jeździć rowerem nawet w centrum miasta i nawet z małymi dziećmi. Mamy też, na przykład w Warszawie, rowery miejskie, które można bardzo tanio i w każdej chwili wypożyczyć. Tymi rowerami, które stoją na ulicach w samoobsługowych stacjach (punktach), jeździmy po mieście i zostawiamy na innej stacji. Tak łatwo i tanio można pojechać do pracy, szkoły czy po zakupy. W dni wolne od pracy Polacy chętnie jeżdżą na wycieczki rowerowe po całym kraju. Mamy setki kilometrów rowerowych tras turystycznych. Ruch to zdrowie, a w Polsce jest dużo pięknych i interesujących miejsc.

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

Bałtyk	coś się stało	miejsce	rowery miejskie	tonąć
basen	dać radę	most	ruch	trasa
bezpieczeństwo	kierować się	nigdy	skąd	uczestnik
bezobsługowe	kilka	płynąć	skręcać	wracać
biec	lecieć	półmaraton	słabo	wycieczka
bieg	maraton	proponować	startować	wypoczynek
brzeg	meta	raz dwa	ścieżka rowerowa	zauważyć
chodzić piechotą	mieć nadzieję	robić zakupy	tanio	

VIII. Zastanów się i powiedz:

- czy często jeździsz na rowerze
- czy potrafisz pływać i czy często to robisz
- czy chodzisz na spacer

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI MAŁĄ LITERĄ

MAŁĄ LITERĄ PISZEMY:

→ **wszystkie nazwy pospolite**, np. *pies, herbata, pieniądze*;

→ **przymiotniki utworzone od nazw kontynentów, krajów**, np. *polski, białoruski, europejski*;

→ **nazwy mieszkańców miast, wsi**, np. *gdańszczanin, wrocławianka*;

→ **nazwy dni tygodnia, miesięcy, zwyczajów**, np. *poniedziałek, marzec, andrzejki*.

1. Napisz, jakim językiem posługują się:

Francuzi	-	<u>język francuski</u>	Anglicy	-	_____
Japończycy	-	_____	Polacy	-	_____
Niemcy	-	_____	Czesi	-	_____
Hiszpanie	-	_____	Włosi	-	_____
Portugalczycy	-	_____	Słowacy	-	_____

2. Od podanych nazw krajów i miast utworzono nazwy mieszkańców.

Zdecyduj, czy pierwsza litera ma być duża, czy mała:

Azja	-	<u>A</u> zjata	Paryż	-	___aryżanin
Belgia	-	___elg	Holandia	-	___olender
Białoruś	-	___iałorusin	Szczecin	-	___zczecinianin
Korea	-	___oreańczyk	Nowy Jork	-	___owojojczyk
Australia	-	___ustralijczyk	Kazachstan	-	___azach

3. Uzupełnij zdania:

- Drugi dzień tygodnia to wtorek.
- Czwarty dzień tygodnia to _____.
- Piąty miesiąc roku to _____.
- Jedenasty miesiąc roku to _____.
- Mieszkanka Polski to _____.
- Mieszkanka Białorusi to _____.
- Najdłuższa polska rzeka to _____.
- Największe polskie jezioro to _____.
- Stolica Unii Europejskiej to _____.
- Najwyższy polski szczyt górski to _____.

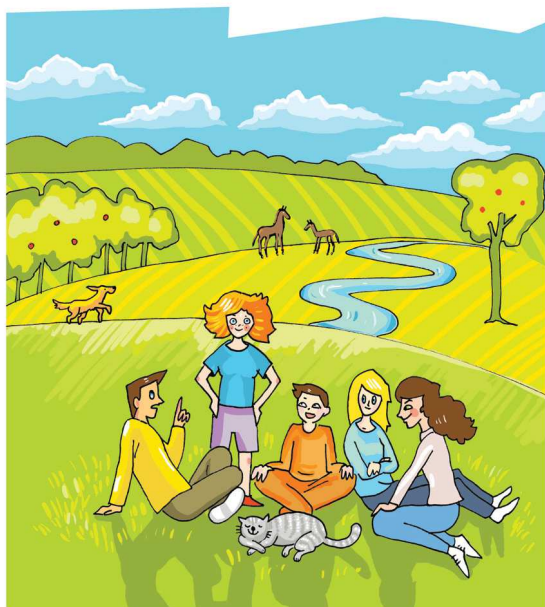
LEKCJA 18

Ola zaprasza przyjaciół na wieś do swoich dziadków. Wszyscy odpoczywają z dala od miejskiego zgiełku, zachwycają się pięknem natury. Magda maluje obrazy, Ania uczy się jazdy konnej.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Słownictwo związane z naturą, wsią, jazdą konną Frazelogizmy typu: <i>na łonie natury, jak z bajki, przenieść na płótno, przygoda w siodle</i>	Przymyki z podwójną rekcją, mogące występować z czasownikami ruchu, np. <i>na wieś / na wsi</i>	Jak opisać krajobraz, widok	Widokówka z pozdrowieniami	Polscy malarze XIX wieku i ich najważniejsze dzieła przedstawiające piękno natury

Na łonie natury

- Staszek:** Nareszcie jesteśmy na tym twoim legendarnym ranczo.
- Piotr:** Pozwolę sobie poprawić cię, Staszku: to ranczo dziadków Oli, a nie Oli.
- Magda:** Chłopcy, przestańcie! Jak tu cicho i spokojnie. Jaki piękny krajobraz! Jak z bajki!
- Ola:** Magdo, zaraz pójdziemy nad rzekę i tam dopiero zobaczysz bajkę...
- Ania:** Rysio był smutny, że nie mógł z nami jechać, ale pojechał z klasą na wycieczkę w góry.
- Piotr:** W Tatry czy w Bieszczady?
- Staszek:** Nie trafiłeś, kolego. Rysio pojechał w Sudety, ha, ha.
- Piotr:** Byłem w Sudetach i uważam, że to bardzo dobre miejsce na wycieczkę szkolną.
- Ania:** Piotrze, a czy byłeś w Himalajach, Alpach i Andach? Co o nich sądzisz?
- Ola:** Chodźcie, babcia woła nas na ciasto drożdżowe i świeże mleko.
- Magda:** Ale zapach!
- Ola:** Staszku, weź Taszę, proszę, na ręce i połóż ją na ławce. Niech nie leży na środku podwórka.
- Staszek:** Co za leniwy kocur. Kto to słyszał, żeby kota nosić na rękach!

- Ola:** To kotka, nie kot, Staszku.
- Magda:** Faza ma piękną maść. To wspaniała klacz. Olu, od jak dawna jeździsz konno?
- Ola:** Pierwszy raz dosiadłam konia jeszcze jako dziecko. Miałam wtedy trzy lata.
- Ania:** Spędzałaś tyle czasu na wsi, więc nic dziwnego...
- Magda:** Chyba nie jeździłaś na takim dużym koniu jako trzylatka?
- Ola:** Nie! Oczywiście, że nie. Jeździłam na kucu. Miał na imię Bakard.
- Magda:** Chyba bałabym się wsiąść na konia, nawet na kuca. Wolę je malować.
- Ania:** Proszę, rośnie nam drugi Juliusz Kossak...

- Ola:** Później pójdziemy na łąkę. Chłopcy rozstawią ci sztalugi, a ty spróbujesz przenieść na płótno widok z pastwiska.
- Magda:** Olu, przeceniasz mnie. Malowanie zwierząt nie jest wcale takie proste.
- Ania:** Jazda konna też nie jest łatwa. Za to jest taka prestiżowa i tylko dla wybranych. Nie mogę się doczekać, kiedy napiszę o tym na swoim blogu.
- Magda:** Zrobimy ci zdjęcia, jak wjeżdżasz na plac, jak robisz okrążenia...
- Staszek:** Jak spadasz z konia...
- Ania:** Koniecznie. Pochwalę się nimi w sieci. Zobaczcie, jakie mam bryczesy, specjalną ochronną kamizelkę i skórzane oficerki. Tata przywiózł mi je prosto z targów w Irlandii.
- Piotr:** Aniu, wyglądasz świetnie. Jak profesjonalny jeździec! Jak z czasopisma modowego!
- Staszek:** Aniu, idzie twój trener. Na szczęście, nie jest zbyt przystojny, ha, ha.
- Ola:** Aniu, zapnij dobrze kask. To twoja pierwsza przygoda w siodle. Powodzenia.

I. P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	Przyjaciele są w gospodarstwie dziadków Magdy.		✓
1.	Magda zachwyca się pięknymi widokami.		
2.	Ania wzięła ze sobą na wieś Rysia.		
3.	Staszek zjadł dwa kawałki drożdżowego ciasta.		
4.	Staszek złości się na kotkę Oli.		
5.	Ola jeździła konno już w dzieciństwie.		
6.	Faza jest kucem.		
7.	Ania napisze na swoim blogu o obrazach Magdy.		
8.	Ania chwali się przed przyjaciółmi strojem do jazdy konnej.		
9.	Staszek zachwyca się wyglądem Ani.		
10.	Ania będzie miała pierwszą lekcję jazdy konnej.		

II. Dopasuj wyraz do definicji:

0. bryczesy	A. skórzane buty na płaskim obcasie, z wysoką, sztywną cholewą
1. ranczo	B. ocenić kogoś lub coś zbyt wysoko
2. sierść	C. ochronne nakrycie głowy w kształcie hełmu
3. kuc	D. stojak, najczęściej o trzech nogach, skonstruowany z listew, na którym malarz umieszcza obraz w czasie malowania
4. sztaluga	E. okrywa włosowa większości zwierząt z gatunku ssaków
5. przenieść na płótno	F. specjalne spodnie do jazdy konnej
6. przeceniać kogoś / coś	G. wielkie gospodarstwo rolne, zwykle hodowlane
7. oficerki	H. siedzenie wkładane na grzbiet konia, służy do jazdy wierzchem
8. siodło	I. teren porośnięty trawą, na którym pasie się bydło
9. kask	J. niewielki koń o wysokości nieprzekraczającej 148 centymetrów
10. pastwisko	K. namalować obraz, sportretować, uwiecznić coś

TROCHĘ GRAMATYKI

W języku polskim istnieją **przyimki**, które łączą się z rzeczownikiem w różnych przypadkach, w zależności od kontekstu:

a) przyimki, po których występuje **biernik** lub **narzędnik**:

nad, pod, za, np:

<i>Ania, Magda i Ola idą nad rzekę.</i>	nad + biernik
<i>Ania, Magda i Ola siedzą nad rzeką.</i>	nad + narzędnik
<i>Piłka wpadła pod samochód.</i>	pod + biernik
<i>Piłka jest pod samochodem.</i>	pod + narzędnik
<i>Pies Oli pobiegł za dom.</i>	za + biernik
<i>Pies Oli bawi się za domem.</i>	za + narzędnik

Konstrukcji **nad, pod, za** + biernik używamy, kiedy podmiot akcji jest w ruchu, gdzieś się przemieszcza, np.

Pies Oli pobiegł za dom. (był przed domem, ale teraz go tam nie ma)

Konstrukcji **nad, pod, za** + narzędnik używamy, kiedy podmiot akcji nie jest w ruchu lub porusza się w obrębie jakiejś przestrzeni, np.

Pies Oli bawi się za domem. (bawi się, ale nie zmienia miejsca)

b) przyimki, po których występuje **biernik** lub **miejsownik**:

na, o, po, w, np.

<i>Przyjaciółki idą na łąkę.</i>	na + biernik (dokąd?)
<i>Przyjaciółki są na łące.</i>	na + miejscownik (gdzie?)
<i>Rysio pojechał w Sudety.</i>	w + biernik (dokąd?)
<i>Rysio jest na wycieczce w Sudetach.</i>	w + miejscownik (gdzie?)

Konstrukcji **w** + biernik lub **w** + miejscownik używamy, kiedy mówimy o pasmach górskich.

*Idziemy **po** chleb i mleko.* **po** + biernik (po co?)
*Idę do sklepu **po** kask do jazdy konnej.*

ale:

***Po** południu idziemy nad rzekę.* **po** + miejscownik (kiedy?)
***Po** obiedzie będę malować obraz.*

Konstrukcji **po** + miejscownik używamy, kiedy mówimy o relacji czasowej.

*Ola poprosiła Staszka **o** pomoc.* **o** + biernik (o co?)
*Ania zapytała Olę **o** drogę do stadniny.*

ale:

*Ania myśli **o** Sebastianie.* **o** + miejscownik (o kim? o czym?)
*Piotr marzy **o** randce z Anią.*

c) przyimek, po którym występuje **dopełniacz** lub **biernik: z**, np.

Idę **z Anią** na lekcję jazdy konnej. **z** + narzędnik (z kim?)
 Wracamy **z lekcji** jazdy konnej. **z** + dopełniacz (skąd?)

III. Podkreśl odpowiedni przyimek:

0. Chciałabym pojechać **w** | **na** | **nad** Góry Świętokrzyskie.
1. Czy byłeś kiedyś na plaży **na** | **nad** | **za** Odrą?
2. **Po** | **W** | **Na** Bieszczadach można spotkać niedźwiedzie.
3. Marzę **na** | **o** | **w** wyjeździe na prawdziwe zawody jeździeckie.
4. Babcia Oli zaprasza **po** | **o** | **na** świeże mleko.
5. **W** | **Na** | **O** łące kwitną piękne kwiaty.
6. Czy **pod** | **nad** | **za** stawem można spotkać bociana?
7. Czy kot Oli śpi **w** | **o** | **na** ławce?
8. Mój kapelusz wisi **na** | **pod** | **nad** drzwiami.
9. Chciałbym prosić cię **na** | **za** | **o** radę.
10. **Po** | **Za** | **W** osiemnastej zacznie się ulubiony serial babci Oli.

TROCHĘ GRAMATYKI

Pamiętaj, że **przyimki z, nad, pod**, występujące przed zaimkiem **ja** w narzędniku (czyli **mną**), przybierają formę: **ze, nade, pode**, np.

Idziesz **ze** mną?
Pode mną mieszka hałaśliwy sąsiad.

Pamiętaj, że przyimki **w** i **z** występujące przed niektórymi wyrazami, które mają zbitkę spółgłosek, przybierają formę: **ze, we**, np.

Wracamy **ze** stadniny.
We wtorek idziemy do szkoły.

IV. Wstaw odpowiedni przyimek:

0. Czy pojedziecie ze mną do moich dziadków na wieś?
1. Spójrz, _____ nami latają bociany!
2. _____ pastwisku pasą się konie.
3. Stadnina koni znajduje się _____ Bugiem.
4. Piotr proponuje nam wyprawę _____ Himalaje.
5. Co zrobicie _____ mną, jeśli spadnę z konia?
6. Tata Ani był _____ targach w Irlandii.
7. Pies Oli schował się _____ stajnię.

8. Woda _____ rzeka jest bardzo czysta.
9. Dziadkowie Magdy mieszkają _____ Rostoczu.
10. Wróć _____ szkoły i spakuj plecak na sobotni wyjazd.

V. Uzupełnij tabelę:

	Idę	Jestem
0.	na pole	<i>na polu</i>
1.	nad rzekę	
2.	w góry	
3.	nad morze	
4.	nad jezioro	
5.	na lekcję jazdy konnej	
6.	na podwórko	
7.	nad strumień	
8.	na wycieczkę górską	
9.	na łąkę	
10.	na ognisko	

VI. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami i wybierz odpowiedni przyimek.

Wyrazy wstaw w odpowiedniej formie. Jeśli masz wątpliwości, zajrzyj do atlasu.

Czy widziałeś już kiedyś te miejsca w Polsce?

Odra | Warta | Jezioro Mikołajskie | ~~Rostocze~~ | jezioro Gopło

Bug | Wisła | południowy zachód Polski | Morze Bałtyckie | południe Polski
południowy wschód Polski

0. Dziadkowie Magdaleny Artowicz mieszkają **nad** | **na** | **w** *Rostoczu* _____.
1. Wrocław i Opole leżą **pod** | **nad** | **z** _____.
2. Mikołajki znajdują się **na** | **nad** | **pod** _____.
3. Trójmiasto, czyli Gdańsk, Gdynia i Sopot, leżą **na** | **nad** | **w** _____.
4. Tatry to pasmo górskie **w** | **na** | **po** _____.
5. Kruszwica – najstarsze polskie miasto – znajduje się **na** | **w** | **nad** _____.
6. Kraków, Sandomierz, Płock to miasta leżące **na** | **w** | **nad** _____.
7. **W** | **Na** | **Po** _____ znajdują się Bieszczady.
8. Poznań to miasto **pod** | **na** | **nad** _____.
9. Rysio jest w Sudetach **po** | **na** | **w** _____.
10. Brześć to białoruskie miasto leżące **nad** | **na** | **za** _____.

VII. Proszę powtórzyć:

- Anna i Hanna w sobotę mają jazdę konną.
- Joanna włożyła Marzannę do wanny.
- Panna Zuzanna zagrała w lotto i wypita lekką mokrą.

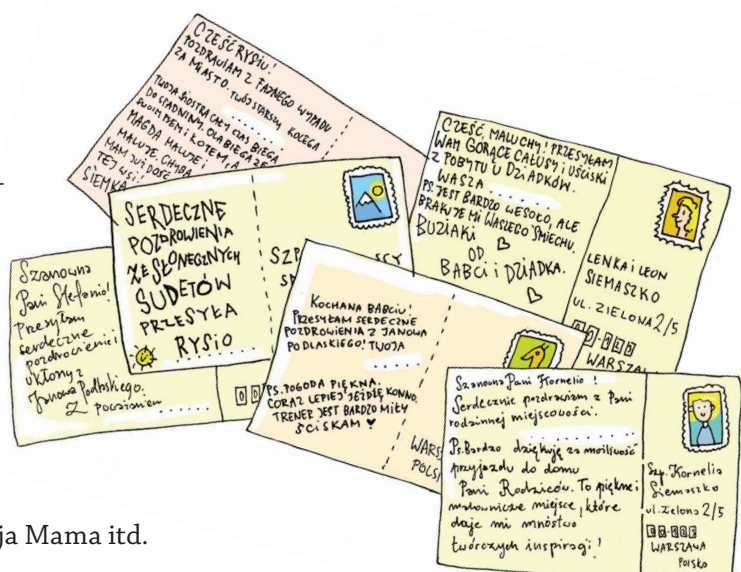
VIII. Przyjaciele napisali widokówki z pozdrowieniami, ale zapomnieli się podpisać. Uzupełnij brakujące imiona:

0. Serdeczne pozdrowienia ze słonecznych Sudetów przesyła Rysio.
1. Kochana Babciu! Przesyłam serdeczne pozdrowienia z Janowa Podlaskiego.
Twoja _____
PS. Pogoda piękna. Coraz lepiej jeżdżę konno. Trener jest bardzo miły. Ściskam!
2. Cześć, Maluchy! Przesyłam Wam gorące całusy i uściski z pobytu u Dziadków.
Wasza _____
PS. Jest bardzo wesoło, ale brakuje mi Waszego śmiechu. Buziaki od Babci i Dziadka.
3. Szanowna Pani Kornelio! Serdecznie pozdrawiam z Pani rodzinnej miejscowości. _____
PS. Bardzo dziękuję za możliwość przyjazdu do domu Pani Rodziców. To piękne i malownicze miejsce, które daje mi mnóstwo twórczych inspiracji!
4. Cześć, Rysiu! Pozdrawiam z fajnego wypadu za miasto. Twój starszy kolega _____
PS. Twoja siostra cały czas biega do stadniny. Ola biega za swoim psem i kotem, a Magda maluje i maluje. Chyba już mam dosyć tej wsi. Siemka!
5. Szanowna Pani Stefaniu! Przesyłam serdeczne pozdrowienia i ukłony z Janowa Podlaskiego.
Z poważaniem, _____

ZAPAMIĘTAJ!

- Kiedy piszesz pozdrowienia do bliskich znajomych, rodziny, możesz podpisać się samym imieniem. Jeśli wysyłasz widokówki do osób starszych, nauczycieli itd., powinieneś podpisać się imieniem i nazwiskiem.
- Zwroty grzecznościowe pisz wielką literą, np. Ty, Twój, Twoja Mama itd.
- Napisz nazwę miejscowości, z której wysyłasz pozdrowienia, i datę.
- Jeśli oprócz pozdrowień chcesz umieścić jakieś dodatkowe informacje, napisz postscriptum, w skrócie PS. Po łacinie oznacza to dosłownie: „po liście”.

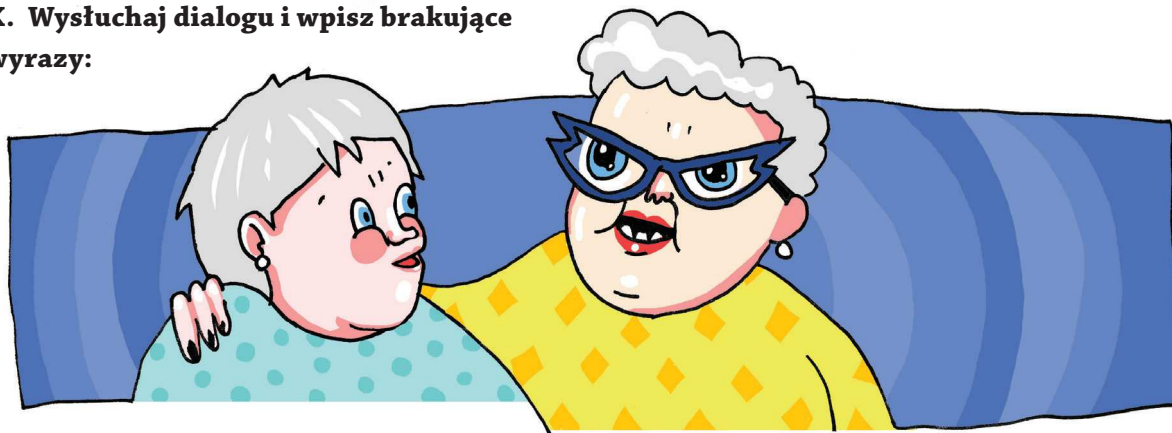

IX. Zastanów się i powiedz:

- a) czy lubisz wyjeżdżać na łono natury (na wieś, do lasu, nad rzekę)
- b) czy wysyłasz widokówki z pozdrowieniami z wyjazdów do rodziny i znajomych
- c) czy znasz utwory literackie, dzieła sztuki, które opisują naturę, wieś, zwierzęta itd.

X. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy:

- Pani Jadzia:** Pani Stefanio, to teraz może pani sobie w końcu trochę odpocząć⁰.
- Babcia Stefania:** Tak, droga pani Jadziu. Nareszcie _____¹ i spokój.
- Pani Jadzia:** Rysio na wycieczce, Ania z przyjaciółmi na wsi. Córki i _____² jak zwykle nie ma w domu. Jak to teraz mówi młodzież: chata wolna!
- Babcia Stefania:** Jakoś tak sobie miejsca nie mogę _____³, pani Jadziu. Zapomniałam, jak to jest mieć czas tylko dla siebie.
- Pani Jadzia:** Pani Stefanio, proszę tak nie mówić. Musi pani pomyśleć trochę o sobie. Będę panią codziennie wyciągać na spacer. W końcu może pani oglądać swoje ulubione seriale i nikt pani nie będzie zabierał _____⁴ od telewizora.
- Babcia Stefania:** Tak, tak. Myślę jednak cały czas, co te dzieci robią. Takie _____⁵, bez rodziców...
- Pani Jadzia:** Co też pani mówi?! Rysio na wycieczce szkolnej ma przecież jakąś opiekę?
- Babcia Stefania:** Tak, jest _____⁶, troje rodziców.
- Pani Jadzia:** To nie musi się pani o niego martwić.
- Babcia Stefania:** Ale czy on się odpowiednio ubiera? Czy nie _____⁷? Czy nie jest głodny? I kto go przytuli przed snem?
- Pani Jadzia:** Droga pani Stefanio, jeśli już pani chce się o kogoś _____⁸, to niech się pani martwi lepiej o Anię.
- Babcia Stefania:** O Anię? Ona jest starsza, mądrzejsza...
- Pani Jadzia:** I pojechała z koleżankami i kolegami nie wiadomo gdzie. Kto ich tam pilnuje? Dziadkowie Oli mają dużo pracy i bez nich. Teraz młodzi ludzie są bardzo nieodpowiedzialni. Nie wiadomo, co im może _____⁹ do głowy. Żeby nie było potem kłopotów...
- Babcia Stefania:** Niech mnie pani nie straszy, pani Jadziu. Jeszcze tego brakuje, żebym _____¹⁰ dostała!

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

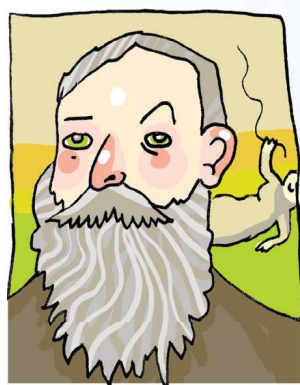
bocian	kuc	przenosić / przenieść na płótno	sierść
bryczesy	na łonie natury	przygoda w siodle	siodło
cholewa	niedźwiedź	ranczo	ściskać
dosiadać / dosiąść	oficerki	stadnina	sztaluga
jak z bajki	ognisko	stajnia	twórczy
kask	pastwisko	staw	ukłon
kocur	przeceniać / przecenić kogoś		uścisk (uściski)

CZY WIESZ, ŻE...

Wojciech Kossak (1856–1942) to malarz żyjący na przełomie XIX i XX wieku. Był przedstawicielem nurtu malarstwa o tematyce batalistycznej i historycznej oraz autorem licznych obrazów przedstawiających scenki rodzajowe, portrety i konie. Konie były także ulubionym motywem obrazów jego ojca – **Juliusza Kossaka** (1824–1899).

Najsłynniejsze dzieła Wojciecha Kossaka to m.in.: *Panorama Racławicka*, *Ułan i dziewczyna*, *Wesele krakowskie*.

W tym okresie tworzył również malarz **Józef Chełmoński** (1849–1914). Tematem jego dzieł było życie wsi polskiej i ukraińskiej, sceny myśliwskie, piękno przyrody i także konie. Jego najpopularniejsze obrazy to *Babie lato* i *Bociany*.

Jednym z najpiękniejszych obrazów Juliusza Kossaka oddających urok sielskiej natury jest *Stadnina na Podolu*. Artysta przedstawił na nim grupę koni i wypoczywających przy ognisku chłopów w charakterystycznych strojach. Konie są różnej maści. W tle widać stogi siana.

Odkrywanie piękna przyrody, wątki związane z plenerem znaleźć również można u twórcy w tych samych czasach **Leona Wyczółkowskiego** (1852–1936). Malował między innymi drzewa, pola, pejzaże tatrzańskie, Bory Tucholskie oraz wybrzeża Morza Bałtyckiego. Jego obrazy przedstawiające piękno wsi to m.in.: *Orka na Ukrainie*, *Kopanie buraków* czy *Sad*.

NADSTAW UCHA

GŁOSKA „ś – ź”

Użytkownicy języków wschodniosłowiańskich **ś** i **ź** realizują w swoim języku tak, jak Polacy wymawiają wyrazy obcego pochodzenia typu *sinus*, *cosinus*, *Zanzibar*.

W języku polskim spółgłoska **ś** nie jest miękkim odpowiednikiem **s**, podobnie jak **ź** nie jest miękkim odpowiednikiem **z**; **ś**, **ź** mają inne miejsce artykulacji niż **s**, **z**.

Układ narządów mowy przy wymawianiu **ś**:

między środkową częścią języka a podniebieniem twardym powstaje szczelina, głoskę tę artykułuje się bez użycia więzadeł głosowych. Jest to głoska, którą można długo „ciągnąć” (śśśś...).

Układ narządów mowy przy wymawianiu **ź**:

jest to dźwięczny odpowiednik głoski **ś**. Wymawia się ją przy użyciu więzadeł głosowych.

Jest to głoska, którą także można długo „ciągnąć” (źźźź...).

1. Powtórz za lektorem sylaby:

→ *sia – sja – sia – sja – sia – sja – sia – sja*

→ *zia – zja – zia – zja – zia – zja – zia – zja*

2. Przeczytaj wyrazy:

→ *Kasia – pasja Gosia – Rosja Misia – misja Rysia – scysja*

→ *ziarno – zjawa ziemia – zjemy buzia – iluzja jezioro – poezja*

3. Przeczytaj wyrazy:

→ *siano – ziarno Siedlce – ziemia siny – zimny siodło – zioło*

→ *środek – źródło ścierka – ździerca święto – żrebak średnica – żrenica*

4. Przeczytaj połączenia wyrazowe:

→ *zgaś światło proś siostrę weź ścierkę noś śpiewnik*

→ *zasiewaj ziarno dodaj ziemniaki niechaj zionie sprzedaj ziemię*

5. Przeczytaj zdania:

→ *Kazio i Marysia są nieśmiali.*

→ *Łazienka Basi jest zielona.*

→ *Jesienią i zimą jest zimno i mroźno.*

→ *Na wsi w sierpniu zbiera się siano.*

Powtórzenie

I. Posłuchaj rozmowy i uzupełnij brakujące wyrazy:

Babcia Stefania: Rysiu, zjadłeś⁰ obiad, który dla ciebie ugotowałam?

Rysio: Jeszcze nie. Zaraz zjem.

Babcia Stefania: Widzę, że zostawiłeś na talerzu marchewkę.

Rysio: Wczoraj jadłem marchewkę, dzisiaj nie chcę. Kiedy _____¹ pierogi?

Babcia Stefania: Przedwczoraj były na kolację pierogi.

Rysio: Tak, ale leniwe. Wolę ruskie albo pierogi z jagodami.

Babcia Stefania: Jedz Rysiu, musisz nabrać sił po chorobie. Jeśli zjesz wszystko, dam ci trochę szarlotki. _____² już witaminy?

Rysio: Znowu muszę? Wczoraj brałem witaminy.

Babcia Stefania: Jeśli będziesz dużo jadł i brał witaminy, będziesz duży, taki duży jak Ania.

Rysio: Ania nie je dużo, a _____³ nawet za bardzo. Wolę być taki duży jak Staszek albo Piotrek. Kiedy będę duży, będę grał z nimi w piłkę i siedział wieczorami na ławce na podwórku, a w nocy _____⁴ obserwować gwiazdy i księżyc. Albo nie, wolę być taki duży jak tata. Nie będę musiał chodzić do szkoły, robić prac domowych, jeść warzyw i brać

witamin. Kiedy będę dorosły, będę się golił, zakładał garnitury i krawaty. Kupię sobie prawdziwy samochód. _____⁵ na wakacje do Disneylandu. Ania nie będzie mi rozkazywała, to ja będę jej mówił, co ma robić. Babciu, kiedy _____⁶ rodzice?

Babcia Stefania: Tata jest w podróży służbowej w Moskwie, a mama na konferencji w Krakowie. Wróć dopiero w piątek – mama po południu, a tata w nocy.

Rysio: Dlaczego znów nie _____⁷ mnie ze sobą?

Babcia Stefania: Rysiu, oni są w pracy. Poza tym niedawno chorowałeś.

Rysio: Już wyzdrowiałem. Jestem zdrowy jak ryba. Chcę do mamy!

Babcia Stefania: Rysiu, zaraz do niej _____⁸. Na pewno przywiezie ci jakiś prezent.

Rysio: Może mama kupi mi jakieś nowe gry komputerowe, a tata przywiezie mi z Moskwy lornetkę, taką, jaką ma Piotrek.

Babcia Stefania: Nie wiem, co ci kupią. Ale kiedy przyjadą, pójdziemy razem do zoo.

Rysio: Hurr! Babciu, mogę obejrzeć bajkę w telewizji?

Babcia Stefania: A _____⁹ pracę domową?

Rysio: Napisałem tylko literkę A. Resztę zrobię z Anią. Obiecała, że mi pomoże.

Babcia Stefania: Ania wróci późno. Jest u Oli. Zrobimy razem twoją pracę domową, a potem _____¹⁰ ci bajkę.

II. Uzupełnij tekst podanymi wyrazami. Uwaga! Prawie zawsze musisz zmienić formę:

nadgarstek | kości | piegi | wysypka | przeziębiony | piaskownica
zarazić się | głowa | gips | gardło | ~~problem~~

Każdy człowiek ma jakieś problemy⁰, kłopoty lub kompleksy.

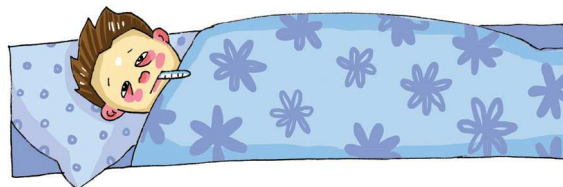
Ola martwi się, że jej twarz jest pokryta _____¹, a włosy są rude. Wszyscy się z niej śmieją. Teraz wygląda jeszcze gorzej. Tydzień temu _____² od bliźniaków ospą i ma _____³.

Staszek ma ostatnio problemy ze zdrowiem.

Nie może mówić, bo boli go _____⁴.

Poza tym ma kaszel i łamie go w _____⁵.

To chyba grypa albo zapalenie oskrzeli.

Ania nie ma teraz czasu na zakupy i pisanie bloga. Jej rodzice wyjechali, a babcia jest _____⁶. Dziewczyna musi pomagać w domu. Wszystko jest na jej _____⁷. Teraz szuka brata, który schował się z Tosią w _____⁸.

Nawet Piotrka ostatnio spotkało nieszczęście. Podczas gry w tenisa złamał _____⁹. Teraz ma rękę w _____¹⁰ i nie może uprawiać sportu przez następne trzy tygodnie.

III. Wybierz prawidłową odpowiedź:

0. Mówimy nieformalnie **sorki**, kiedy:

- a) chcemy kogoś o coś prosić
- b) chcemy kogoś przeprosić**
- c) chcemy dostać trochę soli

1. Mówimy nieformalnie **masakra**, kiedy mamy na myśli:

- a) trudną, komplikującą życie sytuację
- b) bal maskowy
- c) złą pogodę

2. Mówimy nieformalnie, że coś jest **kiepskie**, kiedy:

- a) coś nam się podoba
- b) coś jest bardzo duże
- c) coś jest słabe, niefajne

3. Mówimy nieformalnie **żenada**, kiedy:

- a) żal nam czegoś
- b) chcemy wyrazić uczucie zawstydzenia, zażenowania
- c) myślimy, że ktoś nie nadaje się do czegoś

4. Czy **mieć kwaśną minę** oznacza:

- a) być niezadowolonym, w złym humorze
- b) jeść dużo cytryny
- c) wypić kwaśny napój

5. Czy **mówić, co ślina na język przyniesie** oznacza:

- a) mówić niewyraźnie
- b) mówić szybko i chaotycznie
- c) mówić bez zastanowienia

6. Czy **zrobić sobie na bóstwo** oznacza:

- a) być bardzo religijnym
- b) ubrać się, uczesać i umalować bardzo starannie
- c) wyglądać jak bóstwa greckie

7. Czy **widzieć wszystko w czarnych barwach** oznacza:

- a) być pesymistą
- b) mieć problemy z oczami
- c) być zawsze w złym humorze

8. Kiedy **coś jest jasne jak słońce**, to znaczy że:

- a) ma jasne kolory
- b) świeci w oczy
- c) jest oczywiste, nie budzi wątpliwości

9. **Przepaść jak kamień w wodę** oznacza

- a) zniknąć bez śladu
- b) zdenerwować się
- c) zabawę w rzucanie kamieni do wody

10. Mówimy, że **komuś jest w czymś do twarzy**, gdy:

- a) ktoś używa dobrych kosmetyków do twarzy
- b) ktoś ma zdrową skórę twarzy
- c) ktoś wygląda ładnie w jakimś ubraniu

IV. Przypomnij sobie informacje z poprzednich lekcji i zdecyduj, czy to: P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	Centrum Nauki Kopernik znajduje się w Warszawie.	✓	
1.	Popularne ciastka wypiekane w Toruniu to kremówki.		
2.	Najbardziej popularnym sportem wśród Polaków jest jazda na rowerze.		
3.	Największą mniejszość narodową w Polsce stanowią Ukraińcy.		
4.	Pierogi leniwe nie mają nadzienia.		
5.	<i>Ferdydurke</i> napisał Henryk Sienkiewicz.		
6.	Głusi używają języka migowego.		
7.	Mazury są znane z pięknych gór.		
8.	Kraków leży w województwie mazowieckim.		
9.	Polacy chętnie spędzają urlop nad Bałtykiem, choć woda nie jest ciepła.		
10.	Ulubionym motywem obrazów Juliusza Kossaka są konie.		

V. Uzupełnij tabelę:

		TO SĄ	WIDĘ	NIE WIDĘ
0.	<i>jasna gwiazda</i>	<i>jasne gwiazdy</i>	<i>jasne gwiazdy</i>	<i>jasnych gwiazd</i>
	<i>wysoki chłopiec</i>	<i>wysocy chłopcy</i>	<i>wysokich chłopców</i>	<i>wysokich chłopców</i>
1.	tajemniczy pałac			
2.	miły obcokrajowiec			
3.	gościnny Polak			
4.	polski żołnierz			
5.	nasz gość			
6.	ten pan			
7.	niebezpieczny wąż			
8.	pracowity uczeń			
9.	nieznany mężczyzna			
10.	dobra uczennica			

VI. Uzupełnij krótkie dialogi używając odpowiedniej formy czasownika:

0. — Czy **pomogłeś** / **pomogłaś** babci w zakupach?
— Nie, zaraz jej *pomogę*.
1. — **Znalazłeś** / **znalazałaś** mój telefon?
— Nie, zaraz go _____.

2. — _____ prysznic?
— Nie, zaraz **wzmę**.
3. — **Spałeś / spałaś** dziś do dziesiątej?
— Nie, ale w weekend _____ nawet do dwunastej.
4. — _____ już zęby?
— Nie, zaraz **umyję**.
5. — **Zadzwoniliście / zadzwoniłyście** już do rodziców?
— Nie, ale zaraz do nich _____.
6. — _____ się z Izą?
— Nie, zaraz się z nią **spotkamy**.
7. — **Obejrzelście / obejrzałyście** ten film?
— Nie, zaraz go _____.
8. — _____ Ani o tym festynie?
— Nie, zaraz jej o tym **powiemy**.
9. — Czy chłopcy **poszli** już do szkoły?
— Nie, zaraz _____.
10. — Czy dziewczyny _____ już słowa z rosyjskiego?
— Nie, zaraz **powtórzą**.

VII. Wybierz podane poniżej przyimki i wstaw je w odpowiednie miejsca tekstu:

w | w | we | ~~o~~ | o | po | pod | przy | na | nad | ze

Dzisiaj są Walentynki. W taki dzień każdy myśli
o⁰ miłości. Ania zakochała się _____¹ Sebastianie.

Chciałaby pójść z nim _____² spacer _____³

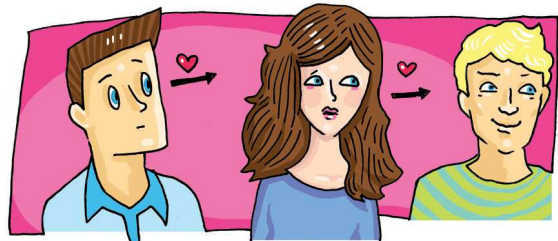
Wisłę albo do kina na nowy film _____⁴ tytułem

Bądź _____⁵ mną. Piotrek marzy _____⁶ randce

z Anią. Chciałby pojechać z nią gdzieś daleko,

na przykład _____⁷ Bieszczady. Tam mogliby wędrować _____⁸ górach, a wieczorami siedzieć

_____⁹ ognisku. A może zaproponuje jej wyjazd _____¹⁰ wtorek? Lepiej nie...

VIII. Wyrazy podane w nawiasach uzupełnij formami miejscownika:

Staszek wie dużo nie tylko o *Warszawie* _____⁰ (**Warszawa**) i jej _____¹

(**zabytki**). Zna także cały region – Mazowsze. Był na przykład w _____² (**miasto**),

w którym urodził się Fryderyk Chopin – w _____³ (**Żelazowa Wola**).

Zwiedził Muzeum Mazowsza Zachodniego w _____⁴ (**Żyrardów**), twierdząc

w _____⁵ (**Modlin**) i zamek w _____⁶ (**Liw**). Był na _____⁷

(**festiwal**) muzyki elektronicznej w _____⁸ (**Płock**). Staszek uważa, że nie tylko

w _____⁹ (**stolica**), lecz także na całym _____¹⁰ (**Mazowsze**) jest

wiele ciekawych miejsc do zwiedzenia.

LEKCJA 1

- I** **Rzeczownik:** nauczyciel, uczennica, koleżanka, park, pies, kawiarnia, zdrowie
Czasownik: mówić, czytać, chodzić, leżeć, spać
Przymiotnik: nowy, biały, dobry, leniwy, modny
Przysłówek: długo, wczoraj, cicho, wysoko
Spójnik: i, oraz, ale, bo, lub
Przyimek: do, po, dla, z, na
Liczebnik: dziesięć, pół, piąty, pierwsza
Zaimek: ona, tamten, taki, wasz, kto
- II** **Części mowy, które się odmieniają:** rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek
Części mowy, które się nie odmieniają: przysłówek, spójnik, przyimek
- III** **1.** Co, **2.** Kto, **3.** Gdzie, **4.** Skąd, **5.** Dokąd, **6.** Jaki, **7.** Które, **8.** Ile / Jak długo, **9.** Jak często, **10.** Dlaczego

IV

Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
chłopak	dziewczyna	jabłko
rower	klasa	radio
telefon	pani	mieszkanie
program	zupa	imię
komputer	marchew	nazwisko
problem	koleżanka	dziecko
kolega	herbata	muzeum
uczeń	grupa	gimnazjum
zeszyt	artystka	liceum
sklep	uczennica	morze
dom	noc	akwarium
artysta		
pies		
pieniądz		

- V** **1.** polski kompozytor, Kto, **2.** przyjaciółkom i koleżankom, Komu, **3.** kotlet schabowy, co, **4.** Ani i Ryśka, kogo, **5.** muzyki rockowej, czego, **6.** naszą nauczycielką, kim, **7.** zdrowiu, Czemu, **8.** babcię Stefanię, Kogo, **9.** nową sukienkę, Co, **10.** rowerem, autobusem, Czym **11.** koleżankach, kim, **12.** problemach, czym

VI	Pytania	Przypadek	Formy rzeczowników nauczyciel / muzyka	Przykładowe zdanie
	kto? / co?	mianownik	nauczyciel / muzyka	Nasz nauczyciel informatyki jest bardzo młody. Muzyka jest ważna w życiu młodych ludzi.
	kogo? / czego?	dopełniacz	nauczyciela / muzyki	
	komu? / czemu?	celownik	nauczycielowi / muzyce	Kiedy skończyliśmy pisać test, oddaliśmy kartki nauczycielowi. Dzięki muzyce zapominamy o problemach.
	kogo? / co?	biernik	nauczyciela / muzykę	
	kim? / czym?	narzędnik	nauczycielem / muzyką	
	o kim? / o czym?	miejscownik	o nauczycielu / o muzyce	

- VII** 1. czasownik dokonany, 2. czasownik niedokonany, 3. czasownik niedokonany, 4. czasownik niedokonany, 5. czasownik dokonany, 6. czasownik dokonany, 7. czasownik niedokonany, 8. czasownik dokonany, 9. czasownik dokonany, 10. czasownik niedokonany

LEKCJA 2

I 1. – P, 2. – N, 3. – N, 4. – P, 5. – N, 6. – P, 7. – N, 8. – N, 9. – P, 10. – N

II 1. – B, 2. – H, 3. – D, 4. – F, 5. – J, 6. – A, 7. – E, 8. – K, 9. – G, 10. – I

- III** 1. projektantką sukcesem utalentowana obce brata
2. kawiarnię ekologiczne naturalne zwierzęta weterynarzem
3. delikatnej ubrania projekt sztukę szalona
4. głośno osiedle leniwy chłopaka koncert
5. styl historię ulica uczyć matematykę

IV 1. od, 2. ze, 3. z, 4. w, 5. na, 6. na, 7. za, 8. o, 9. na, 10. o

V 1. modelką, 2. producentem, 3. młodszego brata, 4. zdrowe produkty, 5. konie, 6. biżuterię, 7. inteligentny, 8. wesołym chłopakiem, 9. tenisa, 10. niego

Rzuć okiem

1. ja pracuję, ty pracujesz, on / ona / ono pracuje, my pracujemy, wy pracujecie, oni / one pracują
ja studiuję, ty studiujesz, on / ona / ono studiuje, my studiujemy, wy studiujecie, oni / one studiują
ja maluję, ty malujesz, on maluje, my malujemy, wy malujecie, oni / one malują
ja żartuję, ty żartujesz, on żartuje, my żartujemy, wy żartujecie, oni / one żartują
2. Sebuś, Tomuś, Franuś, Maruś, Olusia / Olunia, Magdunia, Anusia, Basiunia, Martusia / Martunia

3. Ustka, Ustroń, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Uniejów; Augustów, Grudziądz, Hrubieszów, Lublin, Puck
4. czysty, słodki, lekki, wolny, cichy, zdrowy, głupi, szybki, szczupły
5. Ustka, Ustroń, Ustrzyki Dolne, Ustrzyki Górne, Uniejów; Augustów, Grudziądz, Hrubieszów, Lublin, Puck
6. podarunek / podaruje, duszek, rysunek, warunek, Danusia, budulec / buduje, okruszek, planuje, opiekuje

LEKCJA 3

- I** 1. – P, 2. – P, 3. – N, 4. – N, 5. – N, 6. – N, 7. – P, 8. – N, 9. – N, 10. – N
- II** 1. – I, 2. – J, 3. – K, 4. – H, 5. – F, 6. – A, 7. – C, 8. – E, 9. – B, 10. – G
- III** 1. pamiątkami, 2. masłem, 3. kotem, 4. blizną, 5. balkonem, 6. słodyczami, 7. żalem, 8. tobą, 9. wdziękiem, 10. śmietanką, cukrem
- IV** 1. szkołą, 2. urodą, 3. łóżkiem, 4. zwierzętami, 5. tenisem, 6. koszykówką, 7. morzem, 8. szkołą, 9. wpływem, 10. kolorami, 11. niebem, 12. południem, 13. rodzeństwem, 14. Magdą, 15. muzyką, 16. Anną, 17. Piotrem, 18. Olą, 19. Stanisławem, 20. Warszawą, 21. patriotą
- V** 1. chlebem, 2. rowerem, 3. mlekiem, 4. psem, 5. dziewczyną, 6. ziemniakami, 7. komputerem, 8. przed Anną, 9. telefonem, 10. ani głosem
- VI** 1. zdrowiem, 2. sobą, 3. głowami, 4. uśmiechem, 5. oknem, 6. psami, 7. mlekiem, 8. wiśniami, 9. domem, 10. samochodami, 11. zeszłym, 12. miastem, 13. sklepem, 14. przepisami, 15. słońcem, 16. ręką, 17. wieczorem, 18. blokami, 19. grobem
- VII** 1. węzem, 2. jabłkiem, 3. jabłkami, 4. drzewem, 5. czasem, 6. Adamem, 7. samotnością, 8. religią, 9. Bogiem, 10. ogryzkiem
- VIII** 1. jest łatwe do zrobienia, 2. nasze rzeczy lub myśli nie mają ze sobą związku, 3. swoim miastem, wsią lub regionem, 4. są już stare i chore, 5. zawsze jest tak samo, 6. coś lub ktoś jest bardzo blisko, 7. śpimy gdzieś na trawie lub plaży, 8. uważają, że są one najważniejsze w życiu, 9. dbać o swój atrakcyjny wygląd 10. trudno jest zdenerwować

LEKCJA 4

- I** 1. idziemy, 2. planujecie, 3. kupujesz, 4. chce, 5. możemy, 6. flirtuje, 7. idą, 8. gratuluję, 9. dziękuję, 10. mogą
- II** **A. Pisać:** piszemy **Chcieć:** chcę, chce, chcecie, chcą. **Śmiać się:** śmiejesz się, śmiejemy się, śmieją się
B. Iść: idzie, idziemy, idziecie **Jechać:** jedzie, jedziemy, jedziecie, jadą

- C. Całować:** całuję, całuje, całujecie, całują **Obserwować:** obserwujesz, obserwuje, obserwujemy, obserwują
- D. Czuć:** czuję, czujesz, czujemy, czujecie **Myć:** myjesz, myje, myjemy, myją
- III** 1. spacerować, 2. surfować, 3. całować, 4. denerwować się, 5. plotkować, 6. obserwować, 7. podróżować, 8. komponować, 9. malować, 10. gotować
- IV** 1. idziemy, 2. podróżuję, 3. obserwuję, 4. podróżujesz, 5. podróżujemy, 6. denerwują się, 7. planujemy, 8. surfujesz, 9. surfuję, 10. komponuję, 11. maluję, 12. rysuję, 13. interesujesz, 14. Interesuję się, 15. fascynują, 16. planuję, 17. gotujesz, 18. gotuję, 19. gotuje, 20. chcę, 21. mogę, 22. proponujesz
- V** 1. – N, 2. – P, 3. – N, 4. – N, 5. – P, 6. – P, 7. – N, 8. – P, 9. – N, 10. – N
- VI** 1. jedzicie, 2. mogę, 3. piszę, 4. biorę, 5. chcę / chce, 6. niosę, 7. malują, 8. obserwują, 9. piję, 10. się nie denerwuję

LEKCJA 5

- I** 1. – C, 2. – B, 3. – B, 4. – A, 5. – B, 6. – B, 7. – C, 8. – A, 9. – B, 10. – A
- II** 1. boimy, 2. dzwoni, 3. siedzą, 4. wolę, 5. śmierzdzą, 6. stoi, 7. robicie, 8. złościcie, 9. jeździ, 10. płacisz
- III** 1. boli, 2. cierpi, 3. boi się, 4. chodzą, 5. robi, 6. musi, 7. siedzą, 8. mówią, 9. patrzą, 10. jeździmy, 11. marzy, 12. złoścą się, 13. krzyczy, 14. goli, 15. nosi, 16. prosi, 17. godzą się, 18. chodzi, 19. stoję, 20. stać
- IV** 1. goni za, 2. krzyczy na, 3. leży na, 4. patrzą na, 5. chodzą do, 6. cierpi na, 7. płaci za, 8. zgadzają się ze, 9. wiszą na, 10. trafia do
- V** 1. czasem, 2. rzadko, 3. często, 4. ciągle, 5. niekiedy, 6. codziennie, 7. bez przerwy, 8. sporadycznie, 9. nieraz, 10. niekiedy
- VI** 1. codziennie, 2. parasolki, 3. wcale, 4. nudzi się, 5. niekiedy, 6. każdy, 7. żyć, 8. różne, 9. głupoty, 10. martwią się

Nadstaw ucha

3. pól, wód, ról, krów, dróg

LEKCJA 6

- II** 1. – C, 2. – G, 3. – J, 4. – B, 5. – E, 6. – K, 7. – I, 8. – A, 9. – H, 10. – F
- III** 1. gra, 2. żegna się, 3. używa, 4. stawia, 5. zamyka, 6. używa, 7. gra, 8. żegna się, 9. stawia, 10. zamyka

- IV** 1. zbiera, 2. czyta, 3. pamiętam, 4. zapewnia, 5. zwiedzamy, 6. zaciąga, 7. zmuszamy, 8. słuchamy / słuchają, 9. mamy / mają, 10. zakładają się, 11. zna, 12. znamy, 13. zachwycamy się, 14. siadam, 15. zamykamy, 16. czekamy, 17. wypada, 18. przyzwyczajają się, 19. wygrywa, 20. gramy
- V** 1. rozumiem, 2. umiem, 3. jemy, 4. jedzą, 5. śmiem, 6. umiemy, 7. wiedzą, 8. rozumie, 9. śmieją, 10. umie
- IX** 1. łeb, 2. schronisko, 3. piwnica, 4. umysł, 5. leniwy, 6. sklep, 7. Kraków, 8. muzeum, 9. miesięcznik **Hasło:** biały kruk

Rzuć okiem

1. piórę, wiara, marca, starca, morski, wiatr, mądry, góra, piłkarski
2. dworca, kazimierski, żołnierski, góra, harcerski, rzeźbiarstwo
3. dyrektorzy, dekoratorzy, inwestorzy, redaktorzy, akwizytorzy, sponsorzy, kompozytorzy, konduktorzy, lokatorzy
4. trzeci przykład, burzowy wrzesień, rzeński wietrzyk, wyższe wykształcenie, większy kształt, najlepszy przyjaciel, zakurzone krzesło, uprzejmy dziennikarz, grzeczny Grześ
5. kolarz, rzeźbiarz, żołnierz, Zgierz, twarz, malarz, piekarz, kropłomierz, zwierz, kalendarz

LEKCJA 7

- I** 1. – N, 2. – N, 3. – P, 4. – N, 5. – N, 6. – P, 7. – P, 8. – N, 9. – P, 10. – N
- II** 1. – B, 2. – I, 3. – K, 4. – A, 5. – J, 6. – E, 7. – C, 8. – G, 9. – D, 10. – F
- III** 1. jedyńka, 2. poprawić się, 3. klasówkę, 4. ściągę, 5. nieuczciwe, 6. orzeźwiający, 7. wkuwać, 8. lodówkę, 9. złotówkę, 10. pożyczczy
- IV** 1. wyciskany sok marchwiowy, 2. koktajl szpinakowy z cytryną, 3. herbatę miętową, 4. coca-cola z lodem, 5. jakiś napój energetyzujący, 6. wszystko, 7. łososia, tuńczyka, pstrąga, 8. mięso, wieprzowinę, wołowinę i kurczaka, 9. czekoladę, galaretkę, 10. domowe ciasto, pączka, 11. tego mężczyznę 12. Olę 13. mamę, tatę 14. nimi 15. pomoc
- V** 1. jazdę konną, malowanie, 2. psa rottweilera, niebieskooką kotkę, akwarium, 3. matematykę, biologię, geografę, 4. młodsze rodzeństwo, nieznośnego brata, uroczego braciszka, śliczną siostrzyczkę, 5. nową lornetkę, Gwiazdkę, teleskop, fortunę, 6. zrobioną, biżuterię, 7. gitarę akustyczną, perkusję, flet, 8. sobotę, golfa, 9. kolegę, ulicę Długą, Staszka, 10. całą dobę
- VI** 1. ją, 2. je, 3. go, 4. nią, 5. nie, 6. nas, 7. cię, 8. jego, 9. mnie, 10. je

LEKCJA 8

- I** 1. – N, 2. – P, 3. – N, 4. – P, 5. – P, 6. – N, 7. – P, 8. – N, 9. – P, 10. – N

- II** 1. – F, 2. – H, 3. – A, 4. – J, 5. – E, 6. – K, 7. – I, 8. – C, 9. – G, 10. – B
- III** 1. dojrzałego awokado, 2. obranego ogórka, 3. selera naciowego, 4. wody gazowanej, 5. pokrojonego szpinaku, 6. grillowanego kurczaka, 7. tartego żółtego sera, 8. jogurtu naturalnego, 9. czosnku polskiego, 10. świeżej bazylii
- IV** 1. go, 2. ciebie, 3. jej, 4. was, 5. go, 6. niego, 7. nich, 8. go, 9. nas, 10. mnie
- V** 1. Staszek nie ma złego humoru.
2. Piotrek nie ma turnieju tenisowego.
3. Ania nie kupiła najmodniejszej w tym sezonie sukienki.
4. Ola nie lubi pracy w schronisku.
5. Magda nie maluje jesiennego obrazu.
6. Staszek nie zgubił swojego obciachowego telefonu.
7. Dziewczyny nigdy nie piją kawy z mlekiem.
8. Nie mam wspaniałego brata.
9. One nie lubią ręcznie robionej biżuterii.
10. Koledzy nie urządzają Piotrowi małego przyjęcia.
- VII** 1. smacznego, 2. rudej, 3. konfitury, 4. konkretnego, 5. młodzieży, 6. rozumu, 7. mnie, 8. przychodni, 9. sierści, 10. schabowego

Rzuc okiem

1. mosiądz, księga, mogę, mróz, nisko, blisko, wozić, kazać, odwaga
2. Żyrardów, Rzeszów, Szczeczeszyn, Żnin, Żywiec, Gietrzwałd, Przemyśl, Zgierz, Sandomierz, Kołobrzeg
3. **b)** dyrzur, **c)** kżak, **d)** podrórz, **e)** rórzowy
5. książka – „ż” wymienia się na „g” – księga
róbze – pisownia partykuły „że”
krzyżec – pisownia „rz” po spółgłosce „k”
dróżka – „ż” wymienia się na „g” – droga
zegarmistrz – „mistrz” – „rz” w zakończeniu wyrazów oznaczających zawody
uważać – „ż” wymienia się na „g” – uwaga
drzewo – pisownia „rz” po spółgłosce „d”
pszenica – wyjątek od reguły pisowni „rz” po spółgłosce „p”
morze – brak wymiany na „r”, w języku rosyjskim odpowiednikiem „rz” jest „r”

LEKCJA 9

- I** 1. jabłecznik, 2. od czasu do czasu, 3. bajki, 4. denerwuję, 5. wielbiciela, 6. bliźnę, 7. łobuziak, 8. skoro, 9. pędzę, 10. plotki
- II** 1. plotkować, 2. zazdrości, 3. ściągają, 4. upał, 5. kartkówki, 6. telefon komórkowy, 7. rasy, 8. zwierzęta, 9. koszykówkę, 10. rodzeństwem
- III** 1. – N, 2. – N, 3. – P, 4. – N, 5. – P, 6. – N, 7. – P, 8. – N, 9. – N, 10. – P

IV 1. malarstwem, designem; 2. coca-colą, hamburgerami; 3. mąki pszennej, cukru;
4. Mediolanu, Poznania; 5. jej, 6. mnie, 7. świetną biżuterię, 8. pyszne ciasto;
9. młodszego brata; 10. poniedziałku

V 1. Piotrek nie zna dobrze geografii.
2. Babcia Stefania nie akceptuje dietetycznego jedzenia.
3. Ola nie ma rudego kota.
4. Magda nie lubi złotej jesieni.
5. Staszek nie ogląda polskiego filmu.
6. Piotr nie ma nowego komputera.
7. Ania nie pije ciepłego mleka.
8. Ola nie kocha Leny i Leona.
9. Pies na rysunku nie ma długiego ogona.
10. Nauczyciel nie chwali Ani i Magdy.

VI 1. pije, je; 2. umie, lubi; 3. pamiętasz, mieszkają; 4. wierzysz, milczysz;
5. interesujemy się, interesujecie się; 6. mamy, możemy; 7. wrzeszczy, widzi;
8. znam, produkuje; 9. stresują się, idą; 10. wiem, rozumieją

VII 1. – A, 2. – B, 3. – C, 4. – A, 5. – B, 6. – B, 7. – A, 8. – B, 9. – A, 10. – C

VIII 1. na, 2. na, 3. ze, 4. między, 5. o, 6. o, 7. przed, 8. pod,
9. do, 10. z

LEKCJA 10

II 1. statyw / lornetka, 2. tajemniczy, 3. gwiazda, 4. ręcznik, 5. astronom / fizyka,
6. ogromny, 7. astronomiczny, 8. świetny, 9. bezchmurny, 10. podglądać

III 1. galaktyka, 2. teleskop, 3. Słońce, 4. Mars, 5. gwiazdozbiór, 6. Księżyc
Hasło: kosmos

IV 1. nieokreślone odgłosy, 2. krzyki, 3. błagania, 4. jęki, 5. opuszczone budynki,
6. Duchy, 7. dawne dwory, 8. zamki, 9. pałace, 10. opuszczone młyny,
11. wszystkie duchy, 12. widma, 13. inne zjawy, 14. osoby oszukane, 15. porzucone,
16. szczęśliwe, 17. diabły, 18. młode panny, 19. Dziewczyny, 20. małe dzieci

V 1. – P, 2. – P, 3. – N, 4. – N, 5. – P, 6. – P, 7. – N, 8. – P, 9. – N, 10. – N

VI 1. dwie bezchmurne noce, 2. dwoje dzieci, 3. dwa oddzielne budynki,
4. dwie nieoczekiwane wizyty, 5. dwa centra handlowe, 6. dwa wygodne fotele,
7. dwa puste pokoje, 8. dwa letnie dni, 9. dwie ważne rzeczy,
10. dwa niedostępne mieszkania

LEKCJA 11

I 1 – N, 2 – P, 3 – P, 4 – P, 5 – N, 6 – N, 7 – P, 8 – N, 9 – N, 10 – P

	Dyscyplina sportowa	Sportowiec	Sprzęt sportowy, akcesoria sportowe
1.	koszykówka	koszykarz	piłka do koszykówki, stojak do koszykówki
2.	narciarstwo	narciarz	narty z kijami
3.	tyżwiarstwo	tyżwiarz	tyżwy
4.	tenis	tenisista	rakieta do tenisa (ziemnego), piłka do tenisa (ziemnego)
5.	kolarstwo	kolarz	rower, kask rowerowy
6.	siatkówka	siatkarz	piłka do siatkówki, siatka
7.	boks	bokser	rękawice bokserskie, worek bokserski (treningowy), kask
8.	hokej	hokeista	kij do hokeja, piłeczki do hokeja
9.	skoki narciarskie	skoczek	narty, kije, kask
10.	pływanie	pływak	strój kąpielowy/kąpielówki, czepek pływacki

III uczniowie, cudzoziemcy, goście, koledzy, Włosi, Francuzi, Rosjanie, Czesi, Niemcy, sportowcy, lekkoatleci, piłkarze, koszykarze, tenisiści, chłopcy, mężczyźni, pesymiści, nauczyciele, rodzice

	-i	-y	-e	-owie
ekonomiści		chłopcy	lekarze	mężowie
optymiści		sprzedawcy	przyjaciele	psychologowie
piloci		koledzy	goście	dziadkowie
policjanci		pracownicy	kucharze	Serbowie
mężczyźni		fachowcy	Amerykane	sędziowie
Gruzini		ekolodzy	pisarze	uczniowie

	Kraj	Mieszkaniec	Mieszkanca	Mieszkańcy	Mówią po ...
1.	Rosja	Rosjanin	Rosjanka	Rosjanie	rosyjsku
2.	USA	Amerikanin	Amerykanka	Amerykane	angielsku
3.	Ukraina	Ukrainiec	Ukrainka	Ukraińcy	ukraińsku
4.	Niemcy	Niemiec	Niemka	Niemcy	niemiecku
5.	Litwa	Litwin	Litwinka	Litwini	litewsku
6.	Czechy	Czech	Czeszka	Czesi	czesku
7.	Białoruś	Białorusin	Białorusinka	Białorusini	białorusku
8.	Finlandia	Fin	Finka	Finowie	fińsku
9.	Armenia	Ormianin	Ormianka	Ormianie	ormiańsku
10.	Francja	Francuz	Francuzka	Francuzi	francusku

VI 1. Ci Włosi to świetni kucharze.
 2. Ludzie, którzy pytają mnie o drogę, to cudzoziemcy.
 3. Jacy są twoi nauczyciele?
 4. Czy tamci pracownicy są doświadczeni?
 5. Tamci panowie są zmęczeni.

6. Moi dziadkowie to emeryci.
7. Nasi goście są mili.
8. To są popularni polscy artyści.
9. Ich ojcowie są mądrzy.
10. Ludzie, którzy tam stoją, to Rosjanie.

- VII**
1. Obcokrajowcy to ludzie, którzy pochodzą z innego kraju.
 2. Ormianie to ludzie, którzy pochodzą z Armenii.
 3. Sportowcy to ludzie, którzy profesjonalnie uprawiają sport.
 4. Tłumacze to ludzie, którzy tłumaczą testy na inne języki.
 5. Osoba, która lubi spotykać się z ludźmi, jest towarzyska.
 6. Osoba, która umie spokojnie czekać, jest cierpliwa.
 7. Człowiek, który chętnie przyjmuje u siebie gości, jest gościnny.
 8. Człowiek, który zawsze się spóźnia, jest niepunktualny.
 9. Osoba, która ma naście lat, to nastolatek.
 10. Ludzie, którzy mieszkają blisko nas, to nasi sąsiedzi.

- VIII**
1. Nie wszyscy uczniowie są pilni.
 2. Nie wszyscy prawnicy zarabiają dużo.
 3. Nie wszyscy Belgowie są przystojni.
 4. Nie wszyscy mężczyźni kochają swoje samochody.
 5. Nie wszyscy Czesi są weseli.
 6. Nie wszyscy ludzie mają domy.
 7. Nie wszyscy Francuzi są aroganccy.
 8. Nie wszyscy koledzy są mili.
 9. Nie wszyscy kierowcy są doświadczeni.
 10. Nie wszyscy artyści są popularni.

Rzuć okiem

1. helikopter – „h” piszemy w częstkach -hel
Hiszpania – „h” piszemy w niektórych nazwach własnych obcego pochodzenia
hejże! – „h” piszemy na początku wykrzykników
homonimia – „h” piszemy w częstkach -homo
herbata – „h” piszemy na początku niektórych wyrazów
grahamka – „h” piszemy w środku niektórych wyrazów
hyc! – „h” piszemy na początku wykrzykników
Sahara – „h” piszemy w niektórych nazwach własnych obcego pochodzenia
Hubert – „h” piszemy w niektórych imionach
4. haft – haftować, haftowany; handlowy – handlować, handel;
higienicznie – higiena, higieniczny; herbata – herbatnik, herbaciany;
5. **b)** Hymn Hiszpanii ma ładną melodię.
c) Na Saharze mieszkają hieny.
d) Lubię huśtać się na huśtawce.
e) Henryk gra na harmonii, a Halina na harfie.

LEKCJA 12

- II** 1. pacjentów, 2. chłopców, 3. nauczycieli, 4. żołnierzy, 5. sąsiadów, 6. panów, 7. leni, 8. kolegów, 9. gości, 10. wielbicieli
- III** 1. – D, 2. – J, 3. – A, 4. – K, 5. – C, 6. – H, 7. – F, 8. – E, 9. – B, 10. – I
- IV** 1. piłkarzy, 2. sąsiadów, 3. brzegi, 4. gospodarzy, 5. turystów, 6. stoły, 7. dachy, 8. zmysły, 9. samochody, 10. uczniów, 11. sportowców, 12. żołnierzy, 13. przodków, 14. klientów, 15. warunki
- V** 1. nikomu, 2. szkodzi, 3. wiadomo, 4. przystojny, 5. ślubu, 6. piękną, 7. skończone, 8. widzi, 9. ogląda, 10. Starości

Nadstaw ucha

3. chwałą, dyskutują, idą, kroją, kupują, lubią, niosą, piją, robią, spacerują, widzą

LEKCJA 13

- II** 1. – K, 2. – I, 3. – G, 4. – H, 5. – F, 6. – E, 7. – B, 8. – D, 9. – A, 10. – J
- III** 1. widzieli, powiadomili, 2. należały, chodziły, 3. myśleliście, kupiły, 4. jedli, smakowała, 5. znaleźli, usiedli, 6. wzięli, chcieli, 7. umarł, umarła, 8. płynęła, rosły, 9. niosła, pomogli, 10. zrozumiałeś / zrozumiałaś, rozumiałały
- IV** 1. jadły, jadła, 2. miał, miała, 3. siedziała, siedział, 4. słyszałyśmy, słyszały, 5. płynęli, płynęły, 6. znaleźli, znalazły, 7. musiał, musiała, 8. chciałaś / chciałeś, chcecie, 9. trzasnęły, trzasnęło, 10. wzięły, wzięły
- V** 1. nie wolałem, 2. myślałam, 3. znaleźli, 4. leżeliście, 5. patrzyłeś, 6. kopnął, piłkę, 7. siedziałyście na ławce, 8. milczeliśmy, 9. tam stałaś, 10. czekały
- VI** 1. głodna, 2. kupił, 3. pieniądze, 4. jednego, 5. robiłam, 6. wieczór, 7. Brawo, 8. wcześniej, 9. pierogi, 10. ręk, 11. babci, 12. kochałam, 13. przecież, 14. fajna, 15. też

Rzuc okiem

1. Kielich – kieliszek, dach – daszek, sucho – suszyć, brzuch – brzusek
2. Hipochondryk, wachlarz, choinka, humor, hel / Hel, huśtawka, historia, chmura, kuchnia, chór.
3. schudnąć – „ch” piszemy po literze „s”
 hydraulik – „h” piszemy w części -hydro
 Honorata – „H” piszemy w niektórych imionach
 ech! – „ch” piszemy w wykrzyknieniach
 ruch – „ch” piszemy na końcu wyrazów
 ucho – „ch” wymienia się na „sz” – uszko
 mucha – „ch” wymienia się na „sz” – muszka, o musze
 Homer – „H” piszemy w niektórych nazwach własnych obcego pochodzenia

schronisko – „ch” piszemy po literze „s”

4. **b)** chmura, **c)** chłopak, **d)** Henryk, **e)** Chiny
 5. chmurach, chusteczkach, duchach, hamakach, chlebach, orzechach, hangarach, hokejach, maluchach

LEKCJA 14

I 1. – P, 2. – N, 3. – N, 4. – N, 5. – N, 6. – P, 7. – N, 8. – N, 9. – N, 10. – N

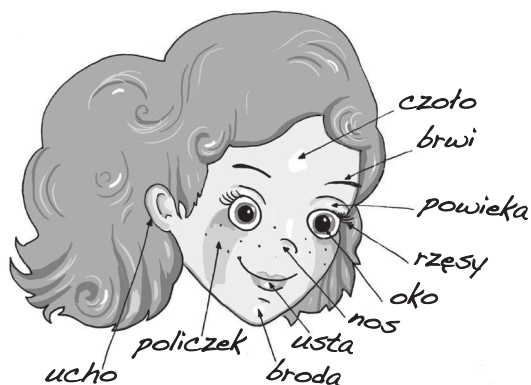
II

III płacić – zapłacić, krzyżeć – krzyknąć, zmieniać – zmienić, zakładać – założyć, przychodzić – przyjść, robić – zrobić, jeść – zjeść, płacić – zapłacić, ubierać się – ubrać się, projektować – zaprojektować

- IV
1. Wczoraj pierwszy raz zagrałem w tenisa.
 2. Wczoraj pierwszy raz kupiliśmy lemoniadę malinową.
 3. Wczoraj pierwszy raz krzyknąłem głośno na lekcji.
 4. Wczoraj pierwszy raz Staszek zgubił telefon.
 5. Wczoraj pierwszy raz zadzwoniłam do rodziców Piotra.
 6. Wczoraj pierwszy raz wróciliśmy do domu taksówką.
 7. Wczoraj pierwszy raz Magda dostała złą ocenę.
 8. Wczoraj pierwszy raz dziewczęta pomalowały usta szminką.
 9. Wczoraj pierwszy raz nakarmiłem psa koleżanki.
 10. Wczoraj pierwszy raz zobaczyliśmy płaczącą Olę.

V

VI 1. - F, 2. - A, 3. - H, 4. - C, 5. - I, 6. - J, 7. - K, 8. - D, 9. - B, 10. - E

VIII 1. zapomniała, 2. oglądałyśmy, 3. pomalowałam, 4. nałożyłam, 5. się nie malowałam, 6. zabrałam, 7. zrobiłam, 8. dowiedziała, 9. pracowałam, 10. zasnęłam

LEKCJA 15

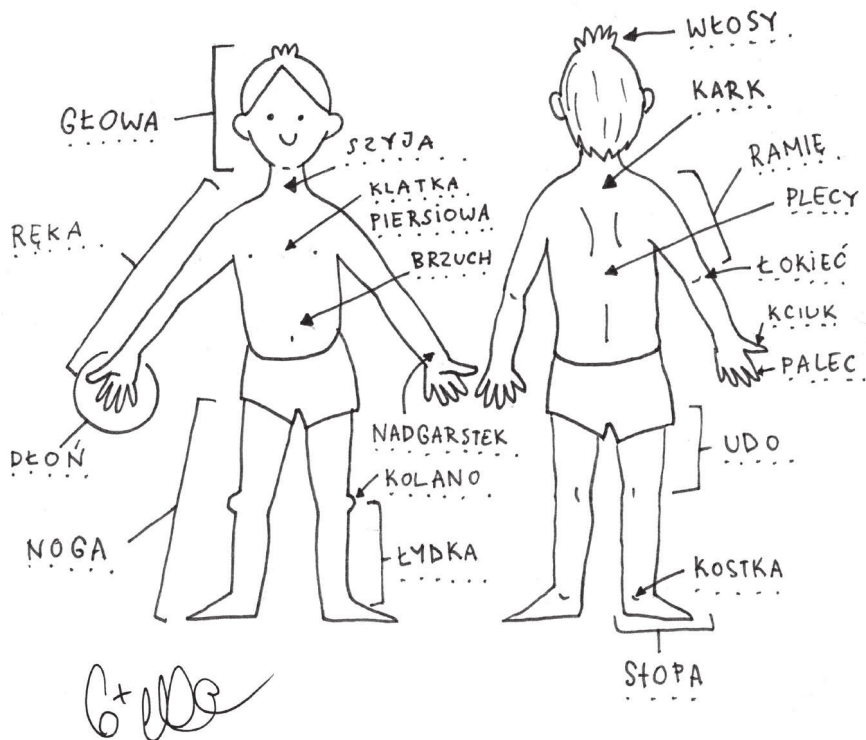
I 1. mówić, 2. nie pójdzie, 3. przeszkadza, 4. usmaży, 5. pomagać, 6. wróć, 7. przyjdzie, 8. uczyć się, 9. ma, 10. będzie pisała

II 1. - C, 2. - G, 3. - F, 4. - H, 5. - I, 6. - K, 7. - J, 8. - A, 9. - E, 10. - B

III 1. opiekowała się, 2. brali, 3. jadł, 4. płakała, 5. czatowały, 6. trenował, 7. uczyły się, 8. chodzili, 9. korzystały, 10. uczestniczyła

IV 1. napiszą, 2. zje, 3. zarażą się, 4. zaprosi, 5. pójdzie, 6. pomożecie, 7. pobawisz, 8. zaproponuje, 9. zorganizujesz, 10. zapiszę się

V

- VI** 1. dreszcze, 2. podgorączkowy, 3. gardło, 4. usta, 5. rozebrać się, 6. receptę, 7. uczulony, 8. leżeć, 9. znaków, 10. Życzę

Rzuć okiem

1. Białorusin, Rosjanin, Litwin, Ukrainiec, Łotysz, Niemiec, Czech, Słowak, Fin
2. Mińsk, Moskwa, Wilno, Kijów, Ryga, Berlin, Praga, Bratysława, Helsinki
3. Władysław Reymont, Henryk Sienkiewicz, Wisława Szymborska, Maria Skłodowska-Curie, Czesław Miłosz, Lech Wałęsa
4. Wojna i pokój, Zbrodnia i kara, Pan Wołodyjowski, Anna Karenina, Ziemia obiecana, Bracia Karamazow, Pan Tadeusz, Nad Niemnem, Dolina Issy, Syzyfowe prace
5. Bieszczady, Śląsk, Koszalin, Wisła, Mamry, Tatry, Mazury, Opole, Odra, Wigry

LEKCJA 16

- I** B, C, E

- II** **nie pasują:** 1. talia, 2. pudełko, 3. ubranie, 4. śpiwór, 5. pagórek, 6. znaleźć, 7. widok, 8. pokazać, 9. kwaśny, 10. marzyć

- III** 1. rowerze, parku, 2. nauczycielce, ojcu, 3. podłodze, lampie, 4. soku, wodzie, 5. sąsiedzie, herbacie, 6. kolanie, 7. pogodzie, 8. stole, kuchni, 9. obiedzie, 10. kościele, 11. kontakcie, 12. dworcu, peronie, windzie 13. gwieździe, roli, 14. zimie, lecie, 15. Afryce, Azji

- IV** 1. -ji, -ii, -ii, 2. -ji, -i, -i, 3. -ji, -i, 4. -ii, -ii, 5. -i, -i, 6. -i, -i, 7. -ii, 8. -ii, -ji

- V** 1. o leśnych jezach, 2. na rowerach górskich, 3. w egzotycznych krajach, 4. w tamtych oknach, 5. po sobotnich imprezach, 6. na tamtym zdjęciu, 7. na nadmorskiej plaży, 8. w kolorowej chuście, 9. w swoim domu, 10. po obiedzie

- VI** 1. mnie, 2. nim, 3. tobie, 4. nas, 5. niej, 6. was, 7. nim, 8. mnie, 9. nim, 10. tobie

- VII** 1. lubelskim, 2. Szczecin, 3. wielkopolskim, 4. Rzeszów, 5. łódzkim, 6. Gdańsk, 7. warmińsko-mazurskim, 8. Katowice, 9. podlaskim, 10. Kielce, 11. opolskim, 12. Bydgoszcz i Toruń, 13. lubuskim, 14. Wrocław, 15. szesnaście

- VIII** 1. - N, 2. - P, 3. - N, 4. - N, 5. - N, 6. - P, 7. - P, 8. - N, 9. - P, 10. - P

LEKCJA 17

- I** 1. - P, 2. - N, 3. - N, 4. - P, 5. - N, 6. - N, 7. - N, 8. - P, 9. - P, 10. - N

- II** 1. pojedziemy, 2. pojechał, 3. poszły, 4. pobiegniecie, 5. jeżdżą, 6. popłyną, 7. polecą, 8. pójdzie, 9. pójdę, 10. popłynie

- III** 1. polecisz, 2. pojedziemy, 3. pójdzie, 4. popłyniemy, 5. pobiegniecie, 6. poleci, 7. pojadą, 8. pójdziecie, 9. pojadę, 10. pójdą
- IV** 1. idziecie, 2. wracasz, 3. popłyniemy, 4. spacerują, 5. pojechał, 6. chodzą, 7. jeżdżą, 8. wrócisz, 9. spacerowali, 10. wróciłeś / wróciłaś
- V** 1. meta, 2. piękne, 3. pobiec, 4. biegniemy, 5. Świat, 6. plac, 7. Teatr, 8. króla, 9. Wisły, 10. ulic, 11. brzeg, 12. stronę, 13. prosto, 14. fajnie, 15. zdrowie
- VII** 1. – H, 2. – D, 3. – K, 4. – A, 5. – G, 6. – C, 7. – J, 8. – I, 9. – B, 10. – E

Rzuć okiem

1. angielski, japoński, polski, niemiecki, czeski, hiszpański, włoski, portugalski, słowacki
2. paryżanin, Belg, Holender, Białorusin, szczecinianin, Koreańczyk, nowojorczyk, Australijczyk, Kazach
3. czwartek, maj, listopad, Polka, Białorusinka, Wisła, Śniardwy, Bruksela, Rysy
4. Janów Podlaski, styczenia, Droga, Magdo, Ciebie, Ani, Chłopaków, Wami, stadninie, Babcia, wtorek, szpitala, kwietniu, Babcia, Twoja, Ani, Ona, Dizlem, Taszą, Lena, Leon, chowanego, Cię
5. kwiecień, Wigilia, Belgijka, Wenus, Dunaj, brazylijski, Małgosia, Sudety, mikołajki, wtorek

LEKCJA 18

- I** 1. – P, 2. – N, 3. – N, 4. – P, 5. – P, 6. – N, 7. – N, 8. – P, 9. – N, 10. – P
- II** 1. – G, 2. – E, 3. – J, 4. – D, 5. – K, 6. – B, 7. – A, 8. – H, 9. – C, 10. – I
- III** 1. nad, 2. w, 3. o, 4. na, 5. na, 6. nad, 7. na, 8. za, 9. o, 10. po
- IV** 1. nad, 2. na, 3. nad, 4. w, 5. ze, 6. na, 7. za, 8. w, 9. na, 10. ze
- V** 1. nad rzeką, 2. w górach, 3. nad morzem, 4. nad jeziorem, 5. na lekcji jazdy konnej, 6. na podwórku, 7. nad strumieniem, 8. na wycieczce górskiej, 9. na łące, 10. na ognisku
- VI** 1. nad Odrą, 2. nad Jeziorem Mikołajskim, 3. nad Morzem Bałtyckim, 4. na południu Polski, 5. nad jeziorem Gopło, 6. nad Wisłą, 7. Na południowym wschodzie, 8. nad Wartą, 9. południowym zachodzie Polski, 10. nad Bugiem
- VIII** 1. (wnuczka) Ania, 2. (siostra) Ola, 3. Magda / Magdalena Artowicz, 4. Staszek, 5. Piotr Wysocki
- X** 1. cisza, 2. zięcia, 3. znaleźć, 4. pilota, 5. niedopilnowane, 6. wychowawczynie, 7. zmarlinie, 8. martwić, 9. strzelić, 10. zawału

LEKCJA 19

I 1. ugotujesz, 2. wzięłaś, 3. urosła, 4. będziemy, 5. pojedę, 6. wrócą, 7. wzięli, 8. zadzwonimy, 9. odrobiłeś, 10. przeczytam

II 1. piegami, 2. zaraziła się, 3. wysypkę, 4. gardło, 5. kościach, 6. przeziębiona, 7. głowie, 8. piaskownicy, 9. nadgarstek, 10. gipsie

III 1. – a, 2. – c, 3. – b, 4. – a, 5. – c, 6. – b, 7. – a, 8. – c, 9. – a, 10. – c

IV 1. – N, 2. – P, 3. – N, 4. – P, 5. – N, 6. – P, 7. – N, 8. – N, 9. – P, 10. – P

V		TO SĄ	WIDZĘ	NIE WIDZĘ
1.	tajemniczy pałac	tajemnicze pałace	tajemnicze pałace	tajemniczych pałaców
2.	miły obcokrajowiec	mili obcokrajowcy	miłych obcokrajowców	miłych obcokrajowców
3.	gościnnie Polak	gościnni Polacy	gościnnych Polaków	gościnnych Polaków
4.	polski żołnierz	polscy żołnierze	polskich żołnierzy	polskich żołnierzy
5.	nasz gość	nasi goście	naszych gości	naszych gości
6.	ten pan	ci panowie	tych panów	tych panów
7.	niebezpieczny wąż	niebezpieczne węże	niebezpieczne węże	niebezpiecznych węży
8.	pracowity uczeń	pracowici uczniowie	pracowitych uczniów	pracowitych uczniów
9.	nieznany mężczyzna	nieznani mężczyźni	nieznanych mężczyzn	nieznanych mężczyzn
10.	dobra uczennica	dobrze uczennice	dobrze uczennice	dobrych uczennic

VI 1. znajdę, 2. wzięłaś / wzięłaś, 3. będę spał(a) / będę spać, 4. umyłaś / umyłaś, 5. zadzwonimy, 6. spotkaliście / spotkałyście, 7. obejrzymy, 8. powiedzieliście / powiedziałyście, 9. pójda, 10. powtórzyły

VII 1. w, 2. na, 3. nad, 4. pod, 5. ze, 6. o, 7. w, 8. po, 9. przy, 10. we

VIII 1. zabytkach, 2. mieście, 3. Żelazowej Woli, 4. Żyrardowie, 5. Modlinie, 6. Liwie, 7. festiwalu, 8. Płocku, 9. stolicy, 10. Mazowszu

